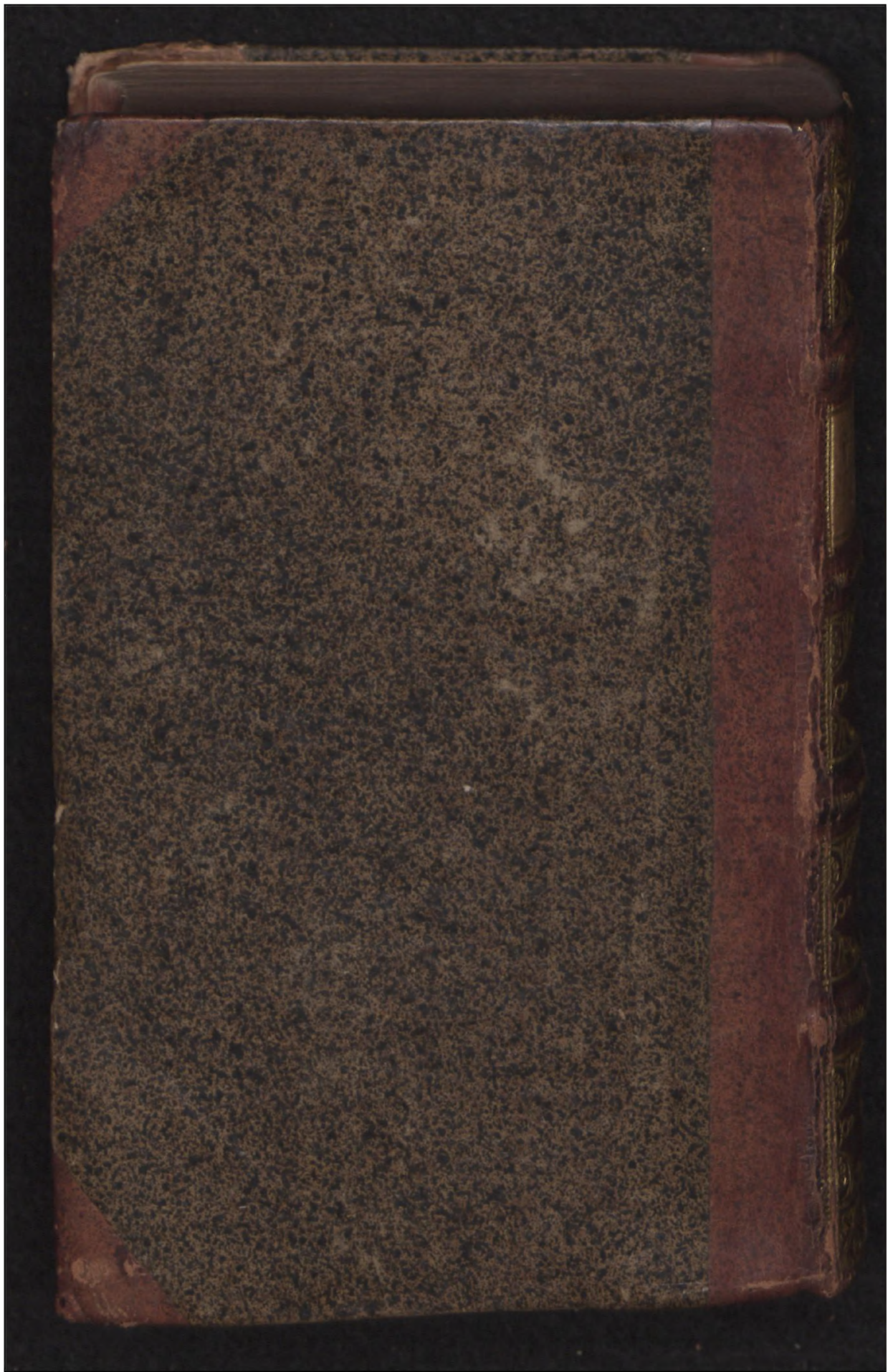

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2561 8° (LN 1038 8° copy 2)

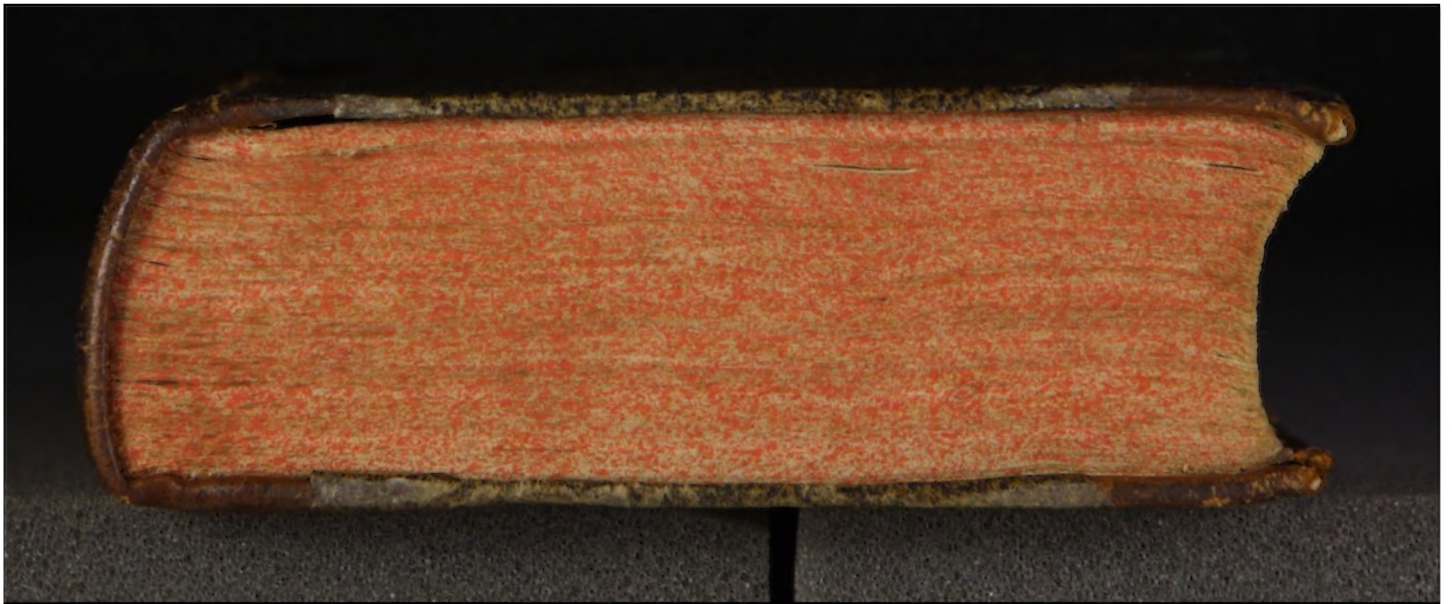

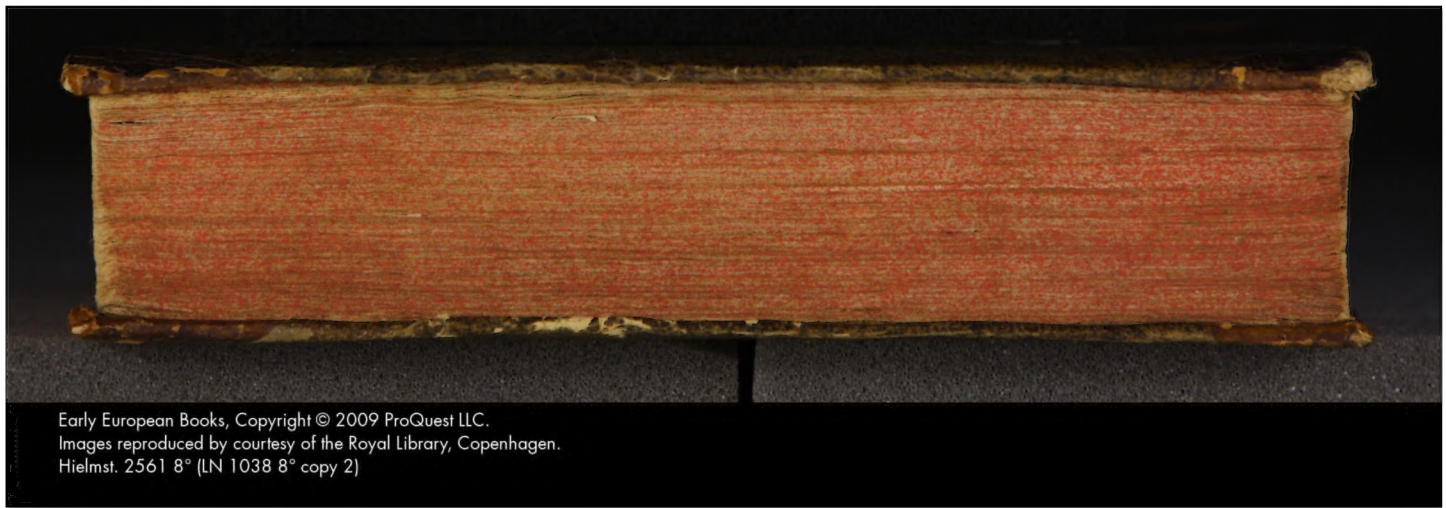

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2561 8° (LN 1038 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2561 8° (LN 1038 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2561 8° (LN 1038 8° copy 2)

1268

DA

Nº 2561.

Box

St. Michael's fort

= LN 1038

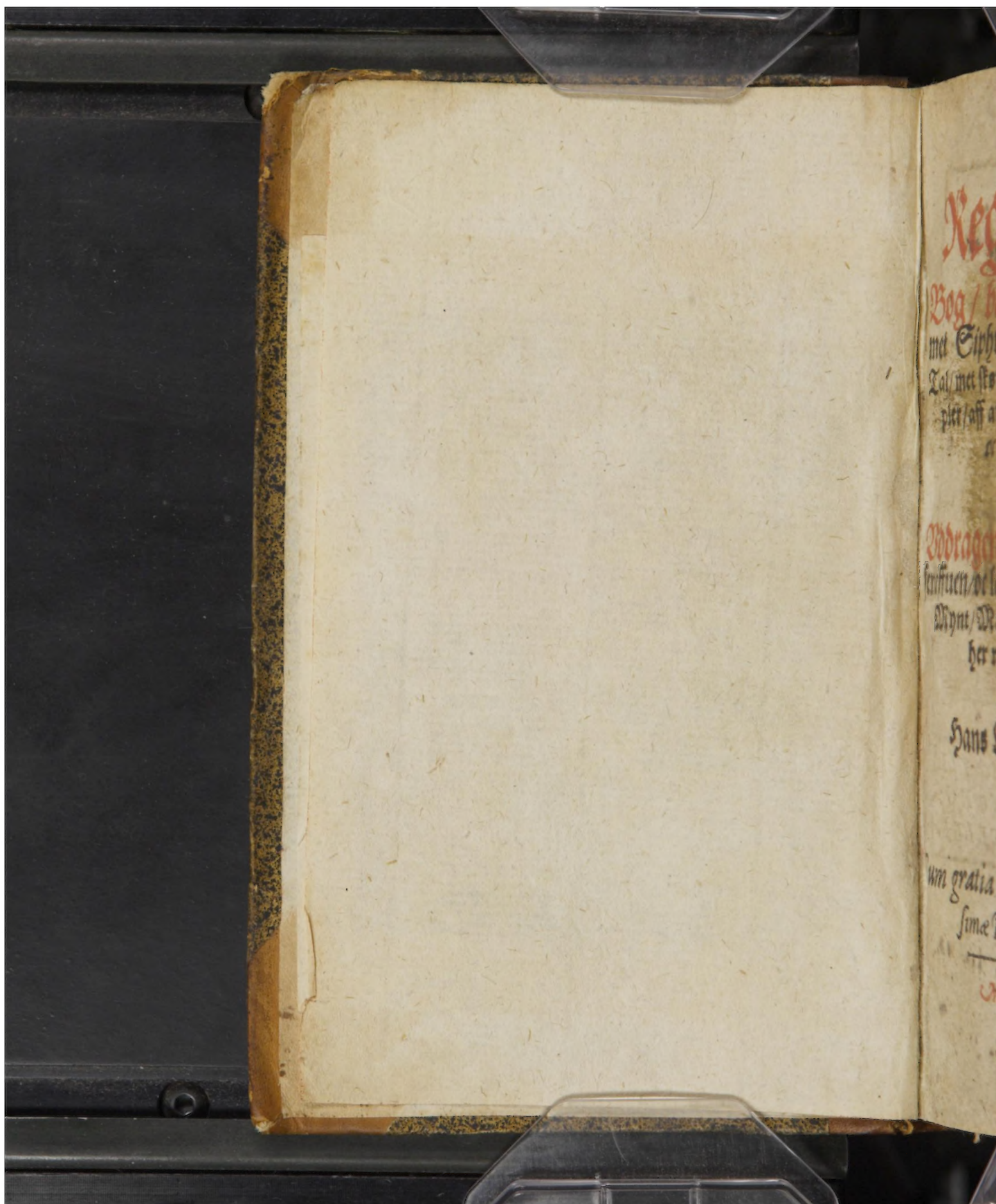
lx. 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2561 8° (LN 1038 8° copy 2)

1571

En ny
Regnekunstis
Bog / baade paa Linier oc
met Siphre / vdi helt oc brødet
Tal / met skone nyttige Regle oc Exem
pler / aff atskillige Latinske / Tydske
oc Danske Regnes
bøger /

Uddragen oc tilsammen
screffuen / oc lempet effter denne Tids
Mynt / Maader / Maal oc Vægt
her vdi Danmark :

ved
Hans Lang Lector vdi

Odense.

So os

*Cum gratia & Priuilegio sereniss
simæ Regiæ Maiestatis.*

M. D. LXXVI.

Lang

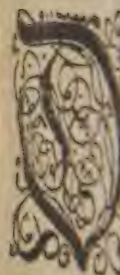
NIELS KAAS TIL
TAARVP, KONG:
MAIES: CANCELER.

Er

byrdig/
Mand N
Kongelig
min

Naade/
hed aff G
der / ved

en tid tilspur
offuergaar o
rede hand sa
uergaar an

161
Erlig oc Zes-
byrdig/ Vijs oc Gudsfræctig
Mand Niels Kaas til Taarup/
Kongelige Maestatis Canceler/
min gunstige Herre oc
Patron.

Naade/Fred oc Barmhiertig-
hed aff Gud vor himmelske Fa-
der / ved Jesum Christum
vor Herre.

DEN vise oc
vide berømde Philo-
sophus Plato/Grom-
me oc gunstige Her-
Canceler / bleff paa
en tid tilspurt/ huor vdi Mennisket
offuergaar andre Diur? Da sua-
rede hand saaledis: Mennisket off-
uergaar andre Diur i det at det
J: C ij   land

ASTIL
KONG:
CELER.

Land tælle. Met disse Ord oc Svar
haffuer hand klarlige giffuet til
kiende / huad Ypperlighed / Ære oc
Ansæelse denne Konst *Arithmetica*,
som lærer ret at tælle oc regne / met
all ræt oc billighed bør at haffue.
Ehi endog andre tillegge saadant
Forstel oc Ypperlighed vor Maal
oc Tale: Dog seer mand / effterdi de
ufornuftige oc affsindige Menne
ske meste delen tale / men saare lidet
kunde giøre Skilsmisse imellem It
oc Mange / det er / at regne oc tælle /
At saadan *differentis* oc forstel / mere
til *Arithmetica*, end til Maal oc
Tale sig hendrager. Saa rimer
oc denlige her met offuer ens *Vitru
uij Histori* om *Aristarcho Mathematico*,
at der hand en gang vaar
bleffuet Skiffbruden / Oc dog kom
til Lands paa den Ø Rodis / paa it
Brag /

Henning Niemand

Brag / m
flab. L
nogle Gec
Figurer v
ne / da ha
oc sagt: At
uifning / c
vaar iden
de Dure g
miffige M
der aff haf
nem at eere
vor Ypper
Dure / vifer
hand oc kon
saagier S
miffencijff
lib: 7. de Re
naturen ere
konst / eller
sumis at

doe Suq
giffuet ti
hed / Vere oe
Arithmetica,
regne / met
r at haffue.
gge faadant
d vor Maal
nd / effterdi de
dige Menne
n faare lidet
e imellem It
egne oc teille /
forftel / mere
til Maal oe
Gaarimer
er ens Vitru
ho Mathema
gang vaar
Oe dog kom
odis / paa it
Brag /

Brag / met nogle andre aff sit Seb
skab. De da wforuarendis saa
nogle Geometriske oc Arithmetiske
Sigurer vdi Sandet at vere scereff
ne / da haffuer hand firax forftaact
oc sagt : At de vaare viffe tegn oc bes
uening / at samme Land oc Plaz
vaar icke nogen Dreken / eller oc vilo
de Diurs gang oc verelse / men for
nufftige Menneffis Bolig. De
der aff haffuer hand oc actet den
nem at vere naeruerendis. Saadan
vor Upperlighed frem for alle
Diur / viser icke alene Tallens for
stand oc konst vdi off : Men end oc
saa gior Skilsmisse imellem Men
neffene selff : Idet / som Plato siger /
lib : 7. de Repub : At alle de som aff
naturen ere forftandige vdi Regnes
konst / eller oc ere tilbøyelige der til /
fiunis at vere skarpsindige oc bes
).: iij quemo

quemme til andre Vardome oc Kon-
ster at begribe. Tuert imod / de som
ingen lyst hassue til samme Konst/
Men ere end ocsaa gantske vanuets-
tige her vdi / oc sly der saare / demnem
hassuer Poeter vdi deris Scriffter
offuerstend at vere nogle Daarer oc
Sandselose / som Goroebus den
Greker vaar / der vilde vdi den
Krigsrense til Troiam tælle alle
Bylger vdi Hassuet / oc kunde dog
icke komme videre hen vdi Tallet/
end til fem. Til huileket Plato vdi
Epinomide end gaar nærmere / der
hand siger : Tag den formue at tælle
le met / fra den Menniskelige Natur/
da er Mennisket icke fornufftig eller
ved Sinde. Icke det alene / men si-
gis end ocsaa om denne Konst / at
Mennisket ved hendis Kundskab
gaar allermeste til Guds Billede.

Her

Her
da forage
vise Menn
lige der son
oc brugis
drabelige
Saa form
stis Act oc
Brug vdi m
de aller dra
det troer ieg
mig At derie
et Elementa
det færfte M
vufft den oc
giffut. Holt
en ringe Ek
god oc gamm
oc forarar:
mand acte o
u gode Gaf

ne oc Kon-
stis / de som
me Konst-
te vanu-
re / den men
Skrifter
Daarer oc
roebus den
de vdi den
talle alle
kunde dog
vdi Tallet /
Plato vdi
rimer / der
nue at tael-
ge Natur-
uiffig eller
ne / men sis
Konst / at
Kundskab
Billede.

Her

Her til met lige som Aar oc Al-
der forøger gode / gamle / forfarne oc
vise Mends myndighed / De synder-
lige der som de fremdragis / heffuis
oc brugis aff Herrer oc Forster til
drabelige Bestillinge oc Huerff:
Saa formerer icke ringe denne Kon-
stis Act oc ære / hendis drabelig
Brug vdi nogle tusinde Aar / hos
de aller drabeligste Personer. Thi
det troer ieg vel / ingen skal neete
mig / At denne Konstis første Grund
oc Elementa haffuer id begynt met
det første Menniske / vdi hues For-
nuft den oc saa haffuer veret inde-
giffuet. Holder mand nu meget aff
en ringe Skenck / som giffuis aff en
god oc gammel Ven / oc den pryder
oc foruarer: Huor meget mere skal
mand acte oc ære denne saa ypperlige
oc gode Gaffn / som vor aller tieriste

)X thij

Den

Den oc Fader / den gode Gud oss saa
fast haaffuer tilaegnet oc indgiffuet :

Der som Menniskens Natur
haaffde bleffuet saa fuldkommen oc
wforkrencket / som hun vaar skabt /
da kunde wi vel haaffue faact vdi
vor Gudsel / baade vor gantske Liff
oc Verelse / Oc denne oc alle andre
Konsters kundskab / oc ingen Møde
skulle haaffue haafft at begribe eller
forstaa nogen Ting. Men denne
wfuldkommenhed vdi saadanne
Konsters vidskab oc Brug haaffuer
den gode Gud dog altid færdet
paa / ved sine middel. Thi det er io
icke wtroligt / at der haaffuer io hengt
nogle denne Konstis leffninge altid
hos de hellige Forsædre / for Synd
floden oc effter / huilcke der oc saa
dennem haaffuer dyreket oc hiulpet
paa.

Effterdi

Effter
lib. 1. Ari
som ha
deme Ro
aren vdi
som va
huilket
vaar stat
floden
Mar for de
Konst ved
jens fra El
Enrien ti
huor de ve
de effter
bode Thos
fordene
met til cr
Der
ste oc vief
Philosof

End off saa
nd giffuet:
ens Nature
kommen oc
vaar skabt/
ue faaet vdi
r gaarke Liff
oc alle andre
ingen Mode
t begribe aller
Men denne
di saadanne
Brug haaffuer
altd fordet
Ehi det er io
uer io hengt
finge altd
for Synd
e der oc saa
t oc huiptet
Efterdi

151
Efterdi / som Josephus scriffuer
lib: I. Antiquit: Iudaicarum, at Abraa
ham haaffuer lært de Egipster først
denne Konst/ der hand did vaar ned
faren vdi den dyre tid oc Hunger/
som vaar vdi Ganaans Land/
huileket stede Alar / efter Verden
vaar skabt 2026. De efter Synds
floden 370. Alar. De meer end 3500.
Alar for denne tid. Siden er denne
Konst ved Phoenicem oc Gadmunt
fort fra Thebae vdi Egipten ind vdi
Syrien til Tyrum oc Sidonem/
hvor de oc regnerede/ ved 650. Alar
der efter. Derfaare tillegger Era
bo de Phoenicer / at de haaffue først
fort den kundskab at tælle oc regne
met/ til en Konstis form oc præcepta.

Der næst haaffue oc de drabelig
ste oc viseste Mænd oc Førster iblant
Philosophos brugt oc prydet denne
Konst/

Konst/icke aleniste vdi en Bestilling
eller Part vdi *Philosophia*: Men
haffue ved Tal oc Proportion/lære
oc fremsæt den gantske *Philosophiam*,
om Gud/om Verde/om alle Tings
Elementer/om Naturen/om Siæ-
len/om Dyd/oc om alle andre Ting
vdi dette Liff.

Endog at mand aff dette forbe-
neffnde vel kand see den fri Konstis
Nødtørffthighed oc Brug/dog haff-
ue wi end da klarere besked her om.
Ehi den vise Salomon vdi sin Vis-
doms Bogs xi. Capittel siger / At
Gud haffuer alting besticket i Maas-
de/Tal oc Vægt. De Isidorus haff-
uer sagt: Tag Tallet fra alle ting/
saa leggis de øde. Disligiste Augu-
stinus end klarligere scriffuer/At in-
gen tør giffue sig til at ville lære/en-
ten vdi Guds eller Menniskens
Lærdom oc Handel/vden hand før-
re læse

Defilling
a: Men
tion/lært
ilosophiam,
alle Eings
/om Six.
andre Eing

Dette forbe
e fri Konstis
og dog haff
ted her om.
vdi sin Dis
f siger / At
fer Naas
orns haff
alle ting/
ste Augus
ter / At in
e lære / en
miskens
and for
ca lær

re lærer vel denne samme Regne
konst. Derfaare haffue oc de gamle
vise holdet denne Orden oc Stiel at
lære Vngdommen met / At de strax
effter de haffde lært noget at læse / ta
le oc scriffue / oc de nu vilde at de skul
de bliffue vittige oc forstandige vdi
atskillige oc gode Eing: da haffue de
først holdet dennem til at lære Reg
nekonst. Det beuissis først met man
ge trofaste Historie Scribenters
vidnesbyrd. Dernæst kand mand oc
det klarlige forstaa aff Platonis oc
Aristotelis Scriffter. Thi naar de
vilde nogen deris Lærdom merckeli
ge fremsætte oc forklare met Exem
pler oc Eignelser / da haffue de tit oc
mange steds brugt Tal oc Propor
tion der til / som dennem / der deris
Disciple tilforn haffde lært oc da vi
ste / oc vaare dennem derfaare diff
klarere oc forstandeligere.

De

Derfaare / saa meget som ieg
kand acte / siunis mig ick alene den
ne Konst at vere gantske nødtørff
tig / Men end oc saa freim for alle de
andre Konster mest oc vidiste bruges
lig / De bør derfaare at vere vdi
første Act oc Ære. Thi at der alle
de andre Konster hassue huer sine
synderlige Ting som de omgaaes
met / da hassuer nu denne Konst ick
sin Brug oc Handel vdi en synder
lige ting eller nogle saa : Men vda
streeker sig til alle Menniskis Liff
oc Handel / baade vdi Almindeligh
hed oc Synderlighed / baade vdi de
gængstlige oc verdslige Ting. Det be
uiss ick aff daglig Forsaring at
ne / men end oc saa Bøger om denne
samme Konst giffue det tilkiende.
Thi huad sættis her for mange an
dre Exempler vdi dennem / end om
Konst

Contra
Det / S
saadant
Kand m
di nogen
mandskat
i Berguer
teri / Len
Etaters
ding? No
re at Plato
legibus, vi
offuer Lar
Husholder
m. Sig
di eller at
veredene
der ick en
kunde ieg
ge maad
den det fu

151
t som ieg
alene den
e nodtørff
for alle de
diffe bruge
at vere vdi
at der alle
ue huer sine
de omgaais
me Konst icke
vdi en synder
la: Men vdi
ennistis Liff
Almindelig
ade vdi de
ig. Det bes
faring ales
r om denne
et tilfiende.
mange an
n / end om
Gon

Contract / Indkomst oc Udgifft /
Beet / Maal / Maader / oc andet
saadant / som daglige er vdi brug?
Kand mand oc ombære denne Konst
vdi nogen Handel / Huerff / Kiøb
mandskab / Krigs rusting oc Tog /
i Berguerck oc Mynteri / vdi Kien
teri / Len / Fogedi / Dom / vdi alle
Staters regering oc vdi Hushol
ding? Men ingelunde. Huorfaa
re at Plato lib: 7. de Repub: 5. de
legibus, vilde at en Første oc Herre
offuer Land oc Riger / disligeste en
Husholdere skulle vere her vdi forsa
ren. Sig mig nu / huad Embes
de eller andet verdslig Kald / kand
vere denne Konst foruden? Du fin
der icke end It / troer ieg vel. Dette
kunde ieg vel klarlige nock vdi man
ge maade beuise / der som enten Ei
den det kunde lide / Elle r oc det gior
dis

dis behoff. Men wi ville heller see
hen til den fri bogelige Konster oc
Lærdom / huorledis de ved denne
Konst fremmis / styrckis oc fuldkom
mis. Sandelige naar nogen er
seen oc ubequem til at forstaa oc be
gribe andre Lærdomme oc Konster /
oc vil giffue sig til denne Konst. Da
bliffue de skarpsinnigere / lærligere
bequemmeligere end tilforn. De
som oc skulle lære oc vnderuise an
dre vdi bogelige Konster / oc forklare
deris Scribenter: Huor stor Gaffn
oc klar Forstand giffuer deñe Kon
stis rette Kundskab? huor stor Ar
beid oc Tilraadighed findis der
vdi samme Handel / hos dem som
ingen Forstand haffue her vdi?
Ehi at lige som *Arithmetica* ved sig
selff alene foruden andre Konsters
hulp / kand begribis oc forstaais: Li
ge

gesaa
andre K
lige begr
igen for
skab. G
Lallet for
minibus,
gationes in
scripsit de
Propertis o
Rhetores d
et Article.
terfolge M
Eynckel / M
Ord / oc bru
extrema, E
Arithmetica
Figura, Sy
thesis, Diar
Nubet
cer Quadri

167
heller see
Konster oc
ved denne
fuldkom-
nogen er
staa oc be-
de Konster/
Konst. Da
e / lærligere
forn. De
nderuise an-
r / oc forklari
r stor Gaffn
r den Kom
or stor Ar-
findis der
s dem som
her vdi
ica ved sig
Konsters
gaais: De
ge

ge saa tuert imod kand ingen aff de
andre Konster / enten vel eller lattes-
lige begribis eller siden læris andre
igien / foruden denne Konstis kunds-
skab. Giøre ick Grammatici ved
Tallet forskel paa deris *Casus in No-*
minibus, De paa *Personas* oc *Coniu-*
gationes in verbis. Poeter tilsammen
scriffue deris *Vers* oc *Diet* effter
Proports oc *Tal*. Saa som oesaa
Rhetores deris *Periodos*, *Puncter*
oc *Artickle*. *Dialectici* ick alene eff-
terfølge *Mathematicos* vdi mange
Stykker / Men end oesaa tage deris
Ord / oc bruge / som *Termini*, *Media*,
extrema, Som oc ere brugelige vdi
Arithmetica : Lige saa *Schema* eller
Figura, *Syllogismus*, *Epagoge*, *Syn-*
thesis, *Diarefis*, *Analysis* &c.

Nu behøffue oc de andre tre in-
ter *Quadriniuales artes*, som er *Musica*,
Geome

Geometria, oc Astronomia til deris
Guldkommelighed / denne fierdis oc
forstis synderlige Hielp oc Brug.
Alt ieg nu intet skal acte vdi Musica,
Practica, Tonos, Saltus, Tempora, Mo-
dos, Prolationes oc Proportiones. Icke
heller vdi Musica, Poëtica, Consonan-
tias. Bescriffuis icke Musicae Theoricae
rette grund mesten delen ved Tallet?
Gaa er oc Geometria fuldner stum/
oc visis oc vdepegis alene vden Regi-
ne konst / ved huileken hun alt maa
vdsige oc føre paa Banen sin Verck
oc Bestilling. Ingen Astronomus
kand vel føre til ende sine hypotheses
cælestium motuum, foruden Geometria.
Huorfaare at Plato haaffuer sagt:
duas alas, numerorum & figurarum sci-
entiam, additas esse menti humanae, quæ
eam in cælum subuebant. Thi her be-
finder mand denne Konsts Brug
syns

synderlig
Konst. I
der him
huad for
andigh
er paa J
tunde reg
Maanden
dese oc m
sammen fa
ma Maam
laab.

Her he
el Dyd oc
Videts beje
let od Ari
hofuud
Geometri
met / huad
allenatur
Elementer

til deris
fierdis oc
de Brug.
di Musica,
npora, Mo
tiones. Icke
, Consonan
ice Theorice
ved Tallet?
dnær frum/
e vden Reg
um alt maa
nen sin Ver
Astronomia
te hypothes
Geometria.
ffuer sagt:
uratum/sci
mane, que
hi her bes
is Brug
syns

synderlige frem for vdi nogen anden
Konst. Huem fand her foruden vi
dede himelske Corpers laab? Men
huad for stor Mærckhed oc Wfor
standighed skulde vere vdi alle Ting
her paa Jorden / der som mand ick
kunde regne Tidens forandring.
Maanedernis laab / Aarnis begyn
delse oc ende? Huilket mand alts
sammen faar at vide aff Stjerners
nis / Maanens oc Solens gang oc
laab.

Her hos saa meget som hører
til Dyd oc Fromhed / oc it ærligt
Lefnets bescriffuelse oc Regle / da des
ler end Aristoteles Retfærdigheds
hoffnitstycker / effter Arithmetiske oc
Geometriske proportion. Der til
met / huad som Plato scriffuer om
alle naturlige Tings Begyndelse oc
Elementer / Om Verden / Politiers
(?) forans

Forandring oc Ende/oc andet mere
saare nytteligt: Det er saa for-
blummet met Tal oc Proportion, at
ingen haffuer kund eller kand for-
staa det / vden hand haffuer god
forstand vdi Regnekunst. Diss-
imellem vil ieg icke meget her om tale
at denne Kunst synderlige opues-
cker oc optender oss til at tencke om
Gud vor Skabermænd/oc hannem
at ære oc dyrcke. Seder hos baade
vdi Hedeniske oc den hellige Scrif-
tis Historier at læse / Saa end oc
saa vdi Daniele oc Apocalipsi gi-
ris behoff at vide samme Kunst/ om
mand skulde haffue der nogen ret
forstand vdaff.

Til saadanne store oc vsigelige
denne Konstis Brug oc Gaffu kand
mand end oc saa foruden stor vma-
ge oc kiedsommelighed komme. Eff-
terdi at Vidskab om Tallet/ lige som
andre

andre Not
Naturen/
Ende lare
lyfig at læ
vil a
Engdomen
laart eller lo
Effendi
ne haffuer
Vil oc Act
nyttig oc not
gen tid / vdi
hende ombæ
sluffig at
Endhed v
ne Sæst vi
skulde giore
skulde vire
oc Kiebm
Sølet oc A
ille haffue

161
det mere
saa for
ortion, at
kand for
ffuer god
st. Diss
her om ta
rtige opue
at tende om
oc hannem
er hos baade
llige Scrip
Saa end oc
ocalipsi gior
Konst/ om
nogen ret
et visigelige
saffin kand
stor wma
mme. Eff
et/ lige som
andte

andre Noticia, er off indplantet aff
Naturen/ Saa at Born end oc saa
kunde lære denne Konst: De er saa
lystig at lære / At Plato lib: 7. de Le-
gibus vil at hun skal faareholdis
Vngdomen / lige som nogen Tids
kaart eller læg.

Effterdi da / denne Konst icke ale-
ne hassuer veret altid vdi saa stor
Ære oc Act / Men end oc saa er saa
nyttig oc nødterfftig / at wi icke no-
gen tid / vdi vor gantske Liff kunde
hende ombære / oc der til met saa læt
oc lystig at begribe: Da ere de vdi
Sandhed værd at straffe / som den-
ne Konst ville bery / som hun icke
skulde gioris behoff / eller oc at hun
skulde vere bequem oc gaffnlig ale-
ne Kiøbmend / oc hine surfittig
Solek oc Alagerkarle / oc derfor icke
ville hassue saadā en skadelig oc for-
(:) ij artes

actelige Konst vdi deris Scholer.
Men tuert imod ere de værde ald
Vere de Loff huilcke der acter denne
Konst for en meget ypperlig Guds
gaffue / Oc met Kierlighed til hend
de / oc idelig øffuelse der vdi hende
handheffuer oc forfremmer / oc den
saareholder Vngdommen til at læ
re: huilcke alle ieg oc saa / næst Gud /
for det ringe / som ieg her vdi haaffuer
lært / oc for den Lyst / som ieg endnu
der til haaffuer / vil nu oc altid / met
all Reuerentz oc goduillig Tienst
actigheds forplictelse / paa det høye
ste haaffue betæct.

Aff denne min Hu oc Vilie til den
ne Konst / haaffue mine gode Venner /
Glaus Søerd oc Valker Kaus /
Borgere oc Bogførere vdi Kiøben
haaffn / taget Marsage at begiere aff
mig / at ieg vilde saaretage mig salis
ge An

ge Anders
øffuersee /
indigt va
indi det n
hede paa
den ieffnige
ne / De icke
at bekomme
nem bevilge
et Jæll her v
sa meget a
fær Skoler
Kiøbenhaff
Raad oc Se
bistand her
neffde min
oc Kædet
denne Kon
oc kunde tie
samme Kon
aff videre

167
Scholer.
værdt ald
atter den
erlig Gudo
ghed til her
er vdi hende
mer / oc den
men til at lo
a / naft Gud
er vdi haffu
som ieg end
oc altid / m
duilig Tiens
paa det hø
Vilie til der
ode Venner
sker Kaus
vdi Kiøben
t begiere af
ge mig sal
ge An

ge Anders Enggesons Regnebog at
offuersee / oc huor behøff giordis oc
mucligt vaar / rette oc forbedre: Eff
terdi det nu flux vaare fornøden
hende paa ny at lade prente: Thi at
den ieffnlike brugtis her vdi Kiger
ne / Oc icke nu vaar flere Exemplar
at bekomme. Det haffuer ieg den
nem beuilget / oc min Ubequemhed
oc Feit her vdi / frem for andre / icke
saa meget anseet / som nogle mine
kiere Skolemestere / Professorer vdi
Kiøbenhaffns Vniuersitet / deris
Raad oc Fortrøstning om hielp oc
bistand her vdi: Dernæst forbe
neffnde mine Venners Begiering /
oc Redebonhed til at forfremme
denne Konst: Oc der offuer at ieg
oc kunde tiene mine Metdisciple vdi
samme Konst her med / oc offue mig
selff videre her vdi: Men endog for
(:) iij   neffn

neffnde Anders met stor flid haffuer
til sammen screffuet sin Bog / oc
lempet sine Exempler effter dette
Rigis vilkaar / oc hun derfaare
haffuer veret saare nyttig / saa at
mange Disciple her i Riget ere
gantste vel forbedret ved hende/
Dog haffuer ieg icke hannem alde-
lis effterfuld. Men fordi at ieg haff-
de mange *Arithmeticos*, som for-
neffnde Anders icke haffuer seet/
huilcke dog klarligere haffuer trac-
teret baade Species oc Regle / end
enten de som hand haffuer colligeret
aff/eller hand selff haffuer screffuet/
da vilde ieg heller dennem effterfol-
ge / at ieg diss forstandeligere kunde
sætte alting / Oc haffuer ieg derfaa-
re begynt paa ny altsammen / oc
dog brugt aff hans / saa meget som
gaffnligt vaar. Effterdi icsaa at
Myn

Monten
set / Sa
Monten
delige for
lempet Ex
Myn. D
beslitter det
min effne/
derlige v
niern: At
ne/huor det
m alting
som ieg haf
Arithmetica
Ladde or
ieg haffuer
mang: D
den hellige
aff Maiben
vel som aff
holding / t
jis vide

idhaffuer
Bog / oc
ffter dette
derfaare
tig / saa at
Riget er
ved hende
annen alde
at ieg haff
os, som for
haffuer seet
haffuer tra
Kegle / end
er colligeret
er screffuet
n effterfol
igere kunde
ieg derfaas
nnen / oc
neget som
oc saa at
Myn

Mynthen her i Riget nu vaar om
sæt / Saa at de Exempler / som
Mynthen beneffndis vdi / skulde en
delige forandris / da haffuer ieg
lempet Exemplene effter denne Tids
Mynnt. Oc her hos haffuer ieg mig
beslitet det beste ieg kunde her i effter
min effne / at forbedre Species / syn
derlige vdi *Calculatoria* eller paa Li
nierne : Alt sætte Kegle til Exemple
ne / huor det giordis behoff : Alt ordi
nere alting effter den beste *Methodum*
som ieg haffuer fundet hos de beste
Arithmeticos , baade paa Latine /
Tyske oc Danske Tungemaal / som
ieg haffuer haffd oc brugt her til vel
mange : Oc at bruge Exempler aff
den hellige Seriff / aff Historier / oc
aff *Mathematica* nogle saa / Saa
vel som aff Kiøbmandskab oc Hus
holding / til at lade see denne Kon
stis vide oc store Nytte oc Brug.

(C) m

Wm

Men huad ieg haffuer vdtret her vdi
dette mit lille oc ringe Scrift oc
første Grøde / stiller ieg til huer
Mands gode oc venlige Dom / be-
dendis / at huer vil holde mig min
forseelse oc feil her vdi til det beste /
oc det aff christen Kierlighed / til
min oc mine Nætdisciplers videre
Vnderuising vdi denne dyrebare
Konst / rette oc forbedre.

Æsterdi oc saa / gunstige oc fromme
Her Cancellor / seduanligt haffuer
veret fra Ptolemei Philadelphi tid /
som vaar Konge vdi Egipten ind til
nu / hen ved halnittende hundrede
Aar forledé / at dedicere oc tilscriffue
nogle drabelige oc mercklige Mend /
de Scrifter oc Bøger som skulde
vdgaa oc bliffue almindelige. Der
met icke alene at giffue almindelige
tilkiende / saadanne Mends / som
Bøger

Bøger
had til a
sin / Ea
dr aff de
ten sam
jording
jaa at be
dication /
dane oc a
O her he
me deris
Bøpaatt
de Gunst
tilscriffue
viderdan
ind alle o
ieg her m
heds Er
oc formu
boetlige
me Men

ret her vdi
Scrifft oc
g til huer
Dom / be-
e mig min
l det beste/
lighed / til
plers videre
ne dyrebare

ge oc fromme
ligt haffue
ladelphi tid/
tpten ind til
hundrede
e tilscriffue
lige Mend/
som skulde
lige. Der
mindelige
nds / som
Bøger

Bøgerne tilscriffuis / villige Kund-
hed / til at forfremme bogelige Kon-
ster / Saa oc der med at opuecke an-
dre aff deris Exempler til lige redes-
bon samme Konstis Elskelighed /
Fordring oc Forsuar / Men end ocs-
saa at beuise dennem med deris De-
dication / Tacknemmelighed for saas-
dane oc andre deris Belgierninger:
Oc her hos at bede aff dennem sam-
me deris Scrifftis Forsuar imod
Bespaattere. Derfaare i lige maa-
de / Gunstige oc S: Her Canceler/
tilscriffuer / skenker oc antuorder ieg
vnderdanigste E. E. W. S. denne
min lille oc ringe *Arithmetica*, Oc vil
ieg her med mere med Eders From-
heds Exempel opuecke alle fromme
oc formuendis til at elske oc fordre
bogelige Konster / oc lærde oc from-
me Mend: End ieg kunde vdbrede
(:) v Eders

Eders Loff for saadanne eders rige
oc redebon Belgierninger / huilcket
ieg dog gierne gjorde / der som ieg
kunde / Oc den nu icke vaar nocksom
mange fromme bekiend / baade in-
den oc vden disse Riger. Synder-
lige vil ieg her met icke alene met
denne min ringe Gaffue oc Tegn /
lade see min redebon oc godhiertige
plichtig Tacknemmelighed oc Tiensts
actighed mod Eder / for Eders
mangsaaldige oc store Belgiernin-
ger / mig fattige Mand beuist vdi
dette mit Kald oc *Lectorat*: Men end
oc saa antuorde oc giffue denne min
ringe Regnebog synderlige vnder
Eders Dom / Mening oc Forsuar.
Ehi her til hør icke alene Edel oc
naaffkundige Byrd oc Herkomst /
som den almetigste Gud haaffuer
Eder rigelige met begaffuet: Men
oc saa synderlige oc retsindige Gud.
fryco

fruchtighe
dem Bisd
Gud Ede
ge Godhe
narende E
foraret. Oc
disse Gaff
oc Eders
den ritt oc
maa oc vil
Poete frillig
virtus, nobili
ig ndingel
el tage til
Dag oc tack
attigeds
E. Fromh
Forsandig
befri hende
kende glesse
om J vide
m saada

157
ders'rige
/ huileket
er som ieg
er nocksom
baade in
Synder
e alene met
te oc Tegn/
godhiertige
ed oc Tienst
for Eder
Belgiamin
id beuist vdi
at. Men end
denne min
lae vnder
forsuar.
e Edel oc
berkomst/
haffuer
et: Men
ige Guds
frye

fryetighed / Dyd oc Fromhed / Lær-
dom / Visdom oc Forstandighed / som
Gud Eder haffuer aff sin faderli-
ge Godhed / ved eders flittige oc lang-
uarende Studering / hønelige met
foræret. Oc E. S. saa gierne oc stedse
disse Gaffuer bruger til Guds Ære
oc Eders Næstis beste : Huileket er
den rette oc visse Adelskab / saa at ieg
maa oc vil dette met den Latinske
Poete frilige sige om Eder : *Exaltat
virtus, nobilitatq. Genus.* Huorfaare
ieg ydmigelige beder / at E. E. W. S.
vil tage til tacke denne min ringe
Bog oc tacknemmeligheds oc tienst-
actigheds Vidnesbyrd / Oc vil ved
E. Fromhed oc Lærdom / Visdom oc
Forstandighed / lige saa forsuare oc
befri hende imod hine vanartige
skende giesters tvret oc Beklaffning /
som I vide rettelige oc frommelige
om saadane Scriffter at dømme.

Adels

Ndermere vil ieg met all hørson-
hed oc tienſtaectighed haſſue E. S.
ombedet / at denne min Mening /
Dom oc Forhaabning om E. S.
maa Eder vel beſalde / De at denne
min *Dedication* / ſom kommer aff it
enſaaldigt oc villigt Hierte mod
E. S. maa antagis oc forſtaais aff
Eder venlige oc met det beſte : De I
ville iobefuerlige tilſtede / at ieg vn-
der E. S. Naſſen oc Authoritet maa
komme denne min ringe Bog vdi
Kundſkab oc Gunſt / hos denne
Edele Konſtis Venner / Diſcipler
oc Patroner.

Den almættigſte euige Gud be-
uare E. E. W. Fromhed / oc ſyr-
cke alle E. Raad / Beſtillinge oc
Gierninger / til ſit hellige Naſſens
Ære / mange Danmarckis indbyg-
gere til glæde oc gaſſen oc Eder ſelff
til

til en god
den euige
haſſue E.
Eiels vel
Ereſſuer
Aprilis. A
ſtreſſeris Se

E. E

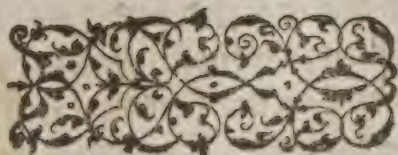

1576
til en god Samuittighed / Huil-
cken euige Gud ieg vil nu oc altid
haffue E. E. W. S. til ald Liffs oc
Siels velfærd euindelige befalet,
Screffuet vdi Odense / den 4. dag
Aprilis. Aar effter Christi vor
Frelseris Fødsel / 1576.

E. E. W. S.

Nidmyge
Tienere

Hans Lang Lector
vdi Odense.

Skone Regle om Lærdom
oc øffuelse/for huad Sager mand
skal lære / aff huem mand skal lære / Oc
huor lunge mand skal lære / oc huad sitig øffuelse
vdi oc effter lære/ huad den giffuer/ oc huor til wt
skal lære/ aff den fromme oc lærde Mands Her
Jacob Henrichsons Sogne Prest til Sanct Hans
vdi Odense/ danske Rim oc Vdleggelse paa
Catonis Disticha/ Vddragne oc ord
dentlig tilsammen sætte.

Lad dig vnderuise oc lære vel/
At du kant vide at leffue met skel.
Det Liff monne ligiste Døden vere/
Som en haffuer Dyd/en Tuct en Lære.
Det er stor Ære at vide noget gaat/
At bliffue it Æsel er Spee oc Spaat.
Konst er icke for Tung at bare/
Hun føder hun klæder dē hende vil lære.
Saa snart monne Lycken fra Mennis-
ken vige/ (suige.
Men Konst pleyer aldrig sin Meister at
Lad dig met flid vnderuise oc lære/
Aff den som self forstandig monne vere.
Dog du haffuer lart met flid din bog/
Oc actis aff huer Mand vijs oc klog:
Dig videre at fremme leg der paa vind/
En mere at nemme haff aldrig det sind.
Acte

Act en for
Hus du ic
Dyde re
Dyde dig
Dyffuer d
Dyffalt do
Dyff vijs oc
Som sig vil
Der koster a
Saa hielper
Lar andr
Saa fremme
Dottoris V
tenden
Sætte Lærd
en Eu
Dyff vijs/ L
Dyff Dæd
brug tid.
Anden
No at ver
Snack
Dyde Hen
oc Læ

erdom

er mand

lære /

De

Ring offuelse

oc huor til wt

e Mands hore

I Sanct Hans

leggelse paa

oc oc

re.

vel /

met stel.

den vere /

Luct ey lare.

get gaat /

oc Spaat.

bart /

ende vil lare.

fra Mennis

(suige.

n Mester at

ise oc lare /

monne vere.

Tid din bog /

oc klog:

paa vind /

ig det sind.

Acte

Acte ey for Spaat ey for Vanære /

Hues du ickē kant at ville det lare.

Du skalt ret aldrig det forsomme /

At lade dig altid i Lærdom fremme.

Haffuer du nogē Konst lart mesterlig /

Du skalt dog bruge hende stitelig.

Fast vijs oc klog monne den vel bliffue /

Som sig vil offue men hand er i liffue.

Der kostier aff offuelse en god forstand /

Saa hielper oc Konstē en duelig Haand.

Lær andre igien alt huad du vedst /

Saa fremmis Konster allermest.

H. L.

Doctoris Pauli Eberi / Superato-

tendentis vdi Witenberg

Første Lærdom til Salighed / oc er

en Sum paa alle Catechis-

mi parter.

Eff ret / Tro fast / Bed Gud med flid

Din Daab betenck / I HX Isti Rader

brug tide.

Anden Lærdom / til it christes

ligt Lefner.

Tro at vere / ey Lyffue / Ey fore huer

Snack /

Holde Henderne rene / Giffuer Yndist

oc Tact,

H. L.

Til den Christne Læser.

I Eg beder du en dette ringe forsmær/
Her effter it bedre naar ieg formaar.
Du vilt min Feil oc wret rette/
Baade tack oc tjenste ieg vil dig iette.
At kunde Feile er Menniskeligt/
Men Feil at rette er Christeligt.

En almindelig Arithmetiske Regel.

Griff/ leg/ grib oc tal ret mee flid/
Saa kommer dit Facit ret altid.

Den

afere.

ge forsmaar/
ing formaar.

ette/
il digiette.

skeligt/
skeligt.

da

arithmetiske

et ret met flid/
et ret altid.

Den

DEN ædle oc fri
Kaanst/at telle oc rego
ne/ som mand paa latine
kalder Arithmetica, skiff
tis først vdi tuende par
ter. Den første kaldis Arithmetica
Theorica, oc aleniste acter oc begrunder
it eller flere Tals natur / vilkaar oc ey
lighed vdi sig self / oc imod andre / oc icke
fører Tallet til nogen ting at regne.
Den anden Part kaldis Arithmetica
Practica, huilken der lærer nogle visse
Maader oc Regle / at mand kand suare
til allehaande Spørsmaal / om Tal oc
Regenscaff / oc dennem ret vdrede oc ab
soluere.

Arithmetica Practica, er befattet vdi
disse tre: Vdi denne almindige Regnes
kaanst / vdi Astronomica oc vdi Cossis
ca, huilken wi kalde Algebram.

Arithmetica eller Logistica Astros
nomica handlis aleniste ved dette Tal/
60. det er Trysindstiue / oc de ans
dre Tal / som vnder dette ere: Huil
ken der tracterer oc handler om alle
A hele

hele oc brødnæ Tal vdi Himmelskaanst
oc Cosmographia, det er / Verdens bes
scriffuelse : Huilcke Tals Parter oc
Dele / mand kalder Fractiones Physic
cas, det er / naturlige Brøcke : Der mee
at stilie dennem fra saadant Brud / som
vdi den almindelige Regnekunst kand
indsalde.

Cosica Arithmetica er en viss / kaart
ac lart maade / at regne ved Geometris
cke progression alle tunge Exempel / oc
brugis alene hos de forfarne oc lærde.

Om disse to sidste vil ieg icke her meer
tale / men aleniste om den almindelige /
som skeer vdi tuende maade : Enten mee
Siphre / eller mee Penninge paa Linie
erne.

Den første kalder mand paa latine
Elementalem Arithmetica : Fordi
hun befatter visse Parter oc Regle / som
skeer ved ti Figurer / baade vdi helt oc
brødet tal : Saare nyttig vdi vor gant
ste Handel / synderlige vdi kaanstige Re
genskab / oc til at lære grundelige Astro
nomiam oc Geometriam.

Den

Den sidste
toriam : Th
oc maade at
komme /
Giffi: Indel
komme oc Re
ge oc mest bru
pæregenskab
illige Handel
Vdgi: De
del / som ider
kand vdrægis.
den kaplarde
Safelio vdi sin
Hæregenskaben
Dut af disse
clanden met
oc almindelige
maade at regn
nessen med de
oc ere disse
ditio eller at
af fra tage / M
haaldig giore
gelsio, oc Ra
piter eller S

Den sidste kalde de Latiniske Calculas
toriam: Thi hun er en behendig kaanst
oe maade at regne paa Linierne oc vdi
Kommene / met Penninge eller met
Scriff: Indeholdendis almindelige Lar
domme oc Regle / huilcke ere saare nytti
ge oc mest brugelige / vdi Contract oc
Husregenskab / vdi Riob oc Sal oc at
stillige Handel / at offuerueye Integt oc
Vdgift / Oc vdi anden Verdslig han
del / som icke saa lattelige met Siphre
kand vdregnis. Huorfaare hun oc aff
den høylærde Arithmetico Michael
Stifelio vdi sin Tydske Cols, kaldis en
Husregnekaanst.

Huer aff disse / enten den met Siphre /
eller den met Regnepenninge regnis / ple
yer almindelige at haffue visse former oc
maader at regne met / som mand heldst
neffner met dette latiniske ord / Species:
oc ere disse: Numeratio eller at telle / Ad
ditio eller at summere / Subtractio eller
at fra tage / Multiplicatio eller at mang
faaldig giøre / Diuisio eller at dele / Pro
gressio, oc Radicum extractio. Disse sin
Parter eller Species deris brug laris rets
teli

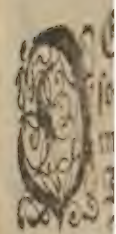
telige vdi nogle viffe Regle / som ere:
Regula de Tri, eller den Gylden Regel/
Regula de Tri Conuerfa, Regula de Tri
dubelt/Regula Societatis eller om Mad-
skaber / Regula Alligationis, Regula
Falsi, oc andre flere / som dog kunde vdi
disse forneffnde besluttis.

Disse Species oc Regle handlis baaz
de vdi helt oc brødet Tal/huert for sig/oc
vnder tiden vdi dennem baade. Huor-
faare ieg vil saa tractere oc skiffte denne
Arithmetica, at ieg vdi den første
Bog / først vil lære om det hele Tal/
huorledis det haffuer sig vdi huer Part
eller Species paa Linierne oc med Siph-
re : De dernæst om brødet Tal med
Sipher alene. De her hos alligeuel viffe
Regulam de Tri, til de fire Parters al-
mindeligste brug.

Vdi den anden Bog vil ieg viffe for-
neffnde Regle / De dennem med nyttige
Exempler forklare / tilsammen dragne
aff atskillige Regnemestere oc mest aff saa-
lige Anders Nyggesøns Regnebog/ eff-
terdi at hun er ordineret besynderlige til
dette Rigis Maader oc Becter / paa al-
lehaanz

lehaande
Der hos oc
ten : De de
Nagelschole
amst brug

Om den
Om

de Regne-
Species oc
de / nisse ell
eller uget
tagne met
ne / It Tal
n komme.

Vdi Nu
urer bor d
først at kien

151
lehaande Vare oc Riobmands handel:
Der hos oc saa største Parten paa Wyn-
ten: Oc denne samme Bog endnu vdi
Regnescholer her vdi Riget mængstedes
er mest brugelig.

Om den første Species /
Om Numeration eller
at telle.

Denne første Species/
som kaldis paa latine Nu-
meratio, paa Danske at
Telle / er it almindelige
Redskaff / nødtrøffigt til
alt Regensskaff / oc it Fundament til alle
Species oc Regle: De lærer dig at kiende
de / neffne eller vdtelle it Tal / scereffuee
eller tegnet paa Linierne / Oc rettelige at
tegne med sine Figurer / eller paa Linier-
ne / It Tal / som dig kand giffuis oc faas
re komme.

Vdi Numeration, som skeer ved Fi-
gurer bør dig at acte disse try stycker:
Først at kiende Figurerne: Dernæst des

A iij

ris

ris vord oc merckelse / som du lærer aff
deris orden oc atskillige steder / som de
fattis oc brugis paa : For det tredie/
huorledis du skalte neffne oc vdsige it Tal
som er screffuet / eller oc scriffue det / naar
det neffnis for dig.

I. Merck at der ere tuende slags Fi-
gurer / som wi meste delen her vdi Riget
oc andersteds bruge : De første ere no-
gle latinske eller danske Bogstassue eller
Figurer : De andre kalder mand Siph-
er.

De latinske Bogstassue eller Figurer
ere sin : I. V. X. L. C. D. M.
Men Sipher Figurer ere Ti / som mand
saa scriffuer : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.
De ere de som Saracener oc Phoenices
altid hassue bruge / at scriffue deris Tal
met. Men for deris behendighed oc rin-
ge wmage at tegne dem met / ere de ved-
tagne / oc brugis nu almindelige fuldnær
loffuer den ganste Christenhed.

De latinske Figurer bemercke saa :
I. gjør it : V. fem : X. Ti : L. halffres
diefindstue : C. gjør hundred : D. fem
hundred eller it halfftusind : M. bemer-
cker

der it Tusent
mellom disse er
gaa funde
made.

Der ere f
Den første er
emerckis saa :

i. ii. iii. iii

It in cry / fu

Det smaa Er

ledis : 1 / ii / iii /

Det ander Er

der / oc sfiger

X.

XX.

XXX.

XL.

L.

LX.

LXX.

LXXX.

XC.

C.

Der som in

gul nogen a

1611
na larer af
er / som d
det tredie
vdi it Tal
ffue det / naa
ende slags
her vdi R
e første ere
Bogstafue
er mand E
fue eller R
L. C. D. A
re Li som m
5. 6. 7. 8. 9. 0.
er de Phoenices
ffue deris Tal
digbed de rim
et / ere de vdi
delige fuldnat
enbed.
bemerke saa:
L. halffres
et: D. fem
M. bemerke
er

Der it Tusend. De andre Tal / som is
mellem disse ere / eller oc dennem offuers
gaa / kunde lattelige forstaaes i saa
maade.

Der ere fire Orden vdi disse Tal:
Den første er fra it oc til Ti / oc scriffuis
oc merckis saa:

I. II. III. IIII. V. VI. VII. VIII. IX. X.

Te / tu / try / fire / fem / sex / siu / ote / ni / ti.

Det smaa Bogstafue eller current saas
ledis: i / ij / iij / iiij / v / vij / viij / ix / x.

Det andet Orden er fra Ti oc til hund
dret / oc opstiger altid ved Ti saaledis.

X.
XX.
XXX.
XL.
L.
LX.
LXX.
LXXX.
XC.
C.

Ti.
Tine.
Tredue.
Fyretine.
Halfferediesindstine.
Trysindstine.
Halffierdesindstine.
Firesindstine.
Halffemtesindstine.
Hundret.

Der som noget Tal vnder Ti / leg
gis til nogen aff disse / da scriffuis de oc
merckis
A iij

mercke / som sagd er i den første Orden.
 XI. XXII. XXXIII. XLIII. LV.
 LXVI. LXXVII. LXXXVIII.
 XCIX. eller oc andre Tal / lige effter
 faadan en maade.

Det tredie Orden er fra Hundret oc
 til Tusind / oc opgaar ved Hundret / saas
 ledis. C. CC. CCC. CCCC. D.
 DC. DCC. DCCC. DCCCC. M.

Eller oc saa vdi Current.

e	e	e	e	e	e	e	e	e	m
i.	ij.	iii.	iiii.	v.	vj.	vij.	viii.	ix.	x.
Et hundred.	En hundred.	Tre hundred.	Fire hundred.	Fem hundred.	Ses hundred.	Siet hundred.	Otte hundred.	Ni hundred.	Ten tusind.

Kommer noget mindre Tal end hun-
 dret / som skal scriffuis til nogen aff disse /
 da laanis det aff de andre to Orden /
 oc scriffuis oc mercker / som tilforne.
 CXIII. CCXXI. CCCXXXV.
 CCCCXLII. DLVI. DCIX. etc.

Det

ste Orden
LIII. LV.
XXVIII
lige effie

a Hundret o
Hundret/sa
CCCC. D
CCCCC. M

Current.

vij. vij. ij.
vi. vi. i.
v. v. i.
iiii. i.
iii. i.
ii. i.
i. i.

e Talend hun
togen aff diffi
dre io Orden,
som tilform
CCXXXV
CIX, etc.

De

Det fierde Orden er fremdelis ind
til Tusind maal tusind / oc scriffuis alle
Tal her imellem ved deris Figurer / som
nu lært er / oc it store M. eller it lidet m.
effuen faare : Saa.

M M M M M M M M
I. V. X. L. C. CCXXIII. DLXV. M.

Eller saa.

m m m m m	m	m	m.
i. v. x. l. c.	ccxxiii.	dlxv.	m.
En tusind.	En hundret maal fire oc tiue tusind.	En hundret maal oc fem oc tiusindstue tusind.	Tusindmaal tusind.

De saaledis met andre Tal / tagens
dis Bogstaffuerne effter som Tallet er lis
det eller stort.

A v

For

For Tusindmaal tusind tusind scriff-

MM. mm.

uis saa M, eller j. oc flere M, om behoff
gioris / effter som it større Tusinde aff
ringere Tusinde formeris oc tilhaabe
sattis.

Her seer du at disse Figurer / som rin-
gere ere / naar nogen aff dennem sattis
mod den høyre side eller Haand / til en
eller flere Figurer / som større ere / at de
ringere da forøge samme størres merckel-
se / saa meget som de ringere Figurer be-
mercke vdi sig selff naar de sattis for sig
alene.

Men naar somme aff disse ringe Fi-
gurer sattis til somme aff de større Fi-
gurer / mod den venstre side eller Haand
da mercke de ringe intet / men tage fra
samme store Figuris værd saa meget / som
hun for hos den høyre Haand lagde hen-
de til. Saa naar L. sattis faare X. tager
hun it fra X. oc giøre de da Di. Lige saa
X. sat faare L. eller C. tager Li fra den
nem: Saa som / L. halffirediesindstue.
XL. fyrretue: C. hundred. XC. half-
femtesindstue. Dog haffuer det sig
icke

icke saa n
naar du vi
er dei icke
forreffnde
uis som m
Lal saa vi
ris bemercke
dennem altit
i Regenskab

Cipre n
nis / bemercke

1. 2. 3. 4. 5
2121212121
2121212121
2121212121

Deforse
paa latine
eller merck
mercker saa
tiende kaldes
figura Nihil
der naar h
la mod der

161
 icke saa met alle Signi er. Thi at
 naar du wilt sette it for V. da bemerck
 per det icke fire. Saa scriffuis da disse
 fornessnde Bogstafue / satts oc ness
 nis sem nu sagt er : Huilcke ieg vdi
 Tal saa vijt haffuer vdstreckt effter des
 ris bemerckelse. Fordi mand bruger
 dennem altid almindelige her vdi Rigeet
 i Regensckabs Bøger oc Register.

Om Sipher.

Siphre naar de huer for sig scriff
 uis / bemerckede.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	0.
Null	1	2	3	4	5	6	7	8	9

De første Ni Figurer kalder mand
 paa latine Significatiuas, merckelig
 eller merckendis Figurer / Thi huer
 mercker saa som hos er Tegnet. Den
 tiende kaldis Siphra / Nulla eller
 Figura Nihili : Thi at hun alene
 eller naar hun er sat sidst vdi Tal
 let mod den Venstre Haand / be
 mer

mercker intet / Men naar hun satts
til nogē aff de Ni Figurer inod den høy-
re Haand / da kommer hun den samme
til at giøre saa mange Li / som hun for
sig alene tilforne mercke it / saa :

10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90.

Li.

Liue.

Liue.

Syreue.

Saffredifindstine.

Syfindstine.

Saffredifindstine.

Syfindstine.

Saffredifindstine.

Merck her oe / at huer aff de Ni Figur
rer kaldis Digitus, paa Danske en Fin-
ger. Men der som nogen aff dem haff-
uer it eller flere o / det er / Nulla hos sig /
da kaldis saadant it Tal Articulus, det
er / it Ledemod: som 10. 20. 30. etc. De
alle andre Tal / som beslutte i sig lige ti /
huereken mere eller mindre. Her forstaa-
es oc X. L. C. M. oc deris lige. Men der
sō tuende eller flere digiti satts tilhaabe /
da kaldis det tal / Numerus Compositus,
det

det er paa
er 12. 13.
dille naffi
Multiplica
finde.

Wile d
andre starre
se / da skal
merckelse eff
paa. Thi
se for sig selv
figurer som
den merckelse
som siædet haf
aff disse to bli

Etadern
indvi tuende
leude it Tal
ne ha de høye
Men naar v
oc vdsige / se
fre oc imed

Wand
fre siæder /
imod den ven
ind to gang

min fattis
 d den høy
 den samme
 sem hun for
 saa:

70. 80. 90.
Sulfemecindoline.
Sulfemecindoline.
Sulfemecindoline.

aff de Mi Signe
 Danst en Sin
 aff dem haff
 Nulla hos sig
 articulus, dei
 o. 30. et. De
 tei sig lige ti /
 Her for naa
 lige. Men dei
 tis tilhaabe /
 compolitus,
 dei

haffue flere Figureer end fire / da seer dee
fierde sted baade til de faaregaaendis
oc til de efftersølgendis stader oc Figur
rer.

Det sted mod den Høyre Haand /
er det første sted: Huilcken Figure / som
der staar / betyder icke meer end som hun
gior vdi sig selff. Den Figure / som
staar vdi det andet sted / gior Ti gang
saa meget / som hun bemercker vdi sig
selff. Den Figure vdi det tredie sted
betyder hundrede / vdi det fierde sted tus
sinde: Saa at du seer at huer sted off
uergaar det andet Ti gange / huilcket
altid seer vdi sammensatte Tal smaa oc
store.

Mars Tallet fra Jesu Christi Gode
sel / scriffuis saa 1575. Der som den
ne Figure 5. staar/er den Høyre Haand
Oc det første sted: Der som denne 1.
staar/er den Venstre Haand/oc det sid
ste sted. Den første Figure gior saa
mange gange it/ som hun gior naar hun
staar for sig alene / oc gior fem. Den
anden som er 7. gior saa mange gange
Ti/ som hun bemercker it / naar hun er
alene

alene/der
desindolue
saa mange
it for sig al
den fierde so
som hun for
u Lufind.
Tal tilhaabe
sem oc halff
Nem tot
ret vnder D
me Ar / fr
Droming E
1003. det er:
tine Ar effter
re andre Tal
mange it / den
addeja in an
manusind
hun jod alene
fieders uffind
Men effter
ten ende for
re fiedet / d
de fire stadi
na met de

da seer det
regaaendis
er oc Figure

hoyre Haand /
Figure / som
end som hun
Figure / som
gior Ti gang
mercker vdi si
i det tredie sid
et fierde sted
at huer sid of
gange / huilke
ette Tal smaa

si Christi Tod
Der som den
hoyre Haand
som denne
and / oc det sid
figure gior saa
gior naar hun
er fem. Den
mange gange
/ naar hun er
alene

alene/det er/siu gange Ti eller halffiers
desindstine. Den tredie / som er 5.
saa mange hundred / som hun bemercker
it for sig alene/oc gior femhundrede. De
den fierde som er it/ saa mange Tusind/
som hun for sig alene bemercker / det er/
it Tusind. Saa kand du fremfige dette
Tal tilhaabe: It Tusind/femhundred/
fem oc halffierdesindstine.

Item kom Engeland/ som haffde ves
ret vnder Danmarck 120. it hundred oc
tine Aar / fra Danmarckis Krone / i
Dronning Estrids tid / Anno Domini
1063. det er: Tusind try oc Trysinds
tine Aar effter Christi fødsel. Vdi slige
oc andre Tal gior den første Figure saa
mange it / den anden saa mange ti / den
tredie saa mange hundred / den fierde saa
mange tusind / som huer gjorde it / der som
hun stod alene. Oc disse ere de fire første
steders ieffnlike oc enfaaldige Vilkaar.

Men effterdi it Tal (som kand foru
den ende forogis) offte offuergaar disse
fire steder / da repeteris oc igientagis
disse fire steder / oc henger dog sam
men met de første / saa at det fierde
sted

Figurem
en iii.
en iiij.
en v.
7 8 9
Gundree.
Hec fecit
in haud e
gamy / oc at
effum til. &
alle Talsom
gloris rden
telisse / du t
fore Tal.
Vile du
pa samme f
andree

Excm:

v'vlighe fien
 ee tegne den
 e/den samme
 Begynt fide
 en fion Pricke
 i du regnes fion
 for den fion
 endelis inwa
 Figure ee En
 ricke offuen i
 Begynt paa de
 ferhaanden en
 fion der fra
 tige maade fra
 fion at imelle
 n haffue offue
 tid to Figuren
 offuer fig.

Figurernis Orden oc Sted.

en i.
en ii.
en iii.
en ii.
en i.
en ii.
en iii.
en ii.
en i.

[illegible]

Her seer du at huer stad fra den hœre
Hæand offuergaar hin anden Ti
gange / oc at io huer fierde sted Priekis
offuen til. Oc saa skalt du Punctere
alle Tal som offuergaa fire / som behoff
giøris / vden huilcken Punctuation oc aff
delelse / du icke kand lattelige vdnæffne
store Tal.

Exem Vilt du nu vide summen offuer ale
paa samme fenneffinde Siphre/eller paa
alle andre Tal: Da skalt du altid begynne
de æ

de at vdnēffne eller telle fra den Venstre
Haand oc mod den Høyre met saadan
besteed som her effter følger.

Først skalt du neffne oc vdsige tilhaas
be oc paa en gang de Siphre / som staa
faare oc vnder huer Pricke/effter som til
forn er sagt / ved it / ti / hundree : At du
neffner hundrede først / Dernæst den Si
gure / som staaar vnder Priccken / oc den
som imellem er / oc næst faare Priccken /
skalt du neffne sidst. Oc naar du dette
neffner / skalt du der hos neffne saa man
ge gange dette ord / Tusind / som Pricke
ne ere / baade den som er offuen faare die
Tal / som du nu vdnēffnde / oc siden de
andre som er faar hende fra begyndelsen.
Men hos den Pricke / som er næst faar
den sidste imod den Høyre Haand / skalt
du altid neffne dette ord / Tusind Maal
eller Tusind Gange.

Dernæst skalt du vdi lige maade neff
ne den anden Pricke Si Figure eller Siel
skab / oc saa met sin Pricke / oc de faares
gaaendis indtil første. Lige saa den tre
die Punctis Sielskab : Oc saa fremdelis
indtil det er aff giort.

Her

Her pley
stille de tre Si
imellem / huc
gedem / som
Den som e
er hende / til
neffne dem a
som ieg finder
cos / som den
at Telle / alt
met somme
Nogenst
Vad det at de
ikke er / end si
oc brugs : Oc
dan it vider
kaldes Taurd
paa Dansk
dog ma det v
ge / hunden

Saa
00234
Puncter saa
Oc halff

Her pleyer mand almindelige / at
skilte de tre Figurer at / som ere vnder oc
imellem / huer i to Pricker / oc altid vdsis
ge dem / som gior hundred / ved sig selff :
Oc den som er vnder pricken oc næst faas
re hende / tilhaabe. Men det er bedre at
neffue dem alle tre tilsammen : Effter
som ieg finder nogle latinske Arithmeti
cos, som den gamle oc herligste Maade
at Telle / altid acte oc bruge : Oc der til
met somme aff de ny Tydske berømbte
Regnemestere / alle tre til lige at vdsige :
Paa det / at dette Ord / Tusinde / skulde
icke tire / end som behøff gioris / neffnis
oc brugis : Oc saa bliffue der da / saas
dant it vicium oc last / som paa latine
kaldis Tautologia, som maa vel kaldis
paa Dantske / en Kuckuck Sang. Men
dog maa det vere frit huer mand at brug
ge / huilcken maade hand vil.

Saa skalt du da dette Tal :
7 9 9 2 3 4 5 6 7 8 9 1. Effter sine
Puncter saa ret vdsige : Sin hundredes
Ni oc halffemtesinds tiue tusind maal
Bij tusind

Ha

tusind tusind : Tu hundred / fire oc tre:
due tusind maal tusind: Semhundred siu
oc tryfindstine tusind: Ote hundred it oc
halffemtesindstine.

Eller oc saa Siuhundred tusind / tu:
sind gange tusind / Ni oc halffemtesinds:
tine tusind / tusind gange tusind / Tu
hundred tusind gange tusind / Fire oc tre:
due tusind gange tusind / Semhundred
tusind / Siu oc tryfindstine tusind / Ote
hundred / it oc halffemtesindstine.

Her seer du at vdi den vanlig oc sid:
ste maade at vdsige Tallene met / brugis
dette Ord / Tusinde, tolff gange. Men
vdi den første maade alene sex gange:
Vdi huilcken ieg haffuer dog ret vdtalt
oc fremført det Tals merckelse / met for:
tere ord.

Vdi Xerxis den Kongis aff Persi:
en Krigs Her / vaare 5 283220. Men:
niske. Vilt du dennem vdsige / da Pune:
tere disse Figurer / som før er sagt / oc sig
saa. Sem tusind maal tusind / tu hun:
dret / try oc firesindstine tusind / tu hun:
dret

dret oc tine: T

latinske Figur
CCXX.

Alexandr

var 200000.

er Tryhund

180000000.

dret oc firesind

Kroner.

Naar du vil

tilfige da maa

for Naand / si

ga Saa / at

oc haffuer ser

Hundred / Li

scriff huer vdi

Men naar der

under Tilf

ingen Tusind

deris sed / it o

haffu bemercke

vandre til at

la som for er

fire och
hundret
hundret
dret oc tiue: Det samme scriffuis saa mee

MM.

M.

latinste Figurer: V. CCLXXXIII.
CCXX.

Alexandri Magni aarlige indkumst

M.

var 300000. eller CCC. Talent / det
er / Tryhundret tusind Talent / det er /

MM.

180000000. eller / CLXXX. It hun-
dret oc firesindstiue tusind maal tusind
Kroner.

Naar du vilt scriffue it Tal / som dig
tilsigis / da maa du begynde fra den Ben-
stre Haand / fra huileken det oc fremsig-
gis / Saa / at huad først neffnis / at det
oc scriffuis først. Acte vel huor mange
Hundret / Ti / oc It der neffnis: Dennen
scriff huer vdi sit sted / som før er lært.
Men naar der er vdi samme Tal / intet
vnder Ti / It ingen Ti / ingen Hundret /
ingen Tusind: Da sæt eller scriff i huer
deris sted / it o. Huileket samme vdi sig
self bemerker intet / men kommer dog
de andre til at merke / oc formerer Tals-
let / som før er sagt om samme o. Vdi

B iij

lige

naar Tusinde eller nogen der vnder icke
neffris. In Summa saa mange ste-
der

der/som ickc neffnis effter deris vord/der
scriff strax saa mange o.

Naar mand vil fremfige it store
Tal/ da pleyer mand først det at Punc-
tere / oc saa neffne først de Figurer /
som er vnder oc for den første Punct /
oc der hos it Tusind for huer Pricke.
Dernæst de Figurer der horer til den
anden Pricke / oc saa met saa mange
Tusinde / som der er Pricke / regnens
dis altid den Pricke som staar ret off-
uen faare / oc de som efftersølge mod
enden / tilhaabe / lige som tilforn er
sagt : Derfaare acte vel vdi store Tal/
at du scriffuer først Hundret / **Ti** / el-
ler **It** / saa mange som der neffnis /
huer vdi sit sted : Oc offuer det sted /
som mand Regner for **It** / scriff en
Pricke / For det første Tusind hand
neffner : Oc saa mange Tusinde som
siden neffnis / saa mange Pricke skale
du scriffue mod den Høyre Haand /
Dog saa meget rom imellem huer i to/
at der kand vel scriffuis en Figure vnder
der huer Pricke / oc to imellem den sam-
W i i j **me**

me' oc den faaregaaendis eller effterfol-
gendis : De ere saa alle Pricker screff-
ne den første gang. Dernæst acte hvor
mange Tusinde hand neffner anden
gang / saa mange Pricker Tel fra den
Høyre Haand mod den Venstre / oc
for oc vnder den sidste scriff It / Ti /
Hundret / effter som dig sigis faare /
huer vdi sit sted. De lige saa met saa
mange som dig neffnis faare. Men
der som det hender vnder tiden / at en-
ten It / Ti / Hundret / eller Tusinde
oc der offuer / icke neffnis mit vdi Tal-
let / enten it sted eller flere / eller oc vdi
enden / da skale du scriffue for dennem
saa mange Siphre / som fore er lart.

Exempel.

Fra Christi Fødsel indtil Yule dag
vdi dette Aar / 1573. Da er der forlø-
ben tretten tusind gange Tusind / siu
hundret it oc halffierdesindstue Tus-
sind / try hundret ote oc trysindstue
Timer. Effter som mand alminde-
lige pleyer at regne / 365. Dage oc 6.
Ti

Timer / fo
først / tret
Scriff der
dette 3. sat
ind. De
uden bedre
Pricke / oc
saa at staa
Naar h
it oc halffier
vnder den si
1573. Nu er
trysindstue
tusind hos der
scriffet mod d
mer saa at si
gik oc ved al
Men der
den dag frem
tusind : Da
sine Ti / hun
scriffue met
oc tusind / el
Dennem er
hundret oc

167
Timer / for it Mars tid. Her neffnis
forst / treeten tusind gange Tusind.
Scriff derfaare først 13. De offuer
dette 3. sat en Pricke for det første Tus
sind. De for det andet Tusind / scriff
heden bedre effter som sage er / end en
Pricke / oc kommer det da første gang
saa at staa / 13.

Naar hand neffner nu siu hundred
it oc halffierdesindstue tusind / da sat det
vnder den sidste Pricke / oc kommer saa /
1378j. Nu er tilbage / try hundred / ote oc
tryfindstue : Effterdi der neffnis ingen
tusind hos dennem / da scriff dennem al
lersidst mod den Høyre Haand / De kome
mer saa at staa 1378j368. Lige saa
gior oc ved alle andre Tal.

Men det skeer tit / at it Tal wor
dentlig fremfigis icke ved it / ti / hundred /
tusind : Da skal du ret ordinere det ved
sine Ti / hundrede oc tusinde / De det saa
scriffue met forneffnde maade. Elleff
ue tusind / elleffue hundrede / oc elleffue.
Dennem ordinere saa / tolfteusind / it
hundred oc elleffue : Scriff dem saa /

B v

12111.

1211. Item Nitten hundrede er 1900. It
 tusind/ni hundrede. It siu oc halffierdes
 sindstine hundrede/siu oc halffierdesinds
 tiue/saa: 7777. Det er/siu Tusinde/siu
 hundrede/siu oc halffierdesindstine. It
 fire oc siusindstine Tusind ordinerer ieg
 saa: For de siusindstine/satter ieg fiorten
 gang Ti/det er/hundret oc fyrretine/ oc
 legger der til fire/kömer saa at staa/144.
 Her satter ieg iij o faare. Oc scriffuis oc
 neffnis/144000/It hundret/fire oc fyr
 retine tusinde. It Ti gange sextensinds
 tiue hundrede Tusind: Ordinerer det saa/
 sextensindstine/ ere to oc tredue gange til/
 det er tryhundret oc tiue. 320. sat her først
 til it o saa. 3200. Oc er nu Ti gange sex
 tensindstine. Sat nu her faare fem o for
 de hundret tusinde/ oc kömer saa at staa/
 320000000. Her seer du at mand det tal/
 som neffnis faare disse ord/ Sindstine/
 tagis to gange som for siu/ fiorten/ for
 sexten/ to oc tredue/huileket du skal altid/
 i saadanne Tal acte. Item/ tolf tusinde/
 tolf hundrede/tolf sindstine oc tolf. Or
 dinere det først saa 12000. Dernæst tolf
 hundrede saa/ 1200. Tolf sindstine saa/
 240.

240 oc 12.
 sdu her e
 se Specie
 Du skal
 der/oc an
 ge store T
 Saa pley
 sind Daler
 semer/at de
 tertiu, for
 sind bruge
 Sem to eller
 tiue tusind m
 for 10000. det
 saadanne ord
 off Exemplen
 Om Num
 Særst
 ger Leggepe
 ge eller no
 De Linierne
 na it berd
 keds nogle
 hand oc til
 inden dog

240 oc 12. Leg alle dennem tilsammen/
sø du her effter skalt faa at lære/ i den næs-
ste Species Addition, da faar du 13452.

Du skalt oc mercke at de Romere/ Gres-
cker/ oc andre Nationer pleyer tit at vdsis-
ge store Tal met nogle synderlige Ord.
Saa pleyer mand at sige for hundred tus-
sind Daler en h Guld. Lige saa mene oc
somme/ at de Romere brugte dette ord Sels-
tertiū, for 100000. Item for Tusind tus-
sind bruge Barbari, dette Ord/ Million:
Som 10 eller 20. Millioner, for Ti eller
tiue tusind maal tusind. Item de Grecker
for 10000. dette ord Myrias, oc andre flere
saadañe ord/ huilcke du en part her effter
aff Exempler i Reglene/ skalt faa at vide.

Om Numeration paa Linierne.

Først skalt du acte/ at mand her brus-
ger Leggepenninge eller Regnepenninge/
ge / eller nogle smaa strige for Siphre:
Oc Linierne for steden. Derfaare drag
paa it bord / siel / klade / eller oc andens-
teds/ nogle rette Linier/ fra den Venstre
haand oc til den høyre/ lige langt fra hin-
anden/ dog saa vit at der kand vel ligge en
pen

Penning paa huer Linie/ oc en imellem.
 Drag saadanne sex eller siu / saa mange
 som behoff giøris : Den vnderste kaldis
 den første Linie / Den øffuerste kaldis
 den sidste. Dernæst drag oc nogle rette
 strige tuert øffuer disse/ øffuen fra oc ned
 at / saa vijt fra hin anden/ at der kand
 fem Penninge vel saa rom paa huer aff
 de første Linier / imellem huer i to tuert
 strige. Se disse drag/en/ to/ tre/ eller oc
 flere/ effter som du hæffuer atskillige
 mynt/Maader eller Beet at handle met.
 Eller oc sæt it o for huer aff de første strig-
 ge/ øffuer hin anden : Men for tuert strig-
 gene sæt atter ny Maader met o. Dog saa
 vijt imellem huert o / oc huer Rad/ som
 tilforne imellem Linierne eller strigene.

Den plads imellem huer aff disse
 tuertstrige / kalder mand paa Danske
 Regnebenck/den næste mod den Benstre
 Haand / den første : Se den næste mod
 den Høyre Haand/den sidste/ som I als
 let vduiser. I. II. etc.

Men den plads/ der er vnder oc øff-
 uen/ eller imellem de første oc rette Linier
 er/kalder mand Rom. Det som er vn-
 der

der den
 Rom :
 Linie/ de
 lere/ f
 som disse
 v/ etc.

Den I.
 H $\frac{i}{f}$
 G $\frac{g}{f}$
 F $\frac{f}{f}$
 E $\frac{e}{f}$
 D $\frac{d}{f}$
 C $\frac{c}{f}$
 B $\frac{b}{f}$
 A $\frac{a}{f}$
 a rom
 f
 f

der den vnderste Linie / er det første
 Rom : Det som er offuen den høieste
 Linie / det sidste Rom : De som her imel-
 lem ere / huer effter deris Orden. Saa
 som disse Bogstaffue vdiuse. a / b / c /
 d / etc.

Regnebenck.

Den I. II. III. IIII.

H	i	Det andet	
G	h	* Det 4 ^{de} oc det 1 *	
F	g	Det 3	
E	f	Det 2	
D	e	* Det fiende oc det 1 *	
C	d	Det tredje Sted	
B	c	Det andet Sted	
A	b	Det første Sted	
	a rom		

Legiff, eng, quib, og taet vnt m. 2. 4. 6. 8.

Saa komer ent først Det a. b. c.

Regnes

Vmsons Detz

Regnebenck.

Den	I.	II.	III.	IIII.
	G	h		
	F	g		
	E	f		
	D	e		
	C	d		
	B	e		
	A	b		
	linic			
		a	Rom	

Naar du saa haaffuer beredt din Regnes
fiel eller Regnebret/oc saa kiender Romme-
ne/Linierne oc Regnebenckene : Oc du
vilt vdfige it Tal/ som er lagt paa Linie-
erne/eller oc selff legge oc tegne huadsom-
heldst tal met Penninge eller smaa scrifte/
da skalt du acce disse tre ting synderlige :

- I. Først at kiende huorledis de 10. Siphre
eller Figurer / tegnis paa Linierne met
- II. Penninge. Dernæst deris steder : Oc det
- III. tredie/ huorledis du skalt vdfige dennem.

De 10 Siphre tegnis saa paa Linier-
ne/at 1. tegnis met en Penning paa den
nederste Linie : 2. ved 10 Penninge/3. ved
tre Penninge/4. ved fire Penninge/ alle
paa

paa den for-
ninge i det a-
gen i det sa-
nden faare.
det samme
nder. 8. ved
n Rom/ ora
met fem Pen-
re der vnder
eller Nulla
ninge/ men
haaffueringen

1-00-0
6 2.

10-00-0
8.

o I. II. III
1. 2. 3.

1511
 III.
 paa den første linie. 5. tegnis ved en Pen-
 ninge i det andet Rom. 6. ved to Pennin-
 ge/en i det samme Rom/oc en paa Linien
 neder faare. 7. ved tre Penninge/en i
 det samme Rom / oc to paa Linien næst
 vnder. 8. ved fire Penninge/en i forneffte
 de Rom/ oc tre der vnder paa Linien. 9.
 med fem Penninge/en i Rommet / oc fire
 der vnder paa Linien. Men Siphre
 eller Nulla / tegnis icke med nogen Pen-
 ninge/ men de sted som hun regnis paa/
 haaffuer ingen Penning i sig. Saa/

eller oc
 saa.

I. II. III. IIII. I. II. III. IIII.
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

II. Huer parti aff disse Penninge/
naar de leggis paa den forste Linie/da bes
mercke de som sagt er alt vnder Ti. Men
naar de leggis paa de andre Linier / da
tilleggis dennem / til denne deris forste
merckelse / oc saa Stedens eller Liniens
merckelse / lige som tilfaarne vdi Siph
rene.

Stederne skalt du telle oc afftegne /
lige som du gjorde tilfaarne vdi Siphre
ne/ oc begynde neden paa op at / it / ti/
hundret tusind : Her sat it Kaarss/ Be
gynt her paa denne samme Kaarssens Li
nie/ oc tel atter op at/ It/ Ti/ Hundret/
Tusind / der sat end it Kaarss : Oc saa
frembedre/sattendis altid it Kaarss/som
du satte Pricker tilfaarne vdi Siphrene.
Thi at Kaarssset bemercker her / lige saa
meget som Pricken dare.

Stedernis vord oc merckelse staar i
disse tuende Regle. Den I. Huer Linie
naest offuen faare / betydter ti gange saa
meget / som den dernaest vnder hinde er.
Den II. Det Rom som er naest vnder Li
nien/ betydter helten saa meget / som Li
nien : Men det Rom naest offuen for Li
nien

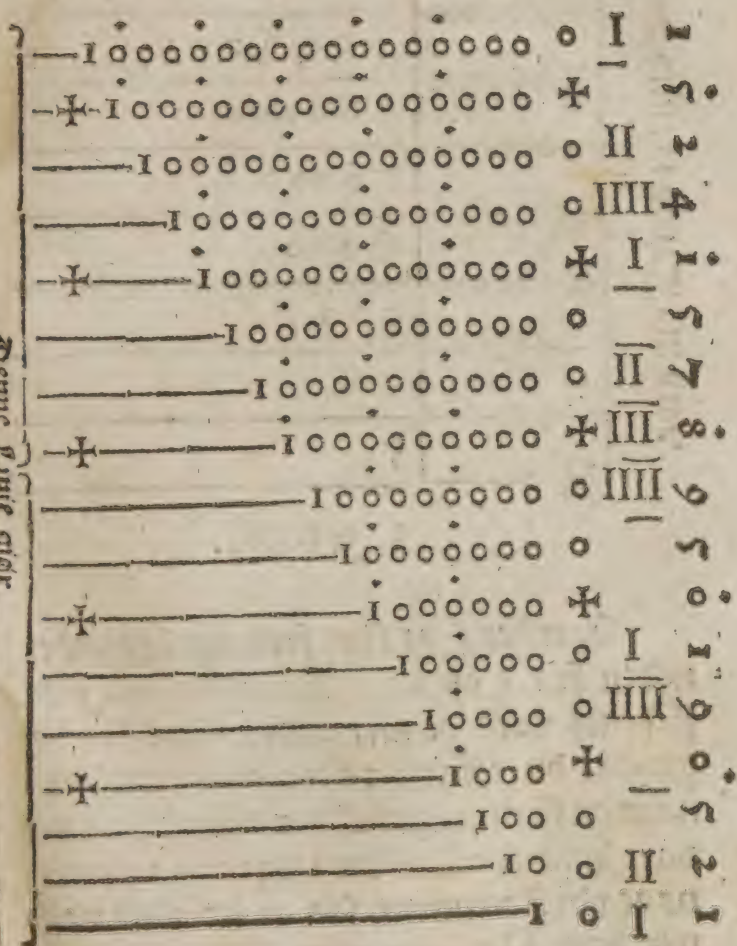
nien betyd
Linien / som
vdi.

Penninge
Linie / da
der Zi. No
re Linier /
me deris for
is eller Linier
arne vdi Sij
elle et afftegn
rne vdi Sij
ia op at / li
et it Kaarff
me Kaarff
se / Li / Hund
t Kaarff / De
ind it Kaarff
ne vdi Sij
fer her / lige
merckelse fram
en I. Huer Lin
der ti gange sa
i vnder hinde
er nast vnder
meget / som
st offuen for
ni

nien betyder fem gange saa meget som
Linien / som disse efftersølgende Figurer
vduise.

E

Eller

Denne Linie oc dette Rom gior.

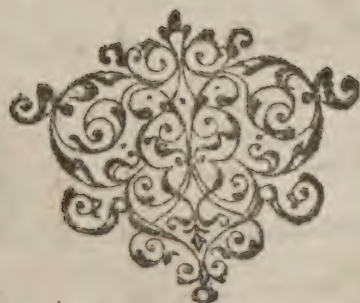
X		
10000000	5000000	
X1000000	500000	
100000	50000	
10000	5000	
X1000	500	
100	50	
10	5	
X1		
$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	Ze halffte.

Acte her / at lige som du begynder
 neden fra / op at / Naar du wilt vide
 stedenis værd oc merckelse : Lige saa be-
 gynder du offuen til oc gaar ned at /
 naar du skal noget Tal vdsige. Tag vel
 vare huad for Tal/der ligger paa Linier-
 ne oc vdi Kommene/saa at du altid neff-
 ner huer Digitum eller Tinger / som
 hand

hand bemere
 værd der til /
 let. Neffne
 tilhaabe / vel
 tag dette Br
 at som der s
 De altid dette
 til det Tusi
 det andet
 dig om
 faam.
 nee

Hand bemercker / De lag saa stadens
vord der til / lige som vdi Sipher Tas
let. Neffne Tallet for huert Kaarss
tilhaabe / ved Hundret / Ti oc It: De
lag dette Ord / Tusinde / der til / saa
te som der staar Kaarss neden faare:
De altid dette Ord / Maal eller Gang /
til det Tusind / som du neffner ved
det andet Kaarss op at / lige som
dig om Priekerne er lart tils
faarn. Saa skalt du neff
ne oc vdsige dette Tal
paa Liniers
ne.

E ii

30

It Exempel tegnet vdi tre Maade.

I.	II.	III.
	o II	2
	o —	o
	+	5
	o III	3
	o II	2
	+	o
	o —	5
	o IIII	4
	+	IIII
	o I	1
	o II	2
	+	I
	o —	o
	o III	3
	o	o

Ein

Ein h
find / tusind
dret oc tue
find : Sem
find maal tu
tue tusind
oc / at mand
som ligge vdi
ge paa den
Saaneffner
oc linie tilha
teffne det and
eti. De ved det
Men tuert in
ved den neder
vdi offuer oc
ne

Wilt de
it Zal sem e
du haffne sa
haffuer Sign
it leg den fa
haand / pe

vdi tre

III.

II

0

0 III

0 II

+

0

0 III

+

0 I

II

I

0

III

0

Siu hundredt oc fem / tusind / tusind / tusind maal tusind : Try hundredt oc tiue tusind / tusind maal tusind : Fem hundredt / ni oc forrettiue tusind maal tusind : Hundredt / sex oc tiue tiue tusind / oc Tredue. Her seer du oc / at mand skal altid tilhaabe neffne / de som ligge vdi Kommet / oc de som ligge paa den næste Linie neden faare. Saa neffner du baade det offuerste Kom oc linie tilhaabe / Siu hundredt / etc. I seffne det andet Kaarss op at / Dte tusind etc. De ved det første Kaarss / Sex tusind. Men tuere inod neffner du tilhaabe / ved den nederste Linie / huad som ligger næst offuer oc vnder paa den samme Linie

Halffniende.

Vilt du snart oplegge paa Linierne it Tal som er screffuet faare dig / da skal du haffue saa mange Linier / som det Tal haffuer Figurer. Begynt saa neden paa / oc leg den første Figure mod den Høyre Haand / paa det første Kom oc Linie :

Si

E iij

Den

Den anden Figure paa den anden Linie:
Den tredie paa den tredie / oc saa frem i
bedre. Men huor der staar it o / der leg-
ger du Penninge / vdi det Rom eller paa
den Linie.

Den Egipstiske Dronning / Cleopas-
tra haaffde en Eddelsten / som vaar vurs-
deret for 25 0000. Gylden. Her er
sex Figurer / derfaare skalt du haaffue sex
Linier / begynnt paa den nederste op at /
saa at du for de fire o / som staa bag vdi
Tallet / legger ingen Penninge / paa de
fire nederste Linier : Offuen for den
femte / leg for de fem / en Penning vdi
Rommet / oc paa den siette Linie for de
2 / to Penninge / oc ligger —●●—
oc neffnis / saa / Tu hun- —●—
dret oc halffrediesindotue ———
Tusind Gylden / det er /
iij h Guld. —+——

Vilt du affscriffue met
Siphre / it Tal som lig-
ger met Penninge paa Li-
nierne / saa begynnt offuen
til. Oc huad huer Linie
met sit næste Rom offuen

faas

faaregiffue
Figurer /
ge maade /
eller tegne
den første
de andre.
paa Linien
faare / Da
folle det sted
nedenstaa

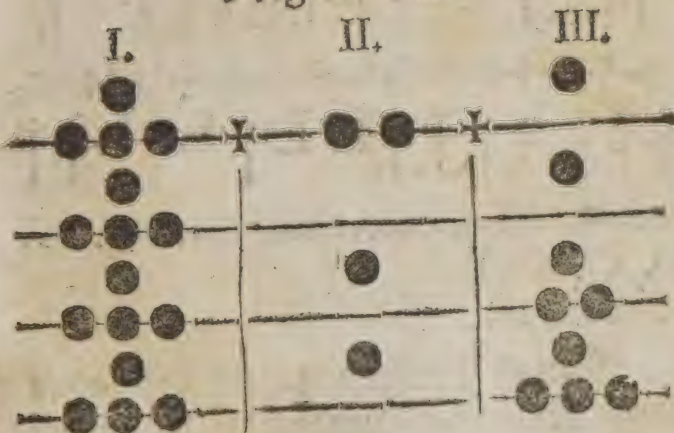

De første
Den første
andre Regne
Det tredje oc

faaregiffuer dig/ det scriff forst met sine
Figurer/ Dernæst den anden Linie vdi li-
ge maade/ huad du der finder / det scriff
eller tegne mod den Høyre Haand op til
den første Figure / De i lige maade met
de andre. Men der som du intet finder
paa Linien eller paa hendis Rom offuen
faare / Da sat it o for den Linie / at op-
fylle det sted/ met lige som dig denne Regs-
nebenck klarlige vduiser.

Regnebenck.

De første Regne penninge mod den
Venstre Haand/ betyder/ 8888. De
andre Regne penninge betyder/ 2055.
De tredie og sidste betyder 5578.

C iiii

Vile

Vilt du oc legge it Tal paa Linier
ne/ som dig neffnis faare/ da ber dig saa
at/ som du vdi Siphrene eft lart / alene
at du tegner Kaarss for Pricke/ oc ingen
Penninge legger her vdi de steder/ som du
dære scerff Siphre.

Der er oc nogle andre maader at
tegne Tal met / som vdi gammel dage
her i Riget haffuer veret gengse/ som vdi
Krimstocke tilkiende giffuis saa:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
16.	17.	18.	19.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.	90.	100.	110.	120.
130.	140.	150.	160.	170.	180.	190.	200.	210.	220.	230.	240.	250.	260.	270.

Men en Cirkel / naar hand settis
alene/ bemercker Hundret/ Tu hundret
scriffuis met To Cirkel / eller oc to stri-
ge hos en Cirkel / saa : OO. eller II.
Try hundret/saa: OOO. eller III. ^oP O.
Sems

Semhund
find.
Der er
oc tegne
mere/ Ber
ge at tegne
Alade / La
saadant ind
Eyliden/ E
ue for styk
dant. Item
pund/ Lem
der saadant
terdi at disse
oc vilig inte
Om at
Digitus, eller

161
Semhundred [†] O Ti hundred eller Tus
sind.

Der ere oc mange andre Maader til
oc tegne Tal met/ som Riobmend/ Kres
mere/ Beyere oc andre saadanne de brus
ge at tegne / huor mange alne / it stycke
Klæde / Læret / Silcketyg / eller andet
saadant indehaalder. Item/ huor mange
Gylde/ Skillinge eller styffuer de giff
ue for stycket/ Dyssinet/ eller andet saa
dant. Item/ huor mange Sippund/ Liss
pund/ Centener/ Pund/ Marek/ oc an
det saadant/ som veyis/ indehaalder. Eff
terdi at disse tit oc offte forandlis / kand
oc vil ieg intet her om scriffue.

Om atskillige Naffn paa Tallene.

Der haaffue wi behoff / at
sætte atskillige naffn oc skil
mis paa Tallene / saa me
get/ som her vdfreffuis.

Alle Tal kaldis enten
Digitus, eller Articulus, eller Numerus
C v Com

Compositus : Om huilcke naffn sage er tilfaarn.

Dernæst skiffes Tallene vd i hele oc brødne Tal : Item somme kalder mand Quadrat Tal / Somme Cubic Tal oc somme Surdos.

It helt Tal / Integer Numerus, er det / som er tilsammen sat aff flere It / som 4. 5. 10. 20. etc.

It brødet Tal / Numerus Fractus, er det / som indeholder i sig / enten nogle Parter aff it helt / som $\frac{1}{2}$ / it halt $\frac{1}{4}$ / en fjerde Part / $\frac{1}{8}$ en otende Part / eller oc It alene / oc der offuer nogle Parter aff It / som $1\frac{1}{2}$ Halffandet / $1\frac{1}{4}$ It oc en Tierding aff It. Eller oc flere It / oc der offuer nogle Parter aff It / som $2\frac{1}{2}$. $4\frac{3}{4}$. De forste mercke tu hele / oc halff parten aff It : De andre giøre fire hele / oc tre Parter aff it helt / Naar du it helt skiffes vdi fire dele : Som du faar videre at vide her effter i Brøcken.

It Jeffne eller lige Tal / Numerus par, er det / som mand fand dele vd i to lige Parter / eller hele Tal. Oc der som disse Parter ere oc jeffne oc lige hele tal /
oc

oc fand de
da kaldes
par, det
8, 16, 32
lige / da de
er par, i
som 6, 10,
du at it aff
etc. Kunde
atter huer
Tal / inde
gi fire : 2
gange it.
gang vdi to
Men huer
lig igien vdi
it er brødet
Diffe
det / som id
ieffne hele
23. 25. k
Tal.
Quad
merus Cub
m / bliffuer
ne Radicu

151
oc kand delis vdi lige hele Tal/indtil 32/
da kaldis dette Tal / Numerus pariter
par, det er / it Ieffnlige lige Tal / som
8. 16. 32. etc. Men ere de Parter icke
lige/ da kaldis det Tal/ Numerus impa-
riter par, det er/ it Vieffnlige lige Tal/
som 6. 10. 14. 18. 22. 26. 30. etc. Her seer
du at it aff de første Tal/ som ere 8. 16.
etc. Runde delis først i to lige Parter: De
atter huer part vdi to lige Parter oc hele
Tal/indtil it. Vdi 8. haffuer du to gan-
ge fire : Vdi 4. to gange 2 : vdi 2. To
gange it. Men 6. kand du dele første
gang vdi to lige hele Tal/som ere 3. oc 3.
Men huercken aff disse Parter kand des-
lis igien vdi to lige Tal eller Parter/som
icke er brødet Tal.

Vieffne Tal/ Numerus impar, er
det / som icke kand delis vdi to lige eller
ieffne hele Tal/ som 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15.
23. 25. kaldis oc paa Danske it Odde
Tal.

Hvad Numerus Quadratus, Nus-
merus Cubicus, oc Numerus Surdus
ere/bliffuer lært her effter vdi Extractio-
ne Radicum oc Regula Falsi.

Dette

Dette haffuer ieg saa videlige traes-
teret: Thi at det gioris synderlige behoff
at lare denne Speciem: Vden huilckens
rette forstand oc brug/Alle de andre Spe-
cies, fuldnar intet kand due. De vil nu
hare / for synderlige Aarsage skyd fors-
uende min Orden / oc forst tractere disse
næste fire Species paa Linierne / oc siden
met Siphre.

Om Addition eller at Sum- mere paa Linierne.

Ene Species lærer dig at
Summere oc legge mange
haande Tal vdi en Sum:
Merck her / at der ere
tuende slags Summering
eller Addition til. Det første slags er /
Naar at alle Tal / som skulle Summe-
ris/ere aff it slags Mynt/Vecter/Maa-
der eller andet saadant. Saa som mand
legger Gylden oc Gylden tilsammen /
Centener til Centener / Pund til Pund.

Det

Det andet Slags Addition er/naar
atskillige Slags Mynt eller Maader / el-
ler andre atskillige Slags skulle adderis/
som Daler / Marc / Skillinge / Album/
Penninge / Skierffue : Item / Laster/
Pund / Ortig / Skiepper / Tjerdinger/
Stinger. Item Skippund / Lippund/
Centener / Pund / Marc / Lode / oc
Quintin.

Naar det er alene it Slags Mynt/
Beet eller Maade / eller huadsomheldst
det vere kand / da gioris icke behoff vden
en Regnebenck / men naar der er flere
Slags / Da skal du giore saa mange Reg-
nebencke / som der ere Slags Mynt /
Maader eller Beet / eller andet som skal
Summeris.

Disse atskillige Slags Raffen / skal du
tegne offuerst vdi Regnebenckene / it vdi
huer: Saa at de største Slags raffen vers
re sig Penninge / Beeter / etc. skulle staa
vdi den første Regnebenck mod den Ven-
stre Haand : Det Slags dernæst er / vdi
den anden Regnebenck næst op til / Men
de ringeste Slags Raffen næst imod den
Høyre Haand / huad Slags imellem er /
deris

deris naffn sattis oc i de middelste Bens
cke / effter deris Orden oc Ward / alt i
ieffne hinanden.

Naar du wilt nu Addere / da leg al
tid Meyne / eller huad andet som haffuer
it naffn / vdi en Regnebenck tilsammen /
huert der heden / som deris naffn staa teg
net / Daler til Daler / Mark til Mark.
h til h. etc. Laster til Laster / Pund til
Pund. Se lige saa vdi andre atskillige
ting. Leg saa ned paa Linierne / huad
som adderis skal / Forst den storste Meyne
Recter eller andet / Se siden det Mind
ste / saa at du acter vel disse effterfolgen
dis Regle.

Den Forste.

Mar fem Penninge komme at ligge
paa en Linie / da skal du tage dens
nem op / Se legge for dennem en Pen
ning i det Rom / som er næst offuen faa
re / som denne Figure vduiser.

Den

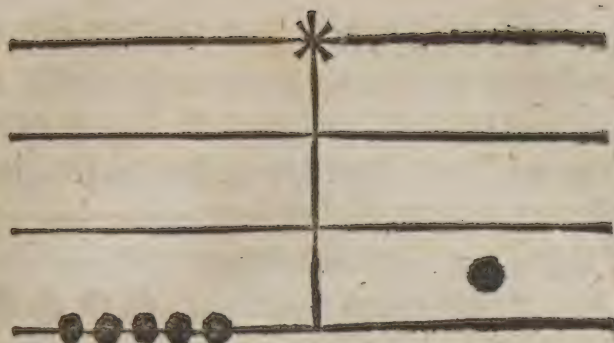

iddeſte Den
Ward / alti

Dere / da leg al
idet ſom haſſun
entſammen
is naſſu ſaa teg
Ward til Ward
Laſter / Pund
vdi andre afſig
aa Linierne / h
den forſte W
De ſiden det M
vel diſſe effeſol

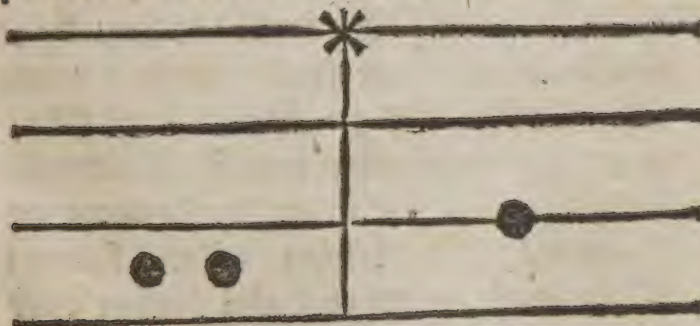
forſte

ge komme at lig
a ſtalt du tage den
or dennem en Pen
er naſt offuen ſaa
vdiſſe.

Den Anden.

Maar to Penninge komme at ligge vs
vdi it Rom imellem to Linier / da tag
ſamme Penning op / oc leg derſaare en
Penning paa en Linie naſt offuen / ſaa
ſom du ſeer vdi denne Figure.

Den Tredie.

Maar du wilt legge nogen Figure ned
da ſee forſt til / om der ligger nogle
Penninge paa den Linie eller i hendis rom
ſom du ſtalt legge ſamme Figure. Der
ſom

som nogen allerede ligger / oc den samme
der ligger oc den du skalt legge giøre 10.
tilhaabe/ da tag op den som ligger / oc leg
strax en Penning op/paa den næste Linie
offuen for/som du her seer. —————

Til disse 4. skalt du legge

6. huilcke tilsammen giøre 10. —●●●●●●—

Derfaare tag disse 4. op / oc leg en Pen-
ning op paa den anden Linie/oc staar saa:

—————●————— Zeem der
ligger. —————●—————

Naar du legger 5. her til / kommer saa:

—————●————— **M**En naar de som ligge
oc skalle leggis / giøre
tilhaabe flere end 10. Da tag op aff de/
som ligge saa mange/som dit Tal kunde
opfylde til 10. Oc leg for dennem en
Penning paa Linien offuen faare:
Men huad offuer er / skal bliffue eller
leggis i sit rette sted. Saa som der lig-

ger. —●— **L**egger du her fem til/da
tag op de 5. som ligge/
oc leg til dem/ de fem som du skalt legge /
huils

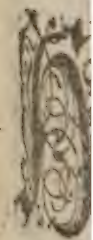
huilcke gi-
nem leg en-
ne.

Z

Legger du
som ligger
offuen for-
gepaa de
Acce d

legge nog-
ge/huils
fem eller 10.
huilsen Lin-
vedst op a
som du skul-
legge først
huilsen va

En **M**
dis

huilcke giore 10. tilsammen : For dens
nem leg en Penning paa den anden Li-
nie.

Item / der ligger

Legger du 3. der til: Da tag 7. aff dem/
som ligge til disse 3. oc leg 1. paa den Linie
offuen for. Se saa met de andre/som lig-
ge paa de offuerste eller middelste Linier.

Acte derfaare altid/ At naar du skale
legge noget ned/ til det som tilforn lig-
ger/huilete tilsammen kunde giore enten
fem eller 10. Vdi huilcket Rom eller paa
huilcken Linie det vere kand / at du da
vedster op aff dennem som ligge / til de/
som du skulle legge / heller end du skulle
legge først neder / oc siden vedste op :
Huilete vaare da dubbelt wmage.

En Almindelig Regel vdi
disse fire første Species.

Er skalt du acte den Al-
mindelig Regel vdi disse fire
Species paa Linierne.
Vdi Addition oc Sub-
trac-

traction begynt paa de nederste Linie/ oc
 stig altid høyre op: Men vdi Multipli-
 cation oc Diuision begynt offuen til/ oc
 stig altid ned. Denne Regel actis icke
 synderlige vdi denne Species hos den-
 nem/ som ere offuede vdi denne Raanst:
 Thi at de altid oc snarere legge ned at/
 Lige som mand oc gierne neffner de stør-
 ste Tal først. Dog er hand gaffnlig vn-
 ge Disciple/ at de diss bedre kunde lare at
 vedste op / huilcket skeer altid neden fra.
 Thi da kalder mand det oc paa Danske
 at vedste op / Naar du legger en Pen-
 ning op paa Linien / for to som kunde
 komme vdi Kommet næst vnder: Oc for
 5. Penninge paa Linien / en vdi Kom-
 met næst offuen faare. Oc saadan op-
 uessling skeer synderlige aff Disciple/ naar
 de legge selff effter it Register eller andet
 screffuet Tal.

Exempel.

En Suend haffuer anammet paa
 sin Herris vegne disse efftersølgendis
 Penninge/ Nu vil ieg gierne vide / huor
 meget

meget samm
 belaber sig

1234

345

67

798

102

200

220

110

3567

3573

Lig nu
 tæller sig.
 lig maade
 ste Lænde
 de Gulde
 faar du se
 vdiiser /
 ten paa Li
 følger.

meget samme effterfølgendis Penninge
beløber sig vdi en Sum.

1 2 3 4	1 9	5	
3 4 5	1 8	8	
5 6 7	1 5	2	
7 9 8	1 3	7	
1 0 2	7	3	8
2 0 0	1 0	6	
2 2 0	9	9	
1 1 0	1 1	1	
3 5 6 7	1 0 2	4 1	
3 5 7 3	9	5	

Leg nu først paa Linierne / Mars
cken for sig. Dernæst / Skillingene i
lige maade : Da faar du som det først
ste Tal neden faare vduiser. Gior nu
de 8 til 5 / De saa de 5 til 9 : Da
faar du som det andet oc nederste Tal
vduiser / De er den rette Sum / huils
cken paa Linierne ligger / som her effter
følger.

D i Regnes

Regnebenck.

Huorledis mand skal vedfle op.

Vdi saadane oc andre Exempler / paa
de tat du kane diss lœttre oc bedre neffne
oc scriffue deris sum / da skalt du altid re-
ducere oc foruandle den myndre Mynt /
Bett / Maader / eller huad andet som er
vdi den ringiste Regnebenck / til dem /
som ere vdi den næste Regnebenck mod
den Venstre Haand : Huilket mand
kalder paa Danske / at vedfle op. En-
dog at dette met rette hører til den femte
Species, som er Diuision, dog bør dig
det klarlige her at vide. At først huor
man

in ange slag
du haffuer v
ringere sta
Partier: Hi
de Partier e
første ere / s
næst ætte i h
diffe første P
delis huor m
dre Partier s
indvil saa len
se Partier alle
kand vare, som
Marken / vdi
første Mynt:
potentis først
de Skillinge:
Skillinge / ætte
re 12. Ende
le en Skilling
vdi iij 12 / 2
som 12, 8 vdi
Vdi lige
samme de M
Maaders ve
Partier oc del

151
mange Slags Mynt/Maader eller Bect/
du haaffuer vdi din Regnebenck. Dee
ringere Slags er altid det næste størres
Parter: Huorfaare acte vel/huor man-
ge Parter eller Dele / at it aff de som
første ere/ skiffis vdi første gang. Der-
næst acte i huor mange Parter / en aff
disse første Parter atter skiffis: Frem-
delis huor mange Parter en til disse an-
dre Parter skiffis vdi: Se saa alt frem/
indtil saa lunge du kommer til de mind-
ste Parter eller Slags/ huadsomheldst det
kand vere/ som du skalt regne. Saa er
Mærcken/ vdi dette vort Exempel/ den
første Mynt: En aff dennem delis eller
parteris først vdi 16. Parter/som wi kals-
de Skillinge: En aff disse Parter eller
Skillinge/ atter vdi sine Parter / som es-
re 12. d. Endog mand først pleyer at des-
le en Skilling vdi iij Album / oc i album
vdi iij d / Dog kommer det lige som til-
forn 12. d vdi i s.

Vdi lige maade acte vel andre Slags
fremmede Mynts / atskillige Bectors /
Maaders oc andre tingistis vanlige
Parter oc delisse/ som i enden paa denne

D iij

Bog

Bog findis: Huor du skal søge vdi alle
Exempler / naar behoff gioris / huad
heller de høre til Species eller Regles
ne.

Naar du vedst huor mange dele aff
det mindste Slags gaar paa it helt / aff det
faaregaaendis Slags: Da sæt din Finger
ved den høyre side mod samme Tal / som
skal opuedslis / Først paa den Linie / som
de offuerste Penninge ligge. Der som
du der kant hæffue samme Parter / da leg
saa tit en Penning ned ieffne din Finger
vdi den næste faaregaaendis Regnebenck
der som du icke der kant fult optage alle
Parterne / Da tag halff parten der aff /
oc leg en Penning næst vnder din Finger
vdi den næste Regnebenck. Kant du
icke end det saa / da flyt din Finger ned
paa den Linie neder faare: Oc saa tit
som du kant samme dele optage aff det
Tal / som offuen oc ieffne din Finger er /
saa mange Penninge leg ieffne din Fin-
ger. Saa gior alt neder / saa lenge du
kant tage alle Parter op til lige / Naar
du icke det kant / da lad ligge vdi samme
Benck / huad offuer bliffuer.

Vdi

Vdi lig
vdi de andre
mer til den fi
Vdi forn
første gang

III
II
II

di dem tre gan
hulde lad lig
ge vdi den næst
di hannem /
ma 16. Sa
den inden Lin
uen iart han
diffe / halff van
bliffuer aff sa
du legger ha
nbenck / Oc
den faarega
Fingeren ned
tagen gang 16

151
Vdi lige maade skale du vedste op
vdi de andre Regnebencke/ indtil du kom-
mer til den første.

Vdi fornessnde Exempel kommer det
første gang saa at ligge.

III	I	I
+	+	+
o	o	o
II	o	III
II	II	I

Naar du ved-
ster op / da tag
xij 8 op saa tie
som du kant.

Vdi 41. faar

du dem tre gange/ Oc bliffuer 5. offuer/
huilcke lad ligge igien/ oc leg 3. Pennin-
ge vdi den næste Benck/ oc kommer da v-
di hannem/ 105 : Dennem vedste op
met 16. Sæt derfaare din Finger paa
den anden Linie/ da ligger der 10. off-
uen faare hannem : Naar du tager aff
disse/ halff parten aff 16/ det er 8. Da
bliffuer aff samme 10. 2 offuer/ huilcke
2 du legger hos din Finger i samme Reg-
nebenck/ Oc en halff vnder Figuren/ v-
di den faaregaaendis Benck. Flyt nu
Fingeren ned paa den nederste Linie / oc
tag en gang 16/ aff de 25. oc bliffuer 9. is-

D iiii gien/

gien/ Oc leg 1. ned vdi den første Benck
da kommer det saa.

III	III	III
o	o	o
o	o	o
o	o	o

It Exempel paa Skippund / Liss
pund oc Marek pund at summere / regne
nendis Skippundet for 20 Lisspund / oc
Lisspundet for 14 w^g pund.

1	4	3
2	0	1
3	2	2
2	6	2
3	2	5
4	3	0
2	7	4
1	5	2
7	1	0
10	0	0

} w^g Skippund.
 } w^g Lisspund.
 } w^g Marek pund.

Rome

erste Band

Kommer først saa.

Opuedslet kommer det saa.

f8	lg	wg
o	o	o
o III	o I	o
o I	o I	o

Exempel paa Korn at summere
vdi Laster / Pund / Stepper oc Tierins
ger. Regnendis Lasten for 12. Pund/
Pundet for 24. Stepper / Steppen for
4 Tieringer.

D v   Dets

Kom

3	5	10	3
5	3	11	0
7	2	2	0
10	0	3	1
2	1	0	0
1	4	0	1
8	0	1	3
9	5	7	0

h East.

g Pund

h Skop

pe.

h Sies

ring.

I.

Dette Toms
mer vdi den
første / oc
anden Sumo
mering / saa
som disse
tuenne sig
aurex yodm
se.

h

g

h

h

o

o

o

o

o IIII

o II

o III

o

o

o

o IIII

o III

2.

h

g

h

h

o

o

o

o

o IIII

o

o

o

o I

o III

o

o

En anden behendigere Maade
at Addere.

Et hender offte / at i store Regens
skab faarekommer atskillige tins
gists atskillige slag / De derfaare
skulle

skulle haffue
saare mange
der til skulde
mand toge d
Oder til me
der Regneske
delige. Disse
kommer det ti
giore ny Reg
mand skal ti
naar mand sk
ner mand alle
anden ved saal
Dag / som d
paar: Dog vdg
skil vdi synder
Ender. Naar
alshimen de
da bruger ma
mand idet
i serdelis Reg
Lil saad
enlaartere oc
mindelige add
mand idet farr
syndelig Den

31
0
0
1
0
1
3
0
R
0
0
0
0
R
0
0
0
ere Maade
i store Regen
atskillige tin
/ Derfaan
skull

skulle haffue it saare stort Regnebrete / oc
saare mange Regnebencke der paa: Huil
cket tit skulde giøre megen vildelse / Naar
mand toge den ene benck for den anden /
Oder til met skulde tage meget Kom / oc
din Regnesiel skulde bliffue meget vhan
delige. Dissigeste vdi indtegt oc vdgiffte
kommer det tit / at mand icke kand altid
giøre ny Register til huer haande / som
mand skal tegne eller scriffue. Men
naar mand skal noget antegne / da scriff
uer mand allehaande slags iblant hin
anden / ved saadant: Aar / Maanet eller
Dag / som de vdgiffuis eller indtagis
paa: Dog vdgiffte oc indteg / huer for sig
selff vdi synderlige Bøger / Register eller
Steder. Naar mand da skal Regne dee
altsammen / dog huert slags for sig selff /
da bruger mand den lattiste maade / at
mand icke tør vddrage huer slags vdi seer
i serdelis Register.

Til saadant at vndsty / er paa funden
en kaartere oc lattere Maade / end den al
mindelige additions form / vdi huilken
mand icke satter atskillige slags / huert i en
synderlig Benck for sig / den ene ved den
anden.

andens side : Men allesammen vdi en
Benck ret op oc ned / det største naffn aff
samme slags / vere sig Mynt / Beet / Waas
de / eller huadsomheldst det vere kand / off
uerst vdi samme Benck / Oc det mindste
Naffn aff samme slags nederst / oc de
andre Naffn aff samme slags imellem
huert effter sit Orden oc som behoff gior
ris.

Her vdi skalt du acte / huor mange
Parter aff det mindste Naffn / giore it
aff det næste store Naffn. Der som 10.
eller flere aff samme Naffn / som mindre
ere / giore helten aff it aff det næst større
Naffn / da haffuer du behoff at sette en
tuer Linie eller o. imellem samme tuen
de naffn / men der som 10 eller oc mindre
giore it halffte / da gioris ingen mellem
Linie behoff.

Saadan en Ordning hielper dig oc
meget vdi opuedsling: Thi du kant strax
skifte det mindre slags / enten til helten
eller oc til heelt aff det store som strax fin
dis offuen for : Som du baade aff denne
saadanne Regnekaanstis næruerendis
Form / oc aff Tafflerne bag vdi Bogen
kant finde.

Jeg

Jeg vil
tage disse fa
skal du saa
du haffuer
eller andet fa

o
+ o
o p
o l
w w
f o
g l

Naar du
samme du ka
du legger h
Regndent
ger hant
vdi sin r
skifter.

Naar du se
huadsomheld
effter de tre
den almindel

Jeg vil til ydermere forklaring igien
tage disse faaregangne Exempler. Først
skalt du saa berede din Regnebenck / som
du haffuer Meynt / som er w⁸ / s⁸ oc d⁸ /
eller andet saadant i lige maade.

	o	o	M.	M.	M.
+	o	o	c	c	c
o	8	h	x	x	x
o	8	8	8	8	h
w ⁸	w ⁸	o	w ⁸	8	8
s ⁸	o	8	s ⁸	w ⁸	x
d ⁸	8	h	d ⁸	x	8
			8	h	h

Naar du wilt legge noget ned paa
samme dit Regnebret / da merck først at
du legger huert slags vdi sit Rom eller
Regnebenck : For det andet / at du leg-
ger huert slags Naffn hos sit Tegen oc
vdi sin rette sted / dog at du acter vel disse
stycker.

Det første.

Naar du legger ned de største naffn aff
huadsomheldst slags / da forhandle dig
effter de tre Regle / som før er omtalt / i
den almindelige Raade at addere.

Det

Det Andet.

Naar du skalt nedlegge nogle aff de
Raffn/ som ere vnder det største Raffn/
huad flags det er/ da merck dette: Naar
der kand komme to vdi Kommet / da leg
altid derfaare en paa den nederste Linie
offuen faare: Men naar der kand kom
me fem eller flere paa Linien/ da skalt du
icke strax altid vedfle op aff Linien vdi
Kommet/ vden saa er/ at samme fem el
ler flere / de giøre helten aff It / aff de
Raffn næst offuen faare.

Saa kommer end oc saa tit / At du
end aff iij. eller ij. skalt opuedfle / effter
som saadanne Tal kunde giøre helten aff
it/ aff den næste større Denomination el
ler Raffn.

Saa acte oc her den faaregangne tres
die Regel/ at naar der ligger noget enten
vdi Kommet eller paa Linierne/ Oc der
skal leggis noget meer til / som du dog
skalt strax opuedfle / at du da vedfles op/
ligeuel at du icke først legger ned / det
som skulde tilleggis: Paa det at du kant
vndgaa dobbelt wmage. Der som da det
som du skalt legge / er ringere end halff
pars

parten / da
nien: Er d
Kommet v
end helten/
mit/ oc siden
vdi Raffn

Alleg v
hundre
faare dette
ringere da le
den paa Ell
det er iij. da
met. Er der
kafers. en
offuen er leg
p. da uder f
end is. D
Marck k
Kommet n
som behoff
Vdi li
andre mind
Da / Ra
dellags.

parten / da leg det hos sit Naffn paa Linien : Er det lige helten / da leg det vdi Kommet vnder sit hele : Er det oc meer end helten / da leg først helten vdi Kommet / oc siden huad offuer er / paa Linien ved Naffnet.

Exempel.

Da leg nu først markene ved It / Ti Hundred / Tusinde / ieffne oc offuen faare dette ord Mark / Er der 7. s eller ringere / da leg dennem alle effter hinanden paa Stilling Linien. Men er der 8 s. det er 1 w8 / da leg i offuen faare i Kommet. Er der oc der offuer / indtil 15. da leg for 8. en vdi Kommet / oc huad der offuer er leg hos Stilling. Er der 16 s. da leg der for 1 w8. Om der ere flere end 16 s. Da leg først i for de 16 / paa Mark Linien / Oc huad offuer er / leg i Kommet neden faare oc i ieffne s / effter som behoff gioris.

Vdi lige maade bør dig at met alle andre mindre naffn / vere sig aff Mynt / Bect / Maader eller huadsomheldst andet slags.

Naar

Naar du da som nu sagt er/ haffuer
ordineret huer flags met sine naffn eff-
ter hin anden / De haffuer forneffnde
Exempler saa nedlage/ som ieg dig haff-
ner faarescreffuet / da kommer de alle
paa it Regnebret at ligge som her effier-
følger.

✕ III	○	○
○ III	○ III	○ III
○ II	℥ I	℥ I
℥ III	℥ I	℥ III
℥ I	℥ IIII	○
℥	○	℥
	℥	℥

Saa ere nu her nedlage først vdi den
første Rad 3573½ ℥ I ℥ oc 5 ℥. Vdi
den anden Rad xxxv℥ ℥ i ℥ v ℥. De
vdi den tredie Rad xlv℥ ℥ iij ℥.

Her seer du at saa meget / som kom-
mer imellem Linierne at ligge / offuen
for det største Naffn / det enten regnis
for sig alene / eller oc tilleggis det som
ligger paa næste Linie neden faare / som
for vdi den almindelige maade at ad-
dere

dere er sagt. 5
lem Linierne
ste Naffn/de
det skulle alle
denne som
giore 6. 7. 8.
gis altid til
faare er/ oc al
haffuer du he
Rad/ vdi den
℥/ huor der li
horer hand i
hannem ligge
giore 6. Men
ligge næst off-
nem giore iij.
liore der vi
℥ ℥
Denne si
som flui i de
den første oc
for denne
re.

der er sagt. Men huad som ligger imels
lem Linierne allesteds neden for det stør-
ste Rastn/det regnis icke for sig selff / at
det skulle altid gielde fem / eller oc mee
dennem som ligge paa næste Linie vnder
giøre 6. 7. 8. 9. eller flere: Men det leg-
gis altid til det Tal / som næst offuen
faare er / oc altid gjør it halffte. Exempel
haffuer du her vdi den første Benck eller
Rad / vdi det Rom som er imellem w & oc
h / huor der ligger en Regnepenning. Nu
hører hand icke til den som neden faare
hannem ligger / at hand met den skulle
giøre 6. Men hand hører til de iij / som
ligge næst offuen faare / oc met dens
nem gjør iij. Saa vdi den tredie Benck
ligger der viij h oc iij l: oc icke viij h oc
J E l.

Denne sidste maade er for dennem /
som flux i Regnelaanst offuet ere: Men
den første oc almindelige maade er bedre
for dennem / som først begynde at læ-
re.

E

Om

Om den Tredie SPECIES,
som kaldis Subtractio.

Subtractio er den tredie Species, huilcken der lærer dig/ huorledis du skal affdrage eller afftage it mindre Tal eller Sum / aff it andet som større er / Eller oc it Tal aff it andet / som lige saa stort er: Thi saa seer du huilcket Tal som større er.

Den første Regel.

Til denne forscreffne Subtraction hører tuende Tal / det ene oc det første Tal / er det / aff huilcket du wilt Subtrahere / eller affdrage noget andet Tal: kand kaldis paa Latine / Numerus Superior eller Numerus à quo : Dette Tal leg ned paa Linierne / Det andet Tal / er det som skal Subtraheris eller affdragis / paa Latine kaldis Numerus Subtrahendus : Dette scriff for dig paa dit Regnebret eller Andensteds / At du
det

det icke forgi
teffnet for
Lag sa
som største er
den største ka
se) Saa at
Li/ Hundre
tusind/ De
til officers be
ler Resante

De

ME N er de
drage nog
figurer / som
andet Tals
drags: Da
Denning ned
ligger paa Li
me Figure
De leg en
uist neden f
Oder til se
nå nedden fa
affu Nom/e

ECIE

zio.

den tre

ken der lo

du skal

tage it min

ndet som sa

andet som

du hulla

Regel.

Subtraction

et em det fo

du vil Sub

get andet L

Numerus

a quo: Det

re / Det an

ubtraheris

dis Numer

iff for dig p

steds / Ad

det icke forglemmer / Eller oc leg det ned
ieffne det første / dog huer for sig.

Tag saa det mindste Tal fra dee
som størst er / eller lige aff lige: (Sordi
det største kand icke tagis aff det mind
ste) Saa at du tager It aff It / Ti aff
Ti / Hundret aff Hundret / Tusind aff
Tusind / Oc saa heden op. Det som da
til offuers bliffuer / kaldis Residuum el
ler Restants.

Den anden Regel.

ME N er det saa / at du icke kant aff
drage nogle aff det Tals middelste
Figurer / som skal Subtraheris / Aff dee
andet Tals Figurer / som noget skal fra
dragis: Da Resoluere / det er / vedste en
Penning ned aff Numerus à quo, Som
ligger paa Linien / nast offuen for sam
me Figure: Numerus Subtrahendus:
Oc leg en Penning ned vdi det Rom
nast neden faare vdi Numerus à quo,
Oc der til fem Penninge paa den Linie
nast neden faare. Eller tag 1 Penning
aff it Rom / oc leg fem Penninge paa den
Linie

E ij

Linie næst neden faare. Tag saa det
faaresatte Tal der fra.

Exempel paa disse tuende Regle.

Trundhiem i Norge ligger Nord-
uest fra Hierusalem / vdi en ret
strig at regne 563 Danske Mile.
Kiøbenhaffn ligger fra Hierusalem
nordnorduest / oc saa vdi en ret strig /
489 Mile / huor meget er Kiøbenhaffn
nærmer Hierusalem end Trundhiem.
Dette faar du at vide ved Subtraction/
naar du det mindste Tal drager aff det
største.

Leg derfaare det største Tal / som er
563 ned paa Linierne saa:

	+	—	Det andet / som
III	o	—	er mindre / som er /
III	o	I	489. Behaalt vdi
III	o	III	din hukommelse /
			eller oc scriff dens
			nem for dig / Eller oc leg dennem ned
			paa den anden side paa Regnebøcken
			imod

imod det and
giori er.

Her skil

ligt Regel /

tag fra oc

du ikke tage

ene Penning

ste Linie off

den samme

den faare

Tag nu de

igien. Der

er vdi den at

vdid det tredie

nem / som li

vedste ned /

Penninge p

en aff disse 5

1 vnder det

nien neder

1 vdi Rom

uer der 7 ig

er vdi det

ligge paa de

paa den tre

bliffuer din

imod det andet Tal. Som du seer her
giort er.

Her skulle wi effter denne Almindes
lige Regel / begynde paa det nederste at
tage fra oc altid stige op at. Nu kant
du icke tage 9 aff 3. Huorfaare tag den
ene Penning op / som ligger paa den næs-
te Linie offuen for 3. Oc leg igien for
den samme / 1 Penning vdi Kommet nes-
den faare / oc fem paa Linien hos de 3.
Tag nu de 9. her aff / oc bliffuer der 4.
igien. Dernæst kant du icke tage 8 / som
ere vdi den anden sted aff fem / som ere
vdi det tredie Kom : Tag derfaare dens
nem / som ligge vdi det fjerde Kom / oc
vedste ned / oc leg først for hannem 5.
Penninge paa Linien næst vnder. Tag
en aff disse 5 op / oc leg for hannem først
1 vnder i det næste Kom / oc fem paa Lin-
ien neden faare : Tag saa op for de ote
1 vdi Kommet oc 3 paa Linien / oc bliff-
uer der 7 igien. Dernæst tag de 4 som
ere vdi det tredie sted / aff de 4. som
ligge paa den tredie Linie. Oc bliffuer
paa den tredie Linie intet igien. Saa
bliffuer din Restants 74 Mile: Oc saa
meget

E iij

meget er Trundhiem lenger fra Hierusale
lem end Kiøbenhaffn er / som Cosmogras
phi bescriffue.

Merck her at det er lettere oc siuntli
gere / naar du skalt tage en større Singer
aff en mindre / som vdi det faaregangne
Exempel / 9 aff 3 / Item 8 aff 5 : At du
da seer til / om du haffuer nogle Pennin
ge paa den Linie næst offuen faare: Haff
uer du icke / da vedste ned / indtil du faar
der nogle. Tag en der op / oc gjør hand
10. Huor aff tag din Digitus eller Sing
ger / oc huad offuer bliffuer aff samme 10
leg ieffne det mindre Tal / som lag til
forn.

Exempel.

Forre kunde du icke tage 9 aff 3. Der
faare tag 1 op aff den næste Linie off
uen for / oc gjør den samme 10. aff disse
tag de 9. oc bliffuer 1 offuer / huilcken leg
hos 3. Vdi lige maade effterdi at du kun
de icke tage 8 aff 5. Da tag en op aff den
Linie eller Rom offuen faare / oc gjør
den 10. Tag nu samme 8. aff disse 10. oc
bliffuer 2. igien: Dennem leg til de 5. oc
bliff

bliffuer 7. E
frants som til

D

Et det saal
eller Deno

Maade / ma

stale frakage

slags aff lige

og aff m. / b

De sa vdi a

samme Deno

vdi det Tal so

det du skalt E

alid tage it fra

er næst faare d

hende vdi sine

dennem vdi si

aff disse vdi si

dre / om de h

slags Woni

stiffits to min

der her bag i

De

De T. steer

Tal / som

bliffuer 7. Saa faar du den samme Res
stants som tilforn.

Den tredie Regel.

En det saa/at du haaffuer atskillige slags
eller Denomination, vdi Mynt/Bece
Maade/ maal eller anden ting / som du
skalt fralage : Da skalt du tage lige
slags aff lige / som er Daler aff Daler /
ms aff ms / s aff s / etc. & aff & / R aff R :
Oc saa vdi andre tingiste. Men der som
samme Denomination icke forhaande er
vdi det Tal som er nederlagt/ oc aff huilke
et du skalt Subtrahere : Da skalt du
altid tage it fra den Denomination, som
er næst faare den som feyler / Oc vedse
hende vdi sine vanlige Parter / oc legge
dennem vdi sin Regnebenck. Atter en
aff disse vdi sine Parter / oc saa frembes
dre / om behoff gioris / effter som huer
slags Mynt / Maader eller anden ting
skiffes io mindre oc mindre / som du fins
der her bag i Bogen vdi Tafflen.

Den fierde Regel.

De I seer oc tit/ at der kommer flere
Tal / som mindre ere / huilcke skulle
tagis

tagis fra It/ større Tal/ da skalt du Ad-
dere først de smaa tilsammen / oc siden
tage dennem fra det større eller ieffne
Tal. Thi at der skal alene vere tuende
Tal vdi Subtraction / som sagt er:
Huorfaare du skalt først Addere de flere
smaa / Oc siden tage det fra den store
Sum.

Exempel paa den tredie oc fierde Regel.

En Kiøbmand er en anden Mand 2000
m^g skyldig. Der paa haaffuer samme
Kiøbmand den anden betalt / vdi nogle
terminer saa mange m^g/ s/ oc d/ som her
effter følger. Nu vil ieg gierne vide huor
meget Kiøbmanden den anden endnu
meette plictig er.

	105	12	7	
	223	9	5	
Betalning	37	15	8	d.
er denne.	69	0	11	
	157	13	0	
	251	17	10	

Her

Her sta
paa Regn
giffet / oc
summen.
Naar
betalde Pen
m^g. 66 s. 4
vedter / faa
leg nu
sum / som
vdi betalm
ge: Da skal
oc gioris til fi
nu fornessen
ningeder fra
115 m^g. 10 s
endna skyldig
Vil lige
vdi intagt so
redsel / Pen
giffet eller fo
re. Regenska
de / eller oc
Addere først
saa at du saa
Andere side

Her skal du summere / huad saa
paa Regenskab vdi smaa Pluck er vdgiffuet / oc siden tage det fra Hoffuets
summen.

Naar du da summerer forscreffne
betalde Penninge / da kommer først 842
w^g. 66 s. 4 d. Der som du dennem op-
uedster / faar du 846 w^g. 5 s. 5 d.

Leg nu paa Linierne din Hoffuets
sum / som er 2000 w^g. Men effterdi at
vdi betalningen er Skillinge oc Pennin-
ge: Da skal der neduedstis / oc tagis 1 w^g.
oc gioris til s. oc 1 aff disse s til d. Tag
nu forneffnde vdlagde oc betalde Pen-
ninge der fra / da bliffuer igien liggendis
1153 w^g. 10 s. 7 d. Som Riobmanden
endnu skyldig er at betale.

Vdi lige maade kant du bære dig at
vdi integt som er landgilde eller smaa
redsel / Penninge eller andet / Oc vdi vdg-
giffte eller forspisning / Naar du wilt gior-
re Regenskab aff Slot / Hus eller Gaar-
de / eller oc for nogen Riobmandskab.
Addere først indtegt huer ved sit Raffen /
saa at du faar din Summa summarum.
Addere siden din vdgiffte oc til Summa
E v sum

Summarum/ Tag saa det ene aff det an-
det/ det mindre aff det større / effter den
maade som nu sagt er / da faar du at vi-
de / huad heller indtegiem eller vdgiffen
er størst / eller oc om de ere lige.

En Regel om Datum at Regne.

Maar du wilt Regne / huor lenge
det er siden / at it Bress bleff vdg-
giffuet / Eller faare huor mange
Aar siden en eller anden ting skeet er: Da
leg ned paa Linierne de Christi Fødsels
Aar/ som du da scriffuer / oc tag aff det
te Tal/ de Aar effter Christi Fødsel/ som
dig faaregiffuis : Dit Restantis giffuer
tilkiende/ huor mange Aar der er forlob-
ne / siden dit Datum er giffuet. Oc
disse din Restantis Aar ere fuldkomne/
naar du kommer til den dag vdi Aar-
ret/ som samme Datum er giffuet paa.
Er da samme dag endnu forhaanden/ da
er din Restantis Aar saa nær fulde/ som
fra den dag / du begerer at vide dit Da-
tums Alder paa / oc indtil din Datums
dag. Er oc samme dag forbi gaet/ da er
det

det saa mege
som der er in
du vigner p

A Nno D
Agi/ der
Minuter eff
baarne oc E
Christian de
marc etc. fed
Krone i Kie
hand date A
Aars dag/ ved
sergis her hu
hand tom til
hand Regred
vaar der hand
er / siden han
saar.

Hans
vaar lige 24
vaarede vdi 2
senfra den fe
Augusti. Har
Aar/ 5 Ma

1516
det saa meget offuer din Kestansis Aar/
som der er imellem samme dag/oc den tid
du Regner paa.

Exempel.

at Regim
nt huor ten
Dress bleff
are huor man
ting steet
Christi
e / oc tag off
brist / sedel /
Kjæmte giffu
r der er forle
giffuet. O
re fuldkomme
dag vdi A
r giffuet paa
rhaanden d
ar fulde / som
vide dit Da
din Datums
gaact / da er
del
ANno Domini 1503. Den 12 August
sti/ der Klocken vaar it oc der til 56
Minuter effter Midnat / bleff Høys
baarne oc Stormeetige Første. Koning
Christian den tredie/ Konning vdi Dans
marck etc. fød. Oc bleff den samme dag
Kronet i Kiøbenhaffn/ Anno 1537. Men
hand døde Anno Domini 1559. Nye
Aars dag/ ved 4 flæt effter middag. Nu
spørgis her huor gammel hand vaar/ der
hand kom til Regimentet : Huor lenge
hand Kegerede : Huor gammel hand
vaar der hand døde / Oc huor lenge de
er / siden hand døde/ facit som her effter
staar.

Hans Alder vdi hans Kroning
vaar lige 34 Aar. Hans Regimente
vaarede vdi 22 Aar / saa meget mindre
som fra den første Januarij oc til den 12
Augusti. Hans Naadis Alder vaar 55
Aar/ 5 Maaneder / 2 Uger / 2 Dage/
10 Ti

10 Timer / 24 Minuter / at begynde
dagen om Midnat / oc stud Aar dage oc
Timer met regnet / Oc Maanet vdi
Aaret for 28 Dage.

Tiden siden hans Naade døde er 16
Aar / oc saa meget der til / som siden nyt
Aars dag nu sidst forleden oc indtil den
ne dag som er den 5 Julij / Anno 1575.

Dette Exempel oc andre saadanne
noye oc vist at giøre / vil ieg vise dig her
effter paa en bequemmere sted.

Om Subtraction paa den an- den Regnebenck.

 Eg ned vdi Regnebencke
ne det største Tal / oc tag
der fra det mindre / aldelis
som sagt er. Men naar du
vedster ned / den ene Deno-
mination til den anden / da legger du al-
tid helten aff Parterne / som du nedues-
ler / met 1 Penning / vdi det næste Rom
vnder den Linie / som du laante forre en
aff. Men den anden halffpart / legger
du

du paa Linie
det sig vdi se
Summa at
ind som du
tion.

En Herren
get 400
haffuer Dor
der paa 376
maet bliffuer
24 Daler / 1 m
ai ligge.

PROBA
Species

du paa Linien næst vnder. Dog hender
 det sig vdi samme Tal anderledis. In
 Summa at sige: Vedste her ned/ tuert
 imod som du vedstet op tilforn vdi Addi-
 tion.

Exempel.

EN Herremand haffuer laant en Bors-
 gere 400 Daler 1 w^g. 6 s. 4 d. Nu
 haffuer Borgeren betalet Herremanden
 der paa 376 Daler/ 2 w^g/ 5. s. Huor
 meget bliffuer hand endnu skyldig: Sacie
 23 Daler/ 1 w^g/ 1 s/ 4 d. oc kommer saa
 at ligge.

o	II
o	III
o	—
o	I
o	III

PROBA paa disse tuende

Species paa Addition oc
 Subtraction.

Wilt

Vilt du vide om du haffuer ret Adderet/ da tag de Tal / som du summerede/ fra din Sum eller Facit/ det ene effter det andet/ k  mer de da baade lige op/ da er det ret Adderet : Men bliffuer der noget offuer da haffuer du icke gjort ret.

Item wilt du oc legge it Exempel flere sinde/ oc der kommer altid it Facit/ da er din operation ret/ om du vel acter dig om der vdi. Denne Regel er almindelig for alle Species oc Regle.

Vilt du forsøge om du haffuer ret Subtraheret/ da Addere til din Restants huad som du tilforn haffde taget fra din Hoffuet Sum eller Numerus a quo. De kommer da din Hoffuet Sum igien/ da haffuer du ret opereret.

Om MULTIPLICATION.

Multiplicatio er den fjerde Species, som lærer dig huorledis du skalt formere oc forsøge det ene Tal met det andet : Saa at aff ij Tal som faaresattis / leggis det ene saa tit til sig / som der ere
mans

mange gan
er Multipli
ons, det er
dinen, na
er alle lige
forst Tal
er Gam
faaldelige
teganget
Vdi
platio, so
tipliere ii
ris.
Der er fa
Multiplicati
tiolueris oc
Multiplicati
sta til sig
plicans. Af
ering temme
fulder Produ
Naar du
samange i
dette j. eller
giver / baad

161
om du ha
ret/ da
du summe
um eller
er det ande
da er det re
r noget offe
ge it Exemp
r altid i
m du vel a
egle er alme
gle.
om du ha
dere til din
haffde noget fi
umerusa qu
Sum igjen
LICATIO
n fierde Spa
ledis du skal
Tal met de
om faaresat
ig/ som der
m

mange gange it/ vdi det andet Tal: De
er Multiplicatio Compendium Additi
onis, det er en snar behendighed paa Ad
dition/ naar de Tal som skulde Adderis/
ere alle lige store. Derfaare vdsigis det
første Tal vdi denne Species, ved dette
ord/Gang: Men det andet vdsigis en
faaldelige/ saa som sex gange etc/eller os
te gange sex/ er 48.

Vdi denne Species indehaaldis dis
platio, som intet andet er / end at Mul
tiplicere it Tal met 2. Som her effter læ
ris.

Der er først at acce tuende Tal vdi
Multiplication/det første som skal Mul
tipliceris oc forogis / kaldis paa Latine
Multiplicandus: Det andet/ met huil
cket du skal Multiplicere/ kaldis Multi
plicans. Aff disse tuende Tals Multipli
cering kommer det tredie Tal/som man
kalder Productum.

Naar du vil Multiplicere/da drag
saa mange Linier/som du haffuer behoff/
det er/ i. eller ij / flere end du haffuer Si
gurer / baade vdi Multiplicandus oc
Mul

Multipliante tilhaabe. Drag saa ij
tuerstrige ned offuer dennem / saa at der
bliffuer iij Regnebenck i det mindste/saa
som der ere iij Tal/ vdi Multiplication.

Leg nu ned først det Tal / som skal
Multipliseris/ vdi den middelste Regnes
benck: Oc din Multiplicantem vdi den
første Benck: Vdi den tredie benck skal
du legge dit Productum, Mand tegner
oc Multiplicantem for sig vndertiden
paa Regnebret / oc icke altid det nedlega
ger.

Naar du wilt Multipliere/da skal
du begynde offuen til oc altid nedstige/
som vdi Addition oc bleff sagt.

Merck her den kaanstige fordeel/
som din Benstre pege Finger/sører met
sig / naar du sætter hannem paa Linier
ne: Thi at vdi Kommene sætter du han
nem ingen tid. Paa huilcken Linie du
sætter hannem / saa lenge som hand der
staar / da actis den Linie / lige som hun
vaare den nederste/oc det Rom næst vn
der hannem for 4. Det Rom næst offuen
saare / aleniste for 5. Den næste Linie
op at for 10. Oc saa frembedre ved Huns
dret

dret Tusind
din Finger b
er offier deris
Oc skal det 2
saa fremfor i
miration.

Her skal
den gang 3
gre end 4. ga
ninge paa Li
behoff at lare
ligger: 2. 2. 2.
sin Finger alti
actis ike nu for
som for er sagt.

Den ga

	2
	3
	4
gang	5
	6
	7
	8
	9

151
 Drag saa
 / saa at
 et mindst
 Multiplicat
 Tal / som
 middelste
 cantem vdi
 vdi den
 n, Mand
 sig vnder
 altid dei
 iplicere / d
 e altid med
 f sagt.
 anfige for
 inger / for
 nem paa Lin
 ne setter du
 quillet en Lin
 ge som hand
 ic / lige som
 et Kom næst
 Kom næst
 Den næste Lin
 bedre ved

dret Tusind / etc. Men strax du tager
 din Finger bort / da betyder samme Linie
 er effter deris Nature oc vanlige værd:
 De skal det Tal / som ligger paa den nem
 saa fremforis / som før er sagt vdi Nus
 meration.

Her skal du tilførn lære vel vden at
 det en gang It / dog icke høyre eller lens
 gre end 4. gang 9. Thi met Regnepens
 ninge paa Linierne giøris icke ydermere
 behoff at lære vden at : Thi huor der
 ligger i d. vdi Kommet / da sætter mand
 sin Finger altid offuen for hannem / oc
 actis icke nu for fem / men for it halffe /
 som før er sagt.

Det en gang it følger nu effter.

1 gang	1	ere	1	2 gange	1	ere	2
	2		2		2		4
	3		3		3		6
	4		4		4		8
	5		5		5		10
	6		6		6		12
	7		7		7		14
	8		8		8		16
	9		9		9		19

§

1	3	1	4
2	6	2	8
3	9	3	12
4	12	4	16
3 gange 5	ere 15	4 gange 5	ere 20
6	18	6	24
7	21	7	28
8	24	8	32
9	27	9	36

5	25	6	36
6	30	7	42
5 gange 7	ere 35	6 gange 7	ere 42
8	40	8	48
9	45	9	54

7	49	8	64
7 gange 8	ere 56	8 gange 8	ere 64
9	63	9	72

9 gang 9 ere 81.

Merck her denne Regel : At vdi
Multiplication er lige meget / Met huil-
cken Digitus aff to / du multiplicerer
den anden met: Den største met den min-
dre/

dre / eller
den største
6 gange 5
eller 9. gar
vdi store
giere det
reer: Sa
gange 17.
gange 6.

Maar du
skal se
Da skal du
din Multi-
me for sig
multiplicere
Multiplica-
plicans er
gurer.

Et din
din pege
hulcken el
som du sta

Age 7

$$\text{range} \left\{ \begin{matrix} 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{matrix} \right\} = 3$$

gange { 8 } ex

Regel :
neget / Me
du multiplic
sic met de

det samme met din Figure saa / at saa
mange Regnepenninge / som ligge ieff-
ne Fingeren / saa tit skal du legge din
Multiplicans ned / offuen ieffne eller vn-
der din Finger / effter som behoff gioris /
dog vdi sin Bock. Men der som der er
it halffe vnder din Finger / da leg ickon
helten aff din Multiplicans / dog met
den forneffnde bested.

Acte her hos / saa tilige som du haff-
uer saa Multipliceret noget / enten paa
Linien eller vnder / huad heller det skeer
met 1 eller flere Figurer: Da tag hende
enten strax op / eller oc acte hende / lige
som hun ick vaare der: Thi at det første
fortager dig det at du ick ij gange skal
Multiplicere det samme: Men det sidste
er dig gaffnligt / at du kant altid haffue
din Multiplicandum hel / oc synderlige
naar du skal Probere din operation met
Diuision, eller vdi andre maade.

Den tredie Regel.

ER der ij eller flere Figurer vdi din
Multiplicant / da set først din Finger
hos det Tal som skal forogis: Saa
man

mange Figu-
er / saa man
ger op at do
die Multipl
vnder / for
anden / tre
ere Figurer
Fingeren sa
guris sed /
tit / som Ve
som du skal
nd til den a
forhaanden
ne / det som
lige ved den
første.

Vdi lig
eller spise di
guren / Na
teris: Men
dine Multi
Fingeren o
indtil huer

151
saa / at
som ligge
de du legge
ieffne eller
n behoff gien
en der som de
er / da leg
licans / dog
ilige som du
noget / enten
mad heller den
er: Da tag
oc acte hende
er: Thi at der
i i gange
ne: Men det
fant altid ha
el / oc synde
in operation
re maade.
Regel.
Figurer vdi
forst din Sin
regis: E
mal

mange Figurer / som din Multiplicans
er / saa mange Linier flytter du din Sin
ger op at / dog at du regner den Linie som
dit Multiplicandus Tal ligger paa eller
vnder / for den første / oc siden op at / den
anden / tredie eller flere / effter som der
ere Figurer vdi din Multiplicans. Lad
Singeren staa først hos den høieste Si
guris sted / oc leg den Figure der ned saa
tit / som Penningene ere til paa Linien /
som du skal Multiplicere: Dernæst flyt
ned til den anden oc tredie oc til flere om
forhaanden ere / indtil du kommer ieff
ne / det som du Multiplicerer / oc gør
lige ved dennem som ved den høieste oc
første.

Vdi lige maade skal du gribe op
eller flytte din Singer effter samme Si
gurer / Naar der it halff skal Multipli
ceris: Men her legger du ick on helten aff
dine Multiplicans Figurer / flyttendis
Singeren oc holdendis hannem stille /
indtil huer haffuer faaet sin besked.

Den fjerde Regel.

S iij

Naar

Naar atskillige Denomination ere for
 haanden / som skulle multipliceris /
 da skal du først multiplicere den større
 Denominations Tal ved den mindre
 Denominations Parter / oc saa dennem
 reducere oc neduedsle allesammen til den
 mindste oc ringeste Denomination. Oc
 siden dennem alle tilsammen lagt mul-
 tiplicere. Saa naar du haffuer Daler/
 w^g / s / ale / d / som du skal multipli-
 cere tilhaabe / da gior d til w^g / w^g til
 s / s til ale / ale til d / oc naar det er giort
 allesammen til d / saa multiplicere med
 din Multiplicans. Dit Product kand du
 atter vedsle op til ale / siden til s. Der-
 næst til w^g eller d. Lige saa med l / s /
 r / k. Item med l^g / s^g / w^g / l^g / k.
 Oc saa med hvad andet.

Exempel paa de 3. første Regle.

Alexandri Magni Hest / ved naffu
 Bucephalus / bleff kjøbt for 13 Tal-
 lent. Nu giorde huer Talent, 600
 Kroner. Der som du nu multiplicerer
 samme Kroners Tal med tretten / da
 faar

faar du huer
 tier taaleet.
 Linierne / oc
 ler leg paa
 nu din Ting
 under den li-
 anden Linie
 2. Figurer
 met / oc sig
 under din
 bent. S
 aff iii / gior
 nu vdi sam-
 Tagnu sam-
 met. Saa du
 Linie iofne d
 er op / De si-
 den leg vdi
 Finger. S
 in giffuer
 da at ligge
 vide huer
 tiplicere de
 w^g oc 10. s
 med tilform
 oc 10. s

1561
faar du huor mange Kroner hand haff-
ner kaastet. Leg det første Tal op paa
Linierne/ oc scriff det mindste for dig/ el-
ler leg paa Linierne som sagt er. Sæt
nu din Finger paa den fjerde Linie: Thi
vnder den ligger 1: De stig op paa den
anden Linie der offuen for: Thi der ere
2. Figurer / som du skalt multiplicere
med/ oc sig: halff it gjør it halff / det leg
vnder din Finger/ vdi den tredie Regne-
benck. Ghyt Fingeren ned oc sig/ helten
aff iij/ gjør halffanden / dennem leg oc
ned vdi samme Benck vnder de andre.
Tag nu samme Penning op vdi Roms
met. Sæt din Finger ned paa den tredie
Linie ieffne det It/ oc gack der fra ij Linie
er op/ De sig: En gang en giffuer en/
den leg vdi den tredie Benck ieffne din
Finger. Stig ned en Linie oc sig en gang
iij giffuer iij / oc leg 3. De kommer der
da at ligge 7800 Kroner. Men wilt du
vide huor mange Daler det er / da mul-
tiplicere det sidste Tal 1. Daler/ det er/ ij
wg/ oc 10. s oc 2. al. Thi at mand reg-
nede tilforn 1. Krone for 4. wg eller 1. Q
oc 1 wg. Huorfaare ieg sætter hende nu
for
330

for 1 Daler eller 2 wß / oc 10 ß / oc 2 øl /
kommer saa at staa.

Talent.	Kroner.	Kroner.	Daler.
o	o	o	I
+	+	+	+
o	II	o	III
I	o	o	o
III	o	o	o
o	o	o	o

Exempel paa den fjerde Regel.

L N haaffuer 12 Arbejdere / oc giffuer
huer aff dennem om dagen 5 ß / 2
øl. Huor meget løber det huer / oc
huor meget kommer hand til at vdgiffue
om Dagen : Effterdi du haaffuer tuende
Denomination, ß oc øl / vdi din Mul-
tiplicandus / da gior dennem til it flags
Meynt / det er / gior ß til øl / oc Multi-
plicere 5 met 2. Da faar du 10 som ere
øl. Leg her til 2 / faar du 12 øl. Forøge
nu disse 12 met 6 / thi saa mange Søg-
ne dage ere der vdi en Vge / da kommer
der

der huad huer
Dagen som
Multiplicere
du skal vdg
gen. Resol
fi det er / M
thi saa ma
faar du 22 ß
Multiplie
408. Disse
kommer 27
ne allesamme

Behandig

And m
Tal /
Dil. D
dus oc haaffue
Der son
tiplicandus
3 / oc det ene
nd paa Lini
mit det hele.
gaa 25 / D

der huad huer aff dennem skal haffue om
 Vgen/ som er ij w⁸ ij s. Naar du disse
 Multiplicerer mod 12 / da faar du huad
 du skalt vdgiffue til dennem alle om V-
 gen. Resoluere eller gjør Markene til
 s/det er/ Multiplicere markene met 16/
 Thi saa mange s haffuer huer w⁸ / da
 faar du 32 s / her til leg 2 s / bliffuer 34
 s. Multiplicere dennem met 12. Kommer
 408. Disse vedste atter op til w⁸ met 16.
 Kommer 25 w⁸ / 8 s / som de skulle haff-
 ue allesammen.

Behendighed paa Multipli- cation.

BAnd mand oc Multiplicere mee it
 Tal / om der end ligger it halffe
 Deil. Besaa om end Multiplicans
 dus oc haffuer it halffe.

Der som enten aff Tallene / Mul-
 tiplicandus eller Multiplicans haffuer
 1 / oc det ene er hele / leg det bredne Tal
 ned paa Linierne / oc Multiplicere det
 met det hele. Jeg vil vide huor meget v⁸
 gang 25 / de giøre / Leg v⁸ ned oc Mult-
 plicans

tiplicere dennem met 25 / oc kommer da
162 $\frac{1}{2}$.

Vile du oc legge det hele Tal op /
synderlige naar det er mange Figurer.
Oc multiplicere met det brødne / da bær
dig saa at : Leg ned offuen eller ieffne el-
ler oc vnder din Singer / dit brødne Tal /
saa tit Regnepenningene det vdkressue /
som ligge paa Linien ieffne din Singer.
Men ligger der nogle Penninge vdi
Kommet / da skil samme din brødne
Multiplicand at / det hele Tal for sig /
oc det halffue for sig / Siden tag helten
aff det hele / oc leg det ned paa den næste
Linie offuen for samme Kom : Men her
hos for det halffue / som du tilforn aff-
skilde / skal du legge iij paa den Linie
næst vnder Kommet.

Det samme Exempel vil ieg i-
gientage. Leg ned xv. multiplicer
re met vij. Oc sig saa holdendis din Sing-
ger paa den anden Linie / ij gange vij er
Cij / dennem leg ned offuen oc ieffne din
Singer / An lader du endnu Singeren
staa / oc skil det halffue fra de hele / hvilket
bliff

bliffue 6. he
nem leg ieff
halffue du al
me vnder di
nu som tilf
Men er
da leg det sta
re met det m
nu tilforn :
mer til den
da skal du v
ne at / Oc for
er lart / Men
ide legge iij p
Chi der er nu
met derfaar
aff saadant it
gende / hvilket
ligger / oc haf
Alne Lære
hafter Lære
de / det er / s
Oc mul
nordt / for
Extraction
maade met

1561
oc kommer
a hele Tal
mange Sige
bradne / da
zen eller ieffne
dit bradne
ne det vdr
ieffne du
le Penninge
me din
hele Tal
Eiden tag
ned paa den
ne Kom: Men
som du tilforn
paa den
empel vil
v. multi
eidenis din
ij gange
fuen oc ieffne
endnu Siger
a de hele
bliffue 6. her aff tag helten / det er 3. den
nem leg ieffne din Finger. Men for det
halffue du affskilde / leg paa den næste Li
nie vnder din Finger ig / oc kommer end
nu / som tilforn vdi dit Product 162 $\frac{1}{2}$.

Men er der I hos huer aff Tallene /
da leg det største Tal op / oc multiplicer
re met det mindste / vdi alle maade som
tu tilforn: Saa nær / som naar du kom
mer til den Penning vdi det første Kom /
da skal du vel stille det hele oc det brud
ne at / Oc for det hele legge / som tilforn
er lart / Men for det halffue kant du nu
icke legge ig paa den næste Linie vnder /
Thi der er nu ingen: Men scriff eller
merck derfaare $\frac{1}{4}$ / det er en fjerde Part /
aff saadant it heele / som du haffuer lig
gende / huiusket $\frac{1}{4}$ leg til den Sum / der
ligger / oc haffuer da ret. En tiaber xvj
Alne Læret / Alnen for xvj al. Huad
kaaster Læredet tilhaabe. Facit. 240 $\frac{1}{4}$
al / det er / 5. w $\frac{3}{4}$ oc 1. d.

At multiplicere vdi det andet Regi
neborde / som ieg sette vdi Addition oc
Subtraction / finder ieg ingen synderlig
maade met Penninge / men met Siph
re /

re/ land mand oc foruden Resolution til
de mindste Species Multiplicere / som
jeg vil vdi sin tid vise / vdi Regula de
Tri, i den Velsche Practica.

	[234]		[2310984.
	[345]		[3407220.
	[456]		[4503456.
	[567]		[5599692.
9876 gange	[678]	ere	[6695928.
	[789]		[7792164.
	[890]		[8789640.
	[999]		[9866124.
	[200]		[1975200.

At Multiplicere met 4. Sigurer.

	[1532]		[13107792.
	[1558]		[13330248.
8556 gange	[4005]	ere	[34266780.
	[5809]		[49701804.
	[3570.]		[30544920.

PROBA paa MULTIPLI-
CATION.

Vile

D

haffuer Nu
din Multipli
lagde Tal is
Multiplicere
Den alin
ne bedre/ inde
er at met sin
Exempel til oc
mer eens/ da er
det/ da forsoge
kommer lige.

Om Dufio

D

er spait /

Resolutio
multiplicere /
vdi Regula
ca.

Ilt du Probere om du
haffuer ret Multipliceret
eller en / da gjør som her effe
terfølger. Affdele din Pro
duce / met det Tal / som du

haffuer Multipliceret met / faar du da
din Multiplicandum / det er die første op
lagde Tal igien / Saa haffuer du ret
Multipliceret.

Den almindelig maade er Disciple
ne bedre / indtil de lære Diuision: Som
er at met flid oc actsomhed igientage sit
Exempel tit oc offte / oc der som da kom
mer eens / da er det ret. Men gjør det icke
det / da forsøge det saa lenge / indtil det
kommer lige.

Om Diuision / det er / Om at par
tere oc dele.

Diuisio / er den femte Spe
cies, som lærer dig / it Tal
ved sig selff / eller ved it an
der at skiffte vdi viffe Par
ter / vdi huileke Parter der
er saa tit / It / saa tit som det Tal / du
Par

Parterer met / er vdi det Tal / som skal
stiffis. Derfaare bruge wi vdi denne
Species, dette ord: Huor tit. Saa
figer ieg/huor tit ere 6. vdi 12. Huor tit
8 vdi 48. Det første to gange/ det andet
sex gange. Huorfaare at Diuision maa
vel kaldis en behendighed paa Subtra-
ction / naar mand skal afftage mange
Tal/ som ere ens lige.

Her vdi giffuis dig oc tuende Tal/meet
huilcke du skalt søge det Tredie. Det første
Tal kaldis Numerus diuidendus,
det er det Tal som skal delis: Det andet/
Diuisor, det er en Delere/det er det Tal
som mand Deler met. Men det Tredie
Tal som mand søger oc finder vdi Diui-
sion/ kaldis Quotient eller Facit. Saa
bliffuer nu det Tal som mand diuiderer/
deelt vdi nogle Parter/huilcke hinanden
ere allesammen lige. Din Delere viser i
sig selff / huor mange saadanne Dele
eller Parter de skulle vere: Men din quo-
tient viser huor stor huer Deel skal vere.
Oc denne Quotiens er enten it Heelt
Tal eller it brudet: Huorledis met huer

aff

aff demmen
ter at vide.

Gior di

Widen for

schiffhanner

ide glemmer

leg det ande

Widen tre

Eller oc dra

Linierne/oc

de: Widen

Hånd/leg

te: Widen a

ent: Men di

re.

Her haffuer

gedet En gan

vide huor u

det Tal som

o. vdi 30. H

3 gange/ etc.

De

Begynt of

lere er en

vil det affuer

1511
Tal / som
wi vdi de
uor tit. E
vdi 2. H
gange / det
at Division
hed paa Sub
al offrage m
e.
oe tu end Tal
et Tre die
eris diene
al delis: De
delere / det er de
it. Wende
r oc finder vdi
ic eller facit. E
m mand diue
hulke hinc
Din Delere
ge saadanne
er: Wende
er Deel skal
er enten it
uorledis mei

aff dennem skal handlis faat du her eff
ter at vide.

Gior dig her oc Tre Regnebencke.
Vdi den første leg ned din Delere: Eller
scriff hannem for dig paa Bretet / At du
icke glemmer hannem. Vdi den anden
leg det andet Tal / som skal partes
Vdi den tredje faar du din Quotient.
Eller oc drag en strig ned / tuert offuer
Linierne / oc haffuer du saa to Regneben
cke: Vdi den som er nast din høyre
Haand / leg ned det / som du skal partes
re: Vdi den anden faar du din Quotis
ent: Men din Delere scriff offuen faa
re.

Her haffuer du oc aldelis behoff at bruz
ge det En gang It: Thi at du hare skal
vide huor tit du haffuer en Digitus, vdi
det Tal / som ligger paa Linierne / Som
9. vdi 36. Huor tit: 4. gange 7. vdi 27.
3 gange / etc.

Den første Regel.

Begynt offuen til / oc der som din Des
lere er en Figure: Da sat din Finger
til det offuerste Tal: Oc saa tit som du
den

den der vdi kand faa / saa megee leg ned
ieffne din Finger vdi Quotientis Rom.
Men er der flere Figurer vdi din Delere
da stig ned met din Finger saa mange Li-
nier fra den øffuerste Linie som Figurer
ligger paa / som du haffuer Figurer til:
De see saa til huor tit du kant tage den
første Figure vdaß den øffuerste Linie/
Dernæst den anden aff den anden Linie/
oc den tredie aff den tredie/indtil du kom-
mer til din Finger : Saa at du lige tit
tager alle Figurerne. Saa tit som du
disse Figurer optager / saa tit leg It ned
ieffne din Finger.

Men der som du icke kant faa din
Delere / hel vdi samme Tal ieffne eller
øffuen for din Finger : Da tag hannem
halff der vdi : De giff en halff/det er/leg
en Penning ned vdi Kommet næst vnder
din Finger.

Kant du icke end tage halff parten
aff din Diuisor, da see til om du kant ta-
ge Fierde parten : For denne Fierde part
leg ned halff tredie paa den Linie næst vn-
der din Finger.

Der

Dernæst
anden Linie/
optage din
penninge
ter som tilfo
Dette si
du kommer
Fingren/
tage din qu

D
Men er de
den eller
der/Dei eller
refoluer den
Denominatio
fagitt/oc dele

Der
DER som o
uideris er
refoluer den
uer florre ex
dei saa.

1511
Dernæst flyt din Finger ned paa en
anden Linie / oc see huor tit du kant atter
optage din Quotient: Saa mange Regs
nepenninge leg ned ved din Finger / eff
ter som tilforn er sagt.

Dette skal du saa lenge giøre / indtil
du kommer paa den nederste Linie mee
Fingeren / Oc du icke kand meer / saa op
tage din quotient enten heel eller halff.

Den anden Regel.

MEn ere der oc atskillige Denominas
tion eller slags / vdi Meyne / Maas
der / Beet eller andet / som skal delis / Da
resoluere dennem alle / til den ringeste
Denomination, som vdi Multiplication
sagt er / oc dele saa aff.

Den tredie Regel.

DER som oc saa det Tal / som skal Di
uideris er mindre end din Delere / da
resoluere det indtil saa lenge / at det bliff
uer større end din Delere / oc diuidere
det saa.

Den fjerde Regel.

Men

ME N bliffuer her noget offuer aff det
 Tal som skal delis/ effter faadan din
 Partering/ huileket du icke kant optage
 enten helt eller halffte met din Diuifor:
 Da scriff det ieffne din Quotient, offuen
 for en Tuerstrig/ oc der vnder scriff din
 Delere.

Eller oc multiplicere din Restants
 eller det som offuerbliffuer/ met sine par-
 ter/ oc dele den atter met din Delere/ da
 kommer der en mindre Denomination
 vdi din Quotient.

Oc dette kant du giøre/ indtil du kom-
 mer til den ringeste Denomination.

Exempel.

Dele	13578.	igiennem	2	kommer
	20367		3	
	27156		4	
	33945		5	
	40734		6	
	47523		7	
	54312		8	
	61101.		9	

6789.

Leg

Leg paa
 forreffne
 met din Sig
 fressuen/ da
 ned paa Linie
 2. Sæt din
 effuente Pe
 icke faa 2.
 aff 2. det er
 vnder din
 Nom.
 Altsaa
 den Linie/ oc
 en ieffne din
 fieds helt en aff
 din Finger.
 indie Linie/ oc
 ange/ oc bliff
 re 2. ieffne din
 mesteds halff
 sidst din Fin
 oc sig/ huore
 haffuer ieg 4
 kommer der
 haar.

offuer aff
er saadan
te kant
din D
quotient
vnder scrij

ere din
uer / met
et din Dele
Denomina

re / indtil
denomina

pal.

2
3
4
5
6
7
8
9

Leg paa Linierne / huileket aff disse
forscreffne Tal du wilt / oc affdele det
met din Figure / som der lige er imod
screffuen / da faar du 6789. Leg nu da
ned paa Linierne 13578 : scriff faare dig
2. Sat din Finger paa Linien hos den
offuerste Penning : Men der kant du
icke faa 2. Derfaare tag op halffparten
aff 2. det er 1. Oc leg der for it halffe
vnder din Finger vdi Quotientens
Rom.

Slyt saa din Finger ned paa den an
den Linie / oc tag der en gang 2. oc giff
en ieffne din Finger. Tag endnu samme
steds helten aff 2. oc giff en halff vnder
din Finger. Slyt din Finger paa den
tredie Linie / Oc der faar du 2. vdi 7. tre
gange / oc bliffuer 1. offuer : Giff der faa
re 3. ieffne din Finger. Tag endnu same
mesteds halff 2. oc giff en halff. Slyt nu
sidst din Finger paa den nederste Linie /
oc sig / huor tit haaffuer ieg 2. vdi 8. Dee
haaffuer ieg 4. gange / oc giffuer 4. Oc
kommer der da saa at ligge som her
faar.

G ij

Deles

Deleren.   Quotient
eller Facit.

	o	I
	+	III
	o	II
	o	III
2. eller ●●	o	III

Eller oc saa.

Diuisor.   Quotient.   Diuidendus.

	o	I
	+	III
	o	II
	o	III
2.	o	III

Det 2. Exempel.

9. Riobmend haffue sammen lagt /
huer 112 w⁸ / som ere tilhaabe 1008 w⁸ /
Med samme Penninge haffue de vdgiort
til Falsterbo en aff deris Lienerer / som
skulde salte dennem Sild / for samme
Penninge til deris Husis behoff / oc hand
salte

salte de 108. L
le dennem in
giene vide /
kommer / Sa
Gior so
mer som den
uise.

Diuisor. Q

Det medie

765
841
918
1836
321
405

Dividend

salte de 108. Tynder Gild/nu ville de des
le dennem imellem hinanden / oc ville
gierne vide / huor meget huer der aff til
kommer / Facit 12. h.

Gior som dig er fore lært oc kom
mer som denne efftersølgende Figure vds
niser.

Divisor. Quotiens. Dividendus.

Det tredie Exempel / at affdele med
2. Figurer.

Dele	{	76540	igiennem	{	10	kommer
		84194			11	
		91848			12	
		183696			24	
		321468			42	
		405662			53	

G iij

Det

Det 4. Exempel.

24 Personer haffue fundet it Bytte / som er 480. w^g værd. Forscreffne Personer ville lige skiffte samme Bytte / Oc ville gierne vide / huor meget huer der aff met rette tilkommer. Facit 20. w^g.

Leg paa Linierne det Bytte / som de haffue fundet / som er 480. w^g. Scriff eller leg for dig Personernis Tal / det er 24. Her seer du at din Delere er ij Figur / huorfaare du skal gribe ned med din Finger ij Linier. Oc see huor tit du faar vdi den øffuerste Linie / din Deleris første Figure / som er 2. vdi 4. to gange. Dernæst faar du oc din Deleris den anden Figur / vdi det Tal som ligger paa den anden Linie oc ieffne din Finger fire gange. Derfaare giff fire vdi Quotientens Rom. Oc ligger det saa.

Diuisor.	Quotiens.	Diuidendus.
24.	+	+
	o	III
II	o	II
III	o	III

Det

pel.

Det 5. Exempel.

Tre Brødre arffue effter deris Fader 1000. Daler. Men nu er deris Fader hen skyldig 345. Daler o. w^g oc 7. s^h/ som de skulle betale / huor meget tilkommer huer naar Gielden er betalt : Tag først Gielden aff Hoffuet summen / bliffuer 654. D. 1. w^g oc 9. s^h. som du skalt dele / gjør Daler til w^g / w^g til s^h / oc leg alt sammen tilhaabe / saa at du intet glemmer. Da kommer der 10473. s^h / som de 3. Personer skulle skifte imellem dennem. De kömer huer til 3491. s^h. Del nu disse s^h met 16 / da faar du 218. w^g oc 3. s^h. Dele nu atter w^g met 2. Da faar du Daler 109. Saa mange Daler oc der til 2. s^h tilkommer huer aff Personerne.

Det 6. Exempel / at affdele met 3. Figurer.

	[2310984]		[234.]	
	[3407220]		[345.]	
Dele	[4503456]	igien	[456.]	kömer
	[5599692]	nem	[567.]	9876.
	[6695928]		[678.]	
	[7792164]		[789.]	

G iij

Del

Det 7 Exempel / met 4 Figurer
affdele.

	[13107792]		[1532]	
	[13330248]		[1558]	
Dele	[34266780]	igien	[4005]	kommer
	[49701804]	nem	[5809]	8556.
	[30544920]		[3570]	

Det 8. Exempel.

Item / 125. Alere giffne 234. arme
Peblinge til Siælegaffue / oc skal huer
aff dennem haffue lige meget / huad kom
mer huer til:

Effterdi at din Delere / er større end
dit Tal / som du skal dele / oc du derfaas
re icke kant tage din Delere der aff / Thi
mand kand icke tage det større Tal aff
det mindre : Da resoluere din Diuiden
dum / det er / gior Al til wē / Item wē til
s / Da kommer der at ligge 4000. s.
Dennem diuidere met 234. Men effter
di at her ere ingen Penninge / paa de nes
derste Linier / da tag en aff de Penninge /
paa den øffuerste Linie / oc vedste ned til

de

de tre nider
di Ent tract
du ser her v
Tel nu
tre Linier n
Deleris Sie
et tag nu op
første Figu
den Linie de
Tag oc den
leg saa neda
tientens Ton
Lad din Si
din Deleris
oc leg i nast
Syt nu si
nderste Linie
to gange op
giff hos din
s til huer.
uer / som icke
Huerfaare
De komm
heller affdel
n gior denn
24. Na

4 Signu

de tre nederste Linier / som forre er sagt v
di Sul traction / oc kommer at ligge som
du seer her vdi Figuren.

1532
1558
4005
15809
1370
Telp nu fra den offuerste Penning /
tre Linier ned at / thi saa mange ere din
Deleris Figurer : Sat der din Finger /
oc tag nu op paa den offuerste Linie den
storste Figure en gang : Tag paa den an
den Linie den naeste Figure oc en gang :
Tag oc den tredie Figure lige saa tit / oc
leg saa neder ieffne din Finger vdi Quo
tientens Rom en Penninge.

Lad din Finger staa stille / oc tag huer
din Deleris Figure vdi sit sted / helten /
oc leg i naest vnder din pege Finger.

Slyt nu sidst din Finger ned paa den
nederste Linie / oc tag atter huer Figure /
to gange op / dog huer effter sit vard oc
giff hos din Finger to. De faar du 17.
h til huer. Men her bliffuer 22. h off
uer / som icke kunde delis ved din Diuisor:
Huorfaare resoluerer dennem til alle ved
3. De kommer 66. Dennem kand du icke
heller affdele met din Diuisor / Derfaa
re gior dennem til 3 met 4. Da faar du
264. Naar du dennem nu affdeler met
din

G v

Divisor.

En behet

Unter dem
Zal/
Pennin
huer gang du
co. Men at
halten co. f
Da bar dig f
uifor at i det
det i femer
ten aff det
finger / oc
finger for
ardi din Q
ge.

Quint

Diuisor.	Quotient.	Diuidendus
12.	o	1 $\mathcal{W}$ o III
a +	II	2 $\mathcal{W}$ + III
b o	II	3 $\mathcal{W}$ o III
c o	II	o
o		o

En behendighed paa Diuision.

Syle du Diuidere med et brudee
 Tal / som J er tilfat / da leg en
 Penning ned ved din Finger / for
 huer gang du tager samme Tal gantske
 op. Men at du kant oc tage din Diuisor
 helten op / for end du flytter din Finger /
 da bar dig saa at. Dele eller stil din Di-
 uisor at / i det gantske hele Tal for sig / oc
 det J som er tilfat for sig. Tag saa hels-
 ten aff det hele op ieffne eller offuen din
 Finger / oc halff tredie nast vnder din
 Finger for helten aff det J. De giff saa
 J vdi din Quotient nast vnder din Fin-
 ger.

Exempel.

Hvor

Hvor tit haffuer du xvij vdi 8761.
Sæt din Finger paa den fjerde Linie/
der haffuer du icke xvij: Men helten der
aff haffuer du. Derfaare skil din Diuisor
for at/ som sagt er/ vdi 16. oc vdi 4. Sig
nu helten aff 16. ere 8. Dennen tag op
hos din Finger. Nu skal du oc her hos
tage helten op aff dit halffue. Men eff-
terdi dit halffue/ naar du det regner mod
din pege Finger / bemercker 4: De det
samme / imod den Linie næst vnder din
Finger at regne / giør fem: Derfaare
tag op aff samme Linie næst vnder din
Finger/ helten aff fem/ det iij. Leg nu
da for alt dette/ som du nu haffuer opta-
get / 4 vnder din Finger vdi Quotien-
ten.

Glyt nu din Finger ned paa den tres-
die Linie: Der haffuer du det Tal huer-
cken helt eller halfft. Derfaare gack ned
til den anden Linie: Lad Fingeren her
staa stille oc faar du da din Diuisor. 16.
vdi 50. tre gange. Thi du haffuer io tre
gange 16. vdi 48. oc siden tre gange 4 v-
di 2. huor aff 4 bliffuer igien/ huilket du
skal legge ned vdi Kommet næst vnder
faare

faare vdi din
for iij ieffne
ent.

Glyt aff
derste eller
gang xvij o

Saa haff-
tient: De
8761.

Acte vdi

skal tage op

der vnderste oc

icke legge ned iij

er nu ingen Linie

huad det er du r

Det Maade

her aff helten

parten aff icke h

din Diuisor

ic vedste det

indtil du kan

vdi/ enten her

Om Di

151
faare vdi din Diuidendus. Giff nu her
for iij ieffne din Finger vdi din Quotis
ent.

Glyt atter Fingeren ned paa den nes
derste eller første Linie / der faar du en
gang xvij oc giff i ieffne din Finger.

Saa haffuer du nu 531. vdi din Quos
tient : De saa tit haffuer du xvij vdi
876 $\frac{1}{2}$.

Acte vdi saadan Exempler / naar du
skalt tage op heltten aff dit halffue / vdi
det vnderste oc første Rom / da kant du
icke legge ned iij dernast vnder : Thi der
er nu ingen Linier flere. Derfaare see til/
huad det er du regner / som er Penninge/
Bect / Maade eller andet saadant. Tag
her aff heltten aff it halfft / det er / fierde
parten aff it hele / De leg siden ned vdi
din Diuidendus, dit Residuum : Eller
oc vedste det til mindre Denomination,
indtil du kant atter saa din Diuisor der
vdi / enten heel eller halff.

Om Diuisions brug oc for
deel.

Lige

Lige som ved Multiplication/ Da
 ler resolueris til wg/ wg til h/ h til
 ale oc ale til $d/$ oc d til for : In
 Summa en Denomination som større
 er/ til den som mindre er : Lige saa tuere
 imod/ giøre wi ved Diuision, de mindre
 Denomination til de større/ som ere/ for
 til d/ d til ale/ ale til h/ h til $wg/$ oc wg til
 dk . Item e til f/ f til $h/$ etc.

PROBA paa Diuision.

Slt du probere eller forsøge/ om
 du haffuer ret affdelt eller ey: Da
 multiplicere din Quotient eller
 Facit/ met din Diuisor : Oc der som no
 get vaare til offuers / der du diuiderede:
 Det leg til samme Sum eller Product:
 Kommer da din Diuidendus heel igien/
 da er det ret giort : Kommer hand icke/
 da haffuer du feylet/ oc skalt operere paa
 ny igien.

Eller operere samme Exempel flere
 sinde / kommer da altid eens/ da haffuer
 du ret/ som førre er sagt.

At

At regne
 Spe

S

on, da skalt du
 Regnebenck /
 ration til : Pa
 Denominatio
 Denominatio
 bend for sig se
 dition paa lini
 en Denomina
 saadanne Reg
 Dernast sk
 stalle adderis
 haabe : Saa
 offuerst/ oc det
 sorte figurer
 samme Tal /

1511

Alt regne disse forscreffne fire
Species met Ciphre.

Additio.

Først acte vel / om dine
Summe/huileke du skalt ad-
dere/ ere alle eens Denomis-
nation, eller oc atskillige. Es-
re de atskillige Denominatis-
on, da skalt du giøre dig hare saa mange
Regnebencke / som du haffuer Denomis-
nation til : Paa det du kant addere lige
Denomination tilsammen / Men huer
Denominations Naffn skal tegnis i sin
benck for sig/ som dig tilforn er lært i Ad-
dition paa Linierne. Men er der aleniste
en Denomination, da haffuer du icke
saadanne Regnebencke behoff.

Dernæst skalt du scriffue de Tal/ som
skulle adderis / lige Denomination tils-
haabe: Saa at det første Tal kommer
offuerst/ oc det mindste nederst/ Oc at de
første Figurer imod den Høyre Haand i
samme Tal / komme ret offuer oc vnder
hins

hinanden/vdi en Rad ned at: De andre
Figurer vdi lige maade oc vnder hinan-
den: De tredie Figurer oc vdi en ret Li-
nie: De saa fremdelis den ene Figure li-
ge vnder den anden.

Drag nu en Tuerstrig vnder samme
Tal eller Figurer / vnder huileken du
skal scriffue din Summa/det er det Tal
som kommer aff de øffuerste Tals til-
haabe leggelse.

Naar det er giort da begynt først i
mod den Høyre Haand/oc leg sammen
de Figurer vdi den første Rad/som gaar
op oc ned. Kommer her aff it Tal met
en Figure / da scriff den der lige neden
vnder. Men kommer der vdaß it Tal
met tuende Figurer / saa scriff den første
der aff/der vnder Strigen/oc vnder den
første Rad/ men den anden Figure scriff
øffuen for strigen / ret vnder den anden
Rad.

Dernast addere de Siphre / som staa
vdi den anden Rad / oc den som du nu
sidst tilscriffst: De huad her aff kommer
eller findis / det scriff lige der vnder ne-
den/ om det er en Figure: Men kommer
der

der tuende
sagt er/ om

Vdi lig
den tredie oc
ge/ som for
Henden

eller flere Fi-
den første til
lene vnder
gure hører ti
die til den
skal huer aff
uer Strigen.

Men naar
gurerne vdi de
da to eller fler
Figurerne vn-
første aff dem
me Rad / de
den Vensre.

De
Øfter vor
marck for
Agenter off
der Agitered

der tuende Figurer/da scriff dennem som
sagt er/ om den første Rad.

Vdi lige maade skalt du giøre met
den tredie oc fierde Rad/oc met saa man-
ge/ som forhaanden ere.

Hender det sig oc saa / at du faar tre
eller flere Figurer aff en Rad / da hører
den første til samme Rad / oc scriffuis al-
lene vnder Strigen/ men den anden Fi-
gure hører til den anden Rad / den Tre-
die til den Tredie/ oc saa fremdelis: Dog
skal huer aff disse tilscriffuis sin Rad off-
uer Strigen.

Men naar du tilsammen legger Fi-
gurerne vdi den sidste Rad/ kommer der
da to eller flere Figurer : Da scriff alle
Figurerne vnder Strigen/ saa at den
første aff dennem kōmer ret vnder sam-
me Rad / de andre effter hinanden mod
den Venstre Haand.

Det første Exempel.

Efter vor Danske Krønike sief Dan-
marck først Konger / der Thola vaar
Regenter offuer Israels folk / huilcken
der Regierede vdi 23. Aar/oc døde 1244.
H Aar

Nar for Christi Gødsel. Leg nu disse Nar
til de Nar / som wi nu scriffue fra Chris
ti Gødsel 1575. Da kommer der 2819.
Nar / vdi huilcke oc end der offuer / Dan
marck haffuer veret vnder Kongers Res
gimente. Sæt som her efftersølger.

1575. Vilt du nu Addere disse Tal/
1244. da begynte først mod den Høy
2819. re Haand / vdi den første Rad
der finder du 5. oc 4. lige vnder hinan
den / huilcke tilsammen lagde giøre 9.
Dennem scriff vnder Tuerstrigen ret
vnder deris Rad. Dernæst Addere de an
dre to Figurer / vdi den anden Rad / som
ere 7. oc 4. Disse tilsammen giøre 11.
Den første Figure aff disse scriff vnder
Strigen / lige vnder sin Rad / Men den
anden Figure scriff offuen for til den tres
die Rad. Addere nu den tredie Rads Fi
gurer / med den som du sidst tilscreffst / som
ere 1. 2. 5. huilcke tilhaabe giøre 8. som
du skal tegne ret vnder dennem nede
Strigen. Leg nu for det sidste den sidste
Rads Figurer sammen / oc kommer 2.
dennem scriff oc vdi din Summa ret vnder

der / De
sagt.

A. F
til Synodfi
nesis 5. oc 7
Abraham b
202. Nar.
hannem gif
Genesis: 12.
els Dagang
Low bleff gif
3. vaare 430.
oc indtil Sal
vaare 480. D
F. Dofra oc
oc der Dabils
6. 11. 14. 15.
Bogs. 8. v
24. 25. C
varede det
Epri Regi
9. vdi 70.
narchia el

der / De kommer da som tilforn er
sagt.

Det 2. Exempel.

A. Fra Verdens begyndelse indtil
Syndfloden vaare 1656. Aar. Ge-
nesis 5. oc 7. cap. B. Fra Syndfloden til
Abraham bleff født. Genesis: 11. vaare
292. Aar. C. 75. Aar der effter bleff
hannem giffuet Foriattelsen om Christo.
Genesis: 12. D. Fra den tid oc til Isras
els Vdgang aff Egipten / oc at Guds
Lof bleff giffuen / Exod: 12. 19. Galat:
3. vaare 430. Aar. E. Fra samme tid
oc indtil Salomonis Tempels bygning
vaare 480. Aar. 3. Konger: Bog: 6. cap:
F. Derfra oc til Hierusalems forstoring:
oc det Babiloniske Fængsel. 3. Kong: Bog:
6. 11. 14. 15. 22. Cap: Item 4. Kong:
Bogs. 8. 11. 12. 14. 15. 16. 18. 21. 22. 23.
24. 25. Capittel. G. Fra denne tid
varede det Babiloniske Fængsel / indtil
Cyri Regiment. Jeremia: 25. Daniel:
9. vdi 70. Aar. H. De Persers Mo-
narchia eller Hoffuet Regimente var
Hij rede

rede fra Cyro oc til Alexander Magnus
vdi 200. Aar. I. Fra Alexandri Mags
ni Tid oc til Christi Fødsel vaare 328.
Aar. K. Fra Christi Fødsel hid ind til
ere forløbne 1574. Aar. Huor mange
Aar er det siden Verden bleff skabt: Ere
5536. Aar.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	K
1656.	292.	75.	430.	480.	431.	70.	200.	328.	1574.
									1574.
									328.
									200.
									70.
									431.
									480.
									430.
									75.
									292.
									1656.
									5536.

Det 3. Exempel.

EN haaffuer vdgiffuet saa mange w8/
som her effterfølger / huor meget er
det i en Sum:

Her

927.
38.
47.
59.
68.
77.
89.
98.
67.
29.
18.
90.
97.

A 112.
B 105.
C 53.
D 9.
E 15462.

saa liudelige
se Rad vdi
nden fra op
9. 9. etc. De
ord saaled
giort 22. 9.
giort 40.

9279.

389.

479.

599.

689.

779.

899.

989.

679.

299.

189.

96.

97.

A 112.

B 105.

C 53.

D 9.

E 15462.

Her seer du en anden maade / at Addere
met / at ieg sætter huer
Radis Sum vdi sin Linie / dog begynder huer
Sum vnder sin Rad /
saa som Bogstafuene
vduise. Oc aff disse
smaa Summe faar ieg
Hoffuēt summen / som
du seer ieffne E. Oc
kommer dog ret.

Merck denne Behendighed / At naar du
adderer saa mange Figure
vdi en Rad / da
haffuer du icke behoff
at neffne huer Figure
for sig / oc legge hende
saa liudelige til den anden. Vdi den første
Rad vdi dette Exempel / at begynde
neden fra op at / naar ieg adderer. 7. 6.
9. 9. etc. Da giør ieg det icke met vdriges
te ord saaledis : 7. oc 6. giøre 13. 9. til 13.
giøre 22. 9. til 22. giøre 31. 9. til 31.
giøre 40. Men kaartelige viiser ieg
huer

H iij

huer Figure met min Finger saa : Siu/
 tretten / tu oc tiue / en oc tredue / fyrrer
 tiue / Ni oc fyrrer tiue / oc saa indtil enden
 paa huer Rad. Men paa den almin
 delige maade at addere met / da kommer
 dette samme Exempel saa.

9279. Bogstafuene bemerker
 389. huilcke Tal tilsammen er
 479. kommen aff huer Rad / dog
 599. ieg haffuer sat somme aff
 689. Figurene vnder Strigen /
 779. oc somme offuen / som for
 899. re er lart. Vnder tagen
 989. den sidste Rads Figure den
 679. nem screff ieg strax nedn
 299. Tuerstrigen.

189.

96.

Det 4. Exempel.

97. En Scriffuer haffuer ind
 11A. taget trende gange nogle
 10B. viffe Summe Korn oc Pen
 5C. ninge / for huilcke effterdi
 15462. hand skal giøre Regenskab /
 CBA. da scriffuis huert slags Des
 nomination for sig / oc saa adderis / saas
 ledis.

j gang

j gang ind
 taget.
 ij gange
 iij gange

Men op

At reg
 giør vdi

Alf 9. f
 offuen
 Vgen de
 huer Rad / ne
 gure) Da
 Figurene f
 som hun gi
 1. 2. 3. eller
 be / paa hu
 du faar 9. E
 nem / aff hu
 indt saa 9.

ger saa: E	i gang ind	h.	℞.	ℚ.	℔.	℥.
reoue / for	taget.	356.	7.	320.	26.	8.
saa indtil	ij gange	216.	5.	290.	0.	0.
paa den alm	iiij gange	105.	3.		14.	7.
mei / da kom		I.		I.		
aa.						

677. 15. 610. 40. 15.

Men opuedflet kommer det saa.

678. 7. 611. 9. 3.

At regne 8. ℞ vdi h / som mand
gior vdi Tjen.

Proba.

Rast 9. bort aff de Tal / som staa
offuen for Strigen / (vndertas
gen de Figurer / som du tillagde
huer Rad / naar du fikst flere end en Fi-
gure) De aete intet huad orden eller sted
Figurerne staa vdi / Men actendis huer
som hun gielder ene. De tag derfaare
1. 2. 3. eller 4. eller flere Figurer tilhaas
be / paa huad sted du finder dem / indtil
du faar 9. Sæt en Strig igiennem dem
nem / aff huileke du faar 9. indtil du kane
icke faa 9. fult. Huad der siden igiens
H iij bliff

bliffuer/ som er vnder 9. Det sat met en
Figure vdi den ene Side vdi it Raarff.
Kast i lige maade 9. heden aff det Tal/
vnder Tuerstrigen/ saa tit som du kan/
behaalder du da lige saa meget offuer/ so
du behaalte aff det første/ da er det ret.

Men vdi mange Denomination,
skalt du giøre det ved huer Denomis
nation.

Det første Exempel proberet.

A	$ \begin{array}{r} bca \\ 1878. \\ cba \\ 1244. \\ \hline \end{array} $	A 2 $\times$ 2 B.
B	$ \begin{array}{r} 2879. \\ bba \end{array} $	

Subtractio.

Senne Species, som førre er sagt/
lærer dig at tage it lige Tal fra
dit andet lige / Eller oc it mindre
Tal vdaß it større: Oc er her altid/ i det
mindste tuende Tal/ vndertiden oc flere.
Naar

Naar b
det første
som mindre
trahere/ :
dendis fra d
vdi Additio

Men e
fratagio/ de
som førre er
linierne: E
Oc drag en
Tal/ som v

Begyni saa
den Høire Ha
derste Figure a
offuers er / ell
vnder Linien
saa at Figure
it at saa.

Men der
aff lige Figur
uer / Da ska
Lidet opfy
Er der
vdi det neder
se Figure ne

1511
Det sat man
vdi it Raar
den aff det
tit som du ha
meget offuer
e/da er det re
Denominat
d huer Den
mpel proben
A 2 X
actio.
som forre er
ge it lige Tal
eller oc it min
er her altid/
dertiden oc fl
Naar

Naar du wilt Subtrahere / da scriff
det største Tal / oc der vnder scriff det
som mindre er / det som du oc skalt Sub
trahere / : Figure vnder Figure / begyns
dendis fra den Höyre Haand / lige som
vdi Addition.

Men er der flere Tal / som skulle
fratagis / da leg dennem først tilfæien /
som forre er lært vdi Subtraction paa
Linierne : Sæt dennem saa vnderneden /
Oc drag en Strig vnder disse tuende
Tal / som vdi Addition.

Begynst saa paa det første Sted / imod
den Höyre Haand / oc tag altid den nes
derste Figure aff den øffuerste : Huad til
øffuers er / eller igien bliffuer / det scriff
vnder Linien / lige vnder samme Tal /
saa at Figure kommer lige vnder Figus
re at staa.

Men der som du tager lige Figure
aff lige Figure / oc der bliffuer intet off
uer / Da skalt du scriffue der vnder it o :
Thi det opfylder stedene.

Er der oc it o vnder nogen Figure
vdi det nederste Tal / da scriff den øffuers
ste Figure ned vnder Strigen.

H v

Der

4
9 10 11 12

Der som der ere ingen Figurer vns
der de øffuerste / som skeer tit imod Ens
den/da scriff de øffuerste Figurer ned vns
der Strigen.

Exempel.

I.	II.	III.	IIII.
9.	78.	1999.	8746.
6.	38.	804.	8746.
3.	40.	1195.	0000.

Vdi dette sidste Exempel scriff ic kon
it o. for de fire: Thi det giør ene saa me
get som mange / effterdi de intet bemer
cke / vden dennem tilleggis nogen aff de
9. merckelige Figurer mod den Venstre
Haand/ Oc kommer saa: 8746.

8746.

o.

Men det hender sig saare tit/ at den
nederste Figure / kand icke tagis aff den
øffuerste Figure/ fordi at denne er min
dre end den anden. Naar dette skeer /
da laan ic aff den næste Figure / vdi
den øffuerste Rad mod den Venstre
Haand:

Haand: D
det er vdi bet
dre Figure a
Figure til di
sammen tag
tilforn vaar
uer/ det scrif
som dette sce
Figure eller
den / som i
scriff hende
cke / hos eller
Str.

Dette It til
ide paa ny tag
da tilforn laa
dennederste Fi
end den vaar
aff den øffuer
gen er / it ri
na tilforn.
get / om du
væge de nede
aanden næ
ic vdaaff /

Haand: De dette It/ giør Ti/ effterdi
 det er vdi det andet Sted/ mod din min-
 dre Figure at regne. Leg nu din mindre
 Figure til disse 10. De aff baade disse til-
 sammen tag din nederste Figure / som
 tilforn vaar større: Huad igien bliff-
 uer/ det scriff ret vnder Linien. Saa tie
 som dette skeer/ da leg samme It/ til den
 Figure eller Sted / som er ret vnder
 den / som du tilforn laante aff / oc
 scriff hende met en Punet eller Prie-
 cke / hos eller vnder samme Figure oc
 Sted.

Dette It tillegger du hare/at du skale
 icke paa ny tage noget aff samme It / som
 du tilforn laante / Thi at naar du giør
 den nederste Figure eller Sted/it større/
 end den vaar tilforn / oc tager den saa
 aff den øffuerste / da bliffuer det/ som is-
 gien er / it ringere end det skulde bleff-
 uet tilforn. Saa er oc det lige me-
 get / om du saa intet tillegger / til den
 næste oc nederste Figure: Men aldelis
 acter den næste oc øffuerste/som du laan-
 te it vdaff / it ringere end hun staar
 scriff

in Figure
 er til mod
 Figuren

el.

III.

9. 8746
 4. 8746
 5. 0000

Exempel som

det giør ene

verdi de intet

tillegges nogen

er med den

saa:

87

87

fig saare til/

di icke tagis af

at denne er

Naar dette

afte Figure

od den Den

Haand

4
 9 10 11 12

scrieffuet : De naar du da afftager / det
som vnder hende er / kommer oc din Res
stants it mindre / lige som tilforn : Huil
ket icke steer / naar du icke enten legger it
til den næste Figure vnder til : Eller oc
formindsker samme Figure / som du
laante aff / met it.

Naar der findis o i saadanne Exem
pler / vdi det Sted som du skalt laane aff /
Da laan alligeuel it aff samme o eller
Sted (effterdi at samme Sted gior 10. gang
ge meer end næst faaregaendis Sted)
leg det til din mindre Figure / oc Sub
trahere saa : De glem icke / vdi den næste
Nad enten at affquitte det It / i den off
uerste Figure / eller at tillegge oc betale
den næderste igien / som du tilforn haff
de laant.

Er der oc ingen Figure vnder til / mod
den Venstre Haand / som du kant legge
din Pricke til / naar du haffuer laant / da
sat eller regne it for Pricken vdi det næste
Sted / oc tag det aff den næste offuerste
Figure / som du i Exemplerne her effter
saar at see.

Exem

Adno Chr
bleff Riob
stiffet / oc b
anden forste
Sat det Tal
Christi Nar e
it : De vnd
Subtrahere
giffuer dig till
den. 11
14
Heser du
iff. Derfaa
Figure eller St
Deleg til din F
Hiffuer 6. igien
in Strigen.
it til / som er
man kant du u
nen: Derfaar
ner 9. igien / d
for Strigen.
affs. bliffuer
scriffus here

Exempel.

Anno Christi 1479. Den første Junij
bleff Kiøbenhaffns Vniuersitet først
stiftet / oc begynt aff Konning Christis
an den første. Huor lenge er det siden:
Sæt det Tal / med huilket wi nu scriffue
Christi Aar offuen faare / thi det er stør-
re: Oc vnder neden sæt dit Datum:
Subtrahere nu / oc huad offuer bliffuer /
giffuer dig tilkiende / huor lenge det er si-
den. 1575.

1479.

Her seer du at du icke kant afftage 9.
aff 5. Derfaare laan Ti aff den næste
Figure eller Sted offuen faare / som er 7.
Oc leg til din Figure: Oc sig 9. aff 15.
bliffuer 6. igien. dennem scriff ret vns
der Strigen. Leg nu it til den næste vns
der til / som ere 7. oc bliffuer der 8. den-
nem kant du icke tage aff 7. som staa off-
uen: Derfaare laan oc sig: 8. aff 17. bliff-
uer 9. igien / dennē scriff der vnder neden
for Strigen. Leg it til 4. bliffuer 5. fem
aff 5. bliffuer intet / 1 aff 1. oc saa intet. Oc
scriffuis hære huercken Sted eller nogen
Nulla

Nulla : Thi det er sidst vdi Tallet/ De
 staar saa. 1575.

1479.

96.

Saa mange fulde Aar er det/den første
 Junij paa det Aar 1575. siden det sam-
 me Vniuersitet først bleff stiftet.

Flere Exempler.

84795.	463.	8846.
4875.	86.	7896.
79920.	377.	950.

Item. 743206.	894648049.
569934.	539743805.
173272.	354904244.

En Mand haffuer laant en anden
 1234. w^g / nu haffuer hand faaet igien
 vdi smaa Ploek/ som her effterfølger.

w ^g .	ß.	ale.	Bedste op
234.	23.	1.	ale til ß/ oc
395.	34.	2.	ß til w ^g /da
186.	17.	0.	faar du
Summa. 815.	74.	3.	819. w ^g /oc
			11. ß.

Tag

Tag nu d
 den Sum/hu
 huad som Rest
 Merck her
 Exempler / at
 mer atskillige
 du stalt du altit
 Sum/til de mi
 tilførn er sagt i
 ne : Sat der se
 rnder hinanden

Item der ere fort
 Dage/5. dage aff
 huer meget er d
 offsamme Aar.
 15. eller 5. aff it /
 Aar til 52. Dage
 Dage. Dag
 51. 8.
 15. 5.
 36. 3.
 er igien: Sig

2511
 Læst
 Tag nu denne opuedslede Sum aff
 den Sum/huileken vðlaant/da kommer
 huad som Rest er.

Merck her / oc vdi andre saadanne
 Exempler / at saa tit som dig faarekom-
 mer atskillige Denomination at afftage/
 da skalt du altid neduedste aff den største
 Sum/til de minste Denomination, som
 tilforn er sagt i Subtraction paa Linier-
 ne: Sæt derfaare lige Denomination
 vnder hinanden/saaledis: wē. s.

8846.
 7896.
 950.
 9464804
 3074380
 5790424
 r laant en
 hand faar
 er effierfol
 22. 22
 1. 1
 2. 2
 0. 0
 3. 3
 11. 11
 Item der ere forløben 15. 1233. 16.
 819. 11.
 Vger/5. dage aff it Aar/ 414. 5.
 huor meget er der igien
 aff samme Aar. Her kant du icke tage
 15. eller 5. aff it / Derfaare resoluere 1.
 Aar til 52. Vger oc 1. Dag/ saa:

Vger.	Dage.	
51.	8.	Item en haffuer
15.	5.	aff 11. A. / vdgiff
36.	3.	uet 12. wē / 7. s /
		2. wē / 3. s / huad

er igien: Gjør det saa:

wē.

wg.	f.	ok.	d.
21.	15.	2.	4.
13.	7.	2.	3.
8.	8.	0.	1.

PROBA.

Kast 9. bort vdaß de tu nederste Tal /
 det er / det Tal / som staar næst offuen
 Linien / oc det som staar vnder Linien /
 huad igien bliffuer / holt for din Proba.
 Kast siden 9. bort / aff det offuerste Tal /
 saa tit som du kant : Regnendis huer
 alene / som hun er til i sig selff : Bliffuer
 der lige til offuers / som der bleff aff de 2.
 nederste / da er det ret.

$$\begin{array}{r}
 1999 \\
 \underline{894} \\
 1105
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{c}
 1 \\
 \times \\
 1
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 8894 \\
 \underline{8894} \\
 0
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{c}
 2 \\
 \times \\
 2
 \end{array}$$

En anden Maade.

Leg din Restants / oc det Tal / som du
 skalt fratage tilsammen / kommer da
 det

det offuerste T
 giere.
 Anno D
 pass / begynte
 byge nogle s
 benhaffis / o
 falledt Arelh
 mend haffde
 roffuere / for
 uen.
 1575
 1168.
 407.
 1575.
 Saa er det
 benhaffn forst
 Om M
 Her ere tue
 er / det en
 etatldis pa
 Dnander / se
 Multiplicans.
 Multiplicatio

8. det offuerste Tal igien / da haffuer du ret
giort.

3. Anno Domini 1168. eller ved det
1. pass / begynte Biscop Absalon / at lade
A. bygge nogle smaa fiske Boer for Kio-
benhaffn / oc en siden Bern / som hand
kallede Arelhus. Men fordi at Kio-
bmennd haffde deris tilfluct did for Saa-
roffuere / kom det ord Kiobmandsbaff-
uen.

1575.

1168.

407.

1575.

Saa er det 407. Aar siden / at Kio-
benhaffn først begyntis.

Om MULTIPLICA- TION.

8 4 4
5 4 4
0
Naade.
et Tal / for
en / komma
Her ere tuende Tal / som tilforn sagt
er / det ene som skal formeris / huil-
ket kaldis paa Latine Multiplicandus.
Det andet / som skal formere / oc kaldis
Multiplicans. Vdaff huilcke tuende tals
Multiplication vdi sig indbyrdis / kom-
3 mer

mer det Tredie som mand søger / oc kaldes
djs Productum.

Scriff disse Tal saa / at din Multi-
plicandus. A. staar offuen / oc din Multi-
plicans. B. neden / at der kommer Fi-
gure ret vnder Figure: Den første vnder
den første / den anden vnder den anden /
etc. Lige som vdi de tuende faaregangne
Species, Saa: 2 6 7. A.
2 4. B.

At multiplicere Digitos vdi
hinanden / det er / de Tal som ere
vnder 10.

Vilt du lættelige multiplicere /
Da skal du først vel vden lære /
Met stor flid det En gang It /
Til 9. gange 9. Da bliffuer det lat.

Dette kane du lættelige lære aff den
Pythagoriske Taffle / oc der hos end vdi
andre maade.

Tabu

TABVL

Den P

1	2	3
2	4	6
3	6	9
4	8	12
5	10	15
6	12	18
7	14	21
8	16	24
9	18	27
10	20	30

Denne Taf-
el vnder 10
(gus) at mul-
tiplirer vnder 10
først skal du
offuerste 1
vnde Dogst
forhelme m

TABVLA PYTHAGORÆ.

Den Pythagoriske Taffle.

a	c	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10.
		2	4	6	8	10	12	14	16	18	20.
		3	6	9	12	15	18	21	24	27	30.
		4	8	12	16	20	24	28	32	36	40.
		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50.
		6	12	18	24	30	36	42	48	54	60.
		7	14	21	28	35	42	49	56	63	70.
		8	16	24	32	40	48	56	64	72	80.
		9	18	27	36	45	54	63	72	81	90.
		10	20	30	40	50	60	70	80	90	100.

Denne Taffle lærer dig alt Tal/ som er vnder Ti (som kaldis paa Latine Digitus) at multiplicere med it andet / som de er vnder Ti.

Først skal du vide/ at det tal i den første oc offuerste Linie/ så er betegnet med disse tuende Bogstæffer/ a. c. Distigeste oc den første Linie mod den venstre Haand/ så er

3 if- tege

tegnet met a. b. ere begyndelse oc Fundament til alle andre / som ere screffne i denne Pythagoriske Taffle. Thi 4. 6. 8. sedis aff dette Tal / 2. oc 6. 9. 12. 15. etc. Haffue deris Begyndelse aff dette Tal. 3. Oc alle andre Tal haffue i flige maade deris begyndelse oc Fundamente / aff de tuende Tal / som ere betegnede met de Bogstafue a. c. oc a. b.

Dernæst at forstaa denne Taffle ret / skalst du acte / at naar du vilte multiplicere en Digitus met en anden: Da gack vdi den Linie mod den Venstre Haand / som a. b. ere tegnede faare / oc søg i samme Linie fra øffuerst / oc alt ned at / til du kommer til det Tal / Huilket du vilte multiplicere / oc merk samme Tal vel. Gack siden i den øffuerste Linie / som er tegnet met a. c: Oc tag det Tal / ved huilket du vilte multiplicere: Gack saa fra samme Tal ret ned at / til du kommer imod det første Tal / som du vilte multiplicere / oc holt der stille: Det Tal som du da finder vdi det firede hiørnede Rom er den rette Sum paa de tuende Tal / som

som komme aff
multiplicering.

Wilt du nu
te Taffle
giore / da opl
Venstre Ha
b. Siden led
nie / som er te
genet fra de
6. i det samme
der du 42. oc saa
Saaledis kant
der 10. vdi hinan

En an

Stierd du ta
Taffle bes
me hende / da
gm sinde seph
Gior din
multipliceris
se en Nulla f
huir meget de

1511
som komme aff samme tuende **T**als mul-
tiplicering.

Exempel.

Vile du nu vide aff denne Pythagoriske
ke **T**affle / huor meget sex gange sin
giore / da opled 6. vdi den Linie mod den
Venstre Haand / som er betegnet met a.
b. Siden led effter 7. i den øffuerste Li-
nie / som er tegnet met a. c. Gack saa li-
ge ned fra de 7. til du kommer lige mod de
6. i det samme firekantede Rom / der fins
der du 42. oc saa meget giore 6. gange 7.
Saaledis kant du alle **T**al / som ere vns-
der 30. vdi hinanden multiplicere.

En anden Maade.

Efterdi du kant icke haffue altid denne
Taffle hos dig / oc du snart kant glem-
me hende / da lær denne Maade / som in-
gen sinde feyler.

Gior din mindste Singer / som skal
multipliceris / til sin Articulum, det er /
set en Nulla faare hannem. Acte saa
huor meget der er imellem den største Si-
gure

J iij

gure eller Finger/ oc so. huilket paa La-
tine kaldis Distantia eller defectus, som
her effterfølger.

1 2 3 4 5 6 7 8 9.
9 8 7 6 5 4 3 2 1. Distantis eller
Defect.

Tag nu din mindste Finger/ fra sam-
me mindste Fingers Artickel/ saa tit som
din Defect haffuer it vdi sig: Da giff-
uer din Restants tilkiende det du søgte
effter.

Exempel.

Multiplicere 8. met 4. at du kan saa
at vide/ huor meget 4. gange 8. gior-
re / Leg 0. til den mindste Digitus, som
er 4. oc bliffuer Articulus 40. Mellem
din største Finger 8. oc mellom 10. ere 2.
Distantis. 2. gange 4. ere 8. som du skalt
tage aff 40. bliffuer 32. oc saa meget ere
4. gange 8.

Men ere dine Digiiti lige store / da
gior lige som du gjorde nu vdi de wlige.
Multiplicere 8. met 8. Leg 0. til en aff
dennem/ bliffuer Articulus 80. Mellem
8. oc 12. er Distantis 2. forøge 2. met 8.

komme

kommer 16.
64. igien/ oc
Vdsmaa
tipliere saa
naturlig for
begribe.

Merck
det er Gien
naar du wilt
Finger met
eller lige La
halffue part
er saa multipli
meget giore de
er 4. oc set 0. de
meget giore 5.

Men er din
da stiftu haun
Porter som
saare hano
tipliret. 5.
de. Disse 9.
ter/ giffue 5.
ditt/ som er
kommer 45.
ge 9.

1511
kommer 36. Huilde tag fra 80. bliffuer
64. igien / oc saa meget ere 8. gange 8.

Vdi smaa Digitis er det tungt at mul-
tiplicere saa effter Raansten / men den
naturlig forstand kand dennem lattere
begribe.

Merck oc hare dette Compendium,
det er Gienuey eller Behendighed : At
naar du wilt saaledis multiplicere nogen
Finger med 5. Er samme Finger ieffne
eller lige Tal / da tag samme Fingers
halffue part / oc sat for hannem it 0 / oc
er saa multipliceret. 5. gange 8. Huor
meget giøre de : Tag helfften aff 8. det
er 4. oc sat 0. derfaare kommer 40. Saa
meget giøre 5. gange 8.

Men er din Finger wieffn eller odde /
da skiffte hannem vdi tuende ligiste hele
Partier / som hand kand skiffis : Sæt
faare hans mindste Part it 5. oc er mul-
tipliceret. 5. gange 9. huor mange ere
de : Disse 9. skiffte vdi to ligiste hele Par-
ter / giffue 5. oc 4. Tag den mindste aff
disse / som er 4. Oc sæt faare hannem 5.
kommer 45. Oc saa meget giøre 5. gan-
ge 9.

¶

Merck

Merck her / at naar du icke lant saa
snart finde din Fingers forogelse / at du
vender din Fingre om / huilckeet hielper
dig oc meget tit vdi saadan Sag. Saa
ledis finder du snarere / huor meget 5.
gange 7. ere. Naar du vender dennem
om oc siger: huor meget er 7. gange 5:
Gior 35. Item 5. gange 9. vend om/
gior 45.

Acce her oc denne almindelig Regel/
At It huereken multiplicerer / eller di
uiderer. Derfaare naar der er It vdi
din Multiplicando / da scriff strax den
samme Sigur / som du skulde multuplices
re samme It med. Men er der It vdi din
Multiplicante, da scriff din Multipli
candum, heller den er En eller flere Si
gurer.

At multiplicere Articulos/
det er/ saadanne Tal som beslute
vdi sig ret lige 10.

Naar

Tal met 1
Vilt du me
Saartelige
ingen ande
endi. De
Tal der me
saa mange
tittel.

Antus
in celest
10. ginc 100
De 10. gam
men Stot
rigen: 10. S
ds Murio
den Stare
for Stare.
ru Chor:

2511
Sar du wilt multiplicere
it Tal met 10. da set derfaas
re it 0. ved den Høyre Side/
saa er det giort.

Vilt du forøge samme
Tal met 100. da set ij 0. faare det:
Vilt du met 1000. da set derfaare iij 0.
Raartelige / naar en Articulus haffuer
ingen anden merckelig Figure vdi sig/
end 1. Oc du skalt multiplicere it andet
Tal der met: Da set faare samme Tal/
saa mange 0. som der ere vdi samme Ar-
tikel.

Exempel.

Sanctus Dionysius Areopagita siger
in coelesti Hierarchia, at 10. gange
10. giøre 100: 10. gange 100. giøre 1000:
Oc 10. gange 1000. giøre en fuldkoms-
men Skock: oc 10. Skocke giøre it Mo-
rigen: 10. Morigen giøre it Tal som kals
dis Murion: oc 10. Murion giøre en lis-
den Skare: 10. smaa Skarer giøre 1.
stor Skare. Item 10. store Skarer giør-
re it Chor: oc 10. Chor giøre it Tal hes-
I v der

der Phalanga : Item 10. Phalanger
giore 1. stor Forsamling : oc 10. stor Fors
samlinge giore en Har : De 10. Har giore
1. Cateruam : De 10. Caterua giore 1.
Turbam : De 10. Turba giore de for
giftige wrene Aandis Tal / som falt aff
Himmelen met Lucifer. Multipliciere
dit første Tal met 10. De siden dit Pro
duct eller Facit meer 10. det er / sat alene it
o. der til paa den Høyre Side / da faar du
paa det sidste 10000000000000000.

Men er der icke It vdi enden paa di
ne Articulis, men andre aff Digitis / en
eller oc flere Merckelige Figurer / da for
øge samme Figurer met huer andre alle
sammen / saa nær som o. Læg siden til
din Product, alle de o / som ere vdi beg
ge Tallene / faare de Merckelige Figu
rer / oc faar du da ret.

Exempel.

Multipliciere 2342100. met 2000.
saaledis : Forøge 23421. met 2. oc
faar du da 46842. Saare disse sat fem o.
som du finder vdi begge Tallene oc kom
mer

mer da 468
ret.

At mult
positos, det
Digitu ell
posi

da
der
det

Multiplic
Figurer vdi d
hva Figure
cane, cedent
den. Denaa
met samme d
da gior hendi
igennem her
ghende meer
hues du
cans Figure
niedet St

mer da 4684200000. De er saa
ret.

At multiplicere Numeros Com-
positos, det er/ de som huereken ere
Digitri eller Articuli, ved Com-
positos eller ved andre.

SVar du nu haffuer saa
beredt dig som forre er sagt/
da scriff dine Tal / oc drag
der vnden en Strig / som i
de to faaregangne Species.

Multiplicere eller foreg alle dine
Figurer vdi din Multiplicando, mee
huer Figure i sær vdi din Multiplis-
cante, ordentlige den ene effter den an-
den. De naar du haffuer multipliceret
met samme din Multiplicantis Figure/
da gior hende vd/ det er/ scriff en Strig
igiennem hende: Paa det du icke skal ta-
ge hende meer end en gang.

Hues du faar aff huer din Multiplis-
cantis Figure/ det scriff vdi en serdelis Li-
nie vnder Strigen/ thi at saa mange Fi-
gurer

gurer du haffuer vdi din Multiplicante/
saa mange serdelis Linier bør dig at haff-
ue vnder din Tuerstrig / Endog mee
Siphre at multiplicere er nogen faare
ven. Skal oc huer aff disse Linier begyn-
dis vnder den din Multiplicantis Figu-
re / aff hues Multiplication du hende
faar.

Du skalt oc tage vaare / at du setter
Figure vnder Figure / vdi alle Linier i en
Rad / lige som du gjorde vdi Additione
oc Subtractione, saa lenge som de off-
uerste Figurer oc de mellemste kunde til-
recke. Thi det kommer vel vdi der sidste
paa dit Facit eller Sum nogle Figurer/
som icke haffue Figurer offuer sig.

Naar du da vilt multiplicere en Fi-
gure vdi en anden / da faar du enten en
Figure eller to. Den ene eller den første
Figure aff de to / skalt du scriffue vnder
Tuerstrigen / lige vnder sin Multipli-
cantis Figure / aff hues Multiplication
de ere begge kommen : Men den anden
aff de ij Figurer skalt du mercke / eller teg-
ne mod den Höyre Haand / oc siden til-
legge hende til hues du faar aff den næst
effter

effterfølgende
cando, eller oc
det er vdi Eni-
er.

Men na-
Multiplican-
hende. Me-
din hufomm-
o. Eller oc n-
Figure vdi di-
cken faar it o-
der som aff som-
mer tuende fig-
scriffue baade i
der samme din
den anden vnde-
uer samme o. oc
Figure.

Men find-
cante, da skal
paa hendis Li-
re vdi din M-
dito, eller fl-
der samme na-
dennem / da f-
du fader vdi

1561
effterfølgendis Figure vdi din Multiplis
cando, eller oc scriffue dennem baade/om
det er vdi Enden/som vdi Addition sage
er.

Men naar du faar nogen o. vdi din
Multiplicando da scriff it o. ret vnder
hende. Men der som du haaffde noget i
din hukommelse / da scriff det i steden for
o. Eller oc naar du multiplicerer nogen
Figure vdi din Multiplicando/hes huib
cken staar it o. mod den Venstre-Haand/
der som aff samme Figurs forogelse kom
mer tuende Figurer / da maa du strax
scriffue baade Figurerne / den første vnder
samme din Multiplicandi Figure/oc
den anden vnder o. Se spring saa eff
uer samme o. oc multiplicere hendis næste
Figure.

Men finder du o. vdi din Multiplis
cante, da skal du scriffue saa mange o.
paa hendis Linie / som du haaffuer Figurs
rer vdi din Multiplicando. Men effter
di it o. eller flere giøre lige meget / vden
der kommer nogen merckelige Figure til
dennem / da scriff icke on it o. for huert o.
du finder vdi din Multiplicante. Beg
gynt

Bynt saa at multiplicere met din Multis-
plicantis næste Figure / oc scriff det næst
op til samme o. paa den samme Linie.
Thi ellers skulde o. allene behaalde en Li-
nie / oc tage for meget Rom.

Naar du met It skalt multiplicere / da
scriff alle dine Multiplicandi Signurer
ned vnder Strigen / begyndendis vnder
samme It: Fordi at It huercken multi-
plicerer eller diuiderer / som forre er sagt.

Exempel met en Figure.

EN Herre lod vedste til sig 1243. Koses
nobler / oc gaff for huer 4. L . Nu vil-
de ieg gierne vide / huor mange L . hand
gaff for samme Guld. Facit 4972. Saa
det som her.

A. Multiplicandus. 1243. Dette Tal skal
forøgis.

B. Multiplicans. 4. Dette Tal for-
øger ieg met.

C. Productum. 4972. Det Tal som
kommer aff Multiplication eller forøgelsen.

Forflaring.

Enn 4.
ge 3. ga
gure som er
det første sted
re / som er 1.
se / eller 10
haand. E
leg det 1. der
nede / saa gie
Linien / vnder
komme se ell
iden 4. gang
ne mig 8. leg
i din hufomme
de 9. vnder 2. 1
ge 1. eller 1. ga
vnder 1. saa t
som det offuer
Delige sa
Multiplicand
stere / attend
som omtale
Exem
Item at re
neste E
men end 12.

2561
Sic nu 4. gange 3. eller (bedre at sig-
ge) 3. gange 4. ere 12. den første Sig-
gure som er 2. den scriff vnder Linien i
det første sted vnder 3. Den anden Sig-
gure / som er 1. behaalt vdi din Hukommels-
se / eller tegne hende mod den Høyre
Haand. Sig nu 4. gange 4. giøre 16.
Leg det 1. der til / som du merckte eller teg-
nede / saa giøre de 17. Det 7. scriff vnder
Linien / vnder 4. det 1. haalt vdi din Huk-
ommelse eller tegne / som tilforn. Sig
siden 4. gange 2. eller 2. gange 4. giff
ue mig 8. leg 1. her til / som du behaalt
i din hukommelse / saa bliffue de 9. scriff
de 9. vnder 2. Paa det sidste sig / 4. gan-
ge 1. eller 1. gang 4. er 4. Huilcket sæt
vnder 1. saa kômmer vnder Linien at staa /
som her offuen faare screffuet staa.

De lige saa skalt du handle med huer
Multiplicantis Figure / om den haffuer
flere / attendis dog / det som Reglene til-
forn omtale.

Exempel met 2. Sigurer.

Item at regne Guds Engle / den hims-
kelske Skare / som Christus næffner
meer end 12. Legion. Her

Her taler Christus effter de Romers
vijs / huilcke meenlige droge imod deris
Siender met 12. Legioner. Huorfaare
du skalt vide at 10. Cohortes vaare 1. Le-
gion: 1. Cohort vaare 50. Manipuli.
Manipulus haffde 25. Landsknechte.

Multipliere da 50. met 25. da faar
du 1250. saa mange giøre en Legion.
Multipliere disse met 12. kommer saa:

A.	50.	B.	1250.
	25.		12.
	1250.		2500.
			1250.
			15000.

Saa mange haalder 12. Legion En-
gle.

Men vil mand regne en Legion eff-
ter den almindelig vijs / for 6666.
Kommer det saa at staa / oc bliffuer end
da en veldig Skare eller Hær.

6666.
12.
13332.
6666.
79992.

Item

Item Tim
ner 265. Dag
dag kommer

265.

24.

1460.

730.

8760.

Item v

nissis Leffner

80. Hær / oc

it Hær / da kom

ge Limer der e

Limerne met

Limerne / oc

8-66.

80.

701280.

Item /

Eme / ligen

fra Vesten i

igen / haffu

off huilcke hu

sig 15. Lydte

Item Timer vdi it Aar/huilecke haff-
uer 365. Dage. Sæt 24. Timer vdi en
dag/kommer saa:

365. Leg her 6. stunde/ til da
24. faar du 8766. Timer: De
saa mange Timer ere der
fuldnær vdi it Aar.

1460.

730.

8760.

Item vdi Psalteret bliffuer it Men-
nistis Leffnet / regnet paa det høieste for
80. Aar/ oc Timerne ere/ nu regnet vdi
it Aar/ da lant du snart vide/huor man-
ge Timer det er / naar du multiplicerer
Timerne med Aarne / eller Aarne med
Timerne/ oc kommer det saa:

8766. Timer.

80. Aar.

701280. Product eller Facit/ Ti-
mer.

Item / Jordens Kreds effter en ret
Linie / lige mellem Synden oc Nordens
fra Vesten til Osten / oc om til Vesten
igen / haffuer 360. Grad eller Parter/
aff huilecke huer regnis at indehaalde vdi
sig 15. Tydske eller Danske Mile. Huor
man

mange Mile er da Verden omkring eff-
ter som sagt er:

360. Grader eller Parter.

15. Mile.

1800.

360.

5400. Verdens Videlse vdi Mile.

Lige maade kan du vide huor man-
ge w / eller f / der ere vdi mange Daler/
eller mindre Meynt i større/naar du mul-
tiplicerer den større Meyntis tal/ved hen-
dis Resoluering til mindre Meynt / huad
flags det kand vere. Distigeste gior mee
Bect oc Maader / oc andet saadant / om
huilket ieg oc tilforn vdi Multiplication
paa Linierne haffuer nogēledis paamint.

En haffuer 29387. Daler / oc dennem
skal vedste til idel f / huor mange skal
hand haffue: Tag 32. thi saa monge f /
giore en Dale / oc met dennem multipli-
cere forneffnde Dalers Sum.

29387. Daler.

32. f .

58774.

88161.

940484. f .

Der

Der som der kommer atskillige Des
nomination, enten vdi din Multiplican
te eller Multiplicando, eller oc i dennem
begge: Da resoluere dennē til den minds
ste Denomination, oc multiplicere saa.

En kisber 6. Alne Engelse / Alnen
for 6. wē 10. s. Gior wē til s / da saar du
96. s / Leg 10. s der til / da saar du 106.
saa mange s kaaster huer Alne. Multis
plicere derfaare dennem met 6. kommer
636. Disse gior til wē / det er diuidere den
nem met 16. da saar du 39. wē 12. s.

Proba.

Kast 9. bort aff din Multiplicando, oc
i lige maade aff din Multiplicante,
som førre er lart vdi de næste Species:
Det som offuerbliffuer aff huer aff deno
nem / det skalt du vdi hinanden Multis
plicere: Aff deris Product kast atter 9.
hen/saa tit som du kane/huad siden igien
bliffuer/det behaalt for den første Figure
aff din Proba/scriff hende vdi Kaarstet.

Kast oc saa 9. heden aff dit Product, saa
tit som du kane/der som din offuerbleffne

K ij

Signe

Figure / er lige den første / da er det
ret.

Exempel.

Jeg vil forsøge / om ieg hæffuer ret
giort 1575. Aar til dage.

Multiplicandus.	1575.	Aarne.	A.
Multiplicans.	365.	It Aars Dage.	B.
		ge.	
	7675.		
	9216.		
	4608.		

Productum. 560835. Alle forneffnde
Aars dage. C.

Tag 9. aff A. som er 1575. som sage
er/ bliffuer 0. til offuers.

Kast vdi lige maade 9. heden aff B.
som er 365. da kommer der 5. Multipli
cere 5. oc 0. vdi hinanden/ da faar du der
aff intet / scriff der for 0. vdi dit Raarss/
saa: 0 X.

Tag nu aff C. oc saa 9/ da faar du li
ge 9. oc intet offuer. Scriff derfaare 0. i
mod det andet/ Oc er da ret. 0 X 0.

En

En vißere Maade at Probere met /
Naar du diuiderer dit Productum ved
din Multiplicans, der som du da faar din
Multiplicandum igien / da hæffuer du
ret. Saa kunde du icke alleniste ved Diui-
sionem Probere dette faaregangne Ex-
empel / men oc ved hende Diuidere Mul-
tiplicandum met 4. Oc saa saa Skud-
aars Dagene aff din forneffnde Aar.
Hvilcke dage du skulde legge til de Dage
vdi din Product. Da finge du 393. oc $\frac{3}{4}$.
det er / 18. Timer / skulde da komme
561228 $\frac{3}{4}$.

Om at Duplere oc at Me- diere.

In Duplere eller Mediere regne
somme for Ny oc Serdelis Specia-
les foruden Multiplication oc Di-
uision. Men ere dog icke atskillige / fordi
saa at deris Bescriffuelse oc Operation
ere alt eens. Thi at Duplere er intet an-
det / end at Multiplicere met 2. Oc Di-
uidiere intet andet / end at diuidere met
2. Der som operation vaare synderlig
Spec

Species da skulde wi faa mange saadane/
ne/ som Triplatio, Quadruplatio, etc.

Om Diuision.

Hvad embede denne Species haffuer/
Item om hendis Parter / huor man-
ge de ere/ oc huad de hede/er sagt tilform:
Huorfaare efftersølger nu faartelige/
huorledis du skal handle dig her vdi met
Siphre.

Scriff først din Diuidendum, det
er/det Tal/ som skal affdelis/ her vnder
scriff din Delere fra den venstre Haand
oc mod den Høyre / saa at Figure kom-
mer lige vnder Figure / den sidste vnder
den sidste/oc saa alt frem at mod den høy-
re Haand / der som de Figurer vdi din
Delere ere lige/ eller mindre end de/ som
staa ret offuen faare dennem/da bliffuer
din delere første gang saa sæt/ som sagt er:
Her ere Figurene lige. 8628.

86. (

Her ere din deleris Figure mindre. —

—8628.

28. (

Men

Men er din Delere større / end de Fi-
gurer som staa ret offuer hannem / da
flyt hannem en Figure heden bedre mod
den Høyre Haand.

Diuidere 8628. met 92. Nu sætter du
icke din sidste Figure vnder den sidste/
fordi at din Delere er større / men flytter
hende saa: 8628. Item. 12345.
92. Item. 124.

Naar du saa haaffuer Ordineret din
Diuidendum oc Delere / da scriff en halff
Cirkel mod den Høyre Haand met saas-
dan en Figure: C. Huad Tal her vdi
kommer / kaldis baade paa Latine oc paa
Danske Quotiens.

Dernæst see / huor tit din Deleris
sidste Figure mod den Venstre Haand /
er vdi det Tal / som staa ret offuen saas-
re hende / dog saa at de Figurer som staa
hos hende / saa mange som de ere / kunde
oc lige saa tit tagis vdi deris offuerscreff-
ne Figurer. Det som du da faar skal
scriffuis vdi din Halffue Cirkel mod den
Høyre Haand: Oc skal det altid vere en
Digitus, det er it Tal vnder 10.

R iij

Sor

Forøge dernæst din gantze Delere
met det tal som du nu fickst vdi din Quo-
tient, dit Product sæt vnder din Delere/
Figure vnder Figure/begyndendis mod
den Høyre Haand.

Subtrahere saa dette Product, aff
de Figurer vdi din Diuidendo, som ere
lige offuen for samme Product, huad
offuer bliffuer/det scriff offuer din Diui-
dendum, Figure offuer Figure/huer vi
di sin Rad oc Sted. Oc scriff en Strig
baade igiennē de Figurer / som du Sub-
traherer / oc der Subtraheris.

Men kant du icke Subtrahere sam-
me dit Product, da stæt vd baade det / oc
din Digitus vdi Quotienten, oc sæt der
igien en Digitus, som er ringere / saa at
naar du haffuer multipliceret din Quo-
tient met samme Digitus, at du kant ta-
ge dit Product aff din Diuidendo. Thi
at der skal altid effter saadan din Sub-
traction / vere it mindre Tal igien vdi
din Diuidendo, end din Delere er.

Naar dette er giort/saa flyt din gant-
ze Delere it Sted frembedre imod den
Høyre Haand : Oc søg vdi lige maade

oc

151
oc villaar / huor tit du haffuer din Deles
re vdi det Tal / som er lige offuen faare :
Det som du da faar / det sæt til den Sigus
re vdi din halffue Cirkel. Multiplices
re atter din Delere met den nyfundne din
Quotientis Figure. Dit Product scriff
vnder din Delere / oc tag det siden aff din
Diuidendo : Huad som offuer bliffuer /
det scriff offuen for din Diuidendum, oc
drag en Strig igiennem de Figurer / som
Subtraheris: Saa du far frem / lige som
førre er sagt / indtil at den første Figure
vdi Deleren / kommer vnder den første i
din Diuidendo.

Men naar du haffuer flyt din Des
lere / oc kant icke da saa hannem vdi din
Diuidendo, da skalt du strax scriffue it o.
vdi din Quotient, oc siden flytte din Des
lere it Sted frembedre / oc der see huor tit
du faar hannem.

Saadan din Deleris Fremflytning
skal skee saa lenge / indtil samme din Des
leris første Figure / kommer vnder din
første Figure vdi din Diuidendo.

Der som intet offuerbliffuer / vdi din
sidste Subtraction / da er det en heel oc
fuld

R v

fuld Affdeling. Men der som der bliffuer noget offuer / da scriff det hos din Quotient, offuen for din Delere / oc en Strig imellem. De kalder mand dette it Brocken / som skal haffue sit naffn lige met Deleren. De mercker det saa mange Parter aff it heelt aff din Delere / som det Tal giffuer tilkiende / som staar offuen Linien / Naar du skiffter it vdi saa mange Parter / som det Tal mercker / som er vnder Linien.

Naar som heldst du haffuer 10. at affdele met / da tag en Figure fra din Diuidentendo, som er den første mod den Høyre Haand / de der igien bliffue vise dig din Quotient, men den som frtagen er giffuer dig dit Restants tilkiende / som skal scriffuis offuen for din Delere saare ved din Quotient.

Exempel.

3708. Dele ved 10. kommer 370. oc bliffuer 8. igien / som du skalt scriffue offuer 10. oc kommer da $(370\frac{8}{10})$.

Vdi lige maade naar du Diuiderer ved 100. da tag bort de tuende første mod den høyre Haand: Der som din Delere er 1000.

1000. da ta
tag 4. Fig
om den sid
andre alle
saa mange
med den H
vdi din dele
for din Del
gien bliffue
Quotient.

D

25 Person
haer mege
samme D.

Er det saa
haffuer ieg 3
tienden saa
mindere / m
gange. 2. de
scriffuer ieg
fra de 6. som
scriffuer it o
giennē beg
re vnder 4
20 gange
i som ieg f

1511
1000. da tag 3. Figurer heden. For 10000.
tag 4. Figurer heden / oc altid saaledis /
om den sidste vdi din Delere er 3e / oc de
andre allesammen ere Siphre / da tag
saa mange Figurer aff din Diuidento
mod den Høyre Haand / som der ere 0.
vdi din delere / huad afftagis scriff offuen
for din Delere vdi it Brocken. Det som
igien bliffuer vdi din Diuidento, er din
Quotient.

Det første Exempel.

28 Personer haaffue 64. A. at skiffue /
huor meget saar huer aff dennem / aff
samme A.

Sæt det saa 2⁶⁴. Nu siger ieg 2. vdi 6.
haaffuer ieg 3. gange / oc sætter 3. vdi Quo-
tienten saa (3. Dernæst multiplicerer ieg
min delere / med min Quotient, oc siger 3.
gange 2. eller 2. gange 3. ere 6. Denne m
scriffuer ieg vnder 2. saa tager ieg dennē
fra de 6. som staar vdi min Diuidento, oc
scriffuer it 0. offuen for / oc drager en strig
igiennē begge 6. siden flytter ieg min De-
lere vnder 4. oc siger / huor tit ere 2. vdi 4.
To gange / oc scriffuer derfaare 2. hos de
3. som ieg siet første gang / saaledis. (32.
Nu

Nu multiplicerer ieg Deleren met samme
me 2. oc siger / 2. gange 2. ere 4. Huilcke
ieg scriffuer vnder Deleren / oc tager dens
nem siden aff de 4. som ere vdi Dittis
dendo, oc scriffuer o. der offuer / oc en
Strig igiennem huert 4. oc kommer saa
at saa:

00.

64.

22.

64.

(32.

It andet Exempel. Exodi 30.

Her Wands Person aff Israel /
gaff Aarlige til Tabernackelens
forbedring / en halff Seckel / det er
fierde parten aff en Kinst N. eller oc it
libet mere end j lode Splff. Lad vere at
samme Mend vdi 20. Aar / oc der offuer
haffue veret 500000. huer stor monne
samme Sum haffue veret huert Aar.

Multiplicere 500000. met 2. kom
mer 1000000. Drachma. Nu giorde
10. Drachma / j. Krone / oc 8. Drachma
j. Kinst N. Diuidere da 1000000. ved
10. da

10. da saar
diuideret n
ste N. Men
der 35. Lpb
Dale. D
oc saar du
15000. E
de aff met
huilcke addi
bliffuer da 17
elob sig saad

Det

36. Haffue
mange N. fa
der saa.
Diuidendus.
Diuisor

Sig nu
vdi Quot
tinnem din
vi scriff den
vnder 1. D
her til som

30. da faar du 100000. Kroner. Men
 diuideret met 8. kommer 125000. Kins
 ste N. Men effterdi at 1. Kins N. giels
 der 35. Lpske $\frac{1}{2}$ / det er 3. $\frac{1}{2}$ / nieer end en
 Dale. Da multiplicere 12500. met 3.
 oc faar du da de $\frac{1}{2}$ / som ere flere end
 125000. Som ere 375000. $\frac{1}{2}$. Disse
 dele aff met 32. $\frac{1}{2}$ / kommer 11718. Daler/
 huileke addere til 125000. Daler. De
 bliffuer da 136718. R. De saa meget
 beløb sig saadan deris Aarlig Skat.

Det tredie Exempel.

36. Haffuer at skifte 8460. N. huor
 mange N. faar huer = Facit 235. Sat
 det saa.

Diuidendus. 8460. (Quotiens.
 Diuisor 36.

Sig nu 3. vdi 8. 2. gange / oc scriff
 2 vdi Quotienten. Multiplicere met
 dennem din Delere / oc sig 2. gange 6. ere
 12. scriff den første Figure vnder 6. oc
 giem det 1. De 2. gange 3. ere 6. Leg det
 1. her til som du giemde / bliffner 7. den
 nem

nem sæt vnder 3. Drag disse 72. aff din
 Diuidenti Figurer ret offuen faare /
 som ere 84. 2. aff 4. bliffuer 2. igien / den-
 nem scriff offuer 4. oc drag en Strig is
 giennem baade 2. oc 4. Dernæst 7. aff 8.
 bliffuer 1. igien / Scriff det / oc stat 7. oc
 8. vd.

Flyt nu din Delere it stad frem. 3. vnder
 2. oc 6. vnder 6. Se sig 3. vdi 12. haff-
 uer ieg 4. gange. Men 6. vdi 6. icke v-
 den 1. gang. Derfaare at du kant haffue
 dennem baade lige tit / da sig 3. vdi 12. 3.
 gange / oc scriff 3. vdi Quotienten. Mul-
 tiplicere din Delere met samme 3. Sig 3.
 gange 6. ere 18. scriff 8. vnder 6. oc giem
 1. Dernæst 3. gange 3. ere 9. Leg det 1. der
 til som du giemde / kommer 10. Dennem
 scriff vnder 3. oc faar du 108. Dennem
 Subtrahere aff 126. bliffuer 18. igien /
 dennem scriff offuen faare Diuidentum
 huer vdi sin Sted.

Flyt nu atter din Delere it Stad
 frembedre / 3. vnder 8. oc 6. vnder 0. oc
 sig 3. vdi 18. ere 6. gange. Men icke saa
 tit 6. vdi 0. Derfaare 3. vdi 18. 5. gange /
 oc scriff 5. vdi Quotienten / forsgge din
 Deles

Delere her
 du scriffuer
 here dennem
 uer intet igie
 oheel affdel
 fæter / oc to

Det
 3. Huer a
 haam vdi
 der / som man
 Metreza inde
 ur / som der
 Din / huor
 di samme 6.
 6. met 2. kom
 2. eller 30. m
 Diuidere met

Delere her mee / oc faar du da 180. som
 du scriffuer vnder din Delere / Subtra
 here dennem aff din Diuidendo, oc bliff
 uer intet igien. Derfaare er det en fuld
 oc heel affdeling / Oc faar da huer / som
 sagt er / oc kommer saa at staa.

128

8466

3666

7288

133

88

1

(235.

Det 4. Exempel.

VD I huer aff de 6. Bander hos Jos
 hannem vdi det 2. cap. Gick 2. Maas
 der / som mand kalder Metretas. Huer
 Metreta indehaalder 30. saadane Maas
 der / som der kand gaa 60. vdi en Amme
 Bin / huor mange Ammer Bin vaare
 vdi samme 6. Bander. Multiplicere
 6. met 2. kommer 12. dennem forsøge mee
 30. eller 30. met 12. faar du 360. dennem
 Diuidere met 60. da faar du 6. Ammer.
 Du

Du fant oc foruden Diuision giøre
dette/ effterdi du seer/at 30. ere halffpar-
ten aff de 60. Maader / som fand giøre
1. Anime Vin / De Metreta giorde 30.
saadanne Maader eller Kander / da er
Metreta at regne for 1 Amme. De eff-
terdi at der vaare tuende Metreta vdi
huer Kar / da vaar der 1. Amme Vin/
vdi huert aff dennem/De faar da 6. Am-
mer Vin/som tilforn.

Vilt du nu vide/huad huer aff Gies-
sterne vdi samme Bryllup / kunde haffue
tilkommet/ effter som wi regne Ammen
for 160. Paatter/da multiplicere 160. met
6. kommer 960. Dennem diuidere met
Giesterne / som wi ville satte at haffue
veret 82. Da faar du $11\frac{80}{82}$ Paatter til
huer/det er vii Paatte fiere deel en aff en
Paatte/oc it lidet meer end fierde Parten
aff saadan en fiere deel.

Men vilt du vide Christi Bryllups
gaffue vdi Daler/ da Multiplicere 960.
Paatter/met 1. Paattis vord/som er 4.
h/da faar du 3840. Diuidere disse met 32.
kommer 120. Daler / som hand gaff til
Bryllups gaffue.

At

At dele met 3. Figurer.

Det 5. Exempel.

Alinius scriffuer/ at Alex-
andria den By vdi Egipten
ligger fra den De Rhodos.
578000. Passus. Passus
hos Geometras er ij. fode
Trin/ som ere fem fodd lange/ der fra/
som mand tager Helen op paa en aff sine
Foder/ naar mand gaar/ oc der til/ som
mand setter den samme først igien. Nu
regnede de vdi deris Mile 125. Passus /
huor mange Mile ere der da imellem
Alexandria oc Rhodos : Diuidere
5078000. met 125. lige som lært er/ kom-
mer 4624. Mile/ oc maat du regne huer
vdi fire aff disse for j. aff vore smaa Mile
oc kommer da 1156.

Det 6. Exempel.

Philippus hos Johannem 6. cap: siger
om 5000. Mand/ som Christus spis
sede met 5. Bygbrød / oc 2. smaa Fiske :
E Bred

Brød for 200. Penninge / paa latine
 Denarij, er icke nock / at huer kand faa
 noget lidet der aff. Nu spør ieg at huor
 meget Brød huer aff dennem kunde faar
 Denarij. 200. Diuidendus.
 Mendene. 5000. Diuisor.

Merck høre / at vdi dette oc andre
 saadanne Exempler / naar din Diuisor
 er større / end din Diuidendus, da skal
 du resoluerer din Diuidendum saa lenge/
 indtil hand bliffuer større end din delere.
 Var dig derfor saa at vdi dette Exempel.
 Disse 200. Denarij giøre 50. w^8 Lybst/
 det er 25. Daler. Resoluerer Daler til
 ß / met 32. da faar du 800. Endnu er
 din Diuidendus mindre end din Diuis
 for, derfaare giør disse ß / til d / kommer
 9600. d / dennem diuidere met 5000. oc
 er din Quotient da $1\frac{23}{25}$. eller saa: $1\frac{46}{50}$. d
 til huer / det er fuldner 1. aff vore blaff
 ere / som nu giør fuldner 1. sk / som til
 forn gic / oc saa meget Brød kunde huer
 faa:

Lære hør oc denne Gienuey / Naar
 baade din Delere oc Diuidendus haffue
 nogle o. mod den høyre Haand / da maae
 du

du bort kasse
 oc siden vdi li
 tilforne skuld
 9600. oc aff
 o. bort oc ope
 baade operati

Siem er din
 dus at stillige
 innem alle ti
 ndere saa.

En haffuer ti
 chis Dag o
 Dager 2. D
 5. Daler 8.
 sig om Dage
 ge kommer
 Resoluerer v
 Daler til ß /
 kommer 1
 8. oc faar d
 fuldner 2.
 find saadan

du bort kaste lige mange o. aff huert tal /
 oc siden vdi lige maade diuidere / som du
 tilforne skulde haffue giort. Som aff
 9600. oc aff 5000. kaster ieg aff huert ij
 o. bort oc opererer saa / oc faar lige vdi
 baade operation. 96. (1 $\frac{46}{50}$.
 50.

Item er din Diuisor eller din Diuidens
 dus atskillige Denomination, da gior
 dennem alle til en Denomination, oc di
 uidere saa.

Exempel.

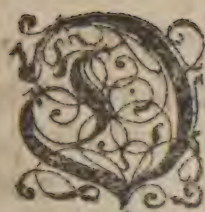
En haffuer kiøbt sin kaaft fra S: Mis
 chels Dag oc til Jule dag / som ere 12.
 Uger oc 3. Dage / oc skal giffue derfor
 5. Daler oc 8. s. / huor meget beløber dee
 sig om Vgens Resoluere Uger til Das
 ge / kommer 84. Leg her til 3. bliffuer 87.
 Resoluere vdi lige maade met 32. disse 5.
 Daler til s / kommer 160. Leg de 8. her
 til / kommer 168. s. Diuidere nu disse mee
 87. oc faar da vdi din Quotient $1\frac{81}{87}$. dee
 er fuld nar 2. s. Men wilt du oc vide /
 huad saadan die Brud kand vere værd /
 E ij oc

ve du kant ick e det ombare/indtil wi kom-
 me til Brøcken/ da ser saa: Multiplicere
 re det som er offuen for Strigen met it
 aff de helis Parter vdi Quotienten, ve
 dit Product diuidere met det som staar
 vnder Strigen/ da faar du vdi dit Facit
 eller Quotient, huor mange aff saadan
 smaa Parter det samme Brud bemer-
 sker. Multiplicere derfaare 81. met 24.
 Skierffue/ da faar du 1944. *ſm*. Di-
 uidere dennem met 87. da faar du 22. *ſm*
 oc $\frac{30}{87}$. aff 1. *ſm* / det er lidet mindre end
 tredie parten aff en Skierff. Oc saa me-
 get faar hand huer Dag at vdgiffue.
 Multiplicere nu din Quotient met Da-
 gene vdi 1. Vge som ere 7. da kommer
 først aff 46. *ſm* / 322. Disse diuidere
 met 24. *ſm*. Da faar du 13. *ſ* / oc 10. *ſm*.
 (Det er iij. *ale*) om Vgen. Men naar
 du legger her til hen ved $2\frac{1}{2}$. *ſm* / aff dit
 sidste Brud/ da faar du om Vgen viij *ſ* /
 oc noget meer end 1 *ſm*.

En anden Maade at dele
 met/ aff Johanne Scheu-
 belio. Det

Et er kiedsommeligt/saa
tit at flytte Deleren fra det
ene sted oc til det andet / oc
besynderlige/ naar Quotis
enten er mange Figurer :

Saa er derfaare en ny oc synderlig maas
de / met huilcken mand oc saa kand diuis
dere/saa at Deleren bliffuer altid paa ie
sted/som her effterfølger.

Scriff din Delere vnder Diuidendo,
den første Figure vnder den første / den
anden vnder den anden / oc saa frembes
dre / lige som vdi Multiplication, Dog
saa langt fra hinanden / at du imellem
dennem kant scriffue to rette Linier/imel
lem huilcke du skalt tegne din Quotis
ent.

See dernæst til/huor tit du kant saa
den sidste vdi din Delere / vdi den sidste
eller den næste for hende vdi din Diuis
dendo, dog at du lige saa tit kant oc saa
tage de andre din Deleris Figurer / som
den første. Scriff det imellem de to Stri
ge ret vnder din Diuidendi Figure / som
din deleris første Figure skulle komme at
flaa

L iij

saa met den første maade / multiplicere
 re saa din gantste Delere met samme din
 Quotientis Figure / Oc die Product be-
 gynt at scriffue ret vnder sin Figure vdi
 Quotienten, heden mod den Venstre
 Haand. Productum tag aff det Tal vdi
 din Diuidendo, som staar der lige offuen
 faare / din Restants scriff vdi lige maade /
 som vdi den første Diuisions maade er
 lært.

See til om du haffuer flere steder v-
 di din Quotient ledig mod den Høyre
 Haand: Thi saa mange som du aff den-
 nem haffuer / saa mange Figurer faar
 du vdi Quotienten, Acte saa den Figus-
 re vdi din Diuidendo, som er offuen for
 det Sted / som næst faaregaar din første
 Quotient. Vdi den Figure / oc de andre
 som hinde effterfølger / See til huor tit
 du kant haffue din Diuisorem. Det teg-
 ne næst op til din formere Quotient, oc
 multiplicere oc subtrahere som er sagt.
 Gack saa frembedre indtil enden.

Merck vel / at saa tit som du icke kant /
 vdi din anden eller tredie operation, saa
 din Delere vdi din Diuidendo, da scriff

it o. vdi Quo
 staendis Sig
 Item der f
 videndo, da
 stants effter
 scriff flux it
 frem met din
 egen Restan
 scriff som sag
 in for Strig
 Behendigt
 10. 100. 1000. 10
 der er o. vdi D
 haffuer sig lige

Indere 857
 884. oc kon
 85760

Nu kant ieg
 vnder ieg
 har tit ieg f
 gange. Diff
 Figure aff de

it o. vdi Quotienten, oc gack til de faare-
staaendis Figurer.

Item der som nogen o. er vdi din Di-
uidendo, da acte vel om der er ingen Res-
tants effter hende/ eller offuer hende/ da
scriff flux it o. vdi Quotienten, oc far
frem met din operation. Bliffuer der oc
nogen Restants sidst vdi Diuision, dee
scriff som sagt er hos din Quotient, off-
uen for Strigen/ oc din Diuisor vnder.

Behendighed vdi denne maade/ met
10. 100. 1000. etc. at diuidere / Item om
der er o. vdi Diuidendo oc Diuisore,
haffuer sig lige som tilforn.

Exempel.

Diuidere 85760. met 97. da faar du
884. oc kommer saa først at staa:

85760.	Diuidendus.
97.	Quotiens.
	Diuisor.

Nu kand ieg icke faa 97. vdi 85. der faas
re flytter ieg dennem hos mig selff/ oc seer
huor tit ieg faar dem vdi 857. som er 8.
gange. Disse satter ieg vnder den første
Figure aff de / som ieg hende søgte vdi.

L iij

Saa

Saa multiplicerer ieg min Diuisor mee
 8. oc Productum, som er 776. begynnder
 ieg at scriffue vnder samme min Quotis
 ent, som er 8. Dernæst subtraherer ieg
 776. aff 857. bliffuer 81. igien. Vdi
 den anden operation finder ieg at haff
 ue 97. vdi 816. 8. gange / huilcke 8.
 ieg scriffuer næst for de andre 8. vdi
 Quotienten. 97. multipliceret mee
 samme 8. giffue 776. Huilcke ieg scriff
 uer vnder deris Quotient oc tilbage.
 Subtraherer saadennem aff 816. bliff
 uer 40. offuer. Vdi den sidste operation
 finder ieg mig at haffue min Diuiforem
 vdi 400. 4. gange / oc tegner 4. Jeg
 multiplicerer hende / oc faar 388. Oc
 subtraherer dennem aff 400 / bliffuer
 til offuers 12. Dennem scriffuer ieg off
 uer Strigen vdi Brudit / oc Diuiforem
 vnder / Oc kommer den gantfke operati
 on at staa saaledis.

8
 841
 881 82
 887 86
 884

97.
 776
 776
 388.

Ag Probe
 ulore ve
 Shinander
 som du kant / h
 re ligt Proba
 m. Mender
 ps Quotient
 um Strigen
 aff Quotier
 dæ.
 Vdi det
 bon aff 884.
 er 7. igien /

ϕ
 $\phi 41$
 $\phi 81 \phi 2$
 $887 \phi \phi$

Diuidendus.

884 $\frac{12}{97}$. Quotient met sin Frac-
tion.

97. Diuisor.

776
 776
 $388.$

PROBA.

Aff Proba aff Quotienten oc Di-
 uisore ved 9 / dennem forog vdi
 hinanden / fast oc her 9. aff / saa tie
 som du kant / huad igien bliffuer skal ves-
 re liget Proba aff Diuidendus, oc er da
 ret. Men der som der er noget Brocken
 hos Quotienten, da leg det som er off-
 uen Strigen / til det Product, som kom
 aff Quotientens oc Diuisoris Pro-
 duct.

Vdi dette neste Exempel / fast 9.
 bort aff 884. bliffuer 2. Item aff 97.
 ere 7. igien / 2. gange 7. ere 14. Her til
 leg

leg 12. her aff kant du icke kaste 9. heden.
Thi de giore alle tilsammen 8. kommer
offuen vdi Kaarffet. Aff din Diuidento
faar du oc saa 8. neden vdi Kaarffet oc
er ret.

En anden vissere oc nyttigere Maade.

Multiplicere det Tal / som vdi Quo-
tienten staar met det Tal / som du
affdelede met / faar du da din Diuident-
dum igien / saa er det ret. Er der oc noget
Brøcken / da leg det som er offuen Stris-
gen til / naar du hassuer multipliceret /
saa faar du din Diuidentdum igien / oc
er saa ret.

Om den brug som disse Species hassue.

Ic gloffuede tilforn / at ieg strax effier
de første fem Species vilde indføre
Regulam De Tri, paa det at Disciple icke
skulde formeget offuer ilis oc bemøyes
met atskillige ny Species oc deris Reglo-
de

oc Exemple
fremfarne o
stadfeste gru
forneffnde
mand aldrig
gere giore / e
nyttige Reg
Gylden Reg
hulcken der
kynne oc vi
er bekent oc
aff de første.
kaldis oc saa R
linier Regula
Men huo
kant finde det
mer de iij. det

Regulo
Multipli
andet /
met det første
Acce vel a
dnoe tredie
den Regel

1561
de Exempler / men heller see oc lare de
fremfarne oc første Species deris brug / oc
stadfeste grundelige de Regle / som de vdi
forneffnde Species haffde lart. Det kand
mand aldrig bequemmeligere oc gaffnlis
gere giøre / end met den Vidberymbde oc
nyttige Regel / som derfaare oc kaldis
Gylden Regel : Regula proportionum,
huilcken der larer oss / at wi kunde aff iij
bekynte oc viffe Tal / finde det fierde / som
er vobekynt oc vdi proportion met nogle
aff de første. Huorfaare denne Regel
kaldis oc saa Regula Trium, aff de Ita
lianer Regula DE Tri.

Men huorledis du ved iij viffe Tal /
kand finde det fierde Tal vdi proportion
met de iij. det larer dig denne Regel.

Regula vdi Regelen De Tri.

Multiplicere det tredie Tal met det
andet / Productum her aff diuidere
met det første Tal.

Acte vel at hand neffner det første / an
det oc tredie Tal / thi den største kaanst i
denne Regel staar her i / at mand kand rees
telis

telige oc paa tilbørlige Steder satte oc ord-
dinere de faaregiffne Tal.

Denne ordning acte saa : At It v-
daff disse iij faaregiffne Tal/haffuer al-
tid It Spørsmaal vdi eller hos eller mee-
fig : Dette Tal skalt du satte vdi det tre-
die oc sidste Sted / mod den Høyre
Haand. Det Tal aff de andre tu / som
dette tredie er ligt vdi Raffen oc Bemær-
ckelse / det skalt du satte vdi det første sted
mod den Venstre Haand. Det ene Tal
som nu igien er / oc icke er ligt disse vdi
Raffen eller Mærckelse / skalt du satte vdi
det andet Sted oc mit vdi Regelen.

Exempel.

En sætter dig faare saaledis. 7. Alne
Klade kaaste 13. A / huor mange Alne
faar ieg aff det samme Klade for 39. A.
Spørsmaalet vdi dette Fremset staar
hos 39. A. Huorfaare det Tal skal ves-
re vdi det tredie Sted. Men det Tal/
13. er ligt dette tredie 39. vdi Raffen oc
Bemærckelse / thi at de baade bemærcke
A. Derfaare er det samme 13. det første
Tal

Tal vdi Reg-
som er 7. sat
Gylden.

13.
Multiplic-
Tal met det t
indere met de
2. Alne Klade
Saa mer
Regle.

Di Regula I
te oc sidste T
Bemærckelse :
Tal / Daler /
Dund / Skerpe
pund / Mark
tid det sidste
ne Nessnelse.
første oc tredie
ide aff it Raffen
disillie Raffen
soluio oc me
Parit / oc v

2561
Tal vdi Regelen. Det som nu igien er/
som er 7. sat mit vdi Regelen: saaledis.
Gylden. Alne. Gylden.

13.

7.

39.

Multiplificere effter Regelen det andet
Tal met det tredie / 7×273 . Huilcke dis
uidere met det første som er 13. kommer
21. Alne Klade / som du faar for 39. N.

Saa merck nu disse effterfølgendis
Regle.

Den Første.

3Di Regula De Tri skal stedse det første
oc sidste Tal / haffue lige Raffen oc
Bemerkelse: Saa at neffnis det første
Tal / Daler / Marc / Skilling / East /
Pund / Skeppe / Alne / Skippund / Liss
pund / Marcspund / Lodi etc. Da skal
altid det sidste Tal vere vdi lige oc sam-
me Neffnelse. Verfaare naar der er vdi
første oc tredie Sted it Slags / men dog
icke aff it Raffen / da gjør dennem saales
dis til it Raffen / at det større Raffen res-
solueris oc multipliceris ved sine visse
Parter / oc vedslis ned til det mindste
Raffen:

Raffn : De icke tuere imod det mindre
Raffn til det større.

Exempel.

Eg haffuer behoff vdi 4. Maanedet/
til min Husholding 20. Daler / hvor
mange haffuer ieg behoff vdi 2. Vger :
Du fordi saa at 2. Vger haffue Spors
maaleet met sig / da ere de det tredie Tal/
met dennem kommer 4. Maanedet off
uer enff / thi at de baade bemercke nogen
tid / derfaare ere 4. Maanedet det første
Tal / De 20. Daler bliffue det andet oc
middelste Tal. Her haffuer icke det første
oc tredie Sted it Raffn / som Reges
len vdkreffuer / thi det ene er Maanedet
det andet Vger / derfaare resoluere el
ler gior Maanedet ved sine næste Parter
(som ere Vger) til Vger / multiplicere
da 4. Maanedet met 4. (thi saa mange
Vger ere vdi huer Maaned) saa kom
mer da 16. Vger. Huorfaare der kom
mer da saaledis vdi Regelen at staa.
16. Vger. 20. D. 2. Vger. (fr $2\frac{1}{2}$. D.

Den anden Regel.

Mar der ere flere Raffn / dog aff it
slags vdi it eller flere aff disse Steder)

da skal du g
den til det mi
haffuer resolu
mindre / da sk
duct, det næst
get er vdi Reg
soluere / indtil
det mindste
der siden oper

En Riidmar
for 37. Daler
affuer for huer
huer mange Lat
2. Vger. 2. S
et somer lige v
først oc 2. Lam
offterdi du skal
vdi det tredie
ere ligt met
Sted / da reso
la faar du 7.
2. Vedste di
hau 8. fr / fr
in Regelen so
18. 2. Lam

1571
mod det da skalt du giøre dennem effter deris Or-
den til det mindste Raffen / dog at naar du
haffuer resolueret det større / til det næst
mindre / da skalt du altid legge til dit Pros-
duct, det næst mindre Tal / der som no-
get er vdi Regelen. De saa frembedre res-
soluere / indeil du faar alle Raffenene / til
det mindste Raffen / oc alle vdi en Sum.
De siden operere effter Regelen.

Exempel.

En Risd mangere haffuer kiøbt Lam /
for 37. Daler / 1. w⁸ / 8. s. / oc haffuer
giffuet for huer i tu Lam 18. Skillinge /
huor mange Lam faar hand for samme
L / w⁸ oc s. Sæt Sporsmaalet sidst / oc
det som er lige vdi Raffen / som ere 18. s. /
først oc 2. Lam mit vdi Regelen. Men
effterdi du skalt her ickon haffue it Raffen
vdi det tredie Sted / oc det samme skal
vere ligt met det Raffen / vdi det første
Sted / da resoluerer Daler til w⁸ / met 2.
saa faar du 74. leg her til 1. w⁸ / fr 75.
w⁸. Bedste disse til s. met 16. fr 1200. leg
her til 8. s. / fr 1208. s. Sæt dennem nu
vdi Regelen som her.

18. s. 2. Lam. 1208. s. fr 134 $\frac{4}{5}$ Lam.
Her

Her seer du / at Riødmangeren siel
til disse 134. hele Lam/ it got Saarskind/
for 78. Lam/ som hand burde at haffue.

Den tredie Regel.

DE kommer tit / at endog at der er
baade vdi det tredie oc første Sted it
Naffn / der til met oc ickon it Slags eller
Naffn vdi huere Sted / dog alligeuel
kand mand ickē komme til / at multipli-
cere eller diuidere effter Regelen. Huil-
cket skeer vdi tuende maade. Den første/
Naar der er It enten vdi det andet eller
tredie Tal/eller oc vdi dennem begge/da
kant du ickē multiplicere. Thi at It
multiplicerer intet. Den anden / Naar
der er It vdi det første Sted/da kand du
ickē heller diuidere. Thi at It diuide-
rer ickē : Icke heller Kane du diuidere
naar dit Product er mindre end det før-
ste/som bør at vere din Diuisor. Derfaas-
re skalt du vdi saadanne Exempler altid
giøre dit Product større/det er/multipli-
cere det met sine næste Parter / oc siden
dele.

Exem

Enliober 4
huad kaafi

42. ad.

Her kant i

delste Tal m

dele met det

iston It / oc

nd det midde

middeste Tal

da 336. h/ denn

sm ere 42. ad.

metet kaaster

Den

Nar nogle

aff it Slags

subtrahere vdi

subtrahere for

Regelen / oc

Enliober 4

it vdi 120

ind 144. 8

Exempel.

En kiober 42. ad Duellick för 21. w g /
huad kaaster 1. ad :

42. ad .   21. w g.   1. ad .

Her kant du icke multiplicere det mid-
delste Tal met det sidste / oc ey heller aff-
dele met det første. Thi det sidste er
ickon 12 / oc det første er mere oc større
end det middelste. Gior fordi met 16. det
middelste Tal / som er 21. w g til 16 / da faar
du 336. 16 / dennem diuidere met det første /
som ere 42. ad / da faar du 8. 16 / Oc saa
meget kaaster 1. ad .

Den fjerde Regel.

Nar nogle lige eller ulige Ræffn / dog
aff it slags / komme at addere eller
subtrahere / vdi noget Sted / da addere oc
subtrahere først / oc sæt det siden ind vdi
Regelen / oc operere.

Exempel.

En kiober 4. Sætte met Pæber / den først
ste væier 120. 16 / den anden 130. 16 / den
tredie 144. 16 / den fjerde 163. 16 / Tara
M (det

(det er mindre) 18. L/ oc kaaster 1. Lisspund 23. w^g/ 3. s/ j. d. Huad kaaster samme Peber : Aldere alle disse 120. 130. 144. 163. L/ vdi en Sum. fr 557. Tag her fra 18. L. Resten 539 L/ Disse sat sidst. For det Lisspund sat 14. Marchpund vdi det første Sted. Gior saa w^g / s/ oc d alle til d/ oc vdi en Sum. fr 4453. Da er vdi Regelen saa : 14. L. 4453. d. 539. L. fr 171440. d. Oc $\frac{7}{14}$ d/ eller $\frac{1}{2}$ d. det er 1. s/ . Dele den Sum med 12. da faar du s/ siden dit Product med 16. saa komme w^g.

Nogle flere Exempler paa forneffinde Regle.

- I. En Kiøber 5. Alne Læret for 6. w^g / huad kaaster 15. Alne :
5. a^d. 6. w^g. 15. a^d. fr 18. w^g.
- II. En Kiøber 7. Alne Klæde for 9. a^d / huad kaaster 14. a^d :
7. a^d. 9. a^d. 14. a^d. fr 18. a^d.
- III. En haffuer kiøbt 3. Alne Steffuer dug for 8. w^g / huad kaaster 12. a^d :
3. a^d. 8. w^g. 12. a^d. fr 32. w^g.

Seem

III. Item 9. Alne Klade haffuer en
fiobt for 8. $\mathcal{N}$ /huad kaaster 36. Alne:

9. $\mathcal{Q}$. 8. $\mathcal{N}$. 36. Alne. $\mathcal{N}$ 32.

Disse 4. Exempler haffuer ieg saa
Ordineret / at ieg her aff vil viise dig /
huorfaare denne vor næruerendis Regell
Ealdis Regula proportionum. Som er
at her findis 4. proportionerede Tal
saaledis: At det første haffuer sig vdi det
tredie oc sidste/lige som det middelste haff-
uer sig vdi det fierde oc vbekynte Tal.
Det er / saa tit som det første Tal/befin-
dis vdi det tredie / saa tit bliffuer oc de-
andret vdi det fierde befundet. Vdi lige
maade / saa tit som det første Tal bliff-
uer befundet i det middelste / saa tit bliff-
uer oc det sidste Tal befundet vdi det fier-
de oc vbekynte / som er dit Facit.

See vdi disse Exempler. Vdi det
første / haffuer du Proportionem Tri-
plam. Thi 5. ere vdi 15. tre gange / Oc 6.
ere oc vdi $\mathcal{N}$ som ere 18. tre gange. Item
du haffuer 5. vdi 6. en gang oc 1. Sem-
deel: Tilige maade haffuer du det sidste /
som ere 15. vdi dit $\mathcal{N}$ / som er 18. oc 1. gang
oc 1. Semdeel.

$\mathcal{M}$ ij

Vdi

Vdi det andet er proportio Dupla.
Ehi 7. er vdi 14. to gange/ oc 9. vdi 18.
oc 2. gange. Saa er imellem 7. oc 9. oc
imellem 14. oc 18. en proportion, som er
17.

Vdi det tredie er fire daabilt propor-
tion, Ehi 3. ere vdi 12. oc 8. vdi 32. fire
gange. Saa er imellem 3. oc 8. oc mel-
lem 12. oc 32. ens proportio, $2\frac{2}{3}$.

PROBA paa denne Regel.

Vlt du probere/om du haffuer operes-
ret ret vdi noget Exempel/ effter den-
ne Regel/ da vent Exempelet om/ det er
sat dit Exempels første Tal vdi det sidste
Sted/ oc det sidste Tal sat vdi det første
Sted/ oc dit Facit mit imellem. Operere
saa effter Regelen. Multiplicere det an-
det med det tredie / dit Product diuidere
med det første/ Saar du da det igien/som
stod mit vdi Regelen/ da haffuer du ret.

Tag det næste Exempel.

9. α D. 8. α . 36. α D. fr 32. α .
Vend

1511
Vend Exempelet om / oc sæt det saa:
36. $\mathcal{A}$. 32. $\mathcal{N}$. 9. $\mathcal{A}$. fr 8. $\mathcal{N}$.
som vaar det middelste tilforn / derfaare
er det ret giort.

Om PROGRESSION den
6. Species.

And finder ingen anden Brug
vdi Progression, end Additions
behendighed. Thi at naar flere
Tal / som effterfølge hinanden ordentli-
ge / oc det som effterfølger / offuergaar
altid det næste faaregaendis ved lige
proportion oc maade / da kalder mand
saadanne Tal Progression, oc læris dig
da høre / huorledis du skalt faartelige
summere / saadanne mange Tal.

Der ere tuende synderlig slags Pro-
gression, huilcke ieg vil her tale om. Den
første kaldis Progressio Arithmetica,
den anden Progressio Geometrica.

PROGRESSIO ARITH.
METICA.

M iij

Pro

PROGRESSIO Arithmetica er naar det
effterfølgendis Tal altid offuergaar
det faaregaaende ved lige Tal : Oc fin-
dis saadan Progression at vere tuende
slags / det første kaldis en naturlig Pro-
gression, vdi huilken mand intet Tal
offuerspringer eller forbi gaar effter det
første Tal/ saa som: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
8. 9. 10. etc. Item 15. 16. 17. 18. etc. I-
tem 39. 40. 41. 42. 43. 44. etc.

Det andet slags kaldis en sønderstaa-
ren eller atskilt Progression som denne/
Naar at Tallene her vdi/ staa lige langt
fra hinanden/ som disse: 2. 4. 6. 8. 10.
Item 3. 6. 9. 12. etc. Item 4. 8. 12.
16. 20. 24.

Vilt du lattelige vide oc lære / huad
saadanne Progressions Tal giøre vdi en
Sum/ enten de ere lige eller ulige/ ieffne
eller wieffne / da følge denne Regel.

Regle.

Ec først huor mange at de Tal/ som
skulle adderis de ere / scriff eller tegne
dette Tal. Dernæst addere det første oc
sidste Tal tilsammen / oc tegne oc saa
denne Summam. Tag nu altid en aff
disse

disse Summa / oc altid den som er it ieffne
oc icke odde eller wlige Tal. Mediere el-
ler halffuere hannem / det er diuidere den
met 2. Quotienten multiplicere met den
anden Sum: Oc huad aff samme mul-
tiplicering kommer det er den rette Sum
oc Facit paa samme Tal.

Det 7. Exempel.

Eg vil gierne vide / huor mange slag
Kloeken slar en gantste dag / det er fra
Midnat oc til naeste Midnat igien. Sæt
saa: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Her haffuer du 12. Tal / leg det første
Tal som er 12 / til det sidste som er 12. da
bliffuer der 13: halffuere nu det lige Tal 12
er 12. da faar du 6. multiplicere Quotien-
ten met de 13. da faar du 78. disse duplere /
det er multiplicere met 2. da faar du 156.
oc saa mange slag slar Kloeken en gantste
dag / icke regnendis der hos nogē quarter.

Men wilt du dennem tillegge / da reg-
ne dennem saa: 1. 2. 3. 4. Tallene ere 4.
Dernast 1. oc 4. giør 5. Tag helten aff
4. er 2. oc multiplicere der met 5. da faar
du 10. som Kloeken slar huer time. Muls-
tiplicere dennem met 24. det er / met en
M iij dags

dags Timer/da faar du 240. Men baas
de Time slag oc Quarter slag ere tils
haabe 396. vdi en heel Dogn.

Det 2. Exempel.

6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.
18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26.
Huor meget giøre disse forscreffne Tal
vdi en Sum: Denne Progreffions Ste-
der ere 21. Addere nu det første/ som er 6.
til det sidste / som er 26. bliffuer 32. Hel-
ten her aff er 16. Multiplicere her mee
21. da faar du 336.

Det 3. Exempel.

2. 4. 6. 8. 10. 12. 14. 16 : Dernæst 2.
oc 16. giøre 18. Helten aff Stedenis Tal/
som ere 8. er 4. Nu er 4. gange 18. 72.
Summa paa forscreffne Progreffion.

Det 4. Exempel.

1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15. Tallene ere 8.
oc 1. oc 15. ere 16. Tag helten aff huilet
du vilt / oc multiplicere det ene met det
andet/8. gange 8. ere 64. lige saa 4. gan-
ge ere 16. 64. Det

Det for

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

Det tred

du 240. Men
 iarter slag m
 el Dagn.

Det første og andet Exempels Figure.

Exempel.

12. 13. 14. 15.

2. 23. 24. 25.

e disse forskreft

ne Progression

u det første/for

r 26. bliffuer:

Multiplicati

3. Exempel.

12. 14. 16: Den

leen aff Stedene

Nu er 4. gangen

eressne Progressi

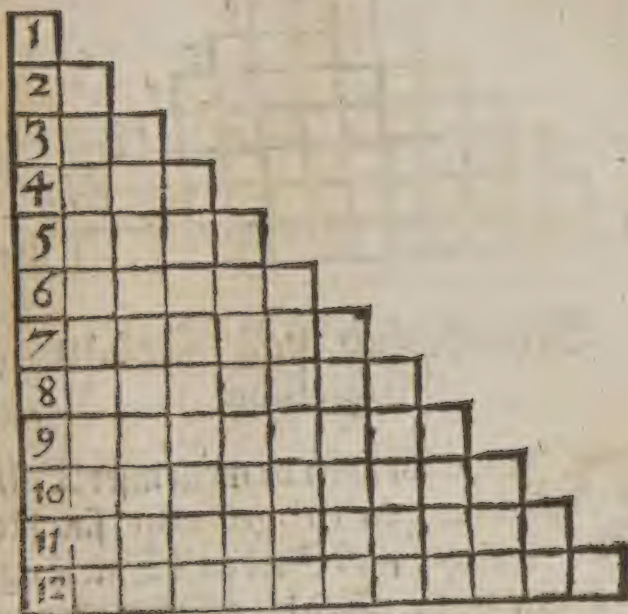
Exempel.

3. 15. Tallet

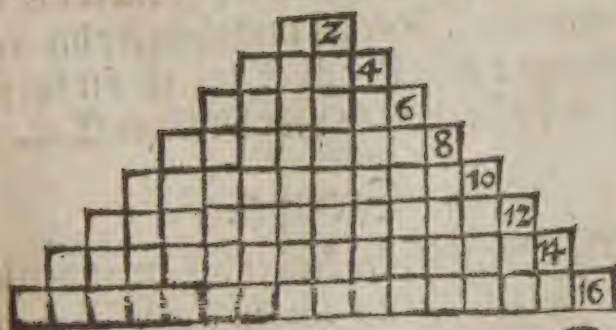
ag helten aff for

icere det ene m

64. lige saa 4.

Det tredje Exempels Figure.

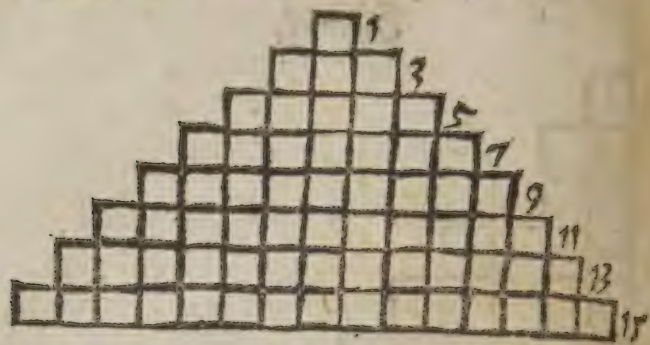

Mo

De

Det fierde Exempels Figure.

Behendighed paa saadan Progreffion.

Sæt du foruden de mellemste Tal/
summere en Progreffion, saa sæt
Tallene eller Stedenis Tal: Tag
fra dennem $\frac{1}{2}$. Ved dit offuertrædende
Tal (det er det Tal / ved hvilket det ene
Tal offuergaar det andet / hvilket dig oc
bør at vide) skal du multiplicere dit Res
siduum: Dit Product leg til dit første
Tal / da faar du at vide dit sidste Tal.

Exempel.

En Drenkiobere kiober aff en anden iij
Raabel Dren / nu skinder Kiobmans
den

den hanner
den som sel
fal/at vil R
for den sær
frem at / al
for den and
de 48. Dren
Det gis
Drene ere
som ere 48.
Tallet ved
sinanden er
pliere dit Res
du da 564. Le
er 12. oc kom
ste Tal / som
Sølge nu
fion: De leg
588. Siden
24. multipli
1412. f. 2
441. Q. 2
Dren at ka
Men vil
me gielder
n 948. eller

den hannem som sel 48. Vren. Men
den som sel biuder de 48. Vrne atter
fal/at vil Riobmanden giffue hannē 12. f
for den første. 24. f for den anden/oc saa
frem at / altid 12. f mere for den ene end
for den anden/huor meget saar hand for
de 48. Vrne:

Det giør saaledis. Saa mange som
Vrnene ere/ saa mange Steder ere her/
som ere 48. Her fra tag 1. bliffuer 47.
Tallet ved huilket Stedene offuergaa
hinanden er 12. Her ved skalt du Multis
plicere dit Residuum/som er 47. oc faae
du da 564. Leg her til dit første Tal/som
er 12. oc kommer da din Progressions sid
ste Tal / som er 567.

Følge nu Regelen vdi denne Progress
sion: Oc leg 12. oc 567. tilsammen. fr /
588. Stedene ere 48. Heltten her aff ere
24. multiplicere her met 588. da kommer
14112. f . Dennem diuidere met 32. f . fr
441. ll . Oc saa meget kommer de 48.
Vren at kaaste.

Men wilt du vide/ huad huer aff Vrn
ene gielder / da diuidere 441. met 48.
 fr $9\frac{3}{48}$. eller $9\frac{1}{16}$. ll . det er 9. ll oc 6. f .
Lucrē

Quert inod/ om du haffuer die første Tal/ oc die sidste/ oc din Excess: Oc du wilt nu vide huor mange Tal eller Steder din Progression skal haffue / da tag det første Tal aff det sidste / oc diuidere Residuum ved din Excess: Din Quotient giffuer dig tilkiende Stedernis Tal/ naar du legger it til din Quotient.

Tag det næste Exempel. Dit sidste Tal er 576. Her fra tag dit første Tal/ som er 12. behaalder du 564. igien. Disse diuidere ved din Excess/ som er 12. h 47. leg It her til/ h 48.

PROGRESSIO GEOMETRICA.

Progressio Geometrica er naar flere Tal følge hinanden vdi saadan stic/ oc Propors, At huere Tal indehaalder det næste saagregaendis Tal saa tit/ som det indehaaldis aff det næste efftersfølgendis Huileket skeer / naar huadsomheldst Tal / multipliceris ved it andet Tal / oc dette Product atter multipliceris ved det samme Tal/ som det første

ste naar m
at/ saa lang

Dette T

sions Talla

her kaldis N

gressionem

2222

di nogen Pro

2. da er sam

Propors, som

192.

Her seer

ved 2. da bliffu

te Product att

tommer 12. o

giffue 24. etc.

Doilige n

multipliceris

Progression

saa: 1. 3. 9.

Men d

summedis

Progression

Som denne

lige saa haff

pors/ vdi saa

ste vaar multipliceret ved. De saa frem
at/ saa langt som behoff giøris.

Dette Tal/ ved huiusket alle Progress
sions Tallene saa multipliceris/ maa
her kaldis Numerus Denominans Pro
gressionem, eller oc PROPORS
TALLE. Thi naar Tallene v
di nogen Progression, multipliceris ved
2. da er samme Progression vdi daabile
Propors, som her: 3. 6. 12. 24. 48. 96.
192.

Her seer du/ at naar 3. multipliceris
ved 2. da bliffuer Product 6. der som det
te Product atter multipliceris ved 2. da
kommer 12. oc 12. Lige saa ved 2. forøgt
giffue 24. etc.

Vdi lige maade/ om en Progression
multipliceris ved 3. da bliffuer samme
Progression vdi Treedaabile Propors,
saa: 1. 3. 9. 27. 81. 243.

Men der som mand multiplicerer
sammeledis med 4. Da saar mand oc en
Progression vdi Fireedaabile Propors.
Som denne er: 1. 4. 16. 64. 256. 1024.
Lige saa haaffuer det sig med større Pro
pors/ vdi saadan Progression.

3

I disse forser effne Exempler indehaal-
der huert Tal/ det Tal/ som næst faares
gaar/ saa tit / som det samme Tal indes
haaldis/ aff det tal som næst effterfølger.

Regle.

Vle du nu saadanne Tal snare oc læs-
telige Summere : Da Multiplicere
det sidste Tal/ met dit Propors Tal/ det
er det Tal/ ved hvilket dine Tal vdi din
Progression, det første vndertaget / ere
multipliceret met/ oc aff hvilket din Pro-
gression haffuer sit Rassin. Tag aff det-
te Product det første Tal i din Progress-
sion, Affdele det som igien bliffuer met it
Tal / som er It mindre end dit Propors
Tal er/ met hvilket du Multiplicerede.
Din Quotient, som du faar aff samme
affdeling/ giffuer dig Summen paa alle
Tallene.

Men naar dit Propors Tal er 2. da
haffuer du icke behoff at affdele. Thi du
skulle da diuidere met It / hvilket icke
kand diuidere/ som sagt er.

Exempel.

2. 6.

2. 6. 18. 54. 164. 486. 1458.
4375. 13122. Huor meget giore disse
Tal i en Sum: Her seer du at dit Propors
Tal er 3. Ved huilket denne Progres
sions Tal ere multipliceret / thi det
ene Tal offuergaar det andet tre daab
bilit. Multiplicere derfaare det sidste Tal
som er: 13122. med dit Propors Tal/
som er 3. da faar du 39366. Tag din
Progressions første Tal / som er 2. Her
fra/bliffuer igien 39364. Diuidere nu
dette Residuum med 2. huilket er 2. min
dre end 3. dit Propors Tal. Da faar du
denne Quotient 19682. Huilken er
en Sum paa alle dine Tal.

Behendighed eller Gienuen paa denne Progression.

Esterdi det er kiedsomeligt / at mul
tiplicere alle Tallene / vdi saadan
Progression: Da haffuer Gem
ma Frisius oc andre flere screffuet off en
faart Maade her paa / som effterfølger /
Multiplicere effter hinanden 6. 8.
eller 10. Tal vdi din Progression,
ved din Progressions Propors Tal.
Dens

Dennem sæt ordentlig/ det ene effter det
 andet. Vnder det første scriff 0. vnder det
 andet 1. vnden det tredie 2. oc forfølge
 saa ordentlige met det vnderste Tal men
 behoff giøris/ saa at du intet Tal offuer
 springer vnder neden / oc scriff Tal ret
 vnder Tal / disse smaa nederste vnder
 de store offureste/ som vdi dette Exempel.
 3. 9. 27. 81. 243. 729. Ved disse saa
 0. 1. 2. 3. 4. 5.
 Tal / kant du snart komme meget langt
 heden saaledis :

Naar du aff de Tal neden til/ enten
 adderer tuende atskillige eller oc it aff
 dennem adderer til sig selff/ da faar du at
 vide/ huad Sted vdi din Progression du
 kant faa noget Tal paa : Men naar du
 multiplicerer de tuende Tal/ som ere off
 uer de atskillige Tal/ vdi hinanden. Eller
 det Tal/ som er offuen det ene Tal/ vdi
 sig selff/ Oc du diuiderer dit Productum
 met det første din Progressions Tal/ da
 faar du det Tal/ som du skalt sætte vdi
 samme Sted / 5. oc 4. Adderede giffue
 mig det Niende Sted: Men deris offuer
 screffne Tal/ multipliceret oc diuideret/
 siger mig samme steds Tal. Mult

Multipli
 da faar du 1.
 2. det første di
 59049. Det
 me vdi det m
 figurer at re
 de Tal adder
 tillicere dette
 Diuideret det
 m Tal/ som
 Sted/ fordi g
 Lige saa n
 di sig selff/ o
 første/ da faar
 vdi det tiende
 vnder screffne
 de 10.
 Men naar
 kon er 11/ d
 fuer vel kant
 Acte oc v
 efter de vnd
 la faar du al
 Sted frembr
 vnder screff
 ar dig tilfien

Multipliere derfaare 729. met 243.
da faar du 177147. huilcke diuideret met
3. det første din Progressions Tal / giffuer
59049. Dette er det Tal / som bør at stå
me vdi det niende Sted effter de vnderste
Figurer at regne. Thi at de vndertegnes
de Tal adderede tilsammen giøre 9. mul-
tiplicere dette sidste Tal vdi sig self / oc
Diuidere det met det første / da faar du
det Tal / som dig bør at haffue vdi det 18.
Sted / fordi 9. oc 9. giøre 18.

Lige saa naar du multiplicerer 729.
vdi sig self / oc diuiderer hende ved den
første / da faar du det Tal / som skal staa
vdi det tiende Sted / fordi naar 5. som ere
vnderseffne tagis to gange / da giøre
de 10.

Men naar den første aff din Progress-
sion er Ze / da tør du icke diuidere / som
huer vel kand forstaa.

Acet oc vel / at naar du saa fremgaar
effter de vnderseffne Tals addering /
da faar du altid it Tal / som skal staa it
Sted frembedre i din Progression, end
dit vnderseffne sammenlagde Tal giff-
uer dig tilkiende.

N

Det

Det første Exempel.

En Kiøber en Hest/ som er skoet med 32.
Som / oc skal betale hannem effter
Sommene / saa at hand giffuer for det
første Som 1. d/ for det andet 2. d/ for
det tredie 4. for det sierde / 8. oc saa alt
frem at ind til Enden / daabilte meer for
det ene end for det andet / huor meget kaa-
ster hannem Hesten :

Ordinere nogle Tal saaledis :

1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. 128. 256. 512. 1024.
0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Her seer du at Stedene vdi din Pro-
gression ere altid It høyre / end de Tal
som staa vnder neden.

Multiplilere 1024. vdi sig selff / da
faar du 1048576. vdi det 20. Sted / thi
at 10. vnderscreffne tagen 2. gange giøre
20. Men er dog alligenel vdi det 21. Sted
effter Progression vdi sig selff.

Her seyle mig endnu 11. Steder / der
faare tager ieg endnu det Tal 1024. som
staar offuer 10. Oc multiplicerer det med
mit sidste Product, som er / 1048576.
saa kommer 1073741824. som nu ere v-
di

di det 30. St
rer / dog rett
Nu staar
haffuer du 3
det Tal / so
er 2. Multi
duct / fr 27
Progressions
Gack nu
nere dette sid
thi at 2. er di
herfra 1. som
er igien / 429.
ide diuidere m
Jeringere end
faare haffuer
hand skulde gi
Contract. Vi
dennem til M
10. 6 / 7. d /

Det

En Kiøbm
Selff / E
Marken 8.

vi det 30. Sted / effter de vnderste Signa-
rer / dog rettelige vdi det 31. Sted.

Nu staar der ic kon it Sted igien / saa
haffuer du 32. Steds Tal / derfaare tag
det Tal / som staar offuen for It / som
er 2. Multiplicere her med dit sidste Pro-
duct / $\text{fr } 2147483648$. det sidste din
Progressions Tal.

Gæf nu frem effter Regelen. Se dus
plere dette sidste Tal / $\text{fr } 4294967296$.
Thi at 2. er dit Propors Tal. Tag nu
her fra 1. som er det første Tal / saa bliff-
uer igien / 4294967295 . D. Nu kan du
icke diuidere med It / thi det Tal / som er
It ringere end Propors Tallet / er It / der-
faare haffuer du nu saa mange D / som
hand skulde giffue for. Hesten effter deris
Contract. Gior disse D til ß / oc ß til w oc
dennem til ℔ . da faar du 5592405 . ℔ .
10. ß / 7. D / 1. sk .

Det Andet Exempel.

EN Riobmand sel en Guldsmid 20. w
Gølf / Enten at hand skal giffue for
Marcken 8. D / eller oc hand vil giff-
ue

ne hannem 3. & for den første w⁸ / 6. for
den anden / 12. for den 3. oc saa daab
bilde paa huer w⁸. Det sidste Tal er/
1572864. Dette dupleret er 3145728.
Tag her fra 3. nu faar du Ie at diuidere
met / oc derfaare bliffuer dette samme
Residuum 3145725. din Quotient.
Bedste op til h⁸ w⁸ oc Daler eller R.

Det tredie Exempel.

I Bud skal løbe 12. Mile oc haffue
for den første Mil 1. & / for den an
den 4. oc siden alt firedaabbild op / h⁸ for
12. Mile / 4194304. Multiplicere den
nem met 4. h⁸ 16777216. Tag it her
fra saa bliffuer igien 16777215. Dele
dennem ved 3. Thi det er dit Propors
Tal h⁸ 5592405¹/₃.

Om andre slags PRO GRESSION.

EX ere oc andre slags Arithmes
tica ProgreSSIONes vdi de Tal /
som kunde giøre Figurer paa tre /
fire

fire eller fl
nogle aff d
Ie fra saad
oc set det fo
huad som h
set vdi det
langt disse i
offuertradel
samme offu
ge Tal / met
vdi Siderne
let er vdi P
Saa som
Tag it fra 6.
vdi det første
nu skal du ha
Sider vdi h
haffuer ii / S
seer at 4. ere
setter du nu
mer saa all
Nu effier P
gression, 1.
ne 6. ved he
12. h⁸ 66.

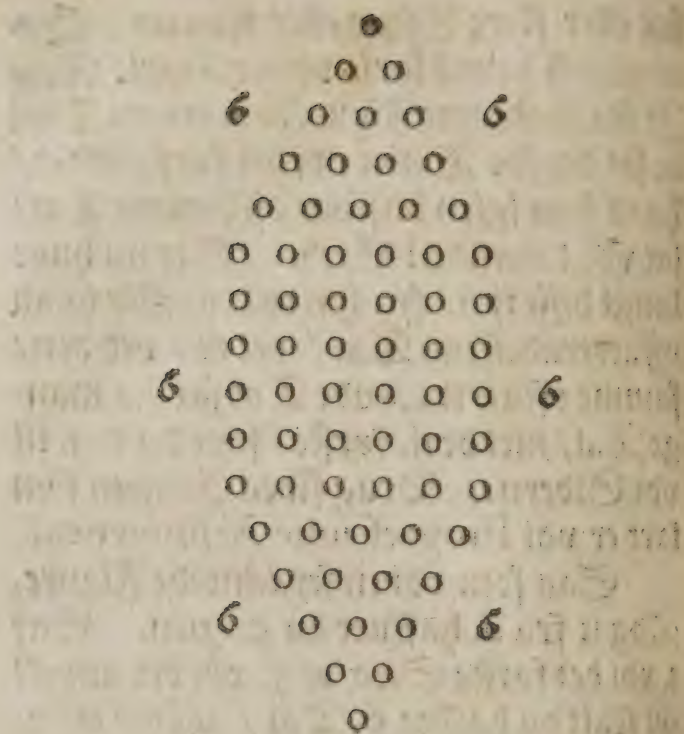

1511
fire eller flere Sider eller Kanter : Om
nogle aff dennē læris denne Regel. Tag
It fra saadanne Figurers hjørners Tal/
oc sæt det for Tallet vdi det første Sted/
huad som igien bliffuer aff samme Tal/
sæt vdi det anden Sted. See nu huor
langt disse ij ere fra hinanden/eller huad
offuertrædelsens Tal / det er / ved dette
samme offuertrædende Tal sæt saa man-
ge Tal/ met dei ij. første / som der er 1. til
vdi Siderne. Brug siden Regelen som
lært er vdi ProgreSSIONe Arithmetica.

Saa som vdi en sex kantede Figure.
Tag it fra 6. hæffuer du 5. igien. Sæt
1. vdi det første Sted/oc 5. vdi det andet/
nu skalt du hæffue 6. Tal / thi der ere 6.
Steder vdi huer aff Siderne. Se du nu
hæffuer ij/ Som ere 1. oc 5. aff hvilke du
seer at 4. ere det offuertrædende Tal/da
sætter du nu her til 9. 13. 17. 21. De kom-
mer saa alle 6. at staa 1. 5. 9. 13. 17. 21.
Nu effter Regelen vdi den naturlig Pros-
gression, 1. til 21. ere 22. Tollenis Tal
ere 6. ved helten som er 3. Multiplicere
22. fr. 66.

N iij

En anden Regel om sex kantede Figurer.

Det Punctene vdi to aff de yderste
Sider eller Linier/tagendis Hjør-
ne Puncten aleniste en gang/dette
Sal som er Ze ringere end to tilsammen
lagde Side/multiplicere ved en aff samme
yderste Sider/ eller en aff Linierne/som
gaa tuert igiennem Figuren/saa faar du
den ganste Sum i dit Product. Ze

It Ex

Alig de
empel
Figure
tagendis
gang/saa fa
tiplicerer met
de Linier ell
den ganste S

It andet

Det vdi
Puncten
derste Li
dis Hjørne
faar du 15. de
men lagde S
met 8. som er
der middeste
vdi dit Pre
Sum.

It Exempel met 6. paa huer
Kant.

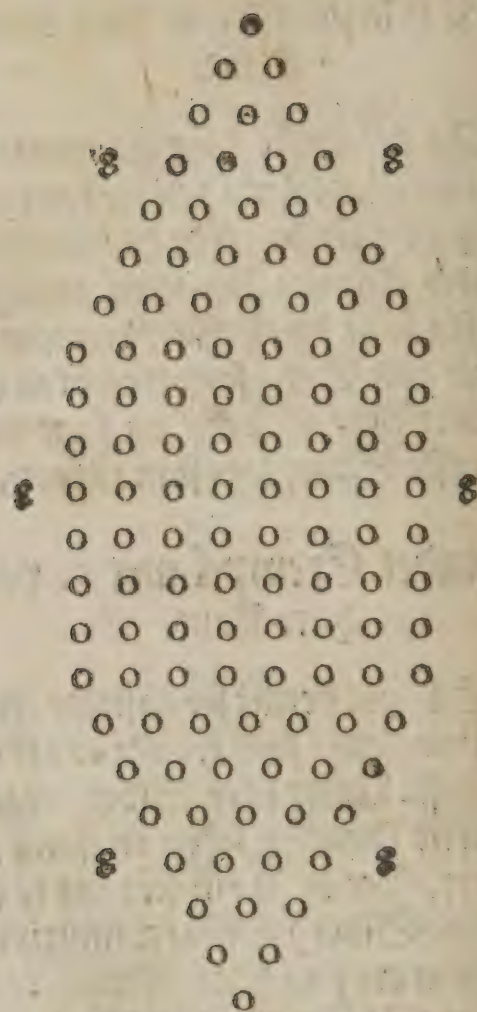
Lag det næste faaregaaendis Ex-
empel/oc tel vdi den sex kantede Fi-
gure tiende aff de yderste Sider/
regnendis Niorne Puncten aleniste en
gang/ saa faar du elleffue/ dennem mul-
tiplicerer met Sex/ som ere vdi en aff de
hele Linier eller Sider / da faar du 66.
den gantste Sum/ lige som tilforn.

It andet Exempel met 8. paa
huer Kant.

Let vdi denne sex kantede Figure
Punctene/ som ere vdi to aff de y-
derste Linier eller Sider/ regnens-
dis Niorne Puncten ick en gang / saa
faar du 15. (det er It ringere end to sam-
men lagde Sider) Disse 15. multiplicere
met 8. som ere paa huer Kant / oc paa
huer middelfte Tuer Linie / saa kommer
120. vdi dit Product, huilcke ere den gants-
te Sum.

N iij

Huer aff disse Tre næste effterfølgende
de Figurer / er tuende tilsammen sette
Arithmetica Progressiones. Derfaas
re maat du handle met dennem effter
den

den almindel
Arithmetica
at du først ad
ter Regelen /
tilsammen.

Den først
den ene opstige
anden opstige.

Denne fi
n summere /
Ederne met
huer Linie eller

Wdi den at
Porter / den en
den fra 1 til

Den tredie
fra 2. til 14. oc
12. / til 12.

Exempe

Edene en
or det sidste
tilsaa bliffue

den almindelige Regel / som er lært vdi
Arithmetica Progreſſione. Dog ſaa/
at du først adderer huer part for ſig/ eff^r
ter Regelen / oc ſiden legger dem begge
tilſammen.

Den første haſſuer tuende Parter/
den ene opſtingende fra It / oc til 8. den
anden opſtigende fra It til 7. begge ved
It.

Denne ſirekantede Figure ſant du
oc ſummere / om du multiplicerer to aff
Siderne met hinanden/ ſom 8. met 8. thi
huer Linie eller Side haſſuer 8.

Vdi den anden Figure ere oc tuende
Parter / den ene fra It til 9. oc den An-
den fra It til 7. begge opgaende ved
2.

Den tredie Figure opſtigger oc ved 2.
fra 2. til 14. oc fra 2. ved den anden Sie-
de/ til 12.

Exempel aff denne ſamme Figure.

Seledene ere her 7. i den første Part /
oc det ſidſte Tal 14. leg det første her
til ſſaa bliſſuer de 16. Heltten her aff ere 8.
N v   Wul

Den Første.

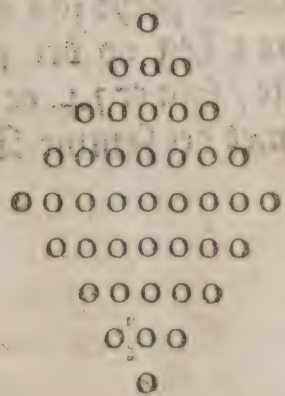

Den Anden.

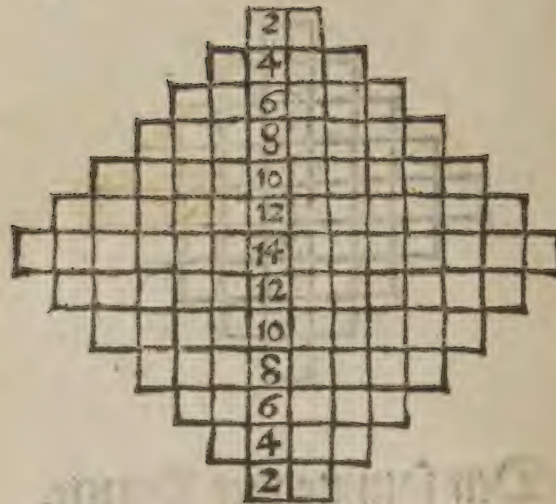
Den samme met Puncte.

Den

Den Tredie.

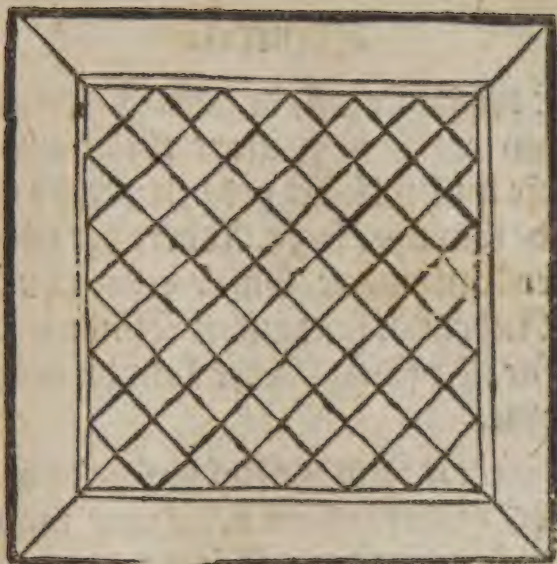

Men somme pleye saa at summere denne Figure : Leg op det største Tal eller middelste / som er 14. oc multiplicere dennem med det samme Tals halffve deel.

Hos

Hos Herman
 Danen Regel her
 Summere eller
 ste/eller offuerste
 licere den Sum m
 de Rad, Til d
 erste tuerrad offu
 kommer/ er dit
 tag de to yde
 derne langs at
 am multiplicere
 d offuen eller ne
 æt leg den yder
 faar du dit Sa

Hos Herman Gulfferich finder ieg
saadan en Regel her paa.

Summere eller addere altid de vns
derste/eller offuerste to naste rader. Mult
tiplicere den Sum met den yderste opstis
gende Rad. Til dette Product leg den
yderste tuerrad offuen eller neden. Huad
da kommer/ er dit Facit paa hele Rader.
Eller tag de to yderste Rader paa en aff
Siderne langs at. Addere dennem deris
Sum multiplicere met den yderste Tuer
rad offuen eller neden. Til dette Pro
duct leg den yderste nedstigende Rad /
saa faar du dit Facit. Exems

Exempel.

De tuende høyeste oc næste Tuerrade/
som ere 6. oc 5. giøre tilsammen 11.
huilcke multipliceret ved den yderste Si-
derad/ som er 5. $\text{fr } 55$. Addere her til den
øffuerste tuer Linie/ som er 5. faar du 60.
hele Ruder vdi saadant it Vindue. De
halffue eller stycke Ruder kant du lattelis-
ge regne.

Item it Vindue skal haffue op at 7.
Ruder/ oc tuert øffuer 6. Huor mange
Ruder kommer der: Sig 8. oc 7. ere 15.
dennem multiplicere met 6. $\text{fr } 90$. Addes-
re her til 7. $\text{fr } 97$.

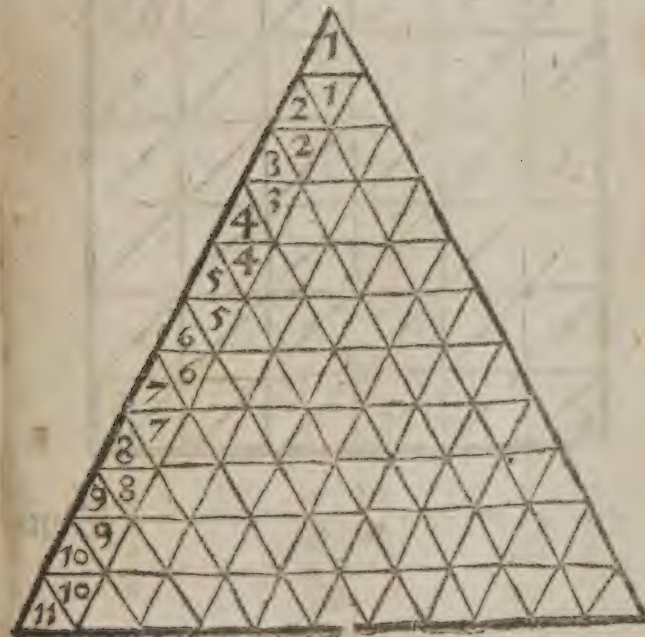
Mange multiplicere Breden mee
Lengen/ oc fr der paa duplere / men den
første maade er viffere.

2561
A. de No: 1676:

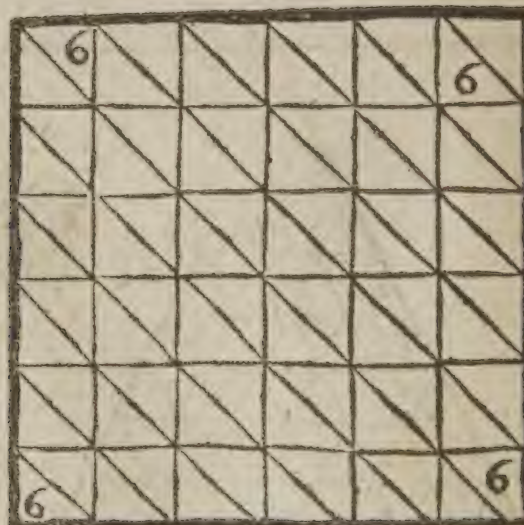
Vinsens Detzj
Eger i 1676

Disse tuende Figurer ere Arithmes-
tiste ProgreSSIONES, den første naturlige
opstigende ved It/fra It oc til 9. oc addes
ret 10. halffue. Den anden en Sonder-
skaaren / opstigendis fra It oc til 21. ved
2. Derfaare brug din rette maade. Ellers
far saa met den første / Leg It oc 10. sam-
men / fr 11. multiplicere met høyheden 5.
fr 55.

Met den anden saa. Multiplicere
det næste Rom / som ere 11. vdi sig selff / fr
121. oc saa er det giort.

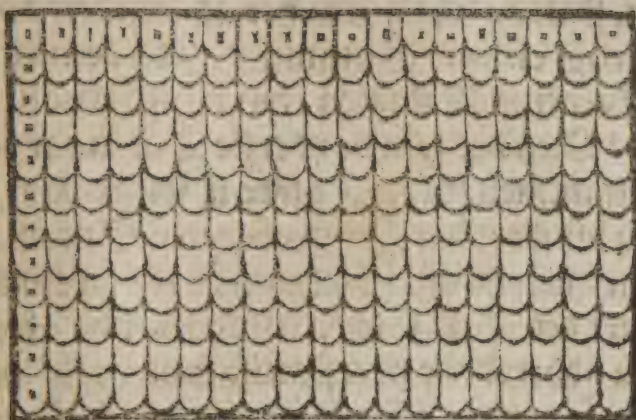

Dens

PROB. A

Denne næste forfcreffne Figur er in-
 tet andet end at multiplicere vdi sig selff
 oc duplere. 6 vdi 6 ere 36. Duplere Pro-
 ductum fr 72.

Her er en heller andet end Multiplis-
 cation. Multiplicere 19. Stene / som tas
 get er langt met / ved 12. som det er høyt /
 kommer 228. paa en Side. Duplere dens
 nem fr 456. paa baade Sider. Item
 it Huff er 80. Stene langt oc 20. Stes
 ne høyt / huor mange Stene gioris bes
 hoff til samme Huff : Multiplicere 80.
 ved 20. fr 1600. Duplere dennem fr
 3200.

PROBA vdi PROGRES-
 SION. S. Dee

Der som det er Progressio Arith-
metica, oc begge hendis yderste/
det er / det første oc sidste Tal/
naar de saamen leggis giøre it ieffne Tal/
da skal du met helten her aff diuidere din
Progressions Summa / oc da kommer
Stedenis Tal igien i din Progression.

Men der som de yderste Tal/naar de
tilsammen leggis / giøre it wlige Tal/
da diuidere din Progressions Summa
met helten aff Stedenis Tal/ da kom-
mer det Tal/ som du tilforn haffde / der
du adderede de yderste tilsammen. Men
der som intet aff disse kommer/da haffuer
du fareet vild/ Forsøg dette i faare gangne
Exempler.

Men Geometrica Progressio skal
saa proberis. Görøge først din Progress-
ions Summa met it Tal / som er 7
mindre/end det som din Progression bes-
gynder aff / oc leg til dit Product, det
første Progressions Tal/det som der aff
kommer skal delis ved det Tal / som din
Progression haffuer sit Rassin aff / da
skal der komme dit største Tal vdi din
Progression, om du haffuer ret Sum-
meret.

Der

Der som
bile Proport
hoff at multi
Trednabile
plicere met 2.
frem at vdi al
Wi villet
dabile Progi
et. oc det stor
ffe / oc alle de
79. Denne
83. Her lig 2.
dele ved 2. af
on haffuer sit Ra
du saa dit ste
gem.

Det er inte
gression paa Lin
afsluere oc vdr
inge wmaage p
le / som her oc
species er lart

Den 7. S
en D

Der som din Progreſſion er aff daas
bile Proportion, da; haſſuer du icke be-
hoff at multiplicere: Men der ſom hun
Tredaabile opſtiger / da ſkule du multi-
plicere med 2. oc diuidere med 3. Deſaa alle
frem at vdi alle de andre.

Vi ville tage it Exempel aff en tres-
daabile Progreſſion hues mindſte Tal
er 3. oc det ſtorſte 2187. Summen paa
diſſe / oc alle dem / ſom imellem ere / er
3279. Denne Summa forøge med 2. fr
6558. Her leg 3. til / bliffuer 6561. Diſſe
affdele ved 3. (aff huilecke din Progreſſi-
on haſſuer ſit Raſſen) fr 2187. oc haſſ-
uer du ſaa dit ſtorſte Progreſſions Tal
igien.

Det er intet behoff at tale om Pro-
greſſion paa Linierne / thi at mand fand
abſoluere oc vdrette denne Speciem mee
ringe wmage paa Linierne / effter de Re-
gle / ſom her oc vdi de andre faregangne
Species er lært.

Den 7. Species, at vddrage
en Quadrats Rod.

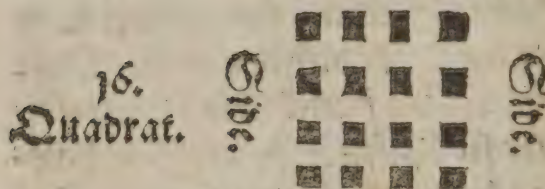
D ij

Vdi

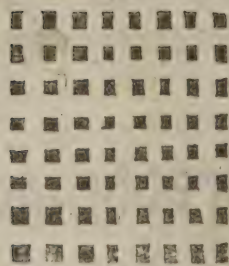
In den høylofflig Raanst Geos-
metria, i huilcken oc Arithmetis-
ca haaffuer sin Fundament oc Bes-
uisning: Kalder mand Quadratum,
en flat oc fire kant Figure / foruden al-
tyckhed / hues fire Sider ere alle ind-
byrdis lige store. Men en aff Siderne/
huilcken mand vil/kaldis Costa, eller Ras-
dix Quadrata, som disse Figurer vduise.

Latus Side.

Side/Costa, eller Ras-
dix Quadrata. Quas-
drats Rod. 4.

64. Quadrat.

Radix 8.

Latus.

Latus.

o o o
o o o
o o o

Latus.

Latus.

Radix 3.

899

256
Saadant it Quadrat Tal saar du
altid / der som du vilt forøge it Tal / ved
sig selff / saa som 5. gange 5. giøre 25. saa
sige vi / at 25. ere it Quadrat tal / hues
Quadrats Rod er 5. Saa 4. gange 4.
ere 16. 16. er it Quadrat Tal / men 4. er
Koden / aff huileke samme Quadrat Tal
kommer. Derfaare at vddrage en Qua-
drats Rod er intet andet / end at opsøge
it Tal / huileket naar mand det met sig
selff forøger / da giffuer det saadant it
Tal aff sig / som off her faaresættis.

De merck her / at huert Tal kand
vel vere Radix Quadrata, der som det
multipliceris vdi sig selff: Men huere
Tal er icke strax it Quadrat Tal / det er
det indehaalder icke ret lige en Quadrats
Rod vdi sig. De kaldis derfaare Numes-
rus Surdus, det er paa Danske at sige /
it døufft Tal. Saa kand 12. vere en
Quadrats Rod / thi at 12. gange 12. ere
144. Men 12. vdi sig selff enfaaldelige
at regne / ere icke Quadratus, Thi det
kand icke faa aff sig / lige en Quadrats
Rod: som vdi 12. ere 3. en Quadrats Rod:
Men 3. gange 3. ere 9. Nu ere 12. mere
end 9. som du her seer. D iij At

Alt vddrage en Quadrats Rod met Siphre.

SE K bør dig at vide : Først de 9.
Quadrats enfaaldige Rodder /
huer met sit Quadrat / huilket du
skal tilforne vel lare vden at / forre end
du begynder at vddrage. Disse haffue
sig saa / som her effterfølger.

Rodder. Quadrat.

1.	1.	Naar du disse vel
2.	4.	vedst / da kant du vel
3.	9.	vddrage Quadrats
4.	16.	Rod aff andre stør
5.	25.	re Tal / i saa maas
6.	36.	de som her effters
7.	49.	følger.
8.	64.	Vi ville tage til
9.	81.	it Exempel dette tal
19025. hues Quadrats Rod wi ville vds		
drage.		

Begynt ved den Høyre Haand / oc sat
en Pricke vnder den første Figure / Der
næst vnder den tredie / dernæst vnder den
femte / oc saa frembedre vnder huer an
den /

den/oc altid lade en vere wteget/som v:
di dette Exempel. 19025.

Disse Pricker foruden den Brug/som
de haffue / naar du opererer eller vddra:
ger : Da vise de strax / huor mange Fi:
gurer din Quadrats Rod skal scriffuis
met/ Thi saa mange som Prickerne ere/
saa mange skal oc Figurene vere.

Den første Regel.

Næffterdi at Radix Quadrata er ien
ke Diuision meget wlig / da begynde
ved din Venstre Haand paa dit Qua:
drats Tal / oc søg en Quadrats Rod /
aff det Tal/som er offuen oc for den sid:
ste Pricke/huad heller det er en Figure el:
ler flere. Det er søg saadan en Figure/at
naar du multiplicerer den vdi sig selff/at
du kant da subtrahere hendis Product,
off de Figurer/som staa hos samme Pri:
cke. See derfaare/ om samme dit Tal/
findis iblant it aff disse 9. Quadrats/som
ieg her sette / finder du det lige/ da tag
Roden der aff / oc scriff den hen mod den
Høyre Haand / vdi en halff Cirkel /
som vdi Diuision : Men Quadrats

D iij

Tals

Tallet / scriff vnder Tallet / som er for
Prickens / oc subtrahere det der aff oc bliff-
uer intet Residuum.

Men der som du icke finder samme
din Pricks Tal / lige iblant nogen aff
disse Quadrater / da tag it Quadrat
tal aff disse 9. som ere næst vnder din
Pricks Tal. Sæg Roden her paa /
oc scriff den vdi din krumme Strig.
Men Quadrats tallet subtrahere aff
Pricksens tal / oc huad offuer bliffuer / det
tegne vdi sit Sted offuen faare / som vdi
Diuision, Saa som vdi dette Exempel /
da finder ieg icke 11. iblant Quadrat tal-
lene : Derfaare tager ieg it Quadrat
Tal / som er næst vnder 11. det er 9. Ro-
den til 9. er 3. Disse scriffuer ieg vdi den
krumme Strig / oc subtraherer 9. aff 11.
bliffuer 2. igien / som ieg scriffuer offuen
for de 11. vdi sit tilbørlige Sted. Men 11.
vdsætter ieg / saa er den Pricke affgiort
oc kommer det saa at staa :

2
119025. (3
9

Dette

Dette for
skal vere al
drats Roden
peteris eller i
officfolger i
der ere Punet
naand.

Dette
Mplere der
uent, oc der
ic vdi det midd
Pricke som er aff
uaregaar / om i
der to eller flere
der binanden mo
der at huer aff di
der sin figure /
der Tallet. I
der saa komme 6.
der maji skal de
der Delere : 2
der tic du haaff
der som er offue
der hen vdi i
der som vdi Diuifi

2561
Dette som ieg nu haffuer sagt oc lart/
skal vere altid det første vdi alle Quas
drats Røders extraction, oc skal icke res
peteris eller igientagis : Men dette som
effterfølger skal saa tit repeteris / som
der ere Punete tilbage / mod den Høyre
Haand.

Den anden Regel.

Duplere det Tal som er vdi din Quos
tient, oc det Product eller Duplaturum
sat vdi det middelste Sted / imellem den
Priicke som er affgiort / oc den som næst
saaregaar / om det er en Figur. Men
er det to eller flere / da scriff de andre eff
ter hinanden mod den Venstre Haand/
saa at huer aff disse Figurer kommer vns
der sin Figure / vdi de Figurer aff Quas
drats Tallet. Naar som du da duplerer
3. saa komme 6. huileke du sætter vnder 9.
Dernæst skal dette dit Duplaturum vere
din Delere : Huorfaare du skal see til/
huor tit du haffuer det vdi dit Quadrats
tal som er offuen for / oc scriff din Quos
tient hen vdi din krumme Strig / lige
som vdi Diuision. Sat oc saa denne same

D v me

me nyfunden Quotientis Figure hos die
Duplatum, mod den Høyre Haand /
altid ret vnder Pricken. For det tredie
skal du met din nyfunden Quotientis
Figure / multiplicere din gatske Diuison
rem, det er / dit Duplatum oc din tillags
de Figure tilige. Scriff die Product der
vnder oc subtrahere det / oc scriff offuen
saare huad offuer bliffuer / lige som vdi
Diuision : som her. Effterdi 6. ere 4.
gange vdi det Tal / som offuen saare er /
som ere 29. da scriff 4. vdi Quotienten,
oc disse samme scriff hos 6. mod den høys
re Haand ret vnder Pricken. Dernast
multiplicere 64. met 4. komme 256.
huilcke subtrahere aff 290. som ere off
uen for dennem / bliffuer 24. igien / teg
ne dem offuen for vdi deris tilbørlige
Sted / oc er saa denne Pricke vdi lige
maade affgiort.

234.

219825.

(34.

64.

288.

De

2561
De dette er den Vanskelighed / som
vunge Disciple saa meget grue faare /
fordi at mange haaffue det mørckelige oc
vforstandelige lart : Huilcket der som
de acte / da er det som effterfølger saare
læt at giøre. Thi at det er aldelis intet
anderledis / end det som nu vdi denne Re-
gel er lart. Huorfaare du skalt repetere
samme Anden Regel saa tit / som der ere
Puncte tilbage / det er / du skalt duplere /
diuidere / addere / multiplicere oc subtra-
here / som nu sagt er / indeil du kommer til
den første Figure vdi dit Quadrant Tal.

Nu effterdi vdi vore Exempel er en
Punct endnu tilbage / da skalt du duplex
re alt det som er vdi din krumme Strig /
som er 34. De kommer da 68. Dette
Duplatum scriff imellem din Pricke som
nu forhaanden er / at du sætter den første
Figure altid imellem baade Prickerne /
som her vnder 2. Den anden vnder 6.
Søge nu huor tit du haaffuer 68. vdi
343. eller oc 6. vdi 34. som staa offuen
for / lige som vdi Diuision. De for-
di du finder den der vdi 5. gange. Da
scriff vdi Quotienten 5. hos de andre
Figur

Figurer mod den Høyre Haand: Dissi-
geste oc saa hos Duplatum mod den høj-
re Haand ret vnder Priicken. Multipli-
cere nu din Diuiforem oc tillagde Quo-
tient, som er 685. met 5. oc kommer da
3425. Huilcke scriff oc subtrahere / aff de
Tal / som ere ret offuen faare / bliffuer
der intet igien. Naar saa steer / at naar
du hos den første Priicke opererer / oc eff-
ter din Subtraction intet igien bliffuer /
da er det it Tegen / at dit Tal er it ret
Quadrat tal. Men der som der bliffuer
noget offuer / da er dit Tal saa langt fra
det næste Quadrat Tal / som er næst vn-
der dit Tal / som samme Residuum er
ført til.

Merck her / at naar du multiplicer-
er met en Figure aff din Quotient, dit
Duplat oc den tillagde Figure / oc dit
Product som der aff kommer / bliffuer
større / end du det kant subtrahere aff det
Tal / som er offuen for dennem: Da
skalt du vdslette dit Product, oc lige saa
den Singer vdi Quotienten, met huil-
cken du multiplicerede din Delere / der
til met den samme Singer / du sreffst til
din

din Delere
Singer / so
da bliffuer it
du icke end d
da sat en an
saa lunge pra
Multiplicatio
hand subtra
Tal.

Hoffuets n
Inete bliffue
nd vil glore
at Elagt orde
thand ordiner
29. Seg af
nd Den forst
mer 2. som de
1. Quadrat /
7. bliffuer 3.
kommer 4.
nde Puncten
saare huor
du finder du d
der saare scriff

2561
din Delere: De scriff vdi Quotienten en
Singer / som er It mindre / oc naar du
da haffuer multipliceret met hannem / oc
du icke end da kant afftage dit Product,
da sæt en anden mindre / oc det skal du
saa lenge præffue / indtil du faar aff din
Multiplication saadant it Tal / som
kand subtraheris aff det offuerste
Tal.

Exempel.

EN Hoffuets mand offuer en Jennicke
Knechte haffuer 784. Landsknechte / De
hand vil gløse aff samme haab it fires
kant Slagt orden / huor mange Knechte
skal hand ordinere vdi det første Led: Sæc
cit 29. Søg aff 784. din Quadrats
Rod. Den første Digitus vdi din Quo-
tient er 2. som den næste Rod aff 7: Den-
dis Quadrat / som er 4. Subtrahere
aff 7. bliffuer 3. igien. Dernæst duplere
2. kommer 4. Sæt dennem imellem
baade Punctene / oc er din Diuisor. Søg
derfaare huor tit du haffuer 4. vdi 38.
Nu finder du dennem der vdi 9. gange.
Herfaare scriff 9. vdi Quotienten, dissi-
geste

geste oc saa hos din Diuisor. Dernæst
forøge/ da kommer 44). Men effter
di dette Tal er større / oc offuer gaar det
offuerste / da stat 9. vdi begge Steder/
oc sæt i huer Sted 8. oc der med multipli
cere oc subtrahere/ som dig bør.

3 A.	3 B.
784.	784.
449. (29.	448. (28.
441.	384.

For det andet skalt du oc mercke / at
der som du icke kand hæffue dit Duplas
tum vdi det Tal som er offuen faare/ da
scriff it o. vdi Quotienten, saa som oc
saa vdi Diuision sagt er. Oc da skalt du
begynde igien paa den anden Regel/ som
er at Duplere / huad som er vdi Quotis
enten etc. Men dette Duplatur skalt du
sætte imellem de ij. næste Puncte intod
den Høyre Haand. Men der som ingen
Puncte mere forhaanden ere / da er din
operation alt fuldkommenet.

Exempel.

En Seue skal leggis med Aftag/ saa at
der skal vere en ret firekant Plats lagd
aff

1561
aff 1632. Astraff/ huor mange kommer
vdi hner Kad at ligge: Facit 40. Astrag
oc er til offuers 32. Astrag. Det staar vdi
sin operation saa:

1632

168. (40. Rester 32.

Thi du skalt acte/at der som der bliff
uer noget offuer ved enden vdi din Ex
traction, da skalt du scriffue det hos Quo
tienten eller Roden / lige som vdi Diuis
sion.

Summen paa denne Extraction.

Forst skalt du oplede Roden til det sid
ste Tal/som horer til den sidste Pricke/
mod den Venstre Haand etc. Oc det ales
niste en gang. For det andet skalt du dup
lere det som er vdi Quotienten, oc satte
det imellem Prickerne. For det tredie/
skalt du diuidere med din Duplat, oc sø
ge huor tit den indehaaldis vdi det Tal
som er lige offuen for. For det fierde/skalt
du det Singers Tal/som du fickst med din
Diuision, multiplicere vdi din Duplat oc
Singer Tal tilsammen lagde. Oc subtrahes
re dit Product aff de Figure som ere lige
offuen

offuen for. Oc dette repeteris saa tit / som
der er Pricker tilbage. Men der som der
bliffuer paa det sidste noget offuer / da
skalt du faa der aff din Rod vdi Brocken
saaledis: Duplere din paafundne Rod/
oc leg 1. der til / oc offuen for dette dit
Product skalt du scriffue din Restants /
som vdi det sidste Exempel. Duplere
40. kommer 80. leg 1. til ere 81. Her off-
uen for scriff dit Residuum 32. kommer
saa: $(40^{\frac{32}{81}})$

Proba.

Vilt du vide / om du haffuer ret vddra-
get nogen Quadrats Rod / da multi-
plicere samme Rod i sig selff / oc leg dit Re-
siduum til dette Product, om der er no-
get til offuers aff det Tal / aff huilcket du
haffuer fuldkommelige vddraget Roden
effter Reglene (som seer vdi de Tal/
huilcke icke ere Quadrati / oc kaldis der-
saare Numeri Surdi) faar du den sam-
me sum lige igien / aff huilcken du vdr-
drogst din Quadrats Rod / da haffuer
du ret opereret / men kommer den samme
Sum

Sum icke off-
haffuer du no-

Mar du m-
denne for-
32. da faar di-
der den sam-
den Roden / 2
mret.

Vdi dette E-
um, at legges
aff Roden
The Tal der
naar vddraget

It ande
haffuer denne
multipliceret v-
oc. leg her til 3
saa faar du d
huilcken sam-
dragen.

It vddrage
Rod p

2561
Sum ickc aff saadan multiplicering/ da
haffuer du nogen steds fareet vild.

Exempel.

Maar du multiplicerer vdi sig selff /
denne forserffne Quadrato Rod:
345. da faar du dette Tal: 119025. huils
cket er den samme Sum/ vdi huilsken du
fane Roden / Derfaare haffuer du ree
opereret.

Vdi dette Exempel vaar intet Resi
duum, at legge til det Product, som du
fickst aff Rodens multiplicering vdi sig
selff. Thi Tallet vaar Quadratus, som
hun vaar vddragen aff.

It andet Exempel.

Beiffuer denne Quadrato Rod 40.
multipliceret vdi sig selff/ da kommer
1600. Leg her til 32. som vaare Residu
um, saa faar du denne Sum igien 1632.
aff huilsken samme Quadrato Rod vaar
vddragen.

At vddrage en Quadrato
Rod paa Linierne.

P

Leg

E G paa Linierne vdi den første
 Regnebenck / imod den Venstre
 Haand det tal / aff huilet et du vil
 extrahere eller vddrage Radicem Qua-
 dratam. Dernæst tegne eller scriff en li-
 den Pricke eller Punct / paa den nederste
 Linie / oc sammeledis en paa huer tredie
 Linie op at : Se saa mange Pricke som
 ere fortegnede / paa samme Regnebenck
 eller Linier : saa mange Figurer faar du
 vdi din Quotient, som er Roden aff sam-
 me Tal / som paa Linierne oplagt ere.
 Far her frem næsten vdi alle maade / som
 dig er lart vdi Siphrene / som du bedre
 aff dette efterfølgendis Exempel kan
 forfare.

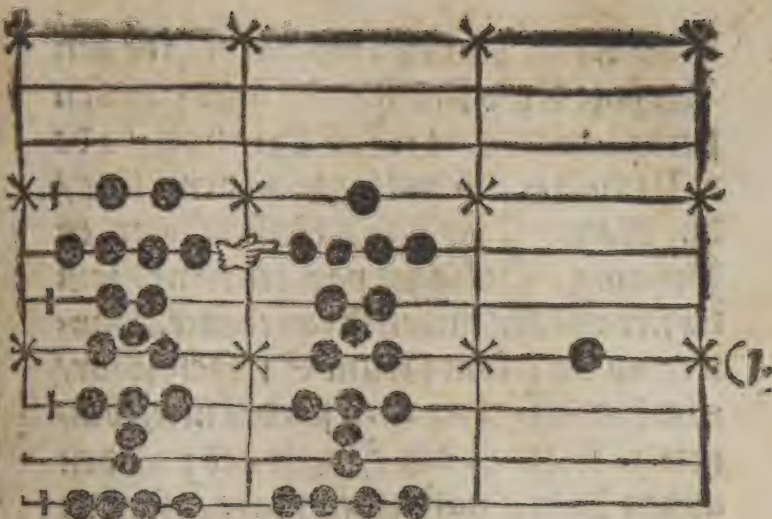
Exempel.

E G vil extrahere Radicem Quadra-
 tam vdaß dette Tal : 2427364. Leg
 disse forserffne Tal paa Linierne i den
 første Regnebenck / oc fortegne en Punct
 eller Pricke paa den nederste Linie / oc si
 den alt op at / paa huer tredie Linie oc
 kommer paa Linierne at ligge / som du
 her seer :

Her

vdi den fi
 den Den
 huiltet du
 Radiceem
 e eller scrij
 paa den me
 en paa huer
 lange Vrid
 amme Reg
 ge Figurer
 er Roden
 merne opla
 vdi alle ma
 rene / som
 dis Exemp
 pel.
 Radiceem
 il: 247-314
 paa Linien
 fortegne en
 derste Linie
 er tredie Linie
 at ligge /

Her seer du at her er fortegneet 4.
 Puncte / vdass huiltet du maat vide / at
 samme Tals Rod haffuer vdi sig 4. Fi-
 gurer. Sæt nu din Finger paa den Linie / som den offerste Punct staar / og
 bemercker da ick vden 2. Penninge / søg
 nu saadan en Digitum, at du kant stae
 optage de 2. met den samme / eller oc paa
 det allernæste / naar du multiplicerer han-
 nem vdi sig selff. Det kant du met ingen
 anden end met 1. Sig 1. gang 1. er 1. scriff
 1. vdi krum Strigen / som offuen faare
 staar / eller leg en Penning paa den siers-
 de Linie vdi den tredie Regnebenck / for

P ij dt

bider ere 4. Puncte fortegnede / for den
 Aarsage skyld skal hand leggis paa den
 fierde Linie / Tag nu en Penning fra de
 2. Penninge / som ligge paa den Linie /
 din Finger staar paa / bliffuer igien en
 Penning. De ligger paa Linierne / som
 du seer vdi den anden Regnebenck. Dup-
 lere nu det 1. som i krum Strigen staar /
 eller som ligger paa den fierde Linie / kom-
 mer 2. Flyt nu din Finger ned paa den
 anden Linie / næst neden faare / som du
 seer her offuen faare i den anden Regne-
 benck / oc bemercker icke da vden 14.
 Kandsage nu huor tit du samme Dup-
 lat, som er 2. kant haffue vdi 14 : Saa
 at der bliffuer dog saa mange offuer / at
 du kant tage det Quadræt Tal der aff.
 Samme 2. haffuer du 5. gange / de 5. sat
 i krum Strigen hos det Ene / eller leg 1.
 Regnepenning imellem Kommet næst nes-
 den for den Penning / som ligger paa
 den fierde Linie / vdi den tredie Regnes-
 benck. Sig nu 2. gange 5. ere 10. Tag
 de 10. fra de 14. bliffuer 4. igien. Mul-
 tiplicere nu 5. vdi sig self Quadræt, oc
 sig 5. gange 5. ere 25. Flyt nu din Fin-
 ger

ger ned paa
 da ligger den
 uer igien 17.
 som du seer h

Duplere nu
 vdi din Quo-
 Strigen staa /
 finger ned paa
 den faare de
 du her offuen
 haff seer / ran-
 tage 30. vdaff
 ge / sat de 5. vdi
 eller leg 1. De
 næst neden faa
 tredie Regneb-

ger ned paa den Linie næst neden faare /
da ligger der 42. Tag 25. der fra bliff-
uer igien 17. / oc ligger i Regnebencken
som du seer her.

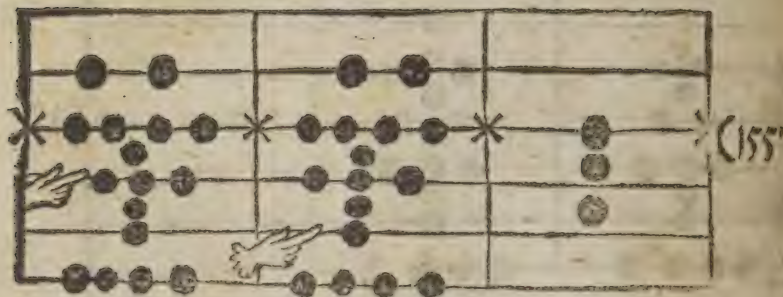
Duplere nu igien de 15. som du haff-
uer vdi din Quotient, eller som vdi krum
Strigen staa / kommer 30. Slyt nu din
Finger ned paa den Linie / som er næst
neden faare de 17. da ligger der 177. som
du her offuen faare i den anden Regnes-
benck seer / randsage nu huor tit du kant
tage 30. vdaß 177. det kant du 5. gange
ge / sat de 5. vdi krum Strigen hos de 15.
eller leg 1. Penning imellem Kommet
næst neden faare den tredie Linie / vdi den
tredie Regnebenck. Sig nu 5. gange 30.

P iij

er

er 150. Dennem tag fra de 177. Rest 27.
 Multiplere nu 5. vdi sig self/ kommer
 25. Flyt Fingeren paa den Linie næst ne-
 den faare/ da ligger der 273. Tag de 25.
 der fra / Resten 248. oc ligger paa Linie
 erne som her.

Duplere nu atter den gantse Quo-
 tient, som er 155. kommer 310. Flyt nu
 din Finger / ned paa den anden Linie/
 næst nederen faare den Linie / som hand
 staar paa / som her offuen for i den an-
 den Regnebenck staar / da ligger der
 2486. Randsage nu huor tit du kant sa-
 ge 310. vdi 2486. Det kant du 8. gange/
 De 8. sæt vdi Quotienten hos de 155.
 Multiplere nu 310. med 8. kommer
 2480. Dennem tag fra de 2486. bliff-
 ner 6. igien/ Tag nu din Finger stat aff
 Regnebencken ligger igien 64. Multio-
 plices

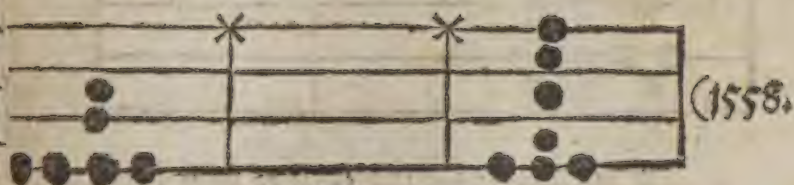
plicere nu 8
 Dennem ta
 ter igien.
 aff dette sam-
 som du seer
 den tredie
 Strigen.

Her ma
 sa paa Linie
 rne.

Dem ieg
 Ned aff det
 dennem paa
 huer tredie
 ligger.

2561
plicere nu 8. vdi sig selff / kommer 64.
Dennem tag fra 64. saa bliffuer der in-
tet igien. Derfaare Quadrats Roden
aff dette samme forneffnde Tal / er 1558.
som du seer her ligger paa Linierne vdi
den tredie Regnebenck / oc staar vdi krum
Strigen.

Her maat du bruge den samme Pro-
ba paa Linierne / som er lært vdi Siph-
rene.

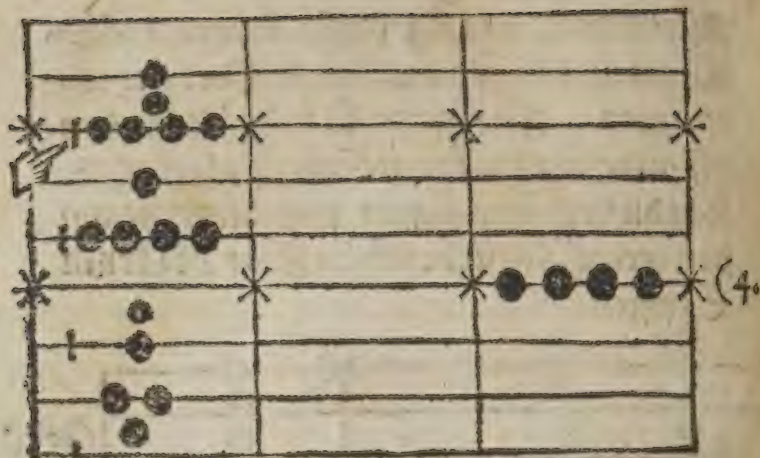
It Andet Exempel.

Item ieg vil extrahere Quadrats
Rod aff dette Tal / 19140605. Leg
dennem paa Linierne / oc fortegne paa
huer tredie Linie en Punct / som du her
seer.

P iiii

Sat

Sæt nu din Finger paa den Linie/
som din offuerste Punct staar / som du
her seer offuen faare / da bemercker det
Tal 19. Søg nu saadant et Tal at du
kant optage de 19. allesammen / eller oc
paa det næstste / med samme Tal / naar
du det multiplicerer vdi sig selff / det er
4. Sig 4. gange 4. ere 16. tag nu 16. fra
19. bliffuer igien 3. Scriff eller leg nu de
4. vdi Quotienten, som du her offuen
faare seer.

For det andet / flyt din Finger ned
paa den anden Linie / da ligger der 31.
Duplere nu de 4. du haaffuer vdi Quotis
enten, kommer 8. Randsage nu huer tit
du

du kant tage
ge. Scriff
4. Multipli
dre / saa kon
bliffuer 7. i
den anden L
ger der 74. S
det er i sig sel
Quotient, f
74. bliffuer
ge paa Linie
saa.

6506

Søg nu e
er ned næst p
on 0. er / da li
fare 650. L
hoffuer vdi din
Lag nu 86. v
line, det kant
igien liggende
enten, hos de
ned paa den an
486. Multipli
te vdi din Quo
mer 49. Den

du kant tage 8. vdi 31. det kant du 3. gange.
 Scriff de 3. vdi Quotienten hos de
 4. Multiplicere nu 8. oc 3. met huer an-
 dre / saa komme 24. dennem tag fra 31.
 bliffuer 7. igien. Flyt nu Fingeren paa
 den anden Linie næst neden faare/da ligs-
 ger der 74. Multiplicere nu Quadraten/
 det er i sig selff / de 3. som du satte vdi din
 Quotient, kommer 9 / de 9. tag fra de
 74. bliffuer 65. igien. Oc ligge saa mans-
 ge paa Linierne / som her neden sereffue
 staa.

650625. (43.

Søg nu en ny Figure/flyt din Fin-
 ger ned næst paa den Linie neden faare/
 som 0. er / da ligger paa Linierne offuen
 faare 650. Duplere nu de 43. som du
 haffuer vdi din Quotient, kommer 86.
 Tag nu 86. vdaff 650. saa tit som du
 kant/ det kant du 7. gange. Oc bliffuer
 igien liggende 48. de 7. sat vdi Quotis-
 enten, hos de 43. Flyt nu din Finger
 ned paa den anden Linie / da ligger der
 486. Multiplicere nu de 7. som du sat-
 te vdi din Quotient, vdi sig selff / kom-
 mer 49. Dennem tag fra de 486. bliff-

P v

uer

uer igien 437. Saa ligger da paa Linie
erne igien/ som du seer her vnder staar.

43725. (437.

Søg nu atter it nyt Tal/ som du tils
forn haaffuer søgt de andre / at du duples
rer den gantse Quotient, som er 437.
kommer 874. Flyt nu din Finger ned
paa den anden Linie/ som de 2. ligge/ da
ligger paa Linierne 4372. Tag nu de
874. aff 4372. saa tit som du kant / det
kant du 5. gange/ oc bliffuer 2. liggende
igien. Sæt nu de 5. i din Quotient hos
de 437. Tag nu din Finger stat op/ lig
ger 25. igien paa Linierne. Multiplie
re nu de 5. som du sætte vdi din Quotis
ent vdi sig selff / kommer 25. tag nu de
25. fra de 25. som ligge paa Linierne/ saa
gaar det stat aff. Derfaare er Roden
aff forscreffne Tal denne 4375.

Der som du tuil / om du haaffuer ret
opereret / da gior som din Proba lærer
dig.

De saa bar dig at met alle andre fles
re saadanne Tal.

Saa seer du nu aff disse Exempler/
At naar du haaffuer oplagt paa Linierne
die

die faaregiff
du her/ som
nie eller St
met en Pri
drats Roden
si Dricke/ o
Der effien
sætt die Du
de Dricke/ d
hannem er
trum Strig
met huilken
nam / oc sid
figurer/ som
det sidste m
indne Quot
det afftager
a/ hos samme
Dette repe
Men her er de
nere met de
ni. Thi vdi
it Duplat. oc
de tillige. Men
em at/ oc mul
lge saa subtra

256
dit faaregiffne Quadrat Tal/da tegner
du her/ som vdi Siphrene den første Li
nie eller Sted / oc siden io huer anden
met en Pricke / oc dernæst søger Qua
drats Roden aff det Tal ved den offuers
ste Pricke/ oc scriffuer Restantsen.

Der effter duplerer du din Quotient,
sætter dit Duplat næst vnder den affgior
de Pricke / diuiserer det med huad offuer
hannem er / tegner din Quotient vdi
krum Strigen eller hannem nedlegger/
met huilcken du multiplicerer dit Duplas
tum / oc siden tager die Product aff de
Figurer/ som ere offuen faare. Oc paa
det sidste multiplicerer din nys paa
fundne Quotient vdi sig self / die Pro
duct afftager aff hues som offuerbleffue
er/ hos samme din fortagne Pricke.

Dette repeterer du her ind til enden.
Men her er dog nogen atstillighed/ at os
perere med den nys paa fundne Quotis
ent. Thi vdi Siphrene sætter du den til
dit Duplat, oc multiplicerer dennem baas
de tillige. Men paa Linierne stil du dem
nem at/ oc multiplicerer huer for sig / oc
lige saa subtraherer : Huilcket er meere
vilde

vildsomt end vdi Siphrene. Dog lader
ieg huer bliffue ved sin maade / Thi de
drabe baade it.

Alt extrahere Radicem Cubicam
met Siphre.

Ëgge som Radix Quadrata kaldis it
Tal/huileket naar mand 2. gange sæt
ter / oc det ene met det andet multiplicer
er / da giffuer det aff sig Numerum
Quadratum, det er it firekantet eller
Quadrat Tal/ som sagt er: Saa haff
uer oc Radix Cubica faaet sit Naffn aff
Cubo geometrico. Thi at lige som Cu
bus bliffuer tilfammen sæt / naar mand
it Latus eller en Egge multiplicerer met
sig selff (thi i saa maade bliffuer Super
ficies, det er it Bret oc flat bord eller ting/
foruden alt eyckelse) dernæst naar mand
multiplicerer denne Superficiem met
den samme Latus, Side eller Egge / at
der kommer saadanne Figurer/ som vo
re firekantede Terninger ere: Saa kaldis
oc det Tal Numerus Cubicus, huileket
der kommer / naar mand it Tal multi
pli

elicerer met si
som her aff
met det første
danne Tal ka
Men det sidst
us Cubicus.

Cubo

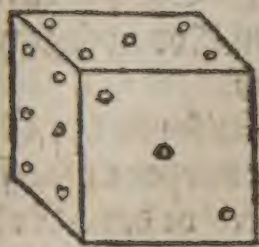
Cubus 125.

2561

re. Dogla
aade / L
icem Cubica
hre.
uadrata tot
mand 2. gae
and et m
iff sig Num
ie firekanta
agt er: E
faet sit N
hi at liges
m set / na
e multiplic
ade bliffuer
flaet bord elle
vernaet na
Superficiem
ide eller Ege
Figurer / som
er tre: E
Cubicus, h
nd it Tal m

plicerer met sig selff / oc siden det Product
som her aff kommer / Multiplicerer
met det første Tal. Oc det første aff saas
danne Tal kalder mand Radix Cubica,
Men det sidste Product kaldis Numes
rus Cubicus.

Cubus. Theffera.

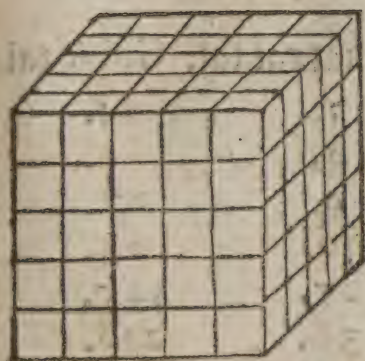

Figura Cubici
Numeri.

Cubus 125. Radix 5.

Som

Som naar du multiplicerer 5. vdi
5. det er met andre 5. kommer 25. Disse
multiplicerer atter met 5. da kommer der
125. Derfaare siger ieg at 125. ere Cubus
eller Cubicus Numerus, hues Rod eller
Radix Cubica er 5. Oc dette kalder
mand at multiplicere Cubicè eller at
cubicere. Saadan en Rod at søge/ville
vi lare vdi dette Steed.

Men lige som vi tilforne vdi Quas
drat Rods extraction burde at vide/først
de 9. første Quadrater / oc deris Roder:
Lige saa bør oss her vel vden at lare/oc vi
de de 9. første Cubicos Numeros met des
ris Roder/ som her effterfølger.

Cubic Roder. Quadrattal. Cubic tal.

1.	1.	1.
2.	4.	8.
3.	9.	27.
4.	16.	64.
5.	25.	125.
6.	36.	216.
7.	49.	343.
8.	64.	512.
9.	81.	729.

Vilt

2561
 Vile du nu vddrage en Cubic Rod
 aff det Tal/som er større end 1000. hues
 Radix Cubica er 10. (Thi at de Tals
 Røder / som ere mindre end 1000. ere
 fremsæt oc begrebne vdi denne Taffle/
 eller oc bliffue søgt vdi Brudet Tal/som
 Gemma Frisius lærer) da tegne den for-
 ste Sigure mee en Pricke/oc saa altid huer
 tierde / saa at du springer 10 to Figurer
 forbi / oc altid pricker de Figurer / som
 forhaanden ere mod den venstre Haand/
 som dig er lært vdi Numeration, oc du
 her seer 41063625. Eller oc begynt ved
 den høyre Haand / oc skil huer i tre / oc
 tre fra hinanden met en liden Strig /
 som her: 41|063|625. Huilket oc er
 den beste maade/som du skal see. Oc saa
 dan stillsmisse oc affdeling kalder ieg Or-
 den. Oc lige som vdi Quadrat/saa man-
 ge Puncte eller Strige som her findis /
 saa mange Figurer skal oc det Tal haff-
 ue / som bliffuer din Cubic Rod.

For det andet skal du see / huad for en
 Cubic Rod det Tal haffuer / som er eff-
 ter den sidste Strig eller Punct mod den
 venstre Haand / huad heller det er 1. Si-
 gure/

gure/2. eller 3. Det er / søg det samme
Tal iblant disse Cubic Tal vdi denne
Taffle : Men der som du icke finder det
lige / da see det som næst ringere er / se
scriff Cubic Roden der aff / for sig sciff
bag en krum Strig / lige som vdi Qua-
drat Rods extraction.

Som vdi vort Exempel / søg 41. i
blant Cubic Tallene / vdi fornehmde
Taffle : Men effterdi du finder det icke
der / da tag det som er næst ringere / som
er 27. hues Cubic Rod er 3. dennem scriff
vdi Quotienten. Dernæst subtrahere
dette Cubic Tal / som vdi dette Exem-
pel er 27. aff dette Tal / som er effter den
sidste Strig eller Punct mod de venstre
Haand / som er 41. oc Resten 14. Den-
nem scriff offuen faare / som dig er lært
vdi Diuision oc Quadraterne. De er
denne Pricke saa affgiort. De dette er
den første Regel vdi alle Cubic Roders
extraction, oc skal icke igien tagis : Men
den efftersølgendis Regel skal saa tit Re-
peteris / som der ere Puncte eller Pricker
tilbage mod den høyre Haand.

Tri

Triplere
som du haffu
som du faar h
dette Tripels
middelste Sig
Orden / eller
næst ved den
Punct / som st
som du bruge
der ere flere er
den venstre H
som vdi Di
Multiplie
amme din Qu
Sted tilbage
di en anden
enende afst
første maa her
maa Danste / de
ere / oc scriff
som vdi Mu
Ved denne
som er screffuet
denne efftersø
huor tit denne
Cubic Tallens

2561
Triplere / det er / forøge met 3. det
som du haffuer vdi din Quotient, det
som du faar her aff heder Triplum, sæt
dette Tripels første Figure vnder den
middelste Figure / som er vdi den næste
Orden / eller vnder den Figure / som er
næst ved den Venstre Side hos den næste
Punct / som staar mod den høyre Haand
(om du bruger Puncte) oc de andre / om
der ere flere end en / effter hinanden mod
den venstre Haand / Figure vnder Figure
re / som vdi Diuision oc Quadraternet.

Multiplilere dernæst din Tripel ved
samme din Quotient, dit Product sæt i
Sted tilbage bedre end die Tripel, dog
vdi en anden Linie vnder / at de kunde ves
re tuende atskillige Tal / aff hvilket ij det
første maa her kaldis Triplum, Tripel
paa Danske / det andet Diuisor eller Des
lere / oc scriff vnder disse en tuer Linie /
som vdi Multiplication.

Ved denne Diuisor diuidere det Tal
som er screffuet offuer hannem / dog met
denne effterfølgende bested. Acte ves
huor tit denne Diuisor indeha aldis vdi
Cubic Tallens Figurer offuer hannem:

Q

Dens

Denne Quotient scriff til den første vdi
frum Strigen. Multiplicere saa din De-
lere met denne nyfundne Quotient, oc
scriff dit Product vnder Diuisorē nede-
tuer Strigen. For det andet/ Quadrere/
det er forøg ved sig selff den samme Quo-
tient, oc dit Product forøg met dit tripel/
dette Product scriff vnder din Tripel i en
Linie ned bedre. For det tredie Cubicere
din Singer eller Quotient, det er/ forøg
hannem i sig selff/ oc dernæst samme Sin-
ger vdi hans Product: Dette Cubic Tal
scriff vdi en Linie ned bedre/ ret vnder
Puncten eller vnder den Figure/ så staa-
næst hos Strigens venstre Side/ om du
bruger Strige. Drag vnder disse 3. Tal
end en tuer Strig oc Addere dennem til-
sammen/ som vdi Multiplication sagt er:
De tag dennē aff de Figurer som ere off-
uen faare dennem vdi Cubic Tallet/ om
du kant. Men der som du icke kant/ da
skalt du formindste din sidste Digitus el-
ler Quotiens, met hannem multiplicere/
oc siden addere indtil saa lenge/ at du kant
affdrage din Sum aff de offuerscreffne
Figurer vdi Cubic Tallet. De dissimels-
lem skalt du altid lade bliffue din Diuisor
oc Triplum.

Saa

Saa som
Quotienten
6. Dernæst
kommer 27.
med den ven-
bedre. D
befinder du i
for scriff 4.
27. fr. 108. fr.
det andet L
multiplicere
144. som st
det tredie C
saa vnder
Sum/ kom
aff de offuer
som er 1759.
seer.

1
24759
41863
9
27
108
144
64
12304

Saa som vdi vort Exempel. Triplere
 Quotienten 3. fr 9. dennem scriff vnder
 6. Dernaest multiplicere samme 9. met 3.
 kommer 27. huilcke sat it Sted bedre hen
 mod den venstre Haand/ oc en Linie ned
 bedre. Diuidere saa 140. ved 27. De
 befinder du dennem 4. gange der i. Ders
 for scriff 4. hos 3. Multiplicere nu 4. vdi
 27. fr 108. som skulle staa vnder 27. For
 det andet Quadrere 4. kommer 16. Disse
 multiplicere ved dit Tripel/ som er 9. fr
 144. som skulle sattis vnder Triplet. For
 det tredie Cubicere 4. fr 64. som konie at
 staa vnder Puncten. Addere disse vdi en
 Sum/ kommer 12304. De tag dennem
 aff de offuer screffne/ oc scriff din restants
 som er 1759. offuen faare/ saa som du her
 seer.

1		
24759		
41863625.		
9	Triplum.	
27	Diuisor.	(34.
108		
144		
64		
12304	Q ij	Detz

Dette er Summen paa alle din operation: Thi at huad som nu er tilbage / er aldelis intet anderledis / end det som nu sagt er vdi denne Regel. Derfaare / gjør lige med det som tilbage staar effter denne Regel.

Triplere din gantste Quotient, som er 34. $\times$ 102. Dennem scriff næst for den første Punct. Multiplicere dernæst din gantste Quotient 34. vdi Triplet, 102. $\times$ 3468. Dennem sæt vnder Triplet, men it Sted tilbage bedre. De er dette Tal din Diuisor eller Delere. See nu til huor tit / at du haffuer hannem vdi det offuerscreffne Tal. Fordi at ieg finder mig at haffue hannem 5. gange / da sætter ieg 5. til Quotienten, vdi fem Strigen. Drag saa her vnder en Tuer strig. Multiplicere nu først din ny Quotient, som er 5. vdi denne din Diuisor 3468. $\times$ 17340. som skal sættis vnder din Diuisor. For det andet Quadrere samme ny Quotient eller Digitus oc faar du da 25. Dette Multiplicere med Triplet, som er 102. $\times$ 2550. som skulle staa vnder Triplet. For det tredie / cubs
bices

ficere de sa
dennem tuet
som skulle sa
te. Drag
diffe 3. Tal
som du sub
faare ere /
Legen / at
Tal / De
Tals Cubi
Her skal
er dig paa
cis quadrat
din Diuisor
Da skal du
ten, De begi
Punct eller
at Triplere
næste Figure
er hinanden
dis Exempel
129554
til offuers
dant Tal ief
den der off
enten noget

2561
bicere de samme 5. det er / multiplicere
dennem tuende gange vdi sig selff fn 125.
som skulle scriffuis vnder den sidste Pric-
ke. Drag her vnder en Strig oc addere
disse 3. Tal. fn 1759625. Huilcke der
som du subtraherer aff de som offuen
faare ere / Resten intet / huilcket er it vist
Tegen / at dette Tal vaar it ret Cubic
Tal / Oc nu haffuer du fundet samme
Tals Cubic Rod at vere 345.

Her skalt du oc acle / det som ieg haff-
uer dig paamint vdi extractione Radis-
cis quadratae, at naar du icke kant faa
din Diuisor vdi den offuerscreffne Tal:
Da skalt du scriffue it o. vdi Quotien-
ten, Oc begynde paa det faaregaendis
Punct eller Pricke effter Regelen / forst
at Triplere / oc sette Triplet vnder den
naeste Figure for Pricken oc de andre eff-
ter hinanden. See til dette efftersolgen-
dis Exempel.

129554316. Radix her aff er 200. oc
ertil offuers 61234. Oc derfaare er saas-
dant Tal icke it ret Cubic Tal / oc Ros-
den der aff kand icke findis / vden der skal
enten noget feyle / eller bliffue til off-

Dij uers.

offuers. Dog kand Cubic Roden saa no:
ye findis vdi saadanne Tals Brud eller
Parter/ at der feyler aldelis lidet/ ia det
som mand kand icke meget acte.

Proba.

DE N som dit forsatte Tal er ret lige
Cubic Tal / da multiplicere samme
Tals Rod Cubicè, det er/ to gange vdi
sig selff som førre er lært. Saa som du
dette Tals: 12167. Cubic Rod/ som er 23.
Multiplicere Cubicè, det er/ 23. met 23.
Oc siden deris Product, som er 529. at
ker multiplicerer ved 23. da kommer der
12167.

Men der som dit foretagne Tal er
icke ret lige Cubus, da bliffuer altid no:
get Tal offuer/ naar du haffuer extrahet
ret Radicem Cubicam: Huorfaare du
skalt her Cubicere din Cubic Rod / oc si
den Addere din hele Restants / lige som
vdi Quadrat Rods Proba.

Men naar du skal scriffue din Res
tants hos din Rod/ da skal du altid fors
øge din Rod met 3. oc scriffue siden din
Res

Restants of
mellem den
met Radix
ner. Nu mul
er 25. met 3.
off 15638. sa

At extr

Bred
mang
rer til
det allermind
at Michael
ere dig denn
mende Bena
lygnde at lo
legge Tallet
multiplicere oc at
medlegge oc t
Leg saa
forste Regn
haand det
here eller vdi

Restants offuen for hende / oc en Strig
imellem dennem baade. Aff 15638. kom
mer Radix Cubica 25. oc bliffuer 13. off
uer. Nu multiplicerer ieg Radicem, som
er 25. met 3. oc kommer Radix Cubica
aff 15638. saa at staa / $25\frac{13}{25}$.

At extrahere Radicem Cubicam paa Linierne.

Bered die Regneborte met saa
mange Linier / so du haaffuer Figur
rer til vdi Cubic Talle / oc gior i
det allermindste 3. Regnebende. Endog
at Michael Stifelius / aff huilken ieg vil
kere dig denne Extraction, bruger sikon
tuende Bende / saa haaffuer dog de som
begynde at lare / tre behoff / den ene / at
legge Tallet ned paa / den anden at mul
tiplicere oc addere vdi / oc den tredie / at
nedlegge oc regne Quotienten vdi.

Leg saa ned paa Linierne vdi den
forste Regnebend mod den venstre
Haand det Tal / aff huilket du wilt extra
here eller vddrage Radicem Cubicam.

Diij

Acte

Acte vel huor mange Puncte at dit Tal
 vdi Siphrene tegnet / kunde saa / Thi
 saa mange skal det oc haffue paa Linier-
 ne. Regne derfaare vdi den tredie Regnes-
 benck saa mange Linier op at / som du
 haffuer Pricket til / oc tegne den første met
 1. den anden met 2. den tredie met 3. Oc
 hos huer Figure nedleg sin Prickis Quo-
 tient. Scriff derfaare en liden Strig
 paa den vnderste Linie oc Siden / hos
 huert Raarff paa Linierne i men Figu-
 rerne tilrecker. Saa at der altid bliffuer
 ij. Linier wtegnede / imellem huer i to som
 tegnede ere / som oesaa vdi Numeration
 paa Linierne er lært. Saa mange Pric-
 ker eller Puncte / som du her finder / saa
 mange Figurer faar du oc vdi din Quo-
 tient, lige som tilforn er sagt.

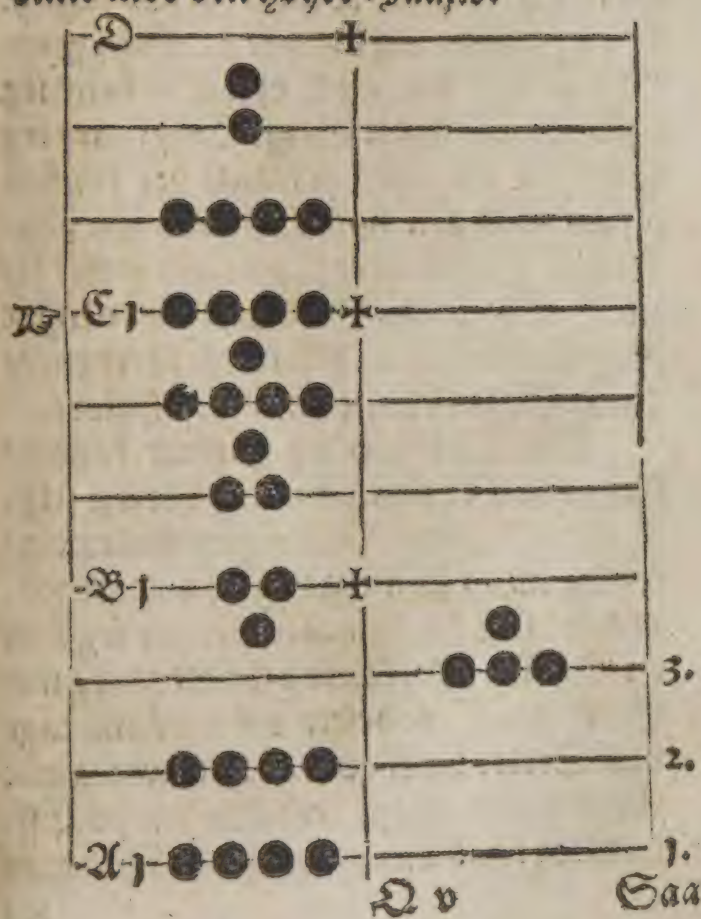
Jeg vil aff Michaelis Stifelij Tyds-
 ske Regnekunst ved it aff hans Exem-
 pler fremdrage huad her er fornøden at
 vide. Oc vil vide Cubic Roden aff
 644972544. Gjør nu her vdi som her
 efftersølger. Dit faaregiffne Tal leg paa
 Linierne / oc griff paa en aff de betegnede
 Linier saa høyt som du kant / som paa E
 (Thi

(Thi paa
 oc her mod
 tre Linier fo
 er mellem 2
 derfaare hu
 deto Linier
 Linie mod d

(Thi paa D finder du intet oplage at)
 oc her mod den venstre Haand regnis
 tre Linier for en Linie: Thi at de 2. Linis
 er mellem B. oc A. høre til A. etc. De
 derfaare huad ieg gier oc finder paa E. oc
 de to Linier der offuer/hører til den tredie
 Linie mod den høyre Haand.

Saa griffuer ieg nu først paa C. oc
finder der 644. Saa tager ieg nu det
første Tal vnder 644. som ieg / naar
ieg det Cubteerer / kand tage op aff 644.
Saa forsøger ieg det met 9. men 9. gan-
ge / 9. gang 9. giøre 729. huilet er meer
end 644. Derfaare kand ieg icke tage 9.
Saa forsøger ieg det met 8. Saa giøre
nu 8. gange / 8. gang 8. 512. Det kand ieg
vel optage vdi mit Griff. Huorfaare ieg
tager nu 512. op / oc legger der for hen
offuer mod den høyre Haand mit paa
fundne Tal / som er 8. paa den tredie Lis-
nie. Thi at mit Griff mod den venstre
Haand vaar / paa den tredie fortegnede
Linie. De saa er den Linie C. affgiort.

Det Tal som ieg haaffuer fundet /
som er 8. Multiplicerer ieg vdi sig selff.
fr 64. Oc dette Productum multiplicer
er ieg met 3. som 3. gange 64. giøre 192.
oc dette som saa kommer / bruger ieg som
en Delere. Derfaare behaalder ieg mit
Griff paa C. oc beseer om ieg kand tage
min Delere halff op. Nu haaffuer ieg 12.
Men helten aff 192. er icke vden 96. Eff-
terdi ieg kand nu optage helten / saa giør
ieg

ieg det / oc le-
ning vdi det
mod den and
Dernæst
den næste Lin-
Delere (det
kand : Jeg
gang / Saa
ger for hann
Haand /
uden Linie /
saa samme
og er hun icke
saa osaa min
Tal vdi sig se
det er 6 met
nummer / maa
nummer 108)
eg multiplicer
Tal (det er n
De saa fa
den næste Linie
for B) oc
Tal (det er 8
er ieg end v
linie (det er

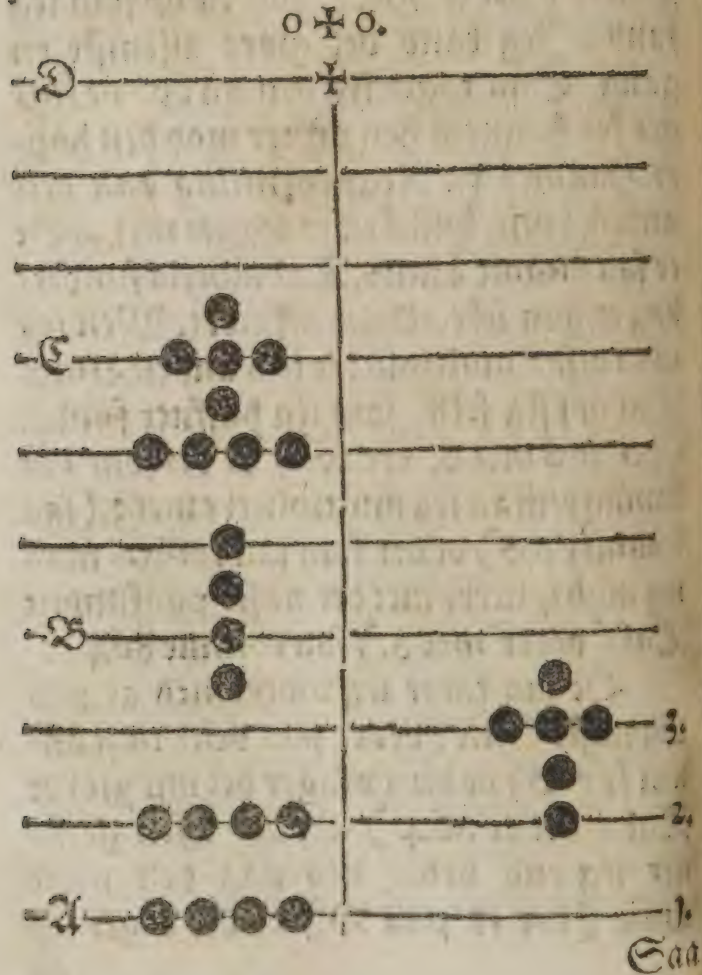
1561
ieg det/ oc legger derfaare en Regnepen-
ning vdi det Rom vnder de 8. Huilcken
mod den anden Linie regnis for 5.

Dernæst griffuer ieg ned fra C. paa
den næste Linie der vnder / oc tager min
Delere (det er 192.) saa tit op som ieg
kand : Jeg kand det giøre alleniste en
gang/ Saa tager ieg den nu op/ oc leg-
ger for hannem hen offuer mod den hø-
re Haand / en Regnepenning paa den
anden Linie/ huilcken er tegnet met 2. De
er saa samme Linies Tal aldelis fundet/
dog er hun icke aldelis affgiort. Men ieg
maa oc saa multiplicere den anden Linies
Tal vdi sig selff/ som ieg haffuer fundet
(det er 6 met 6. ere 36.) oc det som saa
kommer/maa ieg multiplicere met 3. (saa
kommer 108) oc det som saa kommer/maa
ieg multiplicere met det næste paa fundne
Tal (det er met 8.) saa komme 864.

De saa farer ieg videre ned at paa
den næste Linie (det er paa den/ næst off-
uen for B) oc der optager det mit giörde
Tal (det er 864) De der effter griff-
uer ieg end bedre ned paa den næste
Linie (det er paa B) oc der tager ieg
op

op det Tal som ieg faar / naar ieg det
 myfundne Tal (det er 6.) sætter tre ganz
 ge. De det saa multiplicerer / saa kommer
 da 216. dem tager ieg op. De er da B. alz
 delis affgiort / oc staar hendis betegnelse
 saa: 0 + 0.

Saa be
 A. de gior fa
 hayre Haan
 (deter 80)
 (saa komme
 ieg met 3. (c
 kliffuer ieg n
 ieg seer / om
 fundne Dele
 nem ieg finde
 hare stiger ie
 under B. de d
 m Delere (c
 m ieg kand /
 or saa for huc
 m offuer paa
 ayre Haand.
 saa funden
 ert / thj at ie
 ffuer intet
 endelis.
 Det næste
) multilice
 ste multilic
 48.) Dett
 g met det L

2561
Saa begynder ieg nu at handle med
A. oc gior saa det ganeste Tal mod den
høyre Haand som ieg haffuer fundet /
(det er 86) multiplicerer ieg vdi sig selff
(saa kommer 7396) det multiplicerer
ieg med 3. (oc kommer da 22188) Saa
bliffuer ieg med min Finger paa B. at
ieg seer / om ieg kand tage den nys paa
fundne Delere halff op (det er 11094.)
men ieg finder der icke saa meget. Der
faare stiger ieg ned paa den næste Linie
vnder B. oc der tager ieg samme ny fun-
den Delere (det er / 22188.) saa tit op/
som ieg kand / som er 4. gange. Oc leg-
ger saa for huer gang en Regnepenning/
hen offuer paa den næste Linie / paa den
høyre Haand. Oc er samme Linies tal
oc saa funden / men er icke aldelis aff-
giort / thi at ieg oc saa seer om der offuer-
bliffuer intet / huorfaare ieg gior saa
freindelis.

Det næste paa fundne Tal (som er
4.) multiplicerer ieg vdi sig selff. fr 16.
Disse multiplicerer ieg med 3.) saa kom-
me 48.) Dette Product multiplicerer
ieg med det Tal / som vaar paa funden
mod

mod den høyre Haand (det er met 86)
 oc kommer 4128. Saa stiger ieg nu ned
 paa den næste Linie (det er paa den næste
 neden for A.) oc tager der op mit Pro-
 duct, som er 4128. Dernæst farer ieg
 fremdelis ned at paa den næste/det er paa
 den allernederste Linie/ som er fortegnet
 met A / oc der tager ieg op det Tal/ som
 ieg faar / Naar ieg det nyfundne Tal
 mod den høyre Haand (det er 4.) sæt-
 ter 3. gange / Se det saa multiplicerer.
 Men der kommer aff saadan multuplicer-
 ren 64. Dem tager ieg nu op/ oc bliffuer
 intet offuer / oc er denne Operation saa
 fuldkommet oc fuldendet.

Du haffuer ingen vissere Proba her
 paa/ end den som du haffuer vdi den ex-
 tractione Cubica met Siphre.

Men Brugen skal læris dig vdi den
 anden Bog/ vdi Regula Falsi vnius po-
 sitionis, oc vdi de effterfølgendis Exem-
 pler.

Hvor vdi at Extractio Radicum paa
 Linierne oc vdi Siphrene komme offuer
 ens / er icke tungt at acte.

Den

Den Anden Part aff denne første Bog.

Om Brudet Tal oc Species der vdi/
oc først om Numeration.

DEr til haffuer ieg nogens
ledis vñst dig Species vdi
hele Tal/baade met Siph-
re / oc met Penninge eller
Strige paa Linierne. Men
effterdi at icke alene vdi Geometria oc
Astronomia, der til met vdi almindelig
oc daglig handel oc vandel findis Regens-
skab vdi hele Tal / men end oc saa de hele
Tals Parters oc Delis Regenskab vdi
atskillige ting oc handel: Da giortis det
behoff at lare / huorledis mand skal for-
staa oc scriffue oc bruge it brudet Tal vdi
Regenskab. Huileket er icke saa tungt/at
wi io see mange arlarde Folk/Kiobmend
Kreithere/oc atskillige Embets Folk/icke
alene at vere saare vel forfarne der vdi/
men end oc saa vndertiden langt offuer-
gaa larde Mend oc gode Arithmeticos.
Je

It Brudet Tal / Fractio paa Latins
ne / er det / met huileket mand tilkiende
giffuer nogle Parter aff noget heelt.

Nu kalder mand somme Brødne tal/
Simpel oc enfaaldig Brud eller Brøc-
ken : Oc somme neffner mand Brud aff
Brud/eller oc it mangfaaldige Brud.

Om enfaaldig Brud.

De første oc enfaaldig Brud scriff-
uis altid met tu Tal ret offuer
hinanden/ met en Strig dragen
mit imellem dennem baade. Det vnder-
ste kaldis Denominator/paa Danske en
Neffnere : Thi at saa mange It / som
der er vdi hannem/ i saa mange Parter
delis oc skiffis it heelt oc gantse/ huileke
Parter/somme Neffnere neffner oc giff-
uer dig tilkiende. Det offuerste kaldis
Numerator, paa Danske en Tellerer.
Thi at saa mange It som der er vdi samme
Tellerer : Saa mange Parter tel oc ta-
ger mand aff saadanne Parter / som din
Denominator neffner dig faare.

Naar

Naar du wilt vdsige samme Brud/
da skalt du først neffne din Telleren effter
hans Figurers merckelse: De dernæst din
Neffnere vdi lige maade/dog at du altid
legger dette Ord/ Deel/ til Neffnerens
Tal/ $\frac{1}{2}$ her vdi er $\frac{1}{2}$ din Telleren. Der
saare neffner du den først / oc 2. er din
Neffnere / derfaare vdsiger du hannem
sidst / leggendis til hannem dette Ord /
Deel. De siger/ En To deel/ det er saa
meget: Jeg tager it heelt/ oc stifter vdi
ij. Dele eller Parter: De tager siden der
aff en Deel eller Part. De lige saa skalt
du forstaa saadan Brøcken flere.

$\frac{2}{3} \cdot \frac{3}{4} \cdot \frac{4}{5} \cdot \frac{5}{6} \cdot \frac{6}{7} \cdot \frac{7}{8} \cdot \frac{8}{9} \cdot \frac{9}{10} \cdot \frac{10}{11} \cdot \frac{11}{12} \cdot \frac{12}{13}$

Merck nu disse Regle vdi Tellerens
oc Neffnerens Propors / skick oc vilkaar
mod sig selff indenbyrdis.

I. Naar Telleren oc Neffneren ere
baade ens Tal / da mercke de it heelt.
Som 7. siu siu Dele ere saa meget som
it heelt. Thi at du tager it heelt oc stift-
ter det vdi siu Dele/saa er det da it heelt.
Lige saa $\frac{12}{13}$ $\frac{13}{14}$ betynder oc huer it heelt.

X

Naar

II. Naar Telleren er større end Nef-
neren / da bemercker saadant it Brud
meer end it heelt. Oc saa tit som det nes-
derste Tal vdi saadant it Brud kand ta-
gis vdi de offuerste / saa mange hele er der
i samme Brud: Oc der som end da noget
er til offuers / da det gior met den neder-
ste it nyt Brøcken / oc det mindste Nrtor,
det er / Numerator, oc det største Dntor,
det er Denominator.

$\frac{7}{2}$. siu sex dele / her er først it heelt / thi
at du faar 6. vdi 7. en gang / oc bliffuer
end siden It offuer / som du scriffuer vdi
it nyt Brøcken $\frac{1}{2}$. oc kommer saa $1\frac{1}{2}$. Her
skalt du altid dele det offuerste met det nes-
derste / Quotiens er det hele / oc residuum
er din Numerator, oc beholt din gamle
Denominator, $\frac{13}{2}$. dele 13. met 6. faar du
2. hele / oc $\frac{1}{2}$. en siette Part.

III. Men naar Telleren er mindre / end
Neffneren / da er det Brøcken mindre end
it heelt. Som $\frac{2}{3}$. er en Part mindre end it
heelt etc.

III. Vdi alle Brøcken io større at Nef-
neren er / io mindre oc flere Parter er it
heelt skiffet oc brut vdi: Oc tuert inod io
mins

mindre Nessneren er / io større oc større
Parter er it heelt deelt eller Brud vdi. Is-
tem io nærmere de Tal / som Numerator
oc Denominator tegnis met gaa hinans
den / io nærmere er det brøcken it heelt. saa
som $\frac{2}{3}$. dele er større Parter aff it heelt /
oc gaa nærmere til it heelt / end $\frac{3}{4}$. Oc disse
ij Brud ere større end $\frac{3}{5}$. det er / to femdele.

Om Brud aff andre Brud.

Brud aff andre Brud ere Dele aff an-
dre Dele / oc dennem scriffuer mand
met tuende / trende eller flere Tellere oc
Nessnere / dog vdi atskillige maade. Thi
somme scriffue dennem ret ieffne hinans
den / saa $\frac{3}{4}$. $\frac{2}{3}$. $\frac{5}{7}$. Somme paa staet enten
op eller ned saa $\frac{3}{4}$. $\frac{2}{3}$. $\frac{5}{7}$. eller saa $\frac{3}{4}$. $\frac{2}{3}$. $\frac{5}{7}$. Men
de mand scriffuer ned at / scriffue somme
den første aleniste met en tuer Linie / de
andre met ingen Strig / saa $\frac{3}{4}$. $\frac{2}{3}$. $\frac{5}{7}$. Som-
me scriffue samme Brud aff Brud med
en tuer Strig / men det første Brud /
aff hældet hinandre komme / foruden
Strig. Oc scriffuis det første Brud ved
den høyre Haand / som det fornemste /
N ij oc

oc de andre bag mod den venstre Haand/
saa som de ringere. Somme scriffue
dennem saa / at de satte imellem dennem
det ord / Aff / som $\frac{3}{2}$. aff $\frac{3}{2}$. aff $\frac{3}{2}$. De dees
te er den nyttigste oc tryggiste Maade.

Disse vdsiger mand som de Simpel
Brud huer for sig/men mand setter dog
dette ord / Aff / imellem huer i tu Brud.
Huorfaare ieg vdsiger dette Bruds brud
saaledis $\frac{3}{4}$. aff $\frac{3}{2}$. aff $\frac{5}{2}$. Trefierde deel aff
to tre deel aff sex sin Deel. Det er/tag it
heelt/oc deel det vdi sin Parter/oc tag sex
aff dennem/disse sex Parter gjør atter til
tre Parter / oc tag to aff dennem. Oc
disse to Parter gjør atter til 4. Parter/
oc tag 3. Parter der aff.

Saadanne Brud komme sielden /
men naar de dig faarekomme/da skalt du
omuedsle oc reducere dennem til it end
saaldigt Brud / for end du kant noget
operere met dennem eller domme om de
ris vord/det gjør saaledis. Forøge den
første Tellerer met den anden / dit Pro
duct her aff forøge met den tredie Teller
re / oc scriff saa dit Product offuen for
Strigen. Vdi lige maade forøge din
første

første Nuff
duct, her aff
første Produ
vdi dette for
3. gange 2
multiplicere
oc sig 6. gang
Dernast for
3. ere 12. di
hulle scriff
er da vdi it
Merck
Hersølgent
nd du kant
vdi Brocken
Den 1.
Brocken til h
il Brocken.
Brud er nu le
Den 2.
es it heelt 2
maade reducer
Den 3. H
te it Brocken
Tal / til det n
den samme P

2561
 første Næffnere met den anden / dit Pro-
 duct, her aff forøge met den tredie / oc det
 sidste Product scriff vnder strigen. Som
 vdi dette forneffnde Exempel. $\frac{3}{4}$. aff $\frac{2}{3}$. aff
 $\frac{5}{7}$. 3. gange 2. ere 6. Met dette Product
 multiplicere den tredie Telleren / som er 6.
 oc sig 6. gange 6. ere 36. Dem scriff saa $\frac{36}{84}$
 Dernæst forøge Næffneren saa: 4. gange
 3. ere 12. disse 12. forøge met 7. fr 84.
 huilcke scriff vnder Strigen / oc kommer
 der da vdi it Simpel Brud saa: $\frac{36}{84}$.

Merck nu her / at du skal lære disse
 efftersølgende Regle oc operation, for
 end du kan lære oc forstaa Species her
 vdi Brøcken / som ere:

Den 1. At reducere eller omuedsle
 Brøcken til hele Tal / oc tuert imod hele
 til Brøcken. At reducere til Simpel
 Brud er nu lært.

Den 2. Der som der er noget Brud
 hos it heelt Tal / huorledis de skulle da
 baade reduceris til it Brøcken.

Den 3. Huorledis at du kan omueds-
 le it Brøcken / som scriffuis met it store
 Tal / til det mindste Tal / som haffuer
 den samme Propors eller værd.

N iij

Den

Den 4. At forsøge / huilket Brud
aff ti eller flere er størst.

Den 5. At finde it Bruds værd.

Den 6. at omuædste Brud / som hæff-
ue vilige Næffnere / til lige oc ens Næffnere.

I. At Reducere Brøcken til it heelt Tal.

De Brud som ere større end it
heelt / kand du Reducere oc vedste
som til hele / naar du diuiderer din
Tællere / som større er med din Næffnere:
Det du faar vdi din Quotient, det er de
hele Tal. Restants er din Tællere / det
scriff offuer din Diuisor eller Næffnere /
som $\frac{826}{7}$. giøre 118. hele oc $\frac{1}{7}$.

2. At Reducere Heelt til Brøcken.

Tvert imod vilse du omuædste it
heelt Tal til it Brudet / eller til no-
gen vilse Parter. Da tag dine par-
ters Næffnere / oc multiplicere med han-
nem samme hele Tal / oc scriff din Næff-
nere vnder dit Product. Saa kane du Red-
duces

ducere eller omuedfle 64. vdi 4. eller 4.
dele/naar du forøger 64. met 4. oc kom-
mer da $2^{\frac{56}{4}}$. Dette hæffuer du synderlige
behoff vdi Addition oc Subtraction.

Item naar mand vil enfaaldelige om-
uedfle it heelt / til it Brudet Tal / som
mand tit behoffuer vdi addition oc de-
dre Species, naar mand paa den ene Si-
de met it heelt Tal/oc paa den anden Si-
de met it Brudet Tal/tilige skal operere:
Da pleyer mand at satte vnder det hele
Tal/denne Figure 7. det er It / eller oc
samme hele Tal scriffue to gange/ det er
vnder oc offuen Strigen. 8. hele vil ieg
giøre til et Brud : Saa scriffuer ieg der
strax vnder 7. eller 8. saa $\frac{7}{8}$. eller oc saa $\frac{8}{7}$.
Oc er da strax it Brud. Item 12. komme
saa vdi Brocken $\frac{12}{7}$. eller saa $\frac{7}{12}$. Dette
hæffuer synderlige sin Brug her i Multis-
plication oc Diuision.

3. At Reducere it Heelt oc Brudet Tal tilsammen/til it Brudet.

MEn der som der er it heelt Tal/oc
it Brud hos hinanden / da giør
X iiii dens

dennem til Ze Brud saaledis : Multi-
plicere de hele met dit Bruds Nessnere / til
dette Product leg dit Bruds Tellerer / oc
scriff her vnder dit bruds Nessnere. Saa
gior 23 $\frac{2}{3}$. vdi Ze brud $\frac{2}{3}$. Thi at 3. gange
23. ere 69. Addere 2. fr 71. vnder huilcke
jeg scriffuer Nessneren som er 3. oc kom-
mer 3.

4. Alt omuedle it Brøcken / som
scriffuis mee it store Tal / til det
mindste Tal / som gielder
dog lige meget.

Dette gior mand / fordi at det er
vanskeligt / saa vel vdi hele Tal
som vdi Brøcken / at operere mee
mange Figurer / tuert imod lat / at reg-
ne met it lidet oc mee saa Figurer. Der-
saare vdi saadan Exempler / tag det min-
dre Tal vdi dit Brud aff det større / oc
vdstat det største / Dernæst tag atter det
mindre aff det større / som du haaffuer i-
gien / oc dette gior saa lenge indeil du faar
tuende lige Tal. Tag saa it aff disse oc
diuidere begge Tal vdi dit Brud / oc faar
da

da de mind
de kunde sa
Jeg vil re
pel Brud a
oc gior
36. aff 84.
48. Nester
4. Atter p
er du ij. li
sare diuid
Tal vdi di
saar du 3.
tømer dette
se Figurer
haade 2. aff
alle lige ens
Men k
tion optent
diuidere dit
oc faar du d
som det kan
huert Tal n
3. gange din
gange din D
som er lige

da de mindste Tal vdi din Quotient som
de kunde scriffuis met.

Jeg vil repetere dette forneffnde Sim-
pel Brud aff de Bruds Brud / som ere:
 $\frac{36}{84}$ oc giøre til det mindste Tal: Tag
36. aff 84. Kester 48. Dernast 36. aff
48. Kester 12. Disse 12. aff 36. Kester
24. Atter 12. aff 24. Kester 12. Her haff-
uer du ij. lige Tal / som er 12. 12. Ders
faare diuidere met it aff dennem / begge
Tal vdi dit Brud / først 36. met 12. da
faar du 3. Siden 84. met 12. fr 7. oc
kommer dette $\frac{36}{84}$. saa at staa vdi sine mind-
ste Figurer $\frac{3}{7}$. oc giøre alle try Brøcken /
baade $\frac{3}{4}$. aff $\frac{2}{3}$. aff $\frac{6}{7}$. oc dette $\frac{36}{84}$. oc dette $\frac{3}{7}$.
alle lige ens meget.

Men kant du nu foruden Subtrac-
tion optencke oc finde saadant it Tal / da
diuidere dit Bruds begge Tal der met /
oc faar du da som sagt er / det minste Tal
som det kand scriffuis met. Dele $\frac{12}{12}$. aff
huert Tal met 4. da faar du 4. vdi 12.
3. gange din Numerator, oc vdi 16. 4.
gange din Denominator, oc kommer da
 $\frac{3}{4}$. som er lige saa meget / som $\frac{12}{16}$.

¶ v

En

En anden Maade paa det
samme.

KAnt du oc finde saadan din Delere vdi
saadan maade. Dele din Brockis
Neffnere met samme Brockis Tellerer/
oc der som du faar da it heelt Tal/forus
den Residuum vdi din Quotient, da er
Telleren din Diuisor, oc skalt diuidere
met hannem baade din Brockis Tellerer
oc Neffnere. Men der som du faar noget
Residuum offuer det hele vdi din Quo-
tient, da dele din Brockis Tellerer / som
vaar din første Delere met samme Resi-
duo. Oc faar du anden gang it Residu-
um eller Rest / da dele her met dit første
Rest: Kommer der end da it Rest/da dele
det met det andet Rest / oc saa hen indtil
du faar ingen Rest vdi din Quotient.
Denne sidste Diuisor er din almindelig
Delere.

For det første tag dette Exempel. $\frac{36}{18}$.
Dele 36. met 18. oc faar du da 2. vdi
Quotienten oc er intet Rest/ huorfor 18.
som er din Tellerer/er din Diuisor. Dele
da dit Brocken her met/oc faar 18. vdi 18.
1. gang

1. gang oc
at faa 1. so
for de
Diuidere se
kommer 1. 1
sidum 108
din første 2
enten oc er
a din fell
Brocken he
1. gang me

D
baade 2
ne oc icke e
gem indtil de
met it aff der
Men komm
ede Tal /
nderis met
hadant Tal
den første ga
vdi din halue
1. gang oc
halffue Deel
ede Brock

1. gang oc 18. vdi 36. 2 gange / oc kommer
at staa $\frac{1}{2}$. som er lige saa meget som $\frac{18}{36}$.

For det andet tag dette Exempel $\frac{324}{432}$.
Diuidere som nu sage er. 432. met 324.
kommer 1. vdi Quotienten, oc er die Resi-
dium 108. Met dette Residuo diuidere
din første Delere 324. fr 3. vdi Quotis-
enten oc er intet Rest. Huorfaare 108.
er din fellis Delere. Diuidere da die
Brøcken her met / saa kommer $\frac{3}{4}$. som er
lige saa meget som $\frac{324}{432}$.

Den tredie Maade.

Et baade Tallene vdi die Brøcken ieff-
ne oc icke odde Tal / da halffuere den-
nem indtil der kommer tuende lige Tal /
met ic aff dennem / diuidere som sage er.
Men kommer der vdi din halffuering
odde Tal / da see til om de kunde icke di-
uideris met 3. eller 5. eller 9. eller noget
saadant Tal. Men er Tallet icke odde
den første gang / da gior som nu sage er
vdi din halffuering. $\frac{168}{336}$. diuidere met 2. fr
 $\frac{84}{168}$. atter ved 2. diuideret / fr $\frac{42}{84}$. Hues
halffue Deel er $\frac{21}{42}$. Nu lader saadan
odde Brøcken / sig icke halffuere /
for

for det ene odde Tals skyld / som er 21.
 Derfaare tag tredie Delen / det er / diui-
 dere met 3. $\text{fr } \frac{7}{14}$. Videre tag den 7. deel
 det er diuidere mee 7. $\text{fr } \frac{1}{2}$. som er lige mee
 det første $\frac{168}{336}$. Oc lige saa gjør vdi andre
 Exempler. Som $\frac{33}{44}$. bliffuer mindre ved
 11. oc kommer $\frac{3}{4}$.

Der som dit Brøcken / som du vilt
 formindste / haffuer større Tellerer end
 Neffnere / da diuidere som før er sagt /
 Telleren met Neffneren / oc faar du da
 baade hele oc Brøcken. Men handle mee
 Brøcken som nu er sagt. $\frac{120}{48}$. Diuidere
 120. met 48. $\text{fr } 2\frac{24}{48}$. Disse $\frac{24}{48}$. formind-
 ste. Dele 48. met 24. oc finder første
 Diuision intet Rest. Huorfaare 24. er
 din Diuisor oc kommer $\frac{1}{2}$. lige saa meget
 som $\frac{24}{48}$. Gjør nu $2\frac{1}{2}$. til it Brøcken / som
 lært er / kommer $\frac{5}{2}$. Huilcket Brud er li-
 ge saa meget som $\frac{120}{48}$.

S. Alt kiende / huilcket Brud aff
 tuende er størst.

S Iste du vide / huilcke aff tuende
 Brud størst er / da sæt op til huer
 Teller

2561
 Tellere it o. eller Siphre imod den høy-
 re Haand: Affdele saa huer Tellere mee
 sin Neffnere/ den største Quotient giff-
 uer dig tilkiende/ huileket Brocken størst
 er. Huileket Brud er størst aff $\frac{3}{5}$. oc aff $\frac{4}{7}$.
 Sæt nu it o. op til huer Tellere/som her
 staar. $\frac{30}{5}$. $\frac{40}{7}$. Affdele nu huer Tellere mee
 sin Neffnere. 30. met 5. da faar du 6. Des-
 le saa 40. aff met 7. da faar du $5\frac{5}{7}$. De
 saa met andre flere. Vdaff disse tuende
 Producter kant du vide oc see: At $\frac{3}{5}$. ere
 større end $\frac{4}{7}$. fordi at 6. ere meer end $5\frac{5}{7}$.

En anden Maade.

Multiplificere offuer Raarst / $\times$ / det
 første Bruds Tellere mee det andee
 Bruds Neffnere: Dernast det andee
 Bruds Tellere / mee det første Bruds
 Neffnere. See nu til huileket Product
 størst er/ oc aff huileken Tellere det kom-
 mer: Thi det Brocken er størst/ aff hues
 Telleris multiplicats / det største Pro-
 duct kom aff.

Exempel:

Huile

Hvilket er størst aff $\frac{1}{4}$. oc $\frac{1}{2}$. Multipli-
 cere offuer Raarff / $\begin{matrix} a & c \\ & \times \\ b & \end{matrix}$ 3. met 2. kom-
 mer 6. oc 1. met 4. kommer 4. Nu er 6.
 større end 4. Derfaare er det Brøcken
 størst / aff hues Telleris Multiplieats/
 dette Product, som er 6. kom aff. Oc er
 saa $\frac{3}{4}$. meer end $\frac{1}{2}$.

6. At finde huor meget it Brud
 bemercker eller gior.

Tag det Tal paa de Parter / som
 mand almindelige deler det Hele
 vdi / om huilket dit Brud liuder.
 Multiplicere samme Parters Tal mee
 din Tellerer / eller oc Telleren met Par-
 ternis Tal : Dit Product her aff dele
 ved din Nessnere: Din Quotient giffuer
 dig strax tilkiende dit Bruds værd.

Exempel.

$\frac{3}{4}$. aff en Dale / huor mange $\frac{1}{2}$ gior
 det : Tag Tallet paa saa mange $\frac{1}{2}$ / som
 mand almindelige regner vdi en Dale /
 det

det er 32.
 lere / det er
 met 4. da
 ge $\frac{1}{2}$ gior
 Item
 Numerato
 hanneum m
 met 16. til
 dere met D
 oc Rester
 24. di
 ator som e
 m.
 Item hu
 andis D fi
 19. $\frac{1}{2}$ / $\frac{1}{2}$ D.
 Item hu
 28. $\frac{1}{2}$ /
 12. $\frac{1}{2}$.
 Item hu
 gnendis A
 Dær.
 Men vile d
 Brud / da
 Bruds Brud
 for er lart.
 nu er sagt.

2561
det er 32. dette multiplicere med din Teller
lere/ det er/ 3. kommer 96. Dele dennem
med 4. da kommer der 24. β oc saa man
ge β giore $\frac{3}{4}$. aff en Dale.

Item $\frac{2}{3}$. aff 1. w⁸ er 10. β / 8. d. Leg
Numerator op / som er 2. Multiplicere
hannem med sit v⁸ard/det er giordennem
med 16. til β . da faar du 32. β . Dem diu
dere med Denominator, som er 3. β 10.
 β / oc Rester 2. β / Dennem giordet til
d. β 24. diuidere dennem med Denomi
nator som er 3. da faar du 8. d/ oc er saa
ret.

Item huor meget er $\frac{3}{4}$. aff 1. $\mathcal{A}$ / reg
nendis $\mathcal{A}$ for 24. β . Gior som tilforn β
19. β / 2 $\frac{2}{3}$. d.

Item huor meget er $\frac{1}{4}$. aff it Centener/
 β 28. $\mathcal{L}$ / regnendis Centeneret for
12. $\mathcal{L}$.

Item huor meget er $\frac{12}{13}$. deel aff it Aar/
regnendis Aare for 52. Vger / β 48.
Vger.

Men vilst du vide v⁸ardet paa it Bruds
Brud / da skalst du først giore samme
Bruds Brud til it Simpel Brud / som
for er lert. Oc dernæst bare dig at/ som
nu er sagt.

Exem

Exempel.

$\frac{2}{3}$. aff $\frac{1}{2}$. aff $\frac{1}{8}$. huor meget giøre de aff
1. Dale. Giør dennem til it Sempel
Brud / da kommer $\frac{4}{48}$. eller formindstet
met 4. saa $\frac{1}{12}$. Multiplicere nu din Nus
merator, met en Dalers vanlige Pars
ter / det er met 32. f. Det Multiplicere 1.
met 32. f. 32. Disse diuidere met din De
nominator 12. da faar du 2. f. oc Resten
8. f. Dennem giør til $\frac{1}{6}$ / met 3. f. 24.
Dennem diuidere met din Denominas
tor, kommer 2. saa er nu $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$. aff 1. $\frac{1}{2}$.
2. f. / 2. $\frac{1}{6}$.

7. Alt Reducere mange haande Brud / at der kand vere en lige Neffnere vnder dens nem alle.

Di Addition oc Subtraction her
vdi Brocken / kant du icke operere
vden du giør først dine Neff
nere lige / Ellers vaare det saa / som du
ville legge wieffne Mynt / Maader eller
Beet / eller huad andet Tal tilsammen /
huilke

huilcket dog icke kand rettelige skee / som
vdi Addition i heelt Tal er lært. Om
ieg nu vilde addere $\frac{3}{4}$. aff 1. w $\frac{8}{8}$. (det er 32.
al) til $\frac{1}{4}$. aff 1. w $\frac{8}{8}$ / det er 4. $\frac{1}{4}$ / da finge
ieg icke ret. Thi da lagde ieg $\frac{3}{4}$ oc al tils
sammen / oc komme da enten for mange
 $\frac{1}{4}$ eller for saa al.

Dette skeer oc saa vdi Subtraction.
Derfaare at du kant diff rettere legge tils
sammen atskillige Parter oc Brøcken /
da skalt du reducere eller giøre dine Nef-
nere lige / det er til en Nefnere / huilcke
skeer vdi saa maade.

Multipliere din Nefnere vdi hin-
anden / deris Product beholt for din Al-
mindelig Nefnere : Dernæst det første
Brøckis Tellere met det andet Brøckis
Nefnere. Oc tuert imod det andet Brø-
ckis Tellere met det første Brøckis Nef-
nere / da faar du tuende Tellere / oc vnder
huer aff dennem scriff den fellis Nefnes-
re. Oc er saa giort.

Exempel.

$\frac{3}{4}$. oc $\frac{2}{3}$. ere atskillige vdi Nefnere.
Multipliere først Nefnerne vdi hinan-
dens

den: Saa 4 gange 3. ere 12. som ere den
fellis Næffnere. Forøge nu 3. met 3. kom-
mer 9. Dernæst 2. met 4. $\text{fr } 8.$ Oc haff-
uer da tuende Tellere / som ere 9. oc 8.
scriff vnder huer aff dennem din almin-
delig Næffnere / som er 12. oc kommer saa:

B	C.	B	C.
$\frac{3}{A \ 4}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{9}{A \ 12.}$	$\frac{8}{A \ 12.}$

2. Der som du wilt reducere tuende
Bruds Brøcken til en Denomination,
da gjør først huer aff dennem til et Sim-
pel Brud / som før er sagt / oc siden holt
dig som nu bleff lart.

Exempel.

Wilt du gjøre $\frac{2}{3}$. aff $\frac{1}{4}$. oc $\frac{3}{4}$. aff $\frac{1}{2}$. til ens
Næffnere. Da gjør først $\frac{2}{3} \cdot \frac{1}{4}$. til Sim-
pel Brøcken / oc faar da $\frac{2}{12}$. huileke for-
mindstede gjøre $\frac{1}{2}$. Oc siden aff $\frac{3}{4}$. $\frac{1}{2}$. faar
du $\frac{3}{8}$. Multiplicere 6. met 8. $\text{fr } 48.$ som
er din fellis Denominator eller Næffneren
huileken du oc skal scriffue 2 gange.
Multiplicere saa 1. met 8. $\text{fr } 8.$ dem scriff
offuer det ene 48. Dernæst Multiplicere
3. met 6. $\text{fr } 18.$ huileke scriff offuer de an-
dre 48.

3. Der

3. Der som du vdi lige maade wilt reducere it heelt oc Brudet Tal/ met it andet heelt oc Brudet Tal: saa bryd huere vdi sig selff/ oc gior siden som nu sagt er.

Exempel.

Nar du Reducerer $7\frac{2}{3}$. oc $3\frac{7}{11}$. vnder en lige Nefnere / da Bryd huer for sig/ staar $\frac{23}{3}$. oc $\frac{40}{11}$. Gior nu som lare er/ kommer $\frac{253}{33}$. oc $\frac{120}{33}$.

4. Jeg vil reducere 4. Brøcken at der skal vere vnder en lige Nefnere. Vdi dette oc andre saadanne Exempler / multiplicere Nefnerne met huer andre/ som aff $\frac{1}{2}$. $\frac{3}{4}$. $\frac{4}{5}$. $\frac{5}{6}$. Nefnerne ere/ 3. 4. 5. 6. Disse multiplicerede giffue dig 360. som skal vere din almindelige Nefnere her vdi/ saaledis : 3 gange 4. ere 12. 5 gange 12. ere 60 : 6 gange 60. ere 360.

Multiplicere nu de samme 360. met den første Brøckis Tellerer/ som ere 1. da bliffuer det som det vaar/ 360. dennē affdele met den første Brøckis Nefnere/ som er 3. Da faar du 120. huilcke skulle vere den første Brøckis ny Tellerer. Dernæst multiplicere atter den selfis Nefnere /

Sij som

som er 360. met det anden Brøckis Teller
 lere/som er 3. da faar du 1080. Dennem
 affdele met fornessnde Brøckis Nessne
 re/som er 4. kommer 270 : Oc det skal
 vere den anden Brøckis ny Teller.
 Multiplicere atter dernæst de 360. met
 det tredie Brøckis Teller / som er 4.
 kommer 1440. Dennem diuidere igien
 nem det samme Brøckis Nessnere/som er
 5. h 288. oc er det tredie Brøckis ny Tel
 lere. Multiplicere atter de 360. met det
 fierde Brøckis Teller/som er 5. kommer
 1800. Diuidere dennem aff met Nessne
 ren/som er 6. da faar du 300. Huilke
 ere det 4. Brøckis ny Teller. Oc staar
 nu disse fornessnde Brud met deris lige
 Nessnere/ som du her seer : $\frac{120}{360}$. $\frac{270}{360}$. $\frac{288}{360}$.
 $\frac{300}{360}$. Oc saa met alle andre. Saa er da
 her paa/ denne Regel.

Multiplicere Denominatores, det er
 Nessnerne saaledis / den første vdi den
 anden/disses Product vdi den tredie/det
 te Product vdi den fierde indtil Enden/
 oc faar du da den fellis Denominator,
 dennie samme Multiplicere met huer
 Bruds Teller / diuidere Productum
 met

met Ness
 lere/som
 is Nessne

Om

$\frac{3}{8}$. $\frac{3}{8}$. $\frac{7}{8}$.
 Addere
 5. oc 7. h
 ere 8. der
 her $\frac{15}{8}$. D
 ren er stør
 kommer sa

En ha
 gior de

met Nessneren/Quotiens viser dig Telleren/som du skal scriffue offuer den selsis Nessnere.

Om Addition vdi Brocken.

Den I. Regel.

Er som de Brudne Tal
haffue lige Nessnere/da addere
Tellerne tilsammen /
oc sat en aff Nessnerne der
vnder neden.

Exempel.

$\frac{3}{8}$. $\frac{3}{8}$. $\frac{7}{8}$. huad giøre de alle vdi en Sum:
Addere Tellerne tilsammen / som ere 3.
5. oc 7. $\text{h. } 15$. Sæt en aff Nessnerne/som
ere 8. der vnder neden / da staar der som
her $\frac{15}{8}$. Dele 15. met 8. effterdi at Telleren
er større/ da faar du 1. heelt oc $\frac{7}{8}$. De
kommer saa at staa $1\frac{7}{8}$.

Den II. Regel.

MEn haffuer du wlige Nessnere / da
giør dennem lige/oc addere saa Nuz
S iij   meras

meratores, eller Tellerne vdi en Sum/
 oc vnder scriff din fellis Nefnere. Som
 $\frac{3}{4}$. oc $\frac{4}{5}$. faa lige Nefnere saa: $\frac{10}{15}$. $\frac{12}{15}$. Ad-
 dere 10. oc 12. h 22. her vnder scriff 15.
 kommer saa: $\frac{22}{15}$. Dele din største Tellerne
 med din Denominator, h $\frac{7}{15}$.

En anden oc kortere Maade.

Multiplicere offuer Kaarff / Addere
 saa de tuende Summe tilhaabe / da
 faar du Telleren. Multiplicere saa baa-
 de Nefnere med huer andre / da faar du
 den fellis Nefnere. som $\frac{3}{4}$. $\frac{4}{5}$. skulle adde-
 ris / 3. gange 5. ere 15. 4. gange 4. ere
 16. Addere h 31. Multiplicere 4. med 5.
 h 20. kommer saa $\frac{31}{20}$. Delet saa: $\frac{11}{20}$.

Den III. Regel.

Vil du addere it heelt oc Brudet Tal
 til it andet heelt oc Brudet Tal / da
 bryd oc gior dennem først til Simpel
 Brud / oc addere dennem saa. Som $\frac{3}{4}$.
 oc $\frac{4}{5}$. bryd huert vdi sig / da faar du aff
 det første $\frac{15}{4}$. aff det andet $\frac{14}{5}$. Addere som
 sagt er / h $\frac{101}{12}$. vdi heelt $8\frac{5}{12}$.

Den

Den III. Regel.

En der flere Brud end tu/da addere først
tu/ oc leg til deris Sum den tredie/ oc
saa frembedre om der er flere/ som $\frac{2}{3}$. oc $\frac{3}{4}$.
oc $\frac{4}{5}$. Addere først $\frac{2}{3}$. oc $\frac{3}{4}$. Facit $\frac{17}{12}$. Her
til addere $\frac{4}{5}$. kommer $\frac{133}{60}$. vdi heelt $2\frac{13}{60}$.

Om SVBTRACTION.

Den første Regel.

Nar Brøcken haaffuer li-
ge Næffnere / da tag den
mindste Tellerer / fra den
Tellerer som er større/ det off-
uerbliffuende Tal sæt vdi
Tellerens sted/ der vnder sæt en aff Næff-
nerne/ saa er det gjort.

Exempel.

$\frac{3}{7}$. vdaff $\frac{5}{7}$. tag 5. aff 6. Resten 1. er $\frac{1}{7}$.

Den II. Regel.

Haaffue de Brudne Tal vilige Næffne-
re / da gjør dem tilflike / oc subtra-
here

here saa som nu lært er. Eller oc multiplicere offuer Kaarss / oc tag saa den mindste sum fra den største/huad Resten bliffuer din Teller. Multiplicere saa Resterne/ oc sæt det vnder neden for en Restere.

Exempel.

$\frac{2}{3}$. fra $\frac{3}{4}$. $\text{fr } \frac{1}{12}$. Item $\frac{1}{2}$. fra $\frac{9}{10}$. $\text{fr } \frac{2}{10}$.
mindstet saa $\frac{1}{40}$.

Den III. Regel.

Vilt du subtrahere it Brudet Tal / vð daff it heelt Tal/saa tag it aff det hele/ oc Bryd det vdi Parter/ som $\frac{2}{7}$. aff 9. Resten 8. hele oc $\frac{4}{7}$. Thi at it heelt giør $\frac{2}{7}$. saa tager ieg her aff $\frac{3}{7}$. Resten $\frac{4}{7}$. med 8. hele.

Den IIII. Regel.

Men vilt du subtrahere it heelt oc brudet Tal/vdaff it andet heelt oc Brudet Tal/da giør dennem huer til it Simpel Brud/ oc operere som er sagt. $5\frac{1}{4}$. aff $6\frac{1}{2}$. komme vdi Simpel Brud saa : $\frac{21}{4}$. oc $\frac{23}{2}$. Subtraheret $\text{fr } \frac{10}{8}$. vdi hele $1\frac{3}{4}$. eller $1\frac{1}{2}$.
Du

2561
Du kan tage mange smaa Brøcken
aff it stœt/naar du først adderer de smaa
oc siden subtraherer. Lige saa Bruds
Brud aff lige saadanne eller andre/naar
du reducerer dennem som sagt er.

Om Duplation oc Dimi- diation.

Esterdi de ere intet andet end at
multiplicere oc diuidere met $\frac{1}{2}$. saa
vil ieg dennem did hense.

Om MULTIPLICA- TION.

Den første Regel.

Slar du wilt multiplicere
it Brudet Tal met it andeel/
huad heller de haffue lige el-
ler wlige Nessnere/da mul-
tiplicere Nessnerne vdi hins-
anden/ oc kommer dit Products Nessne-
re/ Multiplicere i lige maade Tellerne/
da kommer Telleren.

S v

Exem:

Exempel.

$\frac{3}{7}$. met $\frac{2}{5}$. Sig 3 gange 2. ere 6: Oc 7
gange 9. ere 63. staar som hee $\frac{6}{21}$. eller $\frac{2}{7}$.
Item $\frac{2}{3}$. met $\frac{3}{4}$. fr $\frac{6}{12}$. eller $\frac{1}{2}$.

Den II. Regel.

Vilt du multiplicere it heelt oc Brud
det Tal met hinanden / da sæt enten
7. vnder det hele oc operere som sagt er.
Eller multiplicere det hele met din Tels
lere / oc scriff din Tceffnere vnder dit Pro
duct,

Exempel.

8. met $\frac{7}{8}$. sæt saa $\frac{8}{1}$. $\frac{7}{8}$. oc multiplicer
re saa / eller multiplicere 7. met 8. kom
mer 56. oc scriff vnder dennem 8. kom
mer $\frac{56}{8}$. vdi heelt 7. Item: 5. met $\frac{2}{3}$. fr $\frac{10}{3}$.
eller $3\frac{1}{3}$.

Den III. Regel

Men vilt du multiplicere hele oc Bruds
ne Tal met lige saadanne / eller
Bruds Brud met saadanne eller andre /
da reducere først oc operere siden effeer
diffe Regle. Exem

Exempel.

$3\frac{2}{3}$. met $5\frac{1}{4}$. vdi Simpel Brud komis
me de saa $\frac{17}{3}$. oc $\frac{21}{4}$. Multipliceret faar du
 $\frac{357}{20}$. vdi hele faar du $17\frac{17}{20}$.

Item $4\frac{1}{2}$. met $7\frac{3}{5}$. fr $\frac{342}{10}$. eller $34\frac{1}{5}$.

Om DIVISION.

Den første Regel.

De dine Næffnere lige/da
dele den ene Diuidendi Tel-
lere met den anden Tellere/
som $\frac{27}{32}$. diuideret ved $\frac{3}{32}$. giff-
ue 9. Eller oc gjør din Tel-
lere aff din diuidendi Tellere / oc gjør
din Næffnere aff din diuidendis eller diuis-
foris Tellere / som diuidere $\frac{4}{12}$. ved $\frac{2}{12}$. saas
ledis : 4 ved $2 : \frac{4}{2}$.

Eller oc diuidere den største Tellere
ved den mindste / som $\frac{6}{7}$. igiennem $\frac{2}{7}$. 2 vs
di 6. haffuer du 3. gange / Facit 3. hele.

Den

Den II. Regel.

Alffue de Brudne Tal wlige Nessnere/
re/ da multiplicere offuer Raarff/ di
uidendi Tellere ved diuisoris Nessnere/
saa kommer din Tellere: Oc tuert imod
din diuisoris Tellere ved diuidendi Ness
nere/saa kommer din Nessnere/ $\frac{2}{3}$. igiens
nem $\frac{4}{5}$. 2 gange 5. ere 10 : 3 gange 4. ere
12. kommer derfaare $\frac{10}{12}$. eller $\frac{5}{6}$.

Lettere kant du saaledis. Vend op oc
ned din diuisoris Tellere oc Nessnere/ oc
vperere saa som sagt er vdi multiplicatis
one. $\frac{2}{3}$. multiplicere igiennem $\frac{4}{5}$. kommer
saa at staa : $\frac{2}{3}$. $\frac{5}{4}$. Multiplicere nu/ 3 gan
ge 4. ere 12. Nessneren/ 2 gange 5. ere 10.
Telleren/ kommer da saa $\frac{10}{12}$.

Den første Maade/ oc den sidste vdi
denne Regel/ ere brugelige i alle Exem
pler. Men den første Regel er it Com
pendium eller Gienuen vdi Tal met li
ge Nessnere.

Den III. Regel.

Er dine Tellere lige/ da scriff diuisoris
Nessnere offuer diuidendi Nessnere
oc

2561
oc er saa giort. Som $\frac{3}{4}$. igiennem $\frac{3}{8}$. giør
 $\frac{10}{4}$. Tuert imod/ $\frac{3}{2}$. igiennem $\frac{3}{4}$. giør $\frac{4}{8}$.

Den III. Regel.

Vilt du dele it Brudet Tal igiennem
it heelt Tal eller tuert imod/da scriff
1. vnder de hele / oc operere lige som til-
forne. Som 7. igiennem $\frac{3}{4}$. sat saa $\frac{7}{1}$. $\frac{3}{4}$.
kommer $\frac{28}{3}$. det er $9\frac{1}{3}$. Tuert om $\frac{3}{4}$. igien-
nem 7. kommer $\frac{3}{28}$.

Der som hele oc Brudne/ eller Bruds
Brud dig faarekommer / da reducere oc
diuidere saa.

REGVLA DE TRI Vdi Brøcken til at vise deris Brug met.

Sit Tallene her vdi/ som tilforne
vdi denne samme Regel met de he-
le Tal. Multiplicere det tredie
vdi det andet / oc diuidere dit Product,
met det første/ saa kommer det Tal/som
du søgte effter.

En

En tiøber $\frac{3}{4}$. Alne Klade for $\frac{2}{3}$. $\mathcal{N}$ /
 huad kaaster $\frac{5}{8}$. Alne : Multiplicere $\frac{5}{8}$.
 ved $\frac{2}{3}$. $\mathfrak{h}$ $\frac{10}{18}$. eller $\frac{5}{9}$. Disse diuidere ved $\frac{3}{4}$.
 kommer $\frac{20}{27}$: $\mathcal{N}$: Huor meget huer aff
 disse Brocken er vord/huer vdi sit slags/
 er tilforn sagt $\frac{20}{27}$. $\mathcal{N}$ / giøre 17. $\mathfrak{h}$ / $9\frac{1}{2}$.
 $\mathfrak{d}$.

Der som der kommer vdi noget Sted/
 hele oc Brudne Tal tilsammen / da res-
 ducere dennem / oc operere saaledis som
 er sagt. Men der som der kommer hele
 Tal vdi det middelste Sted oc i den tres-
 die / da tør du icke giøre dennē til Brud/
 men bryd deris Product, paa det at du
 kan diuidere med dit Brud / som staar
 vdi det første Sted / Men er der noget
 Brud vdi det middelste Sted / da bør dig
 at bryde baade de yderste Tal.

Kommer dig oc faare flere Raffen /
 dog aff it slags vdi it Sted / som vdi it
 Aar / 3 Maaneder / oc 3 Uger / giffuer
 ieg vd for min vnderhaaldning 200 $\frac{1}{2}$.
 $\mathcal{N}$. Huor meget beløber det sig vdi 7.
 Maaneder : Gior her alle disse slags
 til det mindste slags saaledis / gior Aar
 til

til 13. Ma
 fr 16. Ma
 til Uger /
 Vdi lige
 28. Uger.
 len.

Item
 kaaster 9.
 re 12. met
 met $\frac{3}{4}$. det
 $\mathfrak{h}$ 432.
 som er 3. $\mathfrak{h}$
 det er / di
 ren / $\mathfrak{h}$ 14
 $\mathfrak{h}$ / $\mathfrak{h}$ 9. $\mathfrak{h}$

Item
 huad kaast
 27. $\mathfrak{d}$.

Item
 huad kaast
 Regelen.
 4. $\mathfrak{h}$.

Item
 kaaster 20
 3. Alne / $\frac{1}{2}$.
 1. $\mathfrak{d}$.

til 13. Maaneder / leg 3. Maaneder til /
 fr 16. Maaneder. Diffe Maaneder giore
 til Vger / fr 64. Leg her til 3. fr 67.
 Vdi lige maade giore aff 7. Maaneder
 28. Vger. Operere saa effter Reges
 len.

Item $\frac{3}{4}$. Alne Klade for 12. β / huad
 kaaster 9. Alne : fr 9. w β . Multiplices
 re 12. met 9. fr 108. Diuidere dennem
 met $\frac{3}{4}$. det er / multiplicere 108. met 4.
 fr 432. Her vnder scriff din Nessnere /
 som er 3. saaledis: $\frac{432}{3}$. β / giore det til heele /
 det er / diuidere Telleren met Nessnes
 ren / fr 144. β / dennem diuidere met 16.
 β / fr 9. w β .

Item $\frac{7}{8}$. ad Guld Snore for 4. ale /
 huad kaaster 24. Alne : fr 36. β / 1. ale /
 $2\frac{6}{7}$. d.

Item 1. ad Silcke Lad for $\frac{1}{8}$. w β /
 huad kaaster 10. Alne : Sæt det saa vdi
 Regelen. $\frac{1}{8}$. ad / $\frac{1}{8}$. w β / $\frac{10}{8}$. Alne / fr 1. w β
 4. β .

Item 3. Alne Loret for $\frac{2}{3}$. w β / huad
 kaaster 20 : Kommer vdi Regelen saa :
 $\frac{2}{3}$. Alne / $\frac{2}{3}$. w β / $\frac{20}{3}$. w β / fr 4. w β / 7. β /
 $1\frac{1}{2}$. d.

Item

Item 8. 8 Kuffiner for 24. 8 / huad
kaaster $\frac{3}{4}$. Pund : Vdi Regelen kommer
det saa $\frac{8}{1}$. 8 / $\frac{24}{1}$. 8 / $\frac{3}{4}$. 8 / $\frac{1}{2}$. 8 / 3. 8.

Item 4. 8 Box for 60. 8 / huad
kaaster $\frac{3}{2}$. 8 : $\frac{12}{1}$. 8 / $\frac{1}{1}$. 8 / 3. 8 / $\frac{1}{2}$. 8.

Item $\frac{3}{4}$. Alne Rist Sagen for $\frac{3}{4}$. 8 /
huad kaaster 5. 8 : kommer vdi Regelen
saa : $\frac{3}{4}$. 8 / $\frac{3}{4}$. 8 / $\frac{5}{1}$. 8 / 1. 8.

Item $\frac{7}{8}$. 8 Raaber / oc for huer 8 /
giffuer mand $\frac{1}{12}$. 8 / huad kaaster de $\frac{7}{8}$. 8
Raaber : Vdi Regelen saa : $\frac{1}{1}$. 8 Raaber
ber $\frac{1}{12}$. 8 / $\frac{7}{8}$. Raaber / 1. 8 / 2. 8.

Item $\frac{1}{4}$. Alne silcke Snore for 4. 8 /
huad skal mand giffue for $\frac{8}{9}$. Alne : $\frac{1}{4}$. 8 /
 $\frac{4}{1}$. 8 / $\frac{8}{9}$. 8 / 14. $\frac{7}{9}$. 8.

Item $\frac{9}{10}$. 8 Dueg Solff / for $\frac{5}{9}$. 8 /
huad kaaster $\frac{3}{8}$. 8 : 9. 8 / 17. 8.

Diffe Exempler haffuer ieg icke vild
sat met deris fulde Operats / icke heller
resolueret dennem til hele Tal / som sa-
lige Anders Tygeffon haffuer giort /
men aleniste enfaaldelige fort dennem
vdi Regelen / som de skulle komme at staa
effter Regelen / som ieg satte først vdi be-
gyndelsen vdi Regelen De Tri vdi Bro-
cken

den / oc eff
ne lart vdi
at vngt Di
at offue fan
ledis de tur
oc siden ope
sin tid oc E

PROB
oc po

Ne
tra
hin
on met Di
Men m
den / som
vdi de hele

Om

Di b
Bro
foru

2561
cken/ oc effter de andre Regle/ som bleff-
ue lart vdi Species i Brøcken / paa det
at vnge Disciple kunde haffue diff meer
at offue samme Regle met. Men huor-
ledis de kunde resolueris vdi hele Tal/
oc siden opereris der met/ vil ieg lare vdi
sin tid oc Sted.

PROBA paa SPECIES,
oc paa REGVLA DE
TRI.

Brobere Additionem met Sub-
traction/ oc tuert imod denne met
hin. I lige maade Multiplicatis
on met Diuision, oc hin met denne igien.

Men met Regelen handle her i Brø-
cken / som du tilforn est lart om hannem
vdi de hele Tal.

Om PROGRESSION.

SDi baade slags Progression vdi
Brøcken er ingen anden Regle at
foruente / end som tilforn lart er
vdi

vdi det hele Tals Progression. Men alle-
uiste huad du der adderet / subtraheret /
multipliceret / eller diuideret effter den
maade met hele / det maat du her alt gis-
re / effter som du haffuer lært vdi Brø-
cken. De er alt en Proba baade her og
hisset.

Exempel aff Johanne Scheu- belio.

$\frac{1}{8}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{3}{8}$. $\frac{1}{2}$. $\frac{5}{8}$. $\frac{3}{4}$. Det sidste er $\frac{7}{8}$. Det
første er $\frac{1}{8}$. Summa $\frac{7}{8}$. met helten aff 7.
fr $\frac{7}{8}$.

Om at extrahere / RADICES vdi Brøcken.

Sige saa vddrager mand Quadrats
eller Cubic Røder vdi Brøcken /
som vdi de hele Tal. Thi at der
som baade Tøllene saa vel Telleren som
Neffneren / ere ret Quadrats Tal eller
Cubic Tal / da drager mand lattelige
Quadrats Røder eller Cubic Røder der
aff / dog huer aff sit. Saa vddragis aff $\frac{4}{9}$.
Radix Quadrata, $\frac{2}{3}$. Item Quadrats
Rø

Roden aff
Roden 3: 4
Naar e
Roden da led
vdi det and
Quadrat
vi ieg oc saa
27: siger ie
at sin Qua
dog at 27.
ieg denne l
hic Rod / f
lige vdi 16.
Men de
Quadrat
da brug de
uer sin Br
villie haffu
ttet Naad
dette først
Du kan
duum / naa
drats Rod e
Tøller icke
Vili du dog
det noffue

2561
Koden aff $\frac{16}{25}$. er $\frac{4}{5}$. Lige saa $\frac{8}{27}$. er Cubic
Koden $\frac{2}{3}$: Oc aff $\frac{64}{125}$. er Cubic Koden $\frac{4}{5}$.

Naar enten aff dennem icke haffue
Kod/da leder du til forgefss effter Koden
vdi det andet/ som $\frac{16}{27}$. Endog ieg haffuer
QuadratKod vdi 16: Dog alligenel/ for
di ieg ocsaa icke haffuer den saa ret lige i
27: siger ieg denne Fraction icke at haff
ue sin Quadrats Kod. Tuert imod/ en
dog at 27. haffue Cubic Kod / dog siger
ieg denne Fraction icke at haffue sin Cu
bic Kod/ fordi ieg finder hende icke ocsaa
lige vdi 16.

Men der som du icke saa lige kant saa
Quadrat eller Cubic Kod aff noget tal/
da brug dette Raad/ huiletet ocsaa haff
uer sin Brug vdi de hele Tal/ oc ieg mee
willie haffuer giemt til dette Sted / huil
ket Raad ieg strax vil sette / dog at du
dette forst acter.

Du kant lattelige fiende aff dit Resi
duum/ naar du extraherer nogen Qua
drats Kod eller Cubic Kod / at saadant
Taller icke ret Quadrat eller Cubic tal.
Vilt du dog effter nodtorffigheden/ paa
det noffueste opsøge Koden her til/ saa at

I ij

der

der gantze lidet eller saa gaat som intet/
enten skal feile eller vere til offuers / da
bær dig at som her effterfølger.

Vdi Quadrats Rod at søge gjør saas
ledis. Tag dit faaregiffne Tal oc resolu
uere eller multiplicere det vdi huad Par
ter dig lyst / som vdi 4. 10. 60. 100.
1000. etc. Dit Product multiplicere med
samme Parter: Søg saa vdi dette sidste
Product Roden / lige som vdi de rette
Quadrat Tal. Denne Rod dele aff/
med de samme Parter som du multiplicer
rede med.

Exempel.

Søg Quadrats Roden vdi 79. Jeg
vil søge den vdi hendis fierde Parter/
eller saa/at ieg multiplicerer hende med 4
til Parter. Multiplicere 79. med 4. fr
316. Atter multiplicere disse med 4. fr
1264. Aff huilcke den næste Rod er $35\frac{3}{4}$.
huilcke diuideret ved 4. giffue dig $8\frac{3}{4}$.

Vdi lige maade/der som du resolver
rer det samme Tal til Trysindstius
uendiste Parter / oc multiplicerer Pro
ductet i samme 60. Parter. fr 284400:
Huor aff kommer Roden/som er $533\frac{111}{1000}$.
Huils

Huilske dit
hele oc
Ehi at den
Product m
790000. aff
mer 888
giffuer $8\frac{3}{4}$.
Handle
bic Rod nep
som icke er
som du wilt
dennem met
Cubice Met.
dit faaregiffne
duct Radice
ere til hele T
de met de sam
plicerede met.
Cubicam vdi
faare Cubice
Dernast m
 fr 2592000
cem, som er
sen / som den
Dernast red
kommer 4

2561
Huilcke diuideret met 60. giffue mig 8.
hele oc $\frac{53}{60}$. Delige saa vdi 100. Parter :
Thi at der som du multiplicerer dit
Product met samme Parter / kommer
790000. aff huilcke den største Rod kom-
mer $888\frac{1456}{1777}$. Oc denne diuideret ved 100.
giffuer $8\frac{22}{23}$.

Handle som her effterfølger / vdi Cu-
bic Rod neppeste at vddrage aff it Tal/
som icke er Cubicus. Tag de Parter/
som du vilt resoluerer eller multiplicere
dennem met / oc multiplicere dennem
Cubicè, Met dette Product multiplicere
dit faaregiffne Tal. Tag aff det Pro-
duct Radicem Cubicam. Hende redus-
cere til hele Tal / saa at du diuiderer hen-
de met de samme Parter / som du multi-
plicerede met. Jeg vil søge Radicem
Cubicam vdi 120. ved 60. Parter. Der-
saare Cubicerer ieg 60. kommer 216000.
Dernæst multiplicerer ieg disse met 60.
fr 25920000. Her aff søger ieg Radis-
cem, som er 290. Oc bortkaster Restant-
sen / som det der intet haffuer paa sig.
Dernæst reducerer ieg det til hele met 60.
kommer $4\frac{39}{60}$.

L iij

Gior

Gior lige saa met hundrediste Parter/
Tusindste/ oc Tusinde tusindste/ naar
du der met vilt resoluere.

Stalt du nu extrahere Radicem Qua-
dratam eller Cubicam, aff Brøcken/
som icke ere Quadrats eller Cubic Tal/
da bør dig lige saa at/som dig er nu lare/
først at vddrage Roden vdi Telleren/si-
den vdi Nessneren.

Aff $\frac{15}{16}$. skal ieg haffue Quadrats Rod
det nøffueste ieg kand faa. Jeg resolue-
rer begge Tallene vdi 100. Parter/ oc
faar $\frac{150000}{160000}$. Aff dennem tager ieg Ro-
den/huileken bliffuer $\frac{3}{4} \cdot \frac{87}{100}$. Det er tre fir-
redeel/ oc sin oc firefindstiue hundrede
deel aff en fire deel. Oc saa kaster ieg
bort Restansen oc acter den som intet.

Vdi lige maade Radix Cubica aff
 $\frac{27}{32}$. det neppeste mand kand vddrage hen-
de/er $\frac{300}{342}$. Oc reduceret er hun $\frac{50}{38}$. Par-
ter/ Oc kaster ieg Residuum bort/som
det der intet kand regnis.

Om it Tal at finde / som
mand haffuer nogle atskillige
viffe Parter vdi.

Det

2561
S Et kommer tit at mand skal ople-
de saadant et Tal / som haffuer
nogle viffe Parter / ved huilcke oc
samme Tal tellis eller diuideris : Huor-
saare det er gaffilligt / at mand lærer oc
saa huorledis mand det kand finde.

Naar dig forsattis Parternis Raffen/
som ere / $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{5}$. $\frac{1}{6}$. etc. Da kast din Tels-
lere bort oc søg det største Tal / ved huil-
cket de tuende første Raffen Ræffnere/
kunde lige diuideris ved / som her 2. oc 3.
Huilcket Tal vdi dette Sted er icke an-
det / end 36. Dernæst acte huor tit du
haffuer samme Tal vdi den første Ræff-
nere / 2. oc her ved multiplicere den an-
den Ræffnere. Nu er 1. vdi 2. 2 gange /
Derfaare multiplicere 2. met 3. kommer
6. Saa er da 6. det mindste Tal / som
kand baade met 2. oc 3. diuideris.

Eller oc giør saa / huilcket oc bedre
er. Naar de tuende første Ræffnere / kun-
de icke lige affdelis met nogen anden heel
delere end met 1. Da multiplicere den fors-
te Ræffnere met den anden / Productum
der aff er det mindste Tal / som samme dine
T iij Par

Parter kand findis vdi. Men er der ic
 andet Tal end It / som kand diuidere
 dennem lige (det kant du saa / naar du
 det ene Tal aff det andet / saa lenge sub
 traherer indtil du finder din Delere / som
 dem begge kant dele / som du vdi Reduc
 tion est lart.) Da see til huor tit du haff
 uer denne Delere vdi huer aff Nessners
 ne. Tegn deris Quotient vnder huer
 aff dennem: Oc ved den mindste aff disse
 multiplicere den største Nessnere / eller
 ved den største aff disse multiplicere den
 mindste Nessnere / saa kommer det mind
 ste Tal / som samme tuende Nessnere in
 dehaalder. Dernæst ligne vdi lige maa
 de / det sidste paafundet Tal met den
 næst efftersølgende Nessnere. Søg aff
 dennem baade det Tal / som du dennem
 kand dele met / ved den Delere / diuidere
 huer aff dennem / oc tegn vnder huer aff
 dem deris Quotient. Multiplicere en
 ten den første Nessnere met den mindste
 Quotient, eller den største Quotient
 met den minste Nessnere. Det Tal som
 du da sidst faar er det Tal / huilet et kand
 lige diuideris met alle de Parter.

Der

Derfa
 $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{6}$
 nere 2. met
 saa at 2. oc
 get andet
 mindste
 gange / li
 Product,
 nere 4.
 som alene
 dette 2. er
 6. Da scri
 oc 3. vnder
 oc 2. vdi
 kommer p
 fter kand
 2. 3. oc 4.
 den fjerde
 kant icke f
 nem / da
 anden. 5 g
 Tal / huil
 vdi sig / $\frac{1}{5}$
 ne 60. met
 bi at 6. oc
 Thi du ha

256
 Derfaare vdi det fortagne Exempel
 $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}$. Multiplicere den første Neff-
 nere 2. met den anden 3. $\text{fr } 6$. Oc fordi
 saa at 2. oc 3. kunde icke diuideris met nos-
 get andet Tal end met 1. Da er 6. det
 mindste Tal / som haffuer vdi sig nogle
 gange / lige $\frac{1}{2}$. oc $\frac{1}{3}$. Dernæst ligne dit
 Product, som er 6. met den tredie Neff-
 nere 4. Oc fordi saa at 2. er det Tal/
 som alene kand dele dennem baade. Oc
 dette 2. er 2 gange vdi 4. oc 3 gange vdi
 6. Da scriff disse Quotientes, 2. vnder 4.
 oc 3. vnder 6. Multiplicere nu enten 6.
 oc 2. vdi hinanden / eller oc 4 gange 3.
 kommer 12. som er det mindste Tal / huils-
 ket kand lige diuideris met huer aff disse
 2. 3. oc 4. For det tredie ligne 12. met
 den fierde Neffnere / som er 5. oc fordi du
 kant icke saa nogen fellis Delere aff den-
 nem / da multiplicere dennem met hin-
 anden. 5 gange 12. $\text{fr } 60$. som er det fellis
 Tal / huilket haffuer nogle gange lige
 vdi sig / $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}$. Nu paa det sidste lige-
 ne 60. met 6. den femte Neffnere / oc for-
 di at 6. oc 60. kunde baade delis met 6.
 Thi du haffuer 6. vdi 6. 1 gang. Oc
 Tv vdi

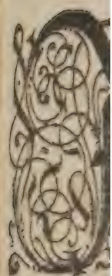
vdi 60. haffuer du dennem 10 gange/teg-
 ne da 1. vnder 6. oc 10. vnder 60. Multis-
 plicere nu enten 60. met 1. oc bliffuer det
 samme/eller 6. met 10. h oc saa 60. Saa
 er da 60. det ringeste Tal / som mand
 kand haffue baade $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{5}$. $\frac{1}{6}$. Parter vdi:
 Det er / vnder dette Tal finder mand in-
 gen Tal / huilket mand kand met alle
 disse Parter lige diuidere.

Item ieg vil vide det mindste Tal /
 som kand lige diuideris met disse Parter.
 4. 10. 16. Den fellis delere til 4. oc 10. er
 2. Thi 2 ere 2 gange vdi 4. Oc 5 gange
 vdi 10. Multiplicere 4 met 5. eller 2 met
 10. kommer 20. Atter vdi 20 haffuer ieg
 4. fem gange / men vdi 16 haffuer ieg 4.
 fire gange. Multiplicere 20. met 4.
 eller 16. met 5. h 80. Det mind-
 ste Tal / som kand reet lige
 diuideris met disse
 Tal / 4.
 10. 16.

Ende paa den forste Bog.

Den

2
 Bog

der hos no
 Tri, hual
 haffue. I
 mange Re
 Brug oc sa
 ieg de nyet
 Regle oc
 nogle flere
 Tri, baade

2561

Den Alnden

Bog / vdi denne Reg- nebog.

Eg haffuer her til
tilsammen screffuet /
Kegle oc Exempler / om
Species vdi heelt oc vdi
Brudet Tal / paa Linis
erne oc met Siphre: De
der hos nogenledis vijsst vdi Regula De
Tri, huad Brug disse samme Species
haffue. Men effterdi at der er endnu
mange Kegle tilbage / som samme deris
Brug ocsaa kunde giffue tilkiende / da vil
ieg de nyttigste her fremsatte met deris
Kegle oc Exempler / oc dog først sette
nogle flere Exempler vdi Regula De
Tri, baade vdi de hele oc Brudne Tal.

Utskilt

Atskillige Exempel vdi RE.
GVLA DE TRI vdi heele
Tal.

De først om Setalie.

En giffuer vdi Riøbenhaffn it Aar
for sin Kaast 20. L / huad beløber
det sig om Vgen:

52. Vger. 20. Daler. 1. Vge.
fr 12. S / $\frac{2}{3}$ D .

Item en giffuer huer dag for 2. Maals
tid Mad 4. S / huor meget beløber det
sig it Aar:

1. Dag. 4. S . 365. Dage. fr 45.
 L .

Item vdi it Gieste herberge ligge 9.
Personer til Kaast vdi 13. Vger / oc giff-
uer huer aff dennem for Kaast 3. S / for
 L 4. al / for Seng 1. S . Huor meget ta-
re samme 9. Personer: Ses huad huer
Persone / oc siden de alle tilhaabe tare 1.
dag. Beløber sig 3. w / sat nu vdi Rie-
gelen.

1. Dag. 3. w . 91. Dage. fr 273.
 w .

Item

Item en kiober 9. L. Xu. oc 8. R. / oc
giffuer for L. 6. w^g mindre 4. s. / Huad
kaaster samme Xu. Resoluere L. til R. /
oc w^g til s. / oc tag her 4. s. fra.

20. R. 92. s. 188. R. fr 54. w^g
9³. s.

Item 1. R. Byg for 14. ale. / Huad
kaaster 1. R.

1. R. 14. ale. 288. R. fr 21. Das
ler.

Item en kiober 30. R. / 3. R. / oc 1. G.
Smør. / oc giffuer for R. 5. w^g 4. s. /
huad kaaster samme Smør. Resoluere
R. oc R. til G. / oc leg saa 1. G. til. Res
soluere w^g til s. / Addere 4. s. / oc scriff saa
først vdi Regelen for den ene R. / 2. G.

2. G. 84. s. 247. G. fr 648.
w^g. 6. s.

Item en kiober Suin for 216. w^g / oc
giffuer for 1. Suin 2. w^g 4. s. Huor
mange Suin faar hand for Penninges
ne.

36. s. 1. Suin. 3456. s. fr 96.
Suin.

Item en kiober it Gad Flest. / som ves
per 5. s⁸ / 4. l^g / oc 6. w^g / kaaster huert
l^g /

l^g/16. w^g/6. s/ huad faaster samme
Glest:

Item en h Sild for 6. w^g 4. s/ huad
faaster 24. h.

1. h. 100. s. 288. h. fr 1800. w^g.

Item en kiober 4. Ester Salt/ Vey-
ner minus 1¹/₂. h/ oc giffuer for Esten 6.
Daler/ huad faaster de 4. h:

12. h. 6. l. 46¹/₂. h. fr 23. l.
8. s.

Item en Est Malt for 36. l/ huad
gielder 1. Skeppe:

288. l. 36. l. 1. l. fr 3. s.

Item en kiober 5. Sacke Humble/
den første Veyer 1. s^g/ 4. l^g/ Den an-
den Veyer 1¹/₂. s^g/ Den tredie 1. s^g/ 16.
l^g/ Den sierde 1. s^g/ minus 6. l^g/ Den
femte 1. s^g/ minus 4. l^g/ oc giffuer for
samme 5. Sacke Humble 44. l/ 1. w^g/ 6.
s/ 4. s/ huad faaster it Lissund: s^g
tilsammen ere 5¹/₂. giør dennem met 20. til
l^g/ leg der til 4. l^g/ oc 16. l^g. Tag saa
der fra for minus 6. oc 4. l^g/ da bliff-
uer igien 120. l^g. Dernæst resoluere oc
addere l/ w^g/ s/ oc s vdi en Sum.

120.

2561
120. lb. 17164. d. 1. lb. fr 12. s/
minus 1. d. / oc er offuer alt $\frac{1}{60}$. d.

Item 1. d. Vin for 20. wē / huad giel-
der en Paatte:

160. lb. 20. wē. 1. lb. fr 2. s.

Item en kiøber 2. Sad Vin / som hol-
de vdi sig 12. Ammer / oc giffuer for d
8. lb. / 1. wē / huad kaafter samme Vin:

1. d. 17. wē. 12. d. fr 102. lb.

Om Speceri.

En kiøber 69. lb. Peber for 109. wē / 15.
s / 6. d. / huor dyre kiøbis 1. lb.:

69. lb. 2114. d. 1. lb. fr 25. s / 6. d.

Item 1. lb. Ingefær for 8. wē / huad
kaafter it lb.:

32. lb. 128. s. 1. lb. fr 4. s.

Item en kiøber 168. lb. 7. lb. Saff-
ran / oc giffuer for huert lb. $3\frac{1}{2}$. lb. / huad
kaafter samme Saffran:

32. lb. $3\frac{1}{2}$. lb. 5383. lb. fr 588.
lb. / 30. s / $7\frac{1}{2}$. d.

Om Klæde / Været oc Silke

Løg.

En

En kiober it stycke Klade holder 35.
Alne/ oc giffuer for huer $\text{ad } 18. \text{f}/$
huad kaaster samme 35. $\text{ad. fr. } 39.$
 $\text{w}^8. 6. \text{f}.$

Item en kiober halffsiuendesinds
tiue Alne Laret/ Alnen for $5\frac{1}{2}. \text{f}/$ Huad
kaaster samme Laret:

Sat sidst for de $6\frac{1}{2}$. tiue Alne 130. $\text{ad}/$
staar som her.

1. $\text{ad. } 66. \text{d. } 130. \text{ad. fr. } 44\frac{1}{2}. \text{w}^8$
3. $\text{f}.$

Item for 1. Alne Laret til Veffuer
lon/ $2\frac{1}{2}. \text{al}/$ Huor meget beløber sig dis
sindstiue Alne minus $5\frac{1}{2}. \text{ad}:$

1. $\text{ad. } 10. \text{d. } 174\frac{1}{2}. \text{ad. fr. } 9. \text{w}^8/$
1. $\text{f}/ 5. \text{d}.$

Item it stycke Damast holder 18. $\text{ad}/$
3. Quarter/ oc giffuis for Alnen 4. $\text{w}^8/$
huad kaaster stycket:

4. $\text{p. } 4. \text{w}^8. 57. \text{p. fr. } 57. \text{w}^8.$

En giffuer for $\text{ad } \text{Sardug } 14. \text{al}/$
huor meget for 24. $\text{ad}:$ fr 7. $\text{w}^8.$

Om Metal.

En kiober 9. f^8 Raaber/ Tara 4. $\text{lg}/$
oc giffuer for $\text{f}^8 35. \text{w}^8/$ huad kaaster
samme Raaber: 20.

20. l^g. 35. w^g. 176. l^g. fr 308. w^g.

Item en giffuer for 1. & Messing. 3.
s/ 4. d/ huad gielder 3. Centener/ Cen-
teneret for 112. Markpund rengnendis.

1. w^g. 40. d. 336. w^g. fr 70. w^g.

Item en kiober it Centener Tin for
16. w^g/ 14. s/ 5. d/ huad kaaster 1. w^g:
fr 2. s/ 2. d.

Item 12. l^g Bly for 16. w^g/ huad
kaaster 1. s^g : fr 16. d.

Om atskillig Vare.

En kiober 6. s^g Hør minus 9. l^g/
oc giffuer for l^g 3. w^g/ minus 4.
s/ huad kaaster samme Hør:

1. l^g. 44. s. 111. fr 305. w^g 4. s.

Item en Steen Hamp gielder 26. s/
3. d/ huad gielder 1. Skaalepund. fr 1.
s/ 3. d/ Regnendis Stenen for 21. s^g.

En kiober 10. s^g Box / oc giffuer for
1. w^g/ 2. s/ 4. d/ huad kaaste de 10. s^g :

1. w^g. 28. d. 2800. w^g. fr 408. w^g
5. s/ 4. d.

Item en haffuer kiobt 2. Sad mee
Telli/ som veye 12. s^g / 15. l^g/ Tara

B

8^l.

8 $\frac{1}{2}$. ℓ g / Skippundet for 24. w g / minus
6. β / huad kaaster samme ij β ad :
20. ℓ g. 378. β . 246 $\frac{1}{2}$. ℓ g. β 291.
 w g / 2 $\frac{1}{2}$. β / 4. β .

Item en tiøber 4. $\hbar$ Honning / som
vege 4. Centener / + 11. ℓ / 5. Centener
+ 48. ℓ / 3. Centener - 9. ℓ / 3 $\frac{1}{2}$. Cen-
tener + 16. ℓ . Tara offuer alt 2 $\frac{1}{2}$. Cen-
tener 92. ℓ / Centeneret for 14. $\mathcal{N}$ 2. $\mathcal{O}$ rt /
huad kaaster samme 4. $\hbar$.

112. w g. 14 $\frac{1}{2}$. $\mathcal{N}$. 1420. w g. β 183. $\mathcal{N}$ 18. β .

Her skalt du acte / huor dette Tegen
+ findis / da betynder det Meer. Oc huor
dette Tegen - staar / da betynder det
Mindre. Mange scriffue oc saa dette sid-
ste Tegen met en stat lang Strig sales
dis —.

Item en tiøber 4. Kurffue met Kus-
siner / venge 128. ℓ / 124. ℓ / 126. ℓ . 123. ℓ .
Tara aff huer Kurff 7. ℓ / kaaster hun-
dret ℓ / 3. $\mathcal{N}$ / 3. $\mathcal{O}$ z.

400. ℓ . 15. $\mathcal{O}$ z. 473. ℓ . β 17 $\frac{1}{2}$. $\mathcal{N}$ /
5. β / 8 $\frac{1}{2}$. β .

Disse Exempler ere endnu paa den-
ne tid : Thi at mand finder saadanne
Tusindfaald nock baade ved sig selff oc i
andre Regnebøger. Nog

2561
Nogle Exempler til REGV.
LA De Tri, vdi hele oc Brudne
Tal tilhaabe.

Alfor den ieg tracterede Species
vdi Brøcken / da tillagde ieg strax
effter Diuisionem, Regulam De
Tri i Brøcken / vdi Brudet tal / der vdi at
vise huad Brug Species haffue / ved no-
gle Exempler / som ieg tog aff Anders
Lygessons regnebog. Der loffuede ieg at
eg vilde vise huorledis saadanne Exem-
pler kunde resolueris til hele Tal / at vn-
disciple kunde diff bedre absoluere
dennem. Endog at dette er lidet andet oc
attere / end den saaregaaende maade at
operere met Brøcken : (Til huilcke ieg
vil haffue vnge Disciple tilraade flitelige
oc leffnlike at øffue sig vdi) dog vil ieg
der holde mit Løffte.

Reglene paa saadanne Resolution
vil ieg først sette / oc siden vise dennem
net nogle Figurer : Vdi huilcke ieg
vil bruge nogle Strige oc Bogstafue.
Strigene til at vise / huilcke Tal / is. elz
er flere skulle multipliceris met hin-
andenz

anden : Men Bogstaffuene / at giffue
tilkiende / huad Sted vdi Regelen saas
dant Product skal staa. Thi ved saadan
Multiplication resolueris Tallene til
ens Denomination oc slags synderligste
vdi de yderste Steder.

Her skal du acte at du effter Regles
ne vdi Regula De Tri, resoluerer flere
Naffn til det mindste Naffn / vdi huad
Steder de findis. Item at giøre vdi baas
de de yderste Steder lige Naffn. Item
at resoluerer Brøcken oc heelt / til ic Brø
cken : De at begynde aller først paa
denne sidste Resolution vdi dit Exempel:
Huor vdi du haffuer saadan en Taffle
til Compendium oc hielp / naar dig vdi
dit Regenskab / Ord aff Daler eller Gyl
den forkommer / at du kant da scriffue for
dennem som her effterfølger.

Scriff for.	$\frac{1}{2}$. En halff.	Ort.	Dale eller Gyl den.
	1. En heel.		
	$\frac{1}{2}$. Halffanden.		
	2. To.		
	$2\frac{1}{2}$. Halffiredie.		
	3. Tre.		
	$3\frac{1}{2}$. Halffierde.		

Det for
som faar
del

De
met Br
ductum vdi
ha effter de
gula De Tri
Denne
lags Exem

figuren her
denne,

En tiob
ne for 24
d. d.

1561

Det første slags Exempler/ som faare er Brut oc det mid- delste oc sidste er heelt.

Regelen.

Slar Brøcken ere vdi it
aff de yderste Sted alene/
da lad Telleren bliffue stille
vdi sit Sted: Men det an-
det yderste Tal multiplicer-
re med Brøckens Næffnere / oc sæt Pro-
ductum vdi samme Sted / oc procedere
saa effter den forscreffne Regel vdi Res-
gula De Tri.

Denne Regel hører oc til det tredie
slags Exempler.

A B

Figuren her til er denne.

Exempel.

En tiøber it stycke Klæde holder 36 $\frac{1}{4}$. Als-
ne for 24. Daler / 1. w $\frac{8}{16}$ / huad faaster
8. ad: B iii Resols

Resoluere det første Tal til Bræcken/
kommer 147 . Lad Telleren staa stille/ oc
multiplicere det sidste/som er 8. met Reff-
neren/som er 4. $\text{fr } 32$. Diffe sæt vdi det
tredie Sted. Resoluere X til w met 2.
 $\text{fr } 48$. Oc leg den ene w til/ $\text{fr } 49$. da
kommer det saa vdi Regelen.

$147. \text{r}.$ $49. \text{w}.$ $32. \text{p}.$ Multis-
plicere nu det middelste met det sidste/ oc
affdele det met det første / da faar du die
 $\text{fr } 10. \text{X} / 1. \text{f} / 1. \text{d} / 149. \text{for}.$

Et andet Exempel.

E n fiøber 20. f Raaber/ oc giffuer for
 $27. \text{f} / 27. \text{w} / 2. \text{f} / 3. \text{d} / \text{huad kaaster}$
samme 20. f Raaber: Gier nu i alle
maade som dig her tilforn er lært / da
kommer det vdi Regelen at staa/som du
her seer.

$11. \text{f}.$ $5211. \text{d}.$ $80. \text{f}.$ $\text{fr } 197. \text{w} /$
 $6. \text{f} / 2. \text{d} / \text{oc } 11. \text{d}.$

Det andet slags Exempler /
som det middelste er Brut.

Reges

Regelen.

Nar der er Brøcken mit i Exemples
eller Regelen / da lad Telleren bliff-
ue der. De multiplicere det første Tal
met. Productum sat oc her / oc operere
saa. Vdaff de første oc tredie slags Ex-
empler hørde du vdi deris Regle / at de
yderste Tal bliffue en Denomination
ved Resolution / som oc saa bør at vere.
Men her vdi dette slags Exempler bliff-
ue de icke hinanden lige / men ellers vdi
de andre slags Exempler altid oc alle-
steds.

Figuren paa den-
ne Regel er denne.

B C
0 0
0 0

Exempel.

En kiober it stycke floel / som haalder
15. Alne / for 29. Daler $2\frac{1}{2}$. Dre / huad
faaster 3. ad :

V iij   Scriff

Scriff $\frac{5}{8}$. $\mathcal{L}$ / for de $2\frac{1}{2}$. Bri / hos de
 29. Daler / bryd det / saa kommer $2\frac{37}{8}$. sat
 Telleren mit vdi Regelen. Multipliceres
 re saa det første / som er 15. med Reffnes
 ren som er 8. fr 120. Sat disse i det første
 Sted / kommer saa :

120. $\mathcal{aD}$. 237. Daler. 3. $\mathcal{aD}$. fr 5.
 $\mathcal{L}$ / 1. $\text{w}\mathcal{E}$ / 5. fr / $6\frac{2}{3}$. fr .

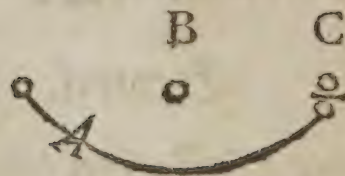
Item 1. fr for $16\frac{1}{2}$. $\text{w}\mathcal{E}$ / huad kaaster
 1. lg :

60. lg . 50. $\text{w}\mathcal{E}$. 1. lg . fr 13. fr / 4. $\mathcal{D}$.

**Det tredie slags / som det
 sidste er Brudet.**

Regelen staar hos det første slags
 Exempler.

Figuren
 er denne.

Exempel.

$\mathcal{EN}$ tiøber 14. Løster Byg 5. fr / $9\frac{1}{4}$. fr /
 oc giffuer for huer Steppe 5. fr / 4. $\mathcal{D}$ /
 huad

huad kaaster samme Byg : Gior de 14.
 L / met 12. til L. Addere 5. L. da faar
 du 173. L. Gior saa de L met 24. til
 Skepper oc leg de $9\frac{1}{4}$. Skepper til / fr
 4161 $\frac{1}{4}$. R. Bryd nu det vdi sig selff / fr
 16645. R / kommer sidst i Regelen. Res-
 soluere 5. β til δ / oc addere 5. fr 64. sæt
 dennem met vdi. Multiplicere det første
 met det sidstis Nessnere / som er 4. kom-
 mer i Regelen som her staar.

4. R. 64. δ . 16645. R. fr 706.
 22. 18. β .

It andet Exempel.

EN kjober 1. Sad Vinsteen haalder
 498 $\frac{1}{2}$. L / oc giffuer for 100. L / 8. R
 minde 15. β / huad kaaster samme Sad :
 500. L. 177. β . 2494. L. fr 36. R /
 18. β / oc bliffuer offuer alt 10 $\frac{25}{177}$. δ / W
 deelt.

Det fjerde slags / som det
 første oc middelste er Bru

det.

W v

Reges

Regelen.

Multiplicere det første Bruds Teller
 med det middelste Nessnere / det Pro-
 duct sæt vdi det første Sted. Multipli-
 cere oesaa det sidste Tal med det første
 Nessnere / det Product sæt vdi det tredje
 Sted. Det middelste Teller sæt for det
 middelste Tal.

B

Figuren her paa
 er denne.

Exempel.

En kieber 3 stycker Kammelot / som hold
 de tilsammen $87\frac{1}{2}$. ad / saar $54\frac{3}{4}$. wg /
 huad kaaster 8. Alne = Bryd huert Brud
 i sig / Multiplicere saa 527 . med 4 . fr
 2108 . Oc 8 . med 6 . fr 48 . kommer saa vdi
 Regelen.

2108 . ad . 219 . wg . 48 . ad . fr $4\frac{1}{2}$.
 wg / $7\frac{1}{2}$. fr / 3 . B / oc $\frac{237}{327}$. deel B i sit mind-
 ste.

Et andet Exempel.

En

2561
En kiober it stycke Eiden Atlast / hol-
der $43\frac{1}{2}$. Alne / for $34\frac{2}{3}$. Gyldeu/
huad kaaster 3. ∞ :

Her maat du først lære at vdsige oc
forstaa dette ny slags Brøcken / huilcke
du saa først vdsiger / 3 gange en to dele
7 gange : 2 gange en to deel 5 gange.
Huorledis det gaar her til met / kand du
bedre forstaa aff det sidste / du tager en to
deel / det er en halff ij gange / h it heele.
Dette tager du fem gange / Eller 5 gan-
ge ij halffue ere 10. halffue / det er / 5 he-
le.

Saaledis giør saadanne Brøcken til
it Simpel Brud. Multiplicere det som
staar for / met det som staar inellem baa-
de tuer Linierne / som er vdi det andet Ex-
empel 2 met 2. h 4. Her leg til det som
staar offuen for den øffuerste Strig / som
er 1. kommer 5. Det bliffuer din Nume-
rator. Multiplicere dernæst det samme
middelske met det vnder den næste Strig /
som er 2. met 5. h 10. huilcke er din De-
nominator, oc kommer saa $\frac{5}{10}$.

Eige

Lige saa gjør oc ved det første / 2 gants
ge 3 ere 6. it til er 7. Numerator. 2 gants
ge 7 ere 14. staar saa $\frac{7}{14}$. De kommer saa
 $43\frac{7}{14}$. $\text{ad} / 34\frac{5}{15}$. N . Bryd dennem i
fig / N $\frac{629}{14}$. $\text{ad} / \frac{145}{15}$. N . Multiplicere
da nu effter Figuren oc Regelen / kom
mer saa at staa.

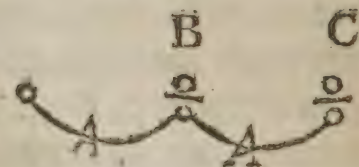
6090. ad . 345. N . 42. ad . N
2. p 9. B $\frac{11}{87}$.

Det femte slags / som mit
vdi oc sidst er Brudet.

Regelen.

Multiplicere det middelste Neffnere
met det hele Tal / oc Productum
met det sidste Neffnere / dette sat først.
Sat Telleren aff det middelste mit vdi:
De Telleren vdi det sidste / sidst.

Figuren er denne.

Exempel.

En

2561
En tiøber 55. & Kissen Bryn faar 14.

N $3\frac{1}{2}$. Ort / huad kaaster $12\frac{5}{7}$. &

Scriff for $3\frac{1}{2}$. Ort $\frac{7}{8}$. Disse sat op til
14. oc gjør til it Brøcken / kommer $1\frac{59}{8}$.
N. Sat dennem mit vdi / Bryd vdi lige
maade de sidste / $12\frac{5}{7}$. fr $\frac{90}{7}$. Multiplicere
nu 55. met 8. fr 440. Dette met 7. fr
3080. & / sat dennem først / oc kommer i
Regelen som her staar.

3080. &. 119. N. 90. &. fr 3. N
11. & / $5\frac{1}{2}$. &.

Det siette slags / vdi huil-
cket det første oc sidste ere
Brudne.

Regelen.

Multiplicere det middelstis Nessnere
met det hele Tals Tellere / Produc-
tum sat vdi det første Sted. Multipli-
cere det sidste Tals Tellere met det første
Tals Nessnere / sat vdi det sidste Sted /
det hele lad staa mit vdi.

Figur

Figuren er denne.

Exempel.

$8\frac{3}{4}$. f° Bly for 99. Gylden / huad
Faaster 1. f° oc $15\frac{3}{4}$. lg :

Bryd det første i sig self / multiplicer
re det saa met den sidste Brøckis Neffnes
re / som er 4. kommer 172. f° / gjør den
nem met 20. til lg / fr 3440. Sat den
nem først vdi Regelen. Dernæst gjør det
1. f° met 20. til lg . Leg de 15. lg til / Bryd
det met $\frac{3}{4}$. kommer 143. Dennem multi
plicere met den forstis Neffnere / som er /
5. fr 715. Sat dem sidst i Regelen / kom
mer resolueret saa at staa :

3440. lg . 99. N . 715. lg . fr
 $20\frac{1}{2}$. N / 1. f° / $10\frac{8}{43}$. D .

Det siuende oc sidste slags
Exempler / vdi huilcket det første
middelste oc sidste ere
Brudne.

Reges

Regelen.

Multiplicere det forstis Telleren med
det andet Næffnere / dette Product
med det sidstis Næffnere / det sat forst.
Multiplicere saa den forstis Næffnere /
med den sidstis Telleren / det sat sidst. Det
middelsis Telleren sat imellem.

B

Figuren er denne.

Exempel.

En tiøber $23\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ Glest / oc giffuer for $3\frac{1}{2}$.
og 15. Daler $\frac{1}{2}$. Ort / huad kaaster sam-
me Glest:

Bryd det forste som er $3\frac{1}{2}$. oc faar du
 $\frac{19}{2}$. formere dennem med det middelsis
Næffnere / som er 8. (Thi for $\frac{1}{2}$. Ort sats-
ter ieg $\frac{1}{8}$. oc naar det Brydis med 15. $\frac{1}{2}$.
 $\frac{131}{2}$.) oc det Product med det sidstis Næff-
nere / som er 4. $\frac{1}{2}$ 608. sat dennem forst /
Sat nu det middelsis Næffnere mit vdi
Regelen / som er 121. Bryd nu det sidste i
fig

fig selff / som er $23\frac{1}{4}$. da faar du 95. Den
nem formere met det forstis Reffnere /
som er 5. kommer 475. p° / dennem giør
met 20. til lg / fr 9500. Sæt disse sidst /
oc kommer saa at staa.

608. lg . 121. ll . 9500. lg . fr 1890.
 ll / 1. wg / 10. p / 2. ak .

Andre saadanne Exempler kand
mand nu lattelige giøre effter disse Reg-
le / Figurer oc Exempler.

Regel om Vinden oc Taben.

DE ere nogle Regle / som haffue
deris rette operation lige met
Regula De Tri : Dog haffue de
nogle synderlige oc eyelige Raffn / aff de
ting / som der mæst handlis oc spør is om
vdi dennem. Saa haffue de oc nogle y-
dermere Regle at acte / huorledis saadan-
ne deris Spørsmaal oc Exempler diff be-
hendigere oc bedre kunde regnis oc absol-
ueris. Saadan ere Regelen om Vinden
oc Taben. Regula Fulci, Regula om
Vnt

2561
Bytte/ Regelen om Vedsel/ eller atskils-
lige Mynts/ Maaders oc Beeters faars-
ening oc lignelse. Om disse vil ieg kaars-
telige tale førend ieg kommer til Regu-
lam De Tri Conuersam oc de andre eff-
terfølgende Regle.

Vdi denne Regel om Vinden oc Tas-
ben/ acte vel disse stycker.

Sæt oc ordinere oc handle met Tals-
lene her/ som du gjorde vdi Regula De
Tri.

Merck oc huad din Vaare met Tas-
ring / Foerløb oc anden omkaastning
kommer dig at staa. Dernæst see til disse
effterfølgende Regle/ huad du kant vinde
eller tabe/ naar dig bør at selle din Vare
effter sat Riob: Item huad du kant vins-
de eller tabe/ naar du maat selle din Vas-
re effter din egen vilie.

Du finder synderlige vdi denne han-
del try flags Exempler/ til huilcke ieg vil
sætte nogle Regle effter huilcke saadanne
Exempler kunde kaanstelige regnis oc
fuldkommis. Men det tredie flags Ex-
empler føris til daabilt operation / oc i
daabilt Regel.

X

Det

Det første slags Exem- pler.

En liöber 7. li Malt for 36. $\mathcal{L}$ / oc kom-
mer vdi Marcket der met/ maa giffue
se for 5. s. / huad vinder hand eller taber
hand paa samme Last Malt:

Regelen.

Vdi saadanne Exempler far frem eff-
ter Regelen De Tri, oc huad du faar
vdi det siende Tal i samme Regel. Dee
ligne ved din hoffsuet Sum/ eller det som
du haffuer at rette dig effter / oc som du
först handlet met / vere sig enten Vare
eller Penninge : Det er / subtrahere det
ene fra det andet / saa seer du huileket
størst er: Bliffuer der Residuum aff din
hoffsuet Stoel/ da haffuer du tabt. Bliff-
uer der oc Residuum aff din Betalning/
eller det som du igienfaar/ da er det meer
end din hoffsuet Sum. Her aff kant du
vide huad du vinder eller taber.

Men acte her huad Parter du haff-
uer aff Varenne/ oc huad du fanger ders
faare/ sat Varenis Parter först vdi Re-
gelen

2561
gelen / Riobet der paa sæt mit vdi. Men
hoffuēt Summen paa dine Vare sæt
sidst / som vdi dette fortagne Exempel.

a   b   c
1. R. 5. s. 288. R.

Multiplacere c met b. kommer 1440.
Dette diuidere met a. huilket du icke
fant. Thi 1. huereken diuiderer eller
multiplacerer / der faare er det absolueret
met Regula De Tri: Men dele dette dit
Product som er s met 32. fr 45. ll. Disse
ligne ved din Penningis hoffuēt Sum/
som vaare 36. ll. Dennem subtrahere
aff din sidste Sum / Kester aff denne 9.
ll / som hand haffuer vundet.

Item en haffuer kiøbt it stycke Maes
feyne / holder 32. ad / 3. Rorter / for 12. w^g
6. s. Naar hand sel Alnen for 5. s / 6.
d / huad heller taber / eller vinder hand:
Sæt saa:

a   b   c
4. p. 66. d. 131. p. Multiplacere
c met b. fr 8646. d. Disse diuidere mee
a. fr 2166 $\frac{1}{4}$. d. Dennem giør til s / oc sit
den til w^g / da faar du 11. w^g / 6. s / $\frac{1}{4}$. d /
X ij   huils

huilket naer du subtraherer aff den første Sum / Resten aff hannem 9. $\frac{3}{4}$.
d/ som hand tager paa Stycket.

Det andet slags Exempler.

En koster et stycke Engelsk / holder 42.
ad / for 65. R / hvor dyre skal hand
selle 1. Alne igien at hand kand vinde / 6.
R.

Vdi de andre Exempler vaar Vardet
paa Varene vist / men Bindingen eller
forlisningen vaar wiss : Her er tuert i
mod Bindingen oc forlisningen wisse /
men Vardet paa Varene er wist / det
vil mand vide.

Regel.

Ad dere din Binding / det er / det som
du vil vinde / til din hoffsuet Sum /
som er lige ting med Bindingen / oc faar
du da try Tal aff fire. Disse ordinere oc
operere vdi Regula De Tri, oc faar du
det som du søgte effter.

Men

2561.
Men vdi forlisningen / subtrahere
hannem fra din hoffuet Sum / oc gior
saa lige som vdi Bindingen.

Lag Exemplet igien / Leg 6. Til
65. R / R 71. R / sat nu saa vdi Reges
len.

42. aD. 71. R. 1. aD.

Diuidere alene 71. met 42. da faar
du 1. R / 15. s / 7²/₁₁. D / som hand skal giff
ue huer Aline for.

Item en kjober Ingefar for 98. w8 /
oc giffuer for 1. s / 5. w8 / 6. s / Nu haaff
uer hand det sold igien / oc haaffuer tabt
paa sin hoffuet Sum 8. w8 / huilcke
haaffuer hand sold huert Pund: Subtra
here de 8. w8 / fra din hoffuet Sum / som
er 98. bliffuer igien 90. Sat dem mie
vdi Regelen. Gior nu de 98. w8 til s / oc
sat det først / Oc de 5. w8 6. s sidst / staar
som her.

1568. s. 90. w8. 74. s. R 4. w8
3¹/₂. s / 5²⁵/₄₉. D / vdi sit mindste / huilcke hand
haaffuer sold huert s for.

Det tredie slags Exem
pler.

X iij

En

En haffuer fiobe 34. Alne Klade for
67. N. Nu spørgis her huor mange
Alne hand maa selle for 8. N. / at hand
mee 15. N. kand vinde 5. N.

Vdi de andre tuende faaregaaende
flags Exempler / vaar der 4. vdirpæe oc
viffe Tal: Men her ere fem. Der kom
ick on try Tal vdi Regelen: Thi det fier-
de Tal bleff enten stat tilbage / eller oc
kom til it andet: Men her kommer 4.
Tal vdi Regelen: Thi det femte oc fier-
de bliffuer sammen lagd. Skal oc disse
Exemplar tuende gange foris vdi Regel/
mod den at de andre haffde ick on en gang
behoff.

Regelen.

De tuende Tal som ere for Spør-
maalet / Dernæst oesaa det som er vdi
Spørmaalet / disse for ind vdi den for-
ste operation som det sig bør / Merck die
Facit der aff.

Leg nu det som du vilt vinde til din
hoffuet Sum / som du vilt vinde paa/
den Sum sæt mit vdi / oc sæt din hoffuet
Sum foruden Binding alene først vdi
Regel

2561
Regelen. Men sat dit Facit aff den første operation sidst vdi Regelen.

Denne Regel er om de Exempler/
vdi huilcke der Nessnis nogle aff dine
Bare. Men naar dine Bares Riob
Nessnis vdi Spørsmaalet/da følge den
ne Regel. Sat vdi den første operati
on de tuende Tal for Spørsmaalet / oc
her til det Tal effter Spørsmaalet/ som
er din hoffuete Sum oc icke din Binding.
Giemi dit Facit aff denne operation. Sat
vdi den anden operation din Binding /
oc hoffuete Sum tilsammen lagde vdi det
første Sted. Sat dit Facit i det andet/
vdi det sidste dit Spørsmaalets Tal.

Exempel / huor Baren er viss vdi
Spørsmaalet / Værdet er wist/
oc hører til den første
Regel.

En Riob er it stycke Ramlot/haalder 28.
Alne/ kaaster 26. w8 / 4. h / huor dy
re skal hand selle en Alne / at hand kand
mee 50. w8 vinde 5. w8.

X iij

Elg

Sig nu først/ 28. Alne giffue mig 26.
wē/ 4. s/ huad giffuer mig 1. Alne:

28. aD. 420. s. 1. aD. fr 15. s.

Sig nu ieg vil at 50. wē/ skulle vin-
de paa sig 5 wē/ huor meget skulle 15. s/
vinde: Leg de 5. wē til de 50. wē/ kom-
mer 55. wē/ sæt mit vdi. Gior de 50. wē
til s/ sæt dennem først/ oc de 15. s sidst/
kommer at staa som her.

200. s. 55. wē 15. s. fr 1. wē 6.
s/ oc saa meget skal hand selle Alnen
for.

Exempel vdi huileket Spørsmaalet
indehaalder vist Værd paa Varene/
oc Varene ere wuisse/ oc hører
til den anden Regel.

En haffuer kiøbt 34. Alne Klæde for
67. N. Nu spørgis her/ huor mange
Alne hand maa selle for 8. N/ at hand
kand mee 15. N/ vinde 5. N/ Sig 67.
N giffue mig 34. Alne/ huor mange
Alne giffue mig 15. N/ sæt saa vdi Re-
gelen.

67. N. 34. aD. 15. N. fr 7⁴¹.
Alne. leg

2561.
Leg nu de 5. Gylden / som du vile
vinde paa de 15. *N* / tilsamne 15. *N* /
kommer 20. *N* : Sæt denneim først / sæt
7 $\frac{1}{2}$. *Alne* mit i / oc de 8. *N* sidst / Bryd
det / kommer som her.

1340. *N*. 510. *ad*. 8. *N*. fr 3 $\frac{3}{4}$.
Alne.

REGVLA FVSCI.

DEt skeer offte / at naar mand sig-
ber *Speceri* / som *Ingefær* / *Neg-*
oliken / *Saffran* etc. Item *Guld* /
Sølf / Item *Honning* / *Olie* / *Smør* /
At det som gantse oc heelt er / er beblans
det med det som er Brudet oc smaat / eller
med *Smul* oc *Skale* : Item at der er
noget *Wfint* blant det *Sine* : Der til med
Sad eller *Lynnder* / eller andet saadant /
som *Honning* / *Smør* eller oc andet saas-
dant er vdi. Oc dette veyis med hinan-
den / da er denne Regel paafunden for-
medelst huilcken mand kand atskille de
wrene oc wfine *Ting* fra de *Kene* oc *Si-*
ne / de hele fra Brudne oc *Smul* / huilcken
mand kalder paa *Latine* *Regula Fvsci*.
Thi at dette ord *FVSCI*, betyder
X v icke

iske andet end Gods eller Vare/ som ere
Knusede/ smulede eller wrene/ eller oc Sas
de som Olie/ eller noget andet saadant
Land vere vdi: Saa som der land findis
iblant Negliken/ Ingefær oc saadant/
Saa som Solff iblant Guld/ Raaber i
blant Solff/ saa som Sad/ Lønder/
Glasfer eller andet saadant/ som nogle
vode eller blødes/ Vare ere vdi: Oc dette
fra det ganiske/rene oc fine/ vdi Riob oc
Sal at affstille/ eller oc for mindre Pen
ninge/ end det gode/ at kiøbe oc selle.

Den første Regel FVSCIOM Speceri.

En Riobmand aff Geneden vil selle
en Sack met Negliken/ som gants
ste oc Fulci er vdi tilsammen. Oc
ligger endnu Packet oc Vlefst: Oc veye
de tilsammen vndertaget Sacken/ 3.
Centener/ 36. lg . Oc vil hand haffue
for 1. L ganiske Negliken/ 9. al Keinst
Wynt/ Men for 1. L Fulci vil hand
haffue 11. Heilderberger/ saadan som 8.
giøre en al Keinst. Her

Her gior 1. R. ickon 100. L. / oc 26. alle
giore 1. R.

Regelen.

A du kant vide først / huor meget
Fulci der er / da tag nogle Hender
fulde aff Sæcken mit vdi / veige det til-
sammen / oc regne Beetsens Tal / less
saa det Rene fra Fulci / veige Fulci / Oc
tegne atter denne Beetsens Tal. Sæt
nu disse tuende Tal / met din gantske
Sum vdi Regula De Tri, da faar du
huor meget Fulci der er vdi den gantske
Sæck.

Subtrahere dette Fulci aff den gantske
Sum / huad som resten er rent oc gantske.
Siden kant du ogsaa snart finde ved
Regulam De Tri, huad det rene kaaster /
oc huad Fulci kaaster. Oc der som du ad-
derer de tuende / kommer huad det ene
kaaster met det andet.

Vdi dette Exempel finder hand no-
gle hender fulde / som kunde veye 5. L.
tilhaabe / 8. Lodi Fulci, Sæt nu vdi Re-
gelen

gelen. 160. Lodt Negliken giffue 8 Lodt
 Fulci / huor mange Lodt Fulci giffue
 10752. Multiplicere dette met 8. h
 86016. Lodt/dennem dele met 160. Huad
 her aff kommer / gjør til $\frac{1}{2}$ / kommer $16\frac{1}{2}$.
 $\frac{1}{2}$ / $9\frac{1}{2}$. Lodt Fulci aff den gantste Sæd.
 Dette sidste Product subtrahere vdaß
 haffuet Summen / Resten 319. $\frac{1}{2}$ / 6. Lodt
 oc $\frac{1}{2}$. Lodt gantste oc rene Negliken. Brug
 nu Regula De Tri, oc finder da at Fulci
 kommer at kaste 23. al $4\frac{3}{4}$. d . Oc at de
 rene Negliken komme at staa / $2872\frac{11}{16}$.
 al . Leg sammen disse tuende / oc faar da
 $2895\frac{11}{16}$. al / $4\frac{3}{4}$. d . / Dennem gjør til N
 ved 26. al / faar du saa mange Kinsten
 som Sæcken altsammen kaastede. Men
 7. Kinsten N gielder 35. h Lybst.

Den anden Regel *FVSCI* om Metal.

DEN anden Regel lærer dig at
 skende oc regne huorledis du kan
 tage det fine Metal huert for sig/
 fra Fulci, vdi mang Gods / eller blans
 ding:

2561
ding : Som naar mand kiober Solff
eller Guld som icke ere fine / men beblans
det met andet som Solff / Raaber / Lin
etc. At mand kand vide oc regne huere
for sig.

Vdi denne Regel gioris fornøden
behoff at vide / huorledis mand kiober
Guld oc Solff effter Strynge oc Bes
yen.

Saa kiober mand Guld effter Strin
gen / at huer Marc fine Guld skal holde
vdi Strynge 24. Karat : Huer Karat
skal holde eller veye 4. Gran : Huer
Gran 3. Grene / etc.

Men Solff veet er saadan / at 1. w8
Fine Solff veyer 16. Lode / 1. Lode 4.
Quintin / 1. Quintin 4. 8 Beeter / 1. 8
Beet / 4. hele Beeter.

Exempel.

En kiober it stycke Guld / veyer 6. w8 /
4. Lode / holder huer Marc fine / 17.
Karat. Oc huer Karat kaaster 12. w8 / 5.
ß / Nu er Spørsmal / huor meget det fi
ne er / oc huor meget Fulci, oc huad det
Fine kaaster saar sig : Oc huor meget
Fulci

Fulci kommer at staa / naar huer Karat
her aff kaster 6, 7.

Regelen.

Næte huor meget Sine du faar aff no-
gle visse Parter aff det hele Stycke/
ved disse Parter / ved det Sine / oc ved det
Hele / faar du at vide effter Regulam
De Tri, huor meget Sine der er vdi det
hele Stycke. Tag det Sine vdaff det
gantste Stycke / Restantsen giffuer til-
kiende huor meget Fulci er. Paa det
sidste kant du oc vide aff Vardet paa no-
gle Parter aff det Sine / huad alt det Si-
ne kaaster / oesaa ved Regulam De Tri.
Lige saa met Fulci. Oc vilt du saa vide
huad det hele Stycke kaaster / da addes
re baade Summene / kommer dit Fas-
cit.

Det samme Exempel.

Nægne først huor meget Sine Guld de
6. w8 oc 4. Lode holde. Sig
16. Lode. 17. Karat. 100. Lode.
fr 106. Karat / 1. Gran.

Sub

2561.
Subtrahere dette die Facit paa det
Sine aff det hele/som er 100. Lode. Resten
43. Karat/3. Gran som er Fusci.

Sig nu 4. Gran. 197. f. 425.
Gran. fr 1308. $\text{w}\text{g}/3.$ $\text{f.}/3.$ d.

Sig nu igien/4. Gran Fusci. 6. f.
1050. Gran. fr 16. $\text{w}\text{g}/6\frac{1}{2}.$ f. fr det hele
Stykke/1324. $\text{w}\text{g}/9.$ $\text{f.}/9.$ d.

It andet Exempel.

Item en kiober ic stycke Solff veyer
425. $\text{w}\text{g}/12.$ Lode/2. Quintin/1. d.
Beet. Holder 1. wg aff samme Stycke
12. Lode/3. Quintin Sine Solff/kaaster
1. wg Sine Solff 18. d. 15. $\text{f.}/$ huad kaaster
samme Solff:

Regne først huor meget Sine Solff
Stycket holder/oc sig.

256. d. Beet. 15. Quintin. 109007.
 d. Beet. Facit 339. $\text{w}\text{g}/4.$ Lode $3\frac{11}{256}.$
Quintin Sine Solff. Regne nu huor
meget det Sine kommer at kaaste / oc
sig.

16. Lode. 8. d. 15. f. 339. $\text{w}\text{g}/4.$
Lode $3\frac{11}{256}.$ Quintin.

Gier

Gior det første oc sidste til Quintin
bygd det/ gior de 8. A til s met 24. Ieg
de 15. s til/ kommer i Regelen som her.

16384. A. 207. s. 5558951. Quintin
fr 2533¹³⁶⁸⁵¹₁₉₆₆₀₈. A.

Tag nu det fine Sølff aff det hele
Stykke/ faar du Fulci. Sat it vist klob
her paa/ som it Quintin paa 3. s / ope-
rere som tilforn/ da faar du at vide huad
baade Fulci oc det hele Stycke kommer
at staa.

Her vil ieg indføre it Stycke om
Mynteri/ effterdi at baade Exemplet
hører til Regulam De Tri, oc Materi-
en er ens met den / vdi de tuende faares
gangne Exempler.

Vor Naadigste Herre vil lade Myn-
te Skilling stycker / huilcke 32. aff dem
skulle vere vord 1. Dale/ holder 1. veyen
w8 vdi sig 12. Lodd fine Sølff / w8 fint
Sølff skal gielde vdi Mynthen 7. Daler/
3 $\frac{1}{2}$. Ort. Her spørgis huor mange Skil-
ling stycker der skal gaa paa en Veyen
w8. Gior de 7. Daler oc 3 $\frac{1}{2}$. Ort til s/
met 32. da faar du 252. s. Signu

16.

16. Lodd. 252. f . 12. Lodd. f . 189.
Skilling stycker.

Den tredie Regel FVSCI
om de Vare som sellis oc venis
vdi Fad / som Olie / Smør
etc.

Exempel.

L N kjober tre h met Olie / de veye
370. L / oc kaaster 7. L klar Olie
4. f . De klar mand altid aff for
Fadet / 3. L Træ / for 50. L Olie. Nu
er Spørsmåal / huor meget den rene O-
lie er / oc huad hand bliffuer skyldig at
betale for hende.

Regelen.

S Adant vdi dette oc andre saadanne
Exempler at forfare / gioris først be-
hoff at regne / huor meget der bliffuer
affslaget for Træet vdi Fadet / huad de
beløber sig subtrahere / aff den gantste
Vætt. Residuum giffuer dig tilkiende
D huor

huor meget det veyer / som er vdi Tader.
 Huor meget det kommer at staa / oc huor
 meget Træet veiger kant du lattelige
 saa at vide ved Regulam De Tri. Sæt
 derfaare først saaledis / for 50. L. saes
 aff 3. L. Huor meget saes aff for 370.
 fr 22. L. / $\frac{1}{3}$. aff 3. L. Disse subtrahere
 fra 370. den gantste Deet. Rester 347.
 L. $\frac{4}{3}$. aff 3. L. huileket er klar Olie / som
 skal betalis / At vide betalningen / Sæt
 saaledis.

1. L. 4. β. 347 $\frac{1}{3}$. fr 43. L. 25.
 β / $\frac{1}{3}$. aff 1. β.

Om Bytten.

SEt skeer tit at mand icke haffuer
 alt rede eller bare Penninge at
 handle med / men giffuer Vare
 for Vare / eller oc Penninge oc Vare
 for Vare / huileket mand kalder at Byt-
 te: Her vdi bør dig saa at.

Regelen.

Regne den ens Vare for sig / huad de
 kaaſte: Regne ilige Maade den an-
 dens

2561
dens Vare : Tag saa den mindre Sum
fra den større / da seer du om de ere lige/
eller huilcken der skal giffue hinanden/
enten Vare eller Penninge til.

Exempel.

To vitle Bytte met hinanden. Den
ene haffuer 8. sk Raaber / oc kaaster
13. w . Den anden haffuer
246. Alne Klade kaaster hannem Alnen
27. w . Nu spørgis her / huilcken der
skal giffue den anden Penninge til. Sig
nu først.

1. sk . 13. w . 8. sk . Gior de 8.
Skippund til 13. / Bryd det kommer i
Regelen som her.

4. sk . 7. w . 160. sk . fr 280. w .
Regne nu den andens Klade / oc sig
1. Alne / 27. w / huor meget 246. Alne.
Bryd det / kommer vdi Regelen at staa/
som du her seer.

4. sk . 9. w . 246. sk . Facit
553. w .

Tag nu Facit paa Raaberet / som er
280. w / fra Facit paa Kladet / som er/
553. Bliffuer igien 273. w .

V ij

Je

It andet Exempel.

ID ville Bytte met hinanden. Den ene haffuer en Sack met Mustatte Blommer/ veyer $129\frac{3}{4}$. L / Tara for den Sack Vrter $7\frac{1}{2}$. L / loffuer oc holder Pundet for 24. f / 6. d . De vil haffue derfaare $\frac{4}{3}$. rede Penninge / De for det andet vil hand haffue Tin. De den som haffuer Tinnet vil giffue Pundet der aff for 5. f . Nu spørgis her / huor mange rede Penninge hand skal haffue oc huor meget Tin.

Regne du først huor meget Mustatte Blommerne kaaste.

1. L . 24. f . 6. d . huor meget $129\frac{3}{4}$. L . Tag dit Tara fra / som er $7\frac{1}{2}$. L . Bryd det/ kommer saa at staa.

4. L . 294. d . 489. d . fr 187. w g 3. f / $1\frac{1}{2}$. d .

Gior nu dette fr til ens Mynt/ tag saa $\frac{4}{3}$. deel der aff/ saaledis. Multiplisere dennem met Telleren / affdele dee saa met Nessneren/ som er 5. da bliffuer igien $149\frac{1}{2}$. w g / 4. f / $1\frac{1}{2}$. d / dennem tag fra de 187. w g / 3. f / $1\frac{1}{2}$. d / bliffuer igien

2561.
37. w $\frac{8}{10}$ / 7. s $\frac{3}{10}$. D. / for dennem vil hand
kiope Lin / sat i Regelen som her.

5. s. 1. L. 37. w $\frac{8}{10}$ / 7. s $\frac{3}{10}$. D. Gior
til ens Mynt: Bryd det / kommer at staa
som her.

120. D. 1. L. 14357. D. Regne det /
kommer dit Facit rede Penninge 149 $\frac{1}{2}$.
w $\frac{8}{10}$ / 4. s $\frac{1}{10}$. D.

Om Bedflen.

Alle Lande haffue icke ens god oc ens
stor Mynt / Vett eller Maader /
oc mand tit oc offte reysse oc hand-
ler vdi fremmede Lande : At fremmede
Mynt / Maal eller Vett / icke skulle gior-
re nogen skade vdi sin Taring eller Hans-
del / da er denne Regel optenckte / huorle-
dis mand kand snart oc behendige ligne
Mynt met Mynt / Maal met Maal / oc
Vett met Vett. Oc endog at mand
saadan lignelse vdi Penninge / beshynder-
lige kalder at Bedfle : Dog maa mand
oc kalde de andris lignelse oc forandring
met samme Naffn.

Y iij

Her

Her er tuende Maader vdi saadan
Vedssling. En Maade naar mand ved/
huorledis de saaregiffne tingiste som skul-
le Vedssis/ kunde lignis imod hinanden
foruden nogen Middel. Som Kinst A
at foruedste til Daler. Synst Beet til
Siellandske/Synst Alne/ Pund/ Last til
Siellandske eller andet saadant.

En anden maade/ naar de tingiste som
skulle foruedstis icke haffue nogle vdttryc-
te Parter eller noget heest/ som de kunde
lignis effter imod hinanden: Men de
skulle lignis met hinanden/ ved deris lig-
nelse mod Middel/ det er mod andre ting.
Som naar ieg vil foruedste Narffuiste
til Siellandske/ da ved ieg det icke at gis-
re/ vden ieg bruger dette Middel/ som er
Synst Beet/ at ligne huer aff dennem
met/ oc siden dennem baade vdi sig. Thi
at ieg ved huorledis at Synst Beet/ som
er lig met Lybst/ kommer offuer ens met
Naruffe/ oc huorledis den Synske oc den
Siellandske haffue sig imod hinanden.
Men den Siellandske oc Naruffe ved
ieg icke.

Om

Om den første maade at
Bedste.

Regelen.

Du skal altid haffue her try visse
Tal/ Det ene paa den Ting som
du wilt foruedste/ dette sat vdi det
tredie Sted vdi Regula De Tri. Sæt
de andre tu Tal først oc mit vdi / hue
lignelse viss er / oc effter huilcke du skal
sege dit Bedste/ saa at de yderste Steder
ere altid aff it slags oc haffue it Raffen/
som før er sagt.

Exempler.

En Dansk Riobmand reiser til Leipzig
Market / haffuer med sig 300. Daler
vdi idel Skilling stycker / som ere 9600.
De nu hand vil driffue sit Markt /
maa hand haffue Weisnisch Meyne / som
er Grosser: Huilcke hand skal Bedste til
sig paa vedste Bencken eller paa Meyn-
ten. Nu ved hand at 24. Grosser giør
re 32. f. Danske / thi at huer aff disse Tal
giør 1. Dale / men hand vil vide / huor
viii mans

mange Grosser hand skal haffue / for
samme 9600. f . Sæt derfaare saa.

32. f . 24. Grosser. 9600. f . f .
7200. Grosser.

En laan aff en anden vdi Fyen / 11.
Læster Malt / oc skal betale hannem vdi
Sielland met det Lands Maal / huor me-
get skal hand giffue hannem igien. Naar
mand ligner Siellandske oc Fynske
Skepper mod hinanden / da gaar der 8.
Fynske strugne Skepper vdi en Fynde
strugen Malt : Men der gaar ickon $6\frac{1}{2}$.
Siellands strugne Skepper i en Fynde
strugen Malt. Saa er 8. Fynske Skep-
per ickon $6\frac{1}{2}$. Siellandske Skepper.

Gior nu 11. Læster til R / Sæt 3168.
Sæt nu i Regelen.

8. Fynske. $6\frac{1}{2}$. Siellandske. 3168.
Fynske. f 8. Læster / 11. R / 6. R .

Vdi Skaane gaar 6. strugne R v-
di R / naar hun strygis.

Item / en fischer 88. Alne Læret vdi
Fyen met Fynsk Alne / huor meget er det
met Siellandske Alne. Nu gior $11\frac{1}{2}$. Fyn-
ske Alne ($\frac{1}{40}$. det er it maadeligt Fingers-
bret) 10. Alne Siellandske. Sæt saa vdi
Regelen.

1140.

2561.
11 $\frac{1}{4}$. Alne Synske eller Lybske giore
10. Siellandske / huor meget 88. Synske
ad : fr 78. Siellandske ad oc 1 Quars
ter / oc $\frac{1}{2}$. aff it 1 P.

Item/en kiober 8. Lispund Hør vdi
Riøbenhaffn / huor meget haffuer hand
vdi Syn : Nu gaar 17. Skaalepund
Synske eller Lybske/paa 16. Skaalepund
Siellandske: Oc haffuer mand ick on 14.
Skaalepund vdi Syn vdi 18 / men 16.
18 vdi 18 i Sielland.

Gior 8. 18 til 18 met 16. da faar du
128. Sat i Regelen 16. Siel : 17. Syn:
128. Siel : fr 136. Dele nu disse aff met
14. 18. fr 9. 18 10. 18.

Den anden maade at Bedste.

Denne maade er / naar mand
tuennde slags Meyne eller andee/
som mand ick e ved Lignelse imel-
lem / ligner ved en anden eller flere/hues
Lignelse mand ved imellem huer aff de
andre to. Huorfaare mand kalder oc
denne maade it daabilt Bedfel.

y v

En

En er vdi Nornberg oc vil reise ind
i Vngern/ gaar til Bedstleren oc siger:
Bedste mig 18. Meisnische Grosser/ oc 9.
Meisnische 8/ Oc giff mig idel Vngerste
Penninge derfaare. Bedstleren suarer
at hand icke ved huor mange Vngerste
8 de skulle vere/ men beder hannem at si-
ge sig det / saa vil hand gierne Bedste
met hannem/ Den anden siger / ieg ved
wel at en Vngerst 8 gielder 3. Wiener/ oc
8. Wiener gielde 7. Schuarkpenninge/
oc 10. disse gielde 12. Meisnische penninge/
Her effter ved at rette dig.

Her skalt du acte/ at huad Mynte du
vilt Bedste/ at du den gior til en Deno-
mination, som vdi dette Exempel gior
Grosser til 8 met 12. Oc merck siden disse
tuende Regle.

Den 1. Regel.

DE Tal som sattis vdi det forste Sted
skulle vere lige met det sidste Tal vdi
Raffn / oc dette skal skee nodtørfftelige
oc altid / huad heller det sidste Tal er det
som mand spør om/ eller noget andet vist
Tal : Oc effterdi at saadanne Tal lig-
nis

nis vdi par
par det ene
det vdi en an
saa Par oc
Saa kom
at saa.

Det forste
1. Vnge
8. Viene
10. Schu
2 25. Meisn

Her seer
naste Par/ det
foruodset/ de
Regelen.

Alle de Ta
Multipli
fig: Det er
Product i det
atter vdi det si
disse summe:
kommer aff det
falder vdi/ den

2561.
nis vdi par tilsammen/ Da sæt aff huere
par det ene Tal vdi en Linie / oc det and
det vdi en anden mod det første. Oc sæt
saa Par oc Par alt vnder hinanden.
Saa kommer det vdi dette Exempel saa
at staa.

Det første Sted.

1. Vngerst. 3. Viener.
8. Viener. 7. Schuarkspenninge.
10. Schuarkd. 12. Weisniste d.
2 25. Weisniste d. 0. Vngerst.

Det sidste Sted.

Her seer du at du skal sætte vdi det
næste Par/ det som du wilt haffue skiftt oc
foruedstet/ dog effter som sagt bleff her i
Regelen.

Den II. Regel.

Alle de Tal som staa vdi en Rad/ skulle
Multipliceris vdi sig selff / huert for
sig: Det er/ det første vdi det andet/ deris
Product i det tredje: Oc deris Product
atter vdi det fjerde/ oc saa frem at. Tegne
disse ii sorte: Thi at den Sum huilken
kommer aff den rad/ som die Spørsmaal
falder vdi/ den bliffuer din Diuidentus
Den

Den anden Sum aff den Rad/vdi huil-
cken der satts 0. vdi den nederste Linie/
den bliffuer din Diuisor.

Multipliere nu de som staa paa den
hoyre Side vdi dette Exempel / $fn\ 252.$
som er din Delere. Men det Product
aff den venstre Rad er 18000. som er din
Diuidendus. Quotiens her aff er $7\frac{1}{2}$.
Vngerisch $\frac{3}{2}$ / som hand faar for de 18.
Grosser oc 9. Penninge Meissnisch.

It andet Exempel.

3. Wirtembergiske $\frac{3}{4}$ / gielde 4.
Pfalzgrefsuiske $\frac{3}{5}$. $\frac{3}{4}$ aff disse giore 6.
Sachsiske $\frac{3}{6}$. disse gielde 3. Strasbur-
ger $\frac{3}{7}$. Strasburger giore 8. Baselske/
huor mange Baselske giore 36. Wirtens-
bergiske / sat dennem saa :

Det første Sted.

3. Wirtembergiske. 4.

5. 6.

6. 3.

7. 8.

0. Baselske. 36. Wirtembergiske.

Det sidste Sted.

Mul

2561.
 Multiplicere huer Rad/da kommer
 aff den høyre 20736. som er Diuiden-
 dus: Dit Product aff den side/som haff-
 uer 0. er Diuisor, som er 630. Quotiens
 her aff 32²⁸⁶₃₁₃.

Item 16. Skaalepund Siellandske
 giøre 17. Lybske eller Synske Skaales-
 pund/ 5. Lybske fg giffue 4. Narffuiste
 fg / huor mange Naruiste fg giffue 16.
 Siellandske fg / kommer saa at staa.

16.	17.
5.	4.
0.	16.

Multiplicere det høyre Tal / kom-
 mer Diuidendus, som er 1088. Aff den
 anden Rad met 0. kommer 80. din Di-
 uisor, Quotiens er 13¹/₂. fg / 3. Lodt.

REGVLA DE TRI CONVERSA.

Det er.

REGVLA DE TRIOM-
uend eller forkret.

Den

Denne Regel kaldis CONVER
 SA, det er foruend : Thi at der
 ere nogle Ting til/hues gierning
 eller Brug / eller Vard etc. io mere de
 opstige oc formeris / io mere forringis
 samme tingistis Tid / eller Maade / eller
 Væet. For denne Sags skyld / maatte
 mand søge en ny Maade oc Regel / vdi
 huileken det første oc andet Tal vdi Res
 gelen gjør saa meget / som det tredie oc
 fierde : Tuert imod den forgangne Res
 gel De Tri : Vdi huileken det første oc
 sidste Tal gjøre lige saa meget / som de
 tuende middelste. Oc lige som i samme
 Regel som det første Tal haffuer sig is
 mod det andet / saa haffuer det tredie sig
 mod det fierde: Lige saa vdi denne Regel /
 som det tredie lignis ved det første / saa
 gjør i lige maade det andet mod det fier
 de Tal.

Regelen her om.

Vdi huileke Exempler oc Ting / Maade
 de oc Maal / eller Tid saa meget for
 ringis / som deris Gierning eller Vard
 formeris: Naar du vdi saadanne Exem
 pler haffuer sat Tallene / som tilforn er
 lært

lært huer
 det første
 duct de a
 Eller oc ve
 Tal der ko
 staa vdi de
 perere saa

Mar E
 stude
 hvor mang
 vene naar
 saa i Regelen
 5. h. 7.
 A. Pennin
 forske met de
 met det sidste
 vend Tal
 6. h. 7.
 Her seer
 rere mand
 Rod haade
 dage. M
 vdi Regelen
 Regal De Tri
 vettige Bre

2561.
lært huert vdi sit Sted: Da multiplicere
det første tal met det andet/oc deris Pro-
duct dele aff met det tredie oc sidste Tal.
Eller oc vend Regelen om / saa at huad
Tal der kommer vdi det sidste Sted skal
staa vdi det første/ oc tuert imod: Oc o-
perere saa som vdi Regula De Tri.

Exempel.

Nar Steppe Huede gielder 5. s. / da
skal de it Penninges Brød veye 7. Lode
huor mange Lode skal it Penninges Brød
veye naar E. Huede gielder 6. s. : staar
saa i Regelen.

5. s. 7. Lode. 6. s. s. 5. Lode 3.
A. Penninges Vægt. Multiplicere det
første met det andet / oc deris Product
met det sidste faar du dit Facit. Eller oc
vend Tallene om som sage er.

6. s. 7. Lode. 5. s. s. som tilforne.
Her seer du at det er retfærdige/ io by-
rere mand kjober Hueden / io mindre
Brød baade paa skick oc vægt kand man
Væge. Men der som du satte det ree
vdi Regelen oc saa opererede / som vdi
Regel De Tri. Da kom der større oc
vægtiger Brød / huilket Væge vret:
Men

Men nu mand foruender Operatsen el-
ler Tallene / da gaar det ret til.

Item it Slot er belagd / oc er der paa
300. Knechte / huilcke der haffuer 6. Maas-
neders Setalie. Nu ville de haffue Setal-
ie til 13. Maaneder / derfaare spørgis
her at huor mange aff Knectene der skal
giffuis forloff / sat saa :

6. Maaneder foder 300. huor man-
ge spiser 13. Maaneder : operere effter
Regelen / kommer 150.

Io lenger Tiden opstiger / io mindre
Solck bor her at vere / om Setalien skal
tilrecke.

Item en haffuer en Kiortel / som er
giort aff Klade / som vaar 7. Alne lang
3. Alne Bred / vil haffue den foret mee
Klade / som er 2. Alne Bred / huor megee
skal hand haffue aff det smale : 3. $\mathcal{Q}$
haffuer 7. $\mathcal{Q}$ lengde / huor meget 2. $\mathfrak{h}$
 $10\frac{1}{2}$. $\mathcal{Q}$. Her seer du at io smalere at
Klædet er / io mere haffuer du behoff / eff-
ter denne operats. Men vilde du haffue
opereret som vdi Regula De Tri, da
haffde du faaet mindre.

Item

2561.
Item 8. Muremestere opmure it fir-
relant Torn / som er 40. Roder høyt /
vdi 18. Vger / vdi huor mange Vger
eller lang Tid kunde 24. Muremestere
opmure samme Torn:

8. 18. 24. fr 6. Vger.

So flere Arbeidere / io suarere it Ar-
beid fulendis / vden de ville forhindre
hinanden. Men effter Regula De Tri,
finder du en lengre Tid.

Item en Mand laan en anden 100.
Daler it Aar oc 18. Vger / met saadans
ne forord / at naar hand trenger igien /
skal hand forleine hannem met 150. Dal-
ler. Spørgis nu huor lang tid hand er
pligtig til / at laane hannem igien de 150.
Daler. Sæt som her staar.

100. Daler. 70. Vger. 150. D.
fr 46 $\frac{1}{2}$. Vger / 1. Dag / 4. Timer. Reg-
nendis Dag oc Nat for 24. Timer.

So større Summen vaar io mindre
Tid skulle der vere / om de baade skulle
haffue lige fordeel. Men effter den for-
gangne Regel De Tri, skulle der haffue
sommest lengre tid.

3

Her

Her seer du denne Regels Brug vdi
vdsplisning/ Klædning/ Bygning / Ar-
beyd/ Laan. Oc at hand kand saa foris
eil mange Ting.

REGVLA DV- PLEX.

Det er Regel De Tri daabilt.

Denne Regel haffuer sit Naffn aff
daabilt Tal / huileket pleyer at
sattis vdi Spørsmaalet / oc det
Sted / som i Ting oc Naffn bør at vere
lige met Spørsmaalet / Eller oc det tal-
dis vdaff den daabilt Operats oc Trac-
tering / som skeer her i denne Regel / som
du skalt strax saa at see. Thi at mand
handler i synderlighed / først met de øff-
uerste Tal / oc siden met de nederste.

Her er icke nogen synderlige skilsmisse
imellem denne Regel oc Regula De Tri
oc Conuersa : Vden at de synderligste oc
fornemste Tal / eller hoffuete Tallene/
bescriffuis her met nogen omstendighed.
Som naar ieg siger / 10. Stude ploye
vdi

vdi 7. Dag
mange lig
plove vdi 2
de Tal set
de først vdi
ne bescriff
det andet
Den p
er / at or
Regelen
der.
D
V seer h
siene sog
Tal for E
maalet.
haffuer ing
faar det.
sit Naffn
faare Naff
uert par
Spørsmaa
malet sidst
nis vdi Exe
niden : De

2561.
vdi 7. Dage 35. smaa stycker Jord/huor
mange lige store stycker kunde 20. Dyne
plove vdi 24. Dage: Her seer du at tuens
de Tal sattis vdi Sporsmaalet/oc tuens
de først vdi Exempelet/ aff huileke det es
ne bescriffuer Gierningen vdi sig selff/
det andet Tiden.

Den største Raanst vdi denne Regel
er / at ordinere oc sætte Tallene ret vdi
Regelen: Huor paa der er tuende Maas
der.

Den første er denne.

Du seer her 5. Tal vdi trytte/ men dee
siette søger mand effter. Der er iij.
Tal for Sporsmaalet oc tu vdi Spors
maalet. Det tredie for Sporsmaalet
haffuer ingen Raffen/ men mand søger oc
faar det. Men de andre tu haffue huere
sit Raffen vdi Sporsmaalet / pare ders
faare Raffenene tilsammen. De scriff
huert par paa sin Linie / det Tal for
Sporsmaalet først / det vdi Spors
maalet sidst: Det par som først neff
tis vdi Exemplet offuen/oc det som sidst
neden: Dog saa vijt fra hinanden /

S ij

at

at det Tal som icke haffuer Naffu / kom-
mer at staa imellem Tallene aff begge
Par / huileket Tal du oc skalt inde Lycke
met tuende rette Strige / som du seer
her.

10. Dren.	giffue 35. huor	20. Dren.
	ved	mange.
7. Dage.		24. Dage.

Den anden Maade.

Naar mand sætter Tallene vdi tuende
operation / saa at vdi den første kom-
mer altid de tuende øffuerste Tal / oc her
til enten det mellemste Tal / eller det før-
ste aff de nederste / kommer det imellem-
ste / da kommer det altid vdi det andee
Sted / kommer det første / da kommer det
vdi det tredie Sted. Vdi den anden o-
peration kommer de effterbleffne Tal /
met det Product som kom vdaff den før-
ste Operats. Huorledis Tallene her
vdi ordineris / det giffuer sig vel selff.

Naar dig da faaresattis it Sporsmaal
vdi denne Regel / da acte vel de Tal / som
ere de besynderligste oc sattis vdi den øff-
uerste Linie / om de høre til den rette Res-
gulam

gulam De
til Regular

Regel or

Multip
som er

fir: Haan

første Ste

nast de La

den høye.

Product sat

det Tal som

ne / det sat mi

som vdi den

saar du det

Regel or

Skifte o
linie / a

da Sted /

første Regel.

2561.
gulam De Tri, eller oc om de høre hen
til Regulam De Tri Conuersam.

**Regel om de Tal som høre til den
rette De Tri.**

Multiplicere de Tal met hinanden/
som ere for den Strig mod den vens-
tre Haand. Deris Product sæt vdi det
første Sted i Regelen. Multiplicere der-
næst de Tal som ere bag den Strig mod
den høyre Haand vdi hinanden / deris
Product sæt vdi det tredie Sted. Men
det Tal som staar mit vdi / oc for sig ales-
ne / det sæt mit vdi Regelen. Operere saa
som vdi den rette Regula De Tri, da
faar du det som du søgte.

**Regel om de Tal som høre til den
foruende De Tri.**

Skiffte om de Tal vdi den øffuerste
Linie / at det ene kommer vdi det an-
dis Sted / far saa lige frem effter den
første Regel.

3 iij   Regel

Regel om tuende operatier.

Naar du haffuer ordineret den første operats/ da absoluerer hannem effter sin tilbørlige Regel De Tri. Den rette eller den foruende. Dit Product før ind vdi den anden operats/ lige som nys sagter. Tag det fornessnde Exempel i gien.

10.	giffue 35. huor mange.	20.

7.		24.

Multipliere 10. met 7. fr 70. Sæt først/ multiplicere 20. met 24. fr 480. sæt sidst/ middelste sæt 35. Operere nu effter Regulam De Tri den rette/ fr 240. Stryker.

Item 4. Sommer mend sammen hugge oc berede vdi 3. Uger 9. Bindinger Hus/ huor mange Bindinger kunde 12. Mend berede vdi 10. Uger:

Sommer mend 4.		12.

Uger.	9. Bindinger.	10.

12. 9.		20.

fr 90. Bindinger.

Item

Item / mand giffuer 18. A for 40.
 Laster Gods at Hore / 50. Vge sois /
 huor mange A skal mand giffue for 100
 A Gods at Hore 158. Vge sois.

Laster. 40. | 18. A. | 100.

Vge sois. 50 | 158.

200. 18. 15800. fr 142. A

4. 1/2. 9. 8.

Exempler til Regulam Conuersam.

7. Heste ade 12. Skeppe Haffre vdi
 20. Dage / huor mange Dage skal 14.
 Heste haffue nock vdi 15 : Kommer forst
 at staa saaledis.

7. | 14.

20.

12. | 15.

Her seer du at 14. som ere flere end
 7. faar icke saa meget som de andre / eff-
 ter deris Tal / huorfaare det vil skiorde
 paa Dagene / vden mand vil suelte Heste-
 ne. Vender fordi Tallene om / som ere i
 den offuerste Linie / oc kommer saa at
 staa,

14. | 7.

20.

12. | 15.

5. til

7. til

Huilde multiplicerede oc forde vdi Kei
gelen / staa saa.

168. 20. 2100. $\text{fr } 12\frac{1}{2}$. R.

Item 10. Meyere affmeye 15. Agre
Korn vdi 7. Dage / huor mange Dage
kunde 16. Meyere affmeye 20. Agre.
Her skalt du atter omuende dine vffuer-
ste Tal. Thi at io flere Meyerne ere/
io mindre Tid gioris her behoff. Ope-
rere derfaare effter Exemplens leyli-
hed / oc faar du da din Quotientis Tal/
 $5\frac{1}{2}$. Dage.

Exempler vdi den anden Maade.

En Ribbmand giffuer en Formand 15.
A for 12. Centener suaart at føre 36.
Mile / huor meget skal hand giffue for
24. Centener at føre 18. Mile: Sat oc
ordinere det vdi tuende operation saales-
dis.

12. R. 15. A. 24. R. $\text{fr } 30$. A.
Sat atter. 36. Mile. 30. A. 18.
Mile $\text{fr } 15$. A.

En haffuer oplagd 1. A for 20.
Personer / at skulle affdricke en dag / huor
mans

mange h.
Personer v

20. Pers

$\text{fr } 4$. h.

1. Dag.

Item

20. Daler

Daler / vin

48. D

Daler. S

$\text{fr } 4$. 2

$4\frac{1}{2}$ Dage.

Item

til Befolding

huor meget

haffue vdi

400. R

te. $\text{fr } 1398$

Sig att

Maned. fr

Exempe

6. A. v

huor mange

Her ser du

2561
mange h. Ol skal hand oplegge for 80.
Personer vdi 3. Dage.

20. Personer. 1. h. 80. Personer
h. 4. h.

1. Dag. 4. h. 3. Dage. h. 1. Last.

Item 48. Daler vinde vdi 4. Aar
20. Daler / huor mange Aar kunde 100.
Daler / vinde 50. Daler / Sæt saa :

48. D. 20. D. 100. D. h. 41 $\frac{1}{2}$.
Daler. Sig nu 125. w. 4. Aar. 150.
w. h. 4. Aar / 10. Maaneder / 1. Dge /
4 $\frac{1}{2}$. Dage.

Item / naar 400. Landsknechte saa
til Besolding 533. Daler vdi 1. Maanet /
huor meget skulle da 18000. Landsknechte
haffue vdi 13. Maaneder / Sæt saa :

400. Knechte. 533. D. 18000. Knech-
te. h. 2398 $\frac{1}{2}$. D.

Sig atter 1. Maaned. 2398 $\frac{1}{2}$. D. 13.
Maaned. h. 31180 $\frac{1}{2}$. D.

Exempel til Regulam Conuersam.

6. A vinde 8. A vdi 10. Aar / vdi
huor mange Aar kund 3. A vinde 12. A :

Her seer du vel / at du maat omuende en-
3 v ten

ten die operats eller dine Tal vdi den første
ordinering. Thi at io mindre hoff-
uet Summen er / io lengre tid gioris bes-
hoff / at Renten eller Bindingen kand
bliffue lige.

Sig nu 6. A. 10. Aar. 3. A.
Multiplicere det første met det andet /
Productum diuidere met det tredje / fr
20. Aar.

Sig atter 8. A. 20. Aar. 12. A.
fr 30. Aar.

REGVLA SOCIE- TATIS.

Det er / om Madskaber oc
Selskabs handel.

Senne Regel som det siunis / haff-
uer sit naffn aff Riobmend / huor
faare oc somme kalde hannem
Riobmands Regel / thi at de bruge han-
nem idelige vdi deris fellis Handel. De
hører hand hen til de Spørsmaal / huor
hoffuet Stoel oc Binding effter at stillis-
ge Tider oc Quantiteter / det er effter de-
ris

ris Storhe
naar mand
ri / oc den fa
den 75. den
det met fell
seorgis at /
haffue til se
sine vblagt
iske haffue
haffuer vdi

Mar der
stillige
Sum skal det
da addere for
kommer aff
til en fellis
sat vdi det
iblant huilke
nem sat sidst
liere saa
met huert aff
ductum met
ren set ved he
den hun kom

2561.
ris Storhed oc Kinghed lignis / som
naar mand siger: Tre giøre Madstabs
ri/ oc den første tillagde 50. M / den an
den 75. den tredje 100. Oc haffuer vund
det met fellis Penninge 500. M. Nu
spørgis at/ huad huer aff dennem bør at
haffue til sin Part aff vindingene effter
sine vdlagde Penninge: Thi huer skal
icke haffue lige meget: Fordi at huer icke
haffuer vdlagt lige meget.

Regelen.

SO
TIS.
Nar der kommer dig faare nogle at
skillige Tal / iblant huilcke nogen
Sum skal delis effter Tallens storhed/
da addere først samme Tal / oc huad der
kommer aff/ det sæt vdi det første Sted/
til en fellis Delere / huad som skal delis
sæt vdi det middelste Sted. Men de Tal
iblant huilcke Summen skal delis / den
nem sæt sidst/ dog huert for sig. Multis
plicere saa Summen som skal skiffis /
met huert aff de sidste Tal/ diuidere Pro
ductum met det første Tal. Quotien
ten sæt ved hendis sidste Tal/ aff huil
cken hun kom.

Som

Som vdi det faaregangne Exem-
pel/at Tallene adderede tilsammen/gis-
re 225. Huilcke sat vdi det første Sted/
Desaa de andre som sagt er / oc kommer
saa vdi Regula De Tri.

$$225. \text{ giffue } 500. \left\{ \begin{array}{l} 50 \\ 75 \\ 100 \end{array} \right\} \text{ fr } \left\{ \begin{array}{l} 11\frac{1}{9} \\ 166\frac{2}{9} \\ 222\frac{2}{9} \end{array} \right.$$

Naar du multiplicerer huert aff de
Tal/ som staa vdi det tredie Sted/ med
det middelste Tal/ oc dit Product diuides
rer med det første/ da faar du fr/ til huer
aff dennē som her offuen sereffuet staa.

Her er tuende slags Exempler/ som
høre til denne Regel. Ie slags/ hues
Tal som skulle delis/ icke haffuer nogen
Vilkaar hos sig: Det andet slags/ naar
samme Tal haffue nogle Vilkaar oc
Omstendighed / med huilcke de bescriff-
uis. Saa at disse andre Exempler haffue
sig mod de første fuldnar / som Regula
Dublex haffuer sig imod Regulam De
Tri.

Aff de første Exempler haffuer ieg al-
lerede sat it/ oc nu vil dette tillegge.

En

En Bor-
gere skidig
bleff hans e
500. Daler
talis. Nu
300. D. / d
500. D. / d
600. D. / h
de fem aff
forliide hue
fr som ha
føiger.
1000. D. 50

Lag Sac
kommer hua

Det a
Diffe haff
lagt/ de
fuldelis imet

2561.
 En Borgere/som vaar 5. andre Bor-
 gere skyldig / rømde for stor Gield / oc
 bleff hans effterladne Gods vurderet for
 500. Daler/huor aff Borgerne skulle bes-
 talis. Nu vaar hand den første skyldig
 300. Dl / den anden 400. Dl / den tredie
 500. Dl / den fjerde 200. Dl / den femte
 600. Dl / huor meget tilkommer huer aff
 de fem aff de 500. Daler / oc huor meget
 forlisde huer:

for som her effter	300. —	75. Dl .
følger.	400. —	100. Dl .
2000. Dl . 500. Dl .	500. —	125. Dl .
	200. —	50. Dl .
	600. —	150. Dl .

Tag Facit fra huer sin hoffuett Sum
 kommer huad huer forlisde.

Det andet slags Exempler.

Disse haffue nogen omstendighed til-
 lage / de Ting eller Tal / som nogee
 skal delis imellem.

Exempel.

Tre

In E gior it Madstaber / den første
haffuer indlagt 20. R / vdi 8. Maas
neder. Den anden 40. R vdi 6. Maas
neder. Den tredie 50. Gylden vdi 4.
Maaneder. Disse haffue fortient met
samme indlagde Penninge 100. R / huor
meget kommer huer aff dennem til / eff-
ter huers tid oc indlagde Penninge:

Regelen.

Her haffuer huer Rishmand ij. Tal/
det ene hans vdlagde Penninge / det
andere Penningens omstendighed som er
Tiden / de brugtis vdi. Gior huer i tu
til Ji / det er / multiplicere det første met
det andet / som her Penningene met Ti-
den / da faar du 3. ensaldig Tal aff de
6. Scriff huer i tu deris Product vdi sit
eget Sted / oc gaet saa vdi disse Exem-
pler / som vdi de første slags / komme de
da saa at staa.

$$\begin{array}{l}
 600. \text{ giffue } 100. \\
 \text{huor meget:}
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \left. \begin{array}{l} 160 \\ 240 \\ 200 \end{array} \right\} \\
 \left. \begin{array}{l} 26\frac{2}{3} \\ 40. \\ 33\frac{1}{3} \end{array} \right\}
 \end{array}
 \text{fn}$$

De

2561.
De Exempler høre oc saa hid vdi huil-
cke det er vist/huad huer vinder men Eis-
den er wuiff vdi somme.

Exempel.

Re haffue vundet vdi Madstaber/ 500. R. Den første lagde ind 36. R. vdi 10. Maanedet/Den anden indlagde 48. Den tredie 60. Men i huor lang Tid/det ved mand icke. Der de skiffte Penningene/da faar den første aff sam- me vundne Penninge 100. R. Den an- den 160. R. Den tredie 240. Nu spørgis her at/huor lang tid de tuende sidstis Pen- ninge haffue veret brugt. Effterdi at tis- den bør her at multipliceris vdi hoffsuet Summen/ som sagt er/ da multiplicere 36. met 10. fr 360. Dernæst gack frem met dette Facit/effter Societatis Regula oc sig: 100. R/naar ieg multiplicerer den hoffsuet Stuel som de ere vundet met/ vdi Tiden som de fortienis vdi/ giffue mig 360. Huor mange giffue mig 160. som den anden faar: Oc huad giffue mig 240. som den tredie faar: Facit den Andens 576. Facit den Tredies 864. Eff

Effterdi disse tuende fr indehaalde baade
de hoffsuet Summen oc Tiden multipli-
ceret vdi hinanden / da diuidere huers fr
met sine indlagde Penninge / som 576.
ved 48. oc 864. met 60. da faar du 12.
Maaneder til den anden / oc 14 $\frac{2}{3}$. Maas-
neder / det er 14. Maaneder 12. Dage /
at regne 30. Dage vdi en Maaned.

REGVLA HERCIS CVNDÆ REI.

Det er om Skiffen oc Dele.

Denne Regel horer met rette til
den næste forgangne / Som oc
Gemina Frisius oc andre Arith-
metici, giffue tilkiende / der de indføre
denne Regels Exempler vnder forneffne
de faaregangne Regels Titel. De haff-
ue de gamle Latiner kaldet det HER-
CISCERE, som mand nu kalder
Diuidere / paa Danske at Dele at De-
le oc Skiffte. Men fordi at der ere man-
ge Maader til at skiffte / baade Arff oc
ans

andenting
fundet den
saadan Pa-
uere.

Her er
ne Regel /
dis de ere /

Det

De ere sa-
uis tilki-
den Maade
skiffte.

En Mand
ere 3. Som
sin Sotese
at hans So-
bel skal del-
hans Dede
it som en E-
n Daatter
at hvor me-
Part oc Dote
get huers Per-

2561.
anden ting met : Da haffuer mand paa-
fundet denne Regel / ved huilcken mand
saadan Partering lattelige kunde absol-
uere.

Her er een slags Exempler vdi dens
ne Regel / huorfaare ieg vil vise huorles
dis de ere / oc sette deris Regel.

Det første slags Exempler.

DE ere saadanne / at vdi dennem giff-
uis tilkiende ved viffe oc vdttrycte Tal
den Maade / effter huilcken mand skal
skifte.

Exempel.

En Mand som haffuer 8. Børn / som
ere 3. Sønner oc 5. Døttre / gjør paa
sin Soteseng sit Testamente saaledis /
at hans Gods som er Vard 100. Rosenos-
bel skal delis imellem hans Børn effter
hans Død / met saadan vilkaar : At saa
tit som en Søn tager 6. M. / saa tit skal
en Daatter tage 5. M. Nu spørgis her
at / huor meget Sønnerne finge til deris
Part / oc Døttrene til deris / oc huor me-
get huer Person fik til sin Part.

A a

Regel

Regelen.

Tag de Tal/ ved huilede dig faaregiff-
nis den Maade / som du skalt skiffie
effter/ oc addere dennem/ din Sum scriff
i det første Sted vdi Regelen til en De-
lere. Sæt Summen som skal delis/ mit
vdi. Men de Tal/ som giffue din De-
lings Maade tilkiende/ scriff huer for sig
vdi det tredje Sted. Operere saa/ som
vdi Regula Societatis.

Saa kommer vort Exempel saa vdi
Regelen.

11. (Det er det Tal som aff 6. oc
5. adderis) giffue 300. Huor meget

giffue	$\left\{ \begin{array}{l} 5. \\ 6. \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} 136\frac{4}{11}. \\ 163\frac{7}{11}. \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{til Døtterne.} \\ \text{til Sønnerne.} \end{array} \right\}$

Diuidere nu Sønnernis Part med
2. thi saa mange vare de/ kommer fr paa
huers Part. Diuidere vdi lige maade
Døtternis Part med 5. thi saa mange
vare de / kommer huad huer aff dennem
skal haffue.

Det andet slags Exempler.

De

De sa
huilede
nis dig ved
skal delis.

En Mand
vaar sing
it Testame
Son / da
Godset/ oc
en Daatter
alt Godset/ a
hun paa en tid
der faare sporg
aff disse tre st
Testamente
Mandens vi
nen skulde ha
Moderen/ o
get som Daa
sa meget
stis / at sa
saat tager D
som Moderen
ten.

2561.
De ere saadanne / At Maaden / effter
huileken mand skal stiffe / saaregiff-
nis dig ved Summens visse Parter / som
skal delis.

Exempel.

En Mand døde fra sin Hustru / som
vaar singelig / oc haffde giort saadant
it Testamente / at der som hun fødte en
Søn / da skulle hand Arffue $\frac{2}{3}$. aff alt
Godset / oc hun $\frac{1}{3}$. Men der som hun fødte
en Daatter / da skulde hun haffue $\frac{1}{3}$. aff
alt Godset / oc Moderen $\frac{2}{3}$. Nu fødte
hun paa en tid baade Dreng oc Pige: De
derfaare spørgis her at / huor meget hver
aff disse tre skulle haffue / at Faderens
Testamente kunde holdis. Atte vel her
Mandens vilie / at hand vilde at Søn-
nen skulde haffue 2 gange saa meget som
Moderen / oc Moderen 2 gange saa me-
get som Daatteren. Saa er det forneffne
de saa meget sage / at Arffuen skal saa
stiffis / at saa tit som Sønner tager $\frac{2}{3}$.
saa tit tager Moderen $\frac{1}{3}$: Oc atter saa tit
som Moderen tager $\frac{1}{3}$. saa tit tager Daat-
teren $\frac{1}{3}$.

Regelen.

Da 4

Der

OErfaare søg allerførst it Tal / som
 haffuer saadanne faaregiffne Parter
 vdi sig/det er som kand delis met saadanne
 ne Tal/som din Denominator vdi huer
 Fraction tilkiende giffuer. Det at finde
 vdi it allerringiste Tal/er dig lært vdi
 Enden paa den første Bog. Saadanne
 it Tal vdi dette Exempel er 6. Thi at $\frac{1}{3}$.
 deel der aff er 4. Item $\frac{1}{2}$. er 2. Item $\frac{1}{6}$. er
 6. Disse Parter saa paa fundne / som er
 her 4. 2. 1. Addere vdi en Sum. Sæt
 den i det første Sted vdi Regelen. Sum-
 men eller Arffuen / som skal delis sat vdi
 det andet Sted. Sæt Parternis aff arff-
 uen vdrøpte Tal vdi det tredje Sted/
 huer for sig. Operere saa effter Regus-
 lam Societatis.

Lad vere at Arffuen vaar 500. daas
 bilt Ducater. Sæt nu 4. 2. 1. (som er $\frac{2}{3}$.
 oc $\frac{1}{3}$. oc $\frac{1}{6}$. aff 6.) Adderede først i Reges-
 len. Det er 7. som bliffuer din fellis Des-
 lere / 500. mit vdi / oc Parterne sidst /
 saaledis.

7. giffue mig 500.
 huor meget:

{	4.	}	fr	{	287 $\frac{5}{7}$.
{	2.				142 $\frac{6}{7}$.
{	1.				71 $\frac{3}{7}$.

Am

2561.
Andre saadanne Exempler vdi Maads
skaderi / om Binding oc Forlisning / om
Elibs handel oc andet kant du lattelige
giøre effter dette Exempler.

Det tredie slags Exempler.

DE ere saadanne / i huilcke de Tal eller
Parter / som giffue Maaden at stiffs
te met / tilkiende / mit vdi ere wilige oc haffs
ue wilige Proportion inuellem sig. Vdi
det faaregangne Exempler vaar en sinuel
daabilt Proports / som vaar 4. 2. 1. Oc
huad som det ene Par vdi Lignelsen en
dis paa / det samme Tal begyntis det
naest effterfolgende Par paa / som $\frac{2}{3}$. oc $\frac{1}{3}$.
det første Par. Oc $\frac{2}{3}$. oc $\frac{1}{3}$. det andet Par.
Her endis det første oc begyndis det sid
ste Par paa $\frac{1}{3}$. Men vdi dette slags Ex
empler er intet saadant.

Exempler.

100. A skulle delis blant fire saales
dis / at saa tit som den første tager 2. saa
tit tager den anden 3. Item saa tit som
den anden tager 4. Saa tit tager den
A a iij tres

tredie 5. Item saa tit som den tredie tager
6. saa tit tager den fierde 7. Her seer du
at Parenis vdi Lignelsen middelste Tal/
er icke ens/ey heller hinanden lige vdi en-
de eller begyndelse/ men det ene Tal vdi
huert aff de middelste par seer til den faas
begaaendis Lignelse/ oc det andet til den
efftersølgendis Lignelse mod sig.

Regelen.

In dette Exempel oc andre saadans
ne skal du saa gaa frem med deris
Proports oc Lignelse/ at aff huer i en
Tal/ som ere inmellem det første oc sidste
Tal/ skulle bliffue enlige Tal/ huilcke
effter dit faaregiffne Exempels Pro-
portser kunde lige følge de faaregaaens-
dis/ oc lige gaa for de efftersølgendis.
Naar du haaffuer faaet saadan Tal/ da
sat dennem vdi det tredie Sted/ huere
for sig. Addere dennem/ oc sat dit fr
vdi det første Sted. Det som skal delis
sat mit vdi.

Her acce vel huorledis du kant saa
samme Tal/ huilcket saa skeer. Ordre
nere først dine Tal som du her seer/ oc ac-

te

2561

te saa de tuende første Pros 2.
 portiers yderste oc næste 3. 4.
 Tal / det er det sidste Tal 5. 6.
 aff den første Proports / oc 7.
 det første Tal aff den anden Proports /
 Som her er 3. oc 4. Der som disse tuen-
 de Tal kunde lige diuideris met en fellis
 Delere / (vndertagen It) da multiplicer
 re det ene Tal met det andet Tals Quo-
 tient. Dit Product giffuer dig it nye
 Tal / som bliffuer lige mod de ny Tal /
 som skulle komme at staa for det oc effter
 det. Dernæst tag det samme Product oc
 diuidere det met huere aff de Tal / aff
 hvilket det kom / oc scriff din Quotient
 vnder huer aff samme Tal. Siden tag
 aff disse samme Tal / den første Quoti-
 ent / oc multiplicere det første Tal vdi
 den første proportion der met. Dit Pro-
 duct er det Tal / som skal staa næst for die
 nyfundne Tal. Men den sidste Quotient
 aff samme Tal multiplicere met det sidste
 Tal i den anden Propors, da kommer det
 tal som gaar næst effter dit første nyfun-
 den Tal. Dette er tungt oc ubegribelige
 vden Exempel / hvilket maa vere dette
 A a iij. effters

effterfølgendis. 3. mod 4. oc 6. mod 8.
Disse ere den anden Proports / men de
andre tu ere den første. 3. er det første tal/
oc 4. det sidste vdi den første Proports.
6. er det første Tal / oc 8. det sidste vdi
den anden Proports. Ordinare dennem
saa: 3. Den fellis Delere til

4. — 6. de middelste Tal / som
8. er 4. oc 6. hand er 2.

thi met hannem deler ieg 4. vdi 2. Par-
ter / oc 6. vdi 3. Aff disse Quotienter tag
enten 2. oc multiplicere 6. met / fr 12. El-
ler 3. met 4. fr oc saa 12. Diuidere disse
12. met huer aff disse Tal 4. oc 6. som de
komme aff / da faar du ved 4. den første
Quotient som er 3. Men ved 6. faar du
den anden Quotient, som er 2. Multi-
plicere nu 3. som er den første Proporti-
ons første Tal / met den første Quotient
som er 3. kommer 9. Dernæst den anden
Proportions sidste Tal / som er 8. met
den anden Quotient multipliceret som
er 2. giffuer 16. Iblant huilcke 9. oc 16.
Der som du satter 12. som du først fant/
da haffuer du gaaet ret frem / oc samme
12. mod sig fremholder en Progression
eller

eller Propo
met det for
ij. Proporti
sig mod 3. h
atter lige so
saa 6. mod 8
bruge naar
haffue nog
Men in
kunde icke h
Je / da mult
di hinanden
middelste N
ny Tal oc det
som nu nys er
Du kom
fortagne Ex
mellem Tal
4. haffue in
re / derfaar
ue de 12. so
Tal. Dern
eris met me
di 12. faar 3.
gange / da
Oc 5. met 3.

eller Propors met de 9. oc 16. som er lige
met det fortagne Exempels Tal vdi de
ij. Proportion. Thi lige som 4. haffue
sig mod 3. saa haffue sig 12. mod 9. De
atter lige som 12. haffue sig mod 16. Lige
saa 6. mod 8. De denne Raade skalt du
bruge naar at de mellemste Tal kunde
haffue nogen fellis delere.

Men naar samme mellemste Tal /
kunde icke haffue anden fellis Delere end
3. da multiplicere samme Tal strax vdi
hinanden / oc Productum bliffuer det
middelste Ny Tal. Men om det første
ny Tal oc det sidste at finde / bar dig at /
som nu nys er sagt.

Nu komme vi til vore 2.
fortagne Exempel. De 3. — 4.
mellem Tal / som ere 3. oc 5. 6.
4. haffue ingen fellis dele 7.
re / derfaare multipliceret vdi sig / giff
ue de 12. som er det Nyfundne mellem
Tal. Dernæst effterdi at 12. kunde diuis
deris med mellem Tallene 3. oc 4. oc ieg
vdi 12. faar 3. 4 gange / oc 4. vdi 12. 3
gange / da Multiplicerer ieg 2. med 4.
Oc 5. med 3. kommer 8. oc 15. aff hvilke
A a v det

det mindste gaar for 12. oc det sidste følger
 effter / oc 12. mit imellem dem gaar
 effter den første / oc for den sidste / Saa:
 8. 12. 5. Thi lige som 3. haaffue sig mod
 2. lige saa 12. mod 8. Atter lige som 5.
 haaffue sig mod 4. saa haaffue sig 15. mod
 12.

Denne Maade kane du oc bruge vdi
 de andre som er tilbage igien / at du kane
 fremholde saadan din Proportion.

Men her skalt du acte / at saa tit som
 du dit ny mellem Tal / skalt multiplicere
 med en ny oc fremmede Quotient (huil-
 ket skeer altid / naar mellem Tallene icke
 kunde diuideris ved anden fellis Delere
 end 1. som nu er sagt) da skulle oc de første
 Tal aff alle faare gaændis proportion
 ener multipliceris ved den samme Quo-
 tient. Som vdi det samme vort Exem-
 pel: Fordi at det første Tal aff den tres-
 die Proportion / som er 6. oc 7. Lignet
 imod det sidste Tal aff den anden Pro-
 portion / kane icke finde tilhaabe en fellis
 Delere / som er 6. oc 15. Oc de derfaare
 bør strax at multipliceris vdi hinanden /
 da er det fornøden / at ved den Quotient
 som

som komme
 som komme
 bliffuer /
 samme Qu
 fundne La
 ceris. Nu
 cerede met
 sig haaffue
 samme 6.
 bleffue / oc
 lte Propo
 huilke du k
 ny Tal / naa
 sig self som
 dedet haaffue
 faare det fier
 meget giore
 Saa haaffue
 6. mod 7.
 Naar de
 Proportion
 samme igien
 a sammen le
 Product sat fo
 ri. Dernest
 andre flags
 Regelen.

2561.
 som kommer / naar mand det Product,
 som kommer aff 6. Multipliceret vdi 15.
 bliffuer / Diuideret met 15. At ved den
 samme Quotient skulle alle de andre ny-
 fundne Tal / som ere 8. oc 12. multipli-
 ceris. Nu kommer der aff 6. multipli-
 cerede met 15. 90. Huilcke fordi at de vdi
 sig haffue 15. sex gange: Da skal du ved
 samme 6. multiplicere de andre effter-
 bleffne / oc faa andre oc ny Tal / effter
 lige Propors, som ere 48. 72. 90. Til
 huilcke du kant ocfaa tillegge det fierde
 ny Tal / naar du vilt faa til legge sin til
 sig self / som du haffuer 6. vdi 90. Huil-
 cke der haffuer 6. vdi sig 15 gange. Huor-
 faare det fierde Tal er 105. (Thi saa
 meget giore 7. multipliceret met 15.)
 Saa haffuer sig ocfaa 90. mod 105. som
 6. mod 7.

Naar du haffuer saa faaet saadan
 Proportion oc Tal (at wi skulle dog
 komme igien til vor fortagne Exempel)
 da sammen leg alle Tallene vdi it / oc die
 Product sat forst i Regelen til din Dele-
 re. Dernæst sat de andre Tal / som i de
 andre slags Exempler. Saa staar det i
 Regelen.
 315.

315. 1000.	[48.]	}	fr	[152 $\frac{24}{3}$]
	[72.]			[228 $\frac{36}{3}$]
	[90.]			[285 $\frac{45}{3}$]
	[105.]			[333 $\frac{21}{3}$]

REGVLA VIRGI NUM.

EX pleye oesaa Arithmetici at ta
le om den Regel/ som mand kalder
Regulam Virginum, paa Danste
Jomfrue Regel/ kaldet som vel oesaa tros
lige er/ at Jomfruers Personer oc Naftn
sit oc offte vdi Regelens Exempler repe
teris oc igientagis.

Denne Regel horer oesaa til Delen
oc Skiffen : Men er dog saa meget stil
paa : At vdi de faaregaaendis Regle oc
Exempler om Delen oc Skiffen / ere
Parter oc Personer lige mange / iblant
huilke skiffeis skal : Men vdi denne Re
gel er Personernis eller atskillige slags
Tal/ wlige met det Tal/ som faaregiff
uer Maaden at dele met / ia end større
fulds

fuldner. 2
huor me
Men om
som effter
de haffue
naar ieg
tolff Pers
aff atskill
Vilkaar/
de p. diu
kaar/ at hu
6. D/ huor
huor aff P
huor mange
aff huor K

Wd det
pler br
Scriff
eller Sepa
mod den ven
Summen p
huideris mod
det tredie Ste
ternis Naftn

2561.
fuldner. Dernæst spør is ic her der om
huor meget huer tager eller vdlægger:
Men om huor mange de haffue veret/
som effter en eller anden Vare eller maas
de haffue faaet eller vdlagt noget. Som
naar ieg vil sætte / at der haffuer veret
tolff Personer offuer hoffuedet / det er/
aff atskillige Køn / Alder / Orden eller
Vilkaar / aff huer nogle / oc skulle blane
de 12. diuideris 36. A met saadan Vil-
kaar / at huer aff Vriendene skulle haffue
6. A / huer aff Quinderne 4. A. Men
huer aff Pigerne 2. A. Nu spør ieg at
huor mange Personer der haffuer veret
aff huert Køn oc Orden.

Regelen.

B I dette oc andre saadanne Exem-
pler brug denne Vey oc Maade.

Scriff først i Regelen Personernis
eller Styrckernis ganste hoffuet Tal /
mod den venstre Haand. Dernæst scriff
Summen paa Penningene / som skulle
diuideris mod den høyre Haand / oc vdi
det tredie Sted. Men mit vdi sat Pars-
ternis Naffn eller Tal / effter huilede
der

der skal skee Diuifio for huer i sær. Saa
ledis.

$$12. \begin{array}{l} \text{---} 6. \\ \text{---} 4. \\ \text{---} 2. \end{array} \quad 36.$$

Subtrahere saa den ringeste aff de
middelfte Tal / aff huere aff de andre
Tal / som staa i samme Sted met han
nem / oc vdaß sig selff met: Oc scriff din
Restant lige tuere offuer fra den Figure
aff huilcken hun kommer / som her.

A	B	C	D
	6	—	4
12.	4	36.	2
	2	—	0.

Oc disse sidste Tal / som ere Restants
ser / skulle vere dine Delere.

Naar dette er giort / da multiplicer
re Personernis eller Styckernis hoffuet
Tal / met det vnderste oc mindste aff de
middelfte Tal. Dit Product tag aff din
Penningis hoffuet Sum / som staa vdi
det tredie Sted: Dit Restant diuidere
mee

met huer aff d
effter den faar
on, altid bliffue
effterfolgende
indil mand ko
et stil samme
hoffuet Sum
der ere Delere
Propors imelle
delere / oc at sat
lige op met sin
som du faar aff fa
tilkiende huer slag
ter / ondertaget de
siner eller Styck
den tager alle de
ners eller Stycke
legger denne in ti
traherer denne
Styckernis hoff
ligen / det vdu
in sidste slags.
da subtraheret
diuidere forst me
noget offuer / for

met huer aff dine Delere : Dog saa at
 effter den faaregaaende deleris Diuision,
 35. altid bliffuer noget igien / som aff den
 effterfølgende delere oc kand diuideris /
 indtil mand kommer til den sidste. Eller
 oc skil samme Restant aff Penningenis
 hoffsuet Sum vdi saa mange Dele / som
 der ere Delere til / dog at der er nogen
 Propors imellem saadanne dele oc dine
 delere / oc at samme dele kunde huer gaa
 lige op met sin Delere. De Quotienter
 som du faar aff saadan Diuision, giffue
 C tilfiende huer slags Personer eller Styck
 ker / vndertaget det sidste slags / huer Pers
 soner eller Stycker du faar at vide / naar
 36. du tager alle de faaregaaendis Perso
 ners eller Styckers Quotienter, oc først
 legger dem ien tilfammen / oc siden sub
 traherer dem ien fra Personernis eller
 Styckernis hoffsuet Tal. Thi huer da er
 igien / det vdiis huer mange der ere aff
 det sidste slags. Som 2 gange 12. det er
 24. subtraheret aff 36. Restet 12. Hvilke
 diuiderer først met 4. saa at der bliffuer
 noget offuer / som kand siden diuideris /
 da

da kommer der 2. vdi Quotienten, oc
 bliffuer 4. offuer. Dette diuidere met 2.
 oc kommer Quotiens atter 2. Oc den
 gantſke Diuidendus bliffuer her mee
 affgiort / fordi at der er icke mere Diuis
 for forhaanden. Derſaare beſluter ieg
 Mendene at haſſue veret ij. Oc Quin
 derne ij. ſom tiſſammen giøre fire Per
 ſoner / huilcke ſubtraherede fra det gant
 ſke Perſoners Tal ſom er 12. Reſter 8.
 Vigernis Tal. Derſaare vaar der 2.
 Mend / 2. Quinder oc 8. Viget / huilcke
 ſaa er beuiſligt / der ſom du Penningene
 ſom huer Perſone ſick / wilt legge vdi en
 Sum: Oc kommer da den forſte Sum
 igien / da er ret opereret. Som 2. Mend
 ſinge 12. R / tuende Quinder 8. R:
 Men de 8. Viget 16. R / huilcke alle tiſ
 ſammen giøre den forneffnde Sum 36.
 R.

Men dette ſkalt du acce vdi denne Re
 gel / at der ſom det vnderſte oc mindſte
 aff de middelſte Tal / er nogen Brocken
 eller mindre Denomination eller Naſſn
 end de ſom offuen faare hannem ere / da
 ſkulle baade de ſom offuen faare hannem
 ere

ere vdi ſam
 genis heff
 nomination

Oc haſſue
 uet Sum
 laaſter 5.
 R. N.
 Expter h
 Reſoluere
 Penninge
 ſaa at ſaa.

10.
 15.
 2.
 1.

Lige ſom
 i ſine Exem
 taale huert
 angne lig:
 er hand oc
 Som na
 at ſkulle delis
 Mendene for
 ere

2561.
ere vdi samme Rad/diffeligste oc Pennings
genis haffuet Sum gioris til lige De
nomination met det.

Exempel.

EN haffuer kiøbt for 15. N. 15. fæs hoffs
uet Guin Saar oc Lam/oc huert Guin
Paaster 5. N. Saaret 1. N. / oc Lammee
 $\frac{1}{2}$. N. Nu spørgis her at/ huor mange
Stycker haffuer veret aff huert Slags.
Resoluerer først de mellemste Tal / oc
Penninge summen vdi $\frac{1}{2}$. Oc kommer
saa at staa.

10.
15. } 2. 30.
1.

Gior nu det ans
det effter Regelen
som lært er/ oc faar
du da 1. Guin / 6.
Saar. 8. Lam.

Lige som denne Regel nu altid er viss
i sine Exempler : Saa kand hand icke
taale huert Exempel/ som er disse faares
gangne lig : Somme Exempler afferdis
ger hand oc saa vdi atskillige Maader.

Som naar som du vil sætte 36. N.
at skulle delis iblant 12. Personer / at
Vendene for 3. N. / Quinderne 2. oc Vis
B b gerne

gerne 1. Se du wilt spørge / huor mange
huer aff disse slags skulle vere: Da kom
mer du icke der met hen: Fordi saa at de
Quotienter, som komme aff den sidste
Diuision, de skulle bliffue større end Per
sonernis hoffsuet Tal / som først bleff sat.

Det samme er oc / naar du multipli
cerer Personernis eller Styckernis hoffs
uet Tal vdi det mindste middelske Tal /
oc du da faar Restants / som er mindre
end Personernis Tal.

Men tuert imod vdi
dette Exempel.

20. $\left. \begin{array}{l} 5. \\ 3. \\ 1. \end{array} \right\} 56.$

Tag 20. aff 56. Resten 36. huilcke aff
delde met Delerne / som ere 4. oc 2. giff
ue atskillige Quotienter.

8. 7. 6. 5.
Enten 2. eller 4. eller 6. Eller paa 8.
10. 9. 8. det sidste. 7.

Thi huer aff disse Facit / sammens
lagde gior en Sum paa Personerne / oc
paa Penningene til at probere met. De
saa meget om Regula Virginum, huil
cken hør Regulam Alligationis nær til /
som derfaare effterfølger. Re

REG

En
son
Dib
naffin/saa
dant. Men
fordi at si
henforis ti
er en Vini
haffuer 4.
slags kaffet
3. aff det and
aff det fjerde
blande til sat
der aff kande
skal hand te

Se vdi
gists v
haden ved
henforis til
vdi Tallene
først de min

2561

REGVLA ALLI GATIONIS.

Senne Regel lærer dig om de ting
som aff atskillige Naffn blandis
diblant / saa at der bliffuer it
naffn / saa som Metal / Vin / oc andet saas
dant. Men Regelen kaldis Alligationis
fordi at flere Tal bindis til it : Det er de
henforis til It. Som naar ieg siger: Der
er en Vinkisbere eller Vintappere som
haffuer 4. slags Vin / oc aff det første
slags kaafter 3 Pott / det er 1. Plancke / 16.
2. aff det andet slags 14. Aff det tredie 10.
aff det fierde 8. Nu vil hand aff alle slags
blande tilsammen it slags / at huer Plancke
der aff kand vere værd 12. 2. Huer megel
skal hand tage her til aff huer Slags :

Regelen.

Sæt vdi en Rad ordentlig huer ting
gists værd som skal blandis: Oc scriff
saa den ved Siden / som de andre skulle
henforis til / som i dette Exempel 12. Men
vdi Tallene som skulle blandis / scriff
først de mindre øffuerst / oc siden effter
D b ij hns

hinanden ned at de større: Se det andee
 Tal som scriffuis ved den venstre Side/
 ville wi nu kalde Medium. Dernæst lig-
 ne huert værd som er mindre end Medis-
 um, mod det samme Medium: Huad
 dette større er end de/ det scriff hos huert
 aff de værd som større ere end Medium,
 huilket Restants eller Excess ieg vil kals-
 de her Differentiam. Se saa mange
 mindre værd som Medium lignis ved/
 saa mange Differentier scriff hos huert
 aff de store værd/dog de samme som kom-
 me aff dit Exempel.

Ligne saa Medium mod de store værd
 oc saa meget / som huert aff dennem alle
 offuergaar det/det tegne hos huert aff de
 smaa værd. Som vdi vort Exempel her
 er Medium 12. Nu er neden for 12. 2.
 værd / som ieg kalder mindre / dennem
 subtraherer ieg aff 12. huert for sig / oc
 Restants eller deris Differents scriffuer
 ieg hos de større værd. Se offuen for 12.
 ere oc 2. værd/ som kaldis større/aff disse
 subtraherer ieg Medium/oc begge deris
 Differents scriffuer ieg hos huert aff de
 mindre. Se kommer saa vdi dette Exem-
 pel. Det

I.

12. Me-
dium.

III
Differen-

4. 2.

4. 2.

4. 2.

4. 2.

Der som der e

Tal / da addi

scriff dem det s

Naar dette

rug Societati

Differentias ti

di det første E

Quilfor. Vdi d

epaa det som

Blanche / sa

ig / vdi det er

er som der / m

I.

12. Medium.

II.

Det som skal blandis.

} mindre vard.

} større vard.

III.

Differentiæ.

4. 2. } aff de større.

4. 2. } aff de mindre.

Der som der ere flere Differentier hos
it Tal / da addere dennem vdi it Tal / oc
scriff dem det samme Sted.

Naar dette er altsammen giort / da
brug Societatis Regula, det er / leg alle
Differentias tilsammen / den Sum scriff
vdi det første Sted / oc bliffuer hand din
Diuisor. Vdi det andet Sted scriff Tal
let paa det som skal blandis / som her er
en Plancke / scriff Differentias huer for
sig / vdi det tredje Sted. Operere nu
her som der / multiplicere huer aff Diffe-

B b iij   rens

rentierne vdi det middelfte Tal/die Pro-
duct diuidere met det første Tal. Die
Facit scriff ieffne din Differentis/oc kom-
mer saa at staa.

Differens	Plancke.	6.	V	1	Quotientes.
tiers sum.	1.	6.	—	1	
		6.	—	1	
24.		6.	—	1	

Item en Vintappere vil aff 4. slags
Vin blande 300. Stöffueken / saa at
huert Stöffueken skal vere vord 11. Gros-
ser. Nu gielder Stöffueken aff den første
Vin 7. Grosser / aff den anden 9. Gros-
ser / aff den tredie 10. aff den 4. gielder
det 12. Huor meget skal hand haffue aff
huert slags Vin?

Medium 11.		7	1.	Differentia.
		9	1.	
		10	1.	
		12	4. 2. 1.	

Rom

Rom
Differens
tirs sum.
10.

Item
re 300. L
Wandel /
cate Noder
er sporsmaal.
ue aff huert
Vdi det
pler skal du
oc dei ved Re
400. L
L: m. 1. N.
som 20. gaa
Brabant
Saadan
dium, til hu
De handle di
tilform. De

2561.
Kommer det saa vdi Regelen.

Differen-	Stoff	1. V	30.	} Stoffen.
tiers sum,	ken.	1. differencier.	30.	
10.	300.	1.	30.	
		7.	210.	

Item en tiøber aff en Brtekremme
re 300. L allehaande Speceri, som er:
Mandel/ Figen/ Ingfar/ Peber/ Mus-
cate Røder oc Saffran for 400. N . Nu
er sporsmaal huor meget hand skal haff-
ue aff huert Slags:

Vdi dette oc andre saadanne Exem-
pler skal du først søge/ huad 1. L kaaster/
oc det ved Regulam De Tri, saa.

400. L for 200. N . huad gielder 1.
 L = N $\frac{1}{2}$. N / eller 10. Styfers / saadan
som 20. gaa paa en Carolus N / effter
Brabantsk Mynt at regne.

Saadant dit Facit hole for dit Mes-
dium, til huiicket at Alligatio skal stee.
De handle dig saa met alt det andet som
tilforn. Dog scriff tilforn huad 1. L aff
B b iiii huere

huert slags gielder/for huer aff dennem/
dog at Vardet er it slags Wynth.

Vardet paa 1. L aff
huert slags.

10. Medium eller vardet paa 1. L aff uer alt.	6. Figen.	1. 6.	Differencie,
	7. Mandel.	6. 2.	
	9. Ingefær.	2.	
	11. Peber.	4.	
	12. Muscater.	1. 3.	
	16. Saffran.	4. 3.	

Summen paa Differentierne.

32. Den sat først / oc det andet / som
sagt er / kommer saa at staa vdi Regelen.

Summen 32. giffuer 400. huor meget :	7.	87½.
	8.	100.
	2.	25.
	4.	50.
	4.	50.
	7.	87½.

Summen 400. Carolus D.

Men lige som det er fornøden / at wi
de store mee de smaa skulle alligere oc
henført til Medium : Saa stader det
icke /

2561

icke / at mand ic Tal enten aff de store
 eller smaa til flere andre / dog atskillige /
 det er enten mindre eller større / som sams
 me Tal ere / all igere / det er scriffuer Diffes
 rentiam hos : Eller oc det ene til det an
 det vdi atskillige maade henføre. Som
 vdi dette faaregangne Exempel.

Medium 10.

6	1. 2. 6.	
7	1. 2. 6.	
9	1. 2. 6. Summa	
11	4. 3. 1.	51.
12	4. 3. 1.	
16	4. 3. 1.	

Excess eller Differents.

Eller saa.

Medium 10.

6	1.	
7	2.	
9	6.	
11	4.	Summa 17.
12	3.	
16	1.	

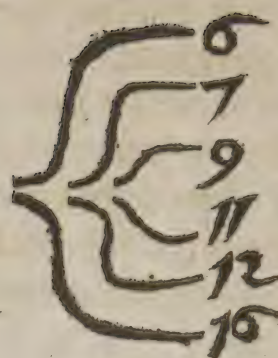
Differentia.

B b v Item

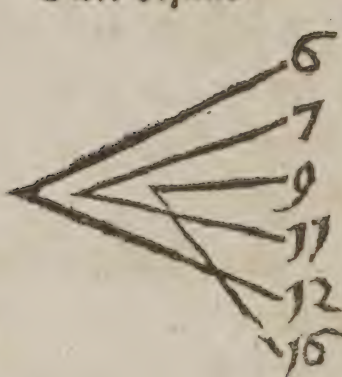
Item
10.

6.
2.
1. Summa
1. 17.
3.
4.
Differentia.

Eller oesaa.

10.

1.
2.
6. Summa
3. 17.
4.
1.
Differentia.

De saadan ere atskillige Maader/men
acte vel at du 10 huer aff disse Tal en
gang i det mindste alligerer / oc kand det
dog tire alligeris / dog til atskillige/huils
et et ynge Disciple vel selff kunde acte.

De

Det som
ceri, det kan
menge oc bel
skillighed vdi
En M
Selff/huer
ii andet St
M. Nu tu
aff det sidste
det første/at
Alligere.

22. Medium

Nu sig eff

Summa

Nu sig a

2. Laff det
aff det andet
uer 100. L bel
Tuendi
til aff M: H
ferringe / ell
huilke der for

2561.
Det som nu er sagt om Driek oc Spec
ceri, det kand oc forstaais om Metal at
menge oc beblande. De er dog ingen at
skillighed vdi Operation.

En Myntemestere haffuer 100. L
Solff/ huor aff 1. L kaaster 17. M . De
it andet Stycke/ huor aff 1. L gielder 24.
 M . Nu tuil hand paa/ huor mange L
aff det sidste Stycke / hand skal legge til
det forste/ at 1. L kand gielde 22. M . forst
Alligere.

22. Medium. $\left\{ \begin{array}{l} 24. \quad 5. \\ 17. \quad 2. \quad 7. \end{array} \right.$ Diffe: Sum.

Nu sig effter Regulam De Tri.

Summa 7. giffue 1. huor $\left\{ \begin{array}{l} 5. \quad \frac{5}{7}. \\ \text{fn} \\ 2. \quad \frac{2}{7}. \end{array} \right.$
meget:

Nu sig atter ved Regulam De Tri.

2. L aff det forste Solff behoffuer 5. L
aff det andet Stycke / huor meget haff
uer 100. L behoff. fn 250. L .

Tuende Exempler vil ieg sette her
til aff M: Henrico Grammatæo, om at
forringe / eller oc forbedre Mynt / vdi
huilcke der som du atter / huorledis hand
der

der met handler oc fremfarer/da haffuer
du nock vdi Exemplane oc ingen Regle
behoff.

Om Mynt at forbedre.

Eg haffuer en Mynt/ huor aff 1. w8/
holder 9. Lode fint Solff. Men ieg
vil den forandre oc forbedre/at paa 1. w8
kommer 12. Lode Fint Solff. Nu er
Sporsmaal / huor meget Fint Solff
mand skal komme der til: Tag Distantis
fra 9. oc 12. oc til 16 Lode som er 1. w8. Da
faar du for 9. 7. oc for 12. 4. Huilcke
Differentier ere Tallet paa Raabere /
som er vdi huere Stycke. Sig nu 4.
Lode Raaber giffue 12. Lode Solff /
huad giffue 7. Lode Raaber = 21. Lode
Fint Solff. Subtrahere her fra 9. Lode
Solff / som vaar tilforn vdi Marken/
saa bliffuer igien 12. Lode Fint Solff.

Proba.

Set 28. Lode Raaber oc Solff til:
haabe giffue 21. Lode Fint Solff
huor meget giffue 16. Lode Raab
ber

2561.
ber oc Solff iblant hinanden: fr 12. Lode
Sint Solff.

Om Mynt at forringe.

Eg haffuer en Mynt / huor aff 1. w^g
holder 12. Lode Sint Solff / den vil ieg
forsatte met Raaber / at Marcken skal
komme paa 9. Lode Sint Solff. Nu er
Spørsmaal / huor meget Raaber der skal
tilsættis : procedere saa. Dele 12. Lode
met 9. kommer 1 $\frac{1}{3}$. Kast her aff det ganes
ste hen / oc beholt $\frac{1}{3}$. Det er aff en w^g. Saa
meget Raaber skal du legge til 1. w^g.

Proba.

Eg 1 $\frac{1}{2}$ w^g haffuer 12. Lode Sint Solff
huor meget giffuer 1. w^g : fr 9. Lode
Sint Solff.

REGVLA FALSI

duarum Positionum.

Enne Regel kaldis icke derfaare
falsk / at hand vdi Sandhed skal
vere falsk eller wrat / men for saas
dan

dan Marsage sthld neffnis hand falst /
fordi vdi hannem findis oc koster tuende
falste oc wsande Tal / aff huilcke det rets
te oc sande Tal bliffuer aabenbarec oc
paafundet.

Wi haffue her til tracteret de Regle /
effter huilcke wi haffue søgt oc fundet no
get wiist oc wbekynte Tal / ved andre
Tal / som viffe oc bekynnte vaare. Men
nu følger denne Regel / huilcken lærer at
finde it vift oc sant Tal ved tuende w
sande oc falste Tal at sette oc gaa effter.
Holt dig vdi denne Regel / som her effters
følger.

Regula.

Mar dig faarekommer noget Tal /
som du skalt effter nogen viss Raade
tractere. Da optenck it Tal / oc tegne det
for dig / som kand vere dit Sporsmaal
mest lig: Oc procedere med samme Tal /
lige som det vaare det rette Tal. Det
er handle med det / som vdi dit faaresatte
Sporsmaal vaar forgiffuet.

Der som du mee dette dit optenckte
Tal fiekst det som Sporsmaalet lyder
om / da haffuer du icke videre behoff / at
besuax

2561.
besuere dig der mee / effterdi du haffuer
faaet det du ledte effter.

Exempel.

God it Tal / Naar du setter det / oc
halffparten der aff / oc tredie parten
der aff / oc $\frac{1}{4}$. der aff / oc alle disse Tal ad-
derer / at de alle kunde giøre 25. Tag 12.
Halffparten her aff er 6. oc $\frac{1}{3}$. der aff er
4. oc $\frac{1}{4}$. er 3. Addere nu 12. 6. 4. 3. fr
25.

Men faar du ick ret vnderuisning aff
dit optenckte Tal paa samme Spors-
maal / da acte huor meget samme Tal
er for meget eller for lidet. Er det for lis-
det / da tag det fra dit forsatte Tal / huad
igien bliffuer / det scriff hos dette Legen /
—:— lige mod dit optenckte Tal / oc bes-
tyder samme Legen Minus, det er / mins-
dre eller ringere end dit forgiffne Tal.
Men er det meer end dit forsatte Tal / da
tag samme Tal aff dit optenckte Tal :
Det som bliffuer til offuers / sat hos dette
Legen + / lige mod dit optenckte Tal /
oc bemercker dette Legen Plus / det er /
Meer.

Der

Dernæst optenck vdi lige maade/end
Ze Tal/oc effter Spørsmaalet/ huilcke
Tal kand vere dit føre optenckte Tals
halff part/ Eller oc daabilt saa stort som
det første/ Eller oc it andet som dog kand
haffue de fleste vilkaar met det Tal vdi
Spørsmaalet. Der som dette Tal kand
icke heller opløse dit Spørsmål : Da
scriff dette / oc der hos huad det er større
eller mindre end dit faaregiffne Tal/ oc
sat Tegnet hos / som det sig bør.

For det tredie tag baade disse optenck-
te Tal / (huilcke du nu maa kalde Løg-
ne) met deris Differentier. Oc multi-
plicere offuer Kaars / den ene Løgn met
den anden Løgens Differents / oc scriff
de tuende Producter.

Dernæst acte/ om dine Tegen ere li-
ge eller ulige/ der som de ere lige/ da tag
det mindste Product, aff det største / oc
huad som rester / er din Diuidendus.
Men der som de ere ulige / da addere de
baade Producter / oc Summen der aff
bliffuer din Diuidendus. Tag oc den
mindre Differentiam aff den større/ des
som Tegnene ere. Oc din Rest er din
Diuis

Diuisor.
lige/ da a
Summa
diunderer h
som du vdi

En Riobn
anden/ c
den anden:
sen: Den at
Giff mig for
At naar ieg
end helsen saa
at det kand de
Daler. Her se
fiel / eller h
Hest.

Gjorde
hand vilde h
En en gang
saa mange er
2. Addere nu
kommer 22.
Tag der faare
optenckte Tal

2561.
Dit is for. Men der som Tegnene ere w
lige / da addere dem tilsammen / oc din
Summa er din Delere. Naar du saa
diuiderer her med / da kommer det Tal/
som du vdi dit Sporsmaal spurde om.

Exempel.

EN Riobmand vil kiope en Hest aff en
anden / oc siger den ene Riobmand til
den anden: Huad wilt du haffue for Hes
ten: Den anden suarer hannem oc siger:
Giff mig for hannem saa mange Daler/
At naar ieg legger end saa mange til / oc
end heltien saa mange / oc $\frac{1}{4}$. saa mange /
at det kand da beløbe sig tilhaabe 44.
Daler. Her spørgis nu huor meget hand
fiel / eller huor god hand holt samme
Hest.

Gior det saaledis / lad saa vere / at
hand vilde haffue 8. R for samme Hest.
En en gang saa mange ere oc 8. heltien
saa mange ere 4. Gierde parten aff 8. er
2. Addere nu 8. 8. 4. oc 2. tilsammen/
kommer 22. Men det skulle vere 44.
Tag der saare 22. fra 44. da liuffuer die
optenckte Tal for lidet 22. Scriff der
E 6 for

for først 8. oc der tuert offuer for 22. oc
 mellem dennē Signum minus —:—. Sæt
 at hand vilde haffue 12. Daler / end en
 gang saa mange ere 12. helten saa man-
 ge ere 6. oc fierdeparten der aff er 3. Ad-
 dere nu 12. 12. 6. oc 3. tilsammen / $\text{fr } 33$.
 Dennem subtrahere aff dit saaregiffne
 Tal / som er 44. Resten 11. som det an-
 det optenckte Tal er mindre end det som
 du skulde søge. Scriff derfaare 12. vn-
 der 8. oc 11. vnder 22. oc mellom dennem
 Signum —:—. Saa kommer det saa
 at staa.

Logne. $\left. \begin{array}{l} 8. —:— 22. \\ 12. —:— 11. \end{array} \right\} \text{Differentier.}$

Multipliere offuer Raarff 12. met
 22. $\text{fr } 264$. Vdi lige maade 8. met 11.
 da faar du 88. Efferdi at Tegnene ere
 nu lige. Da subtrahere det ene Product
 aff det andet / 88. aff 264. bliffuer igit
 en 176. som er din Diuidendus. Vdi
 lige maade subtrahere dine Differentier
 aff hinanden 11. aff 22. Resten 11. din des-
 lere. Dele nu 176. met 11. kommer $\text{fr } 16$
 son

som er 16.
 hand haffu
 16. 16. 8. v
 Item
 Mend til
 m sum D
 Indhaffu
 saa meget
 hun fiek m
 tredie fiek
 Daler bed
 fiek met den
 haabe naar
 fiek met de 3.
 mange Dal
 Wand for
 det Gods v
 anden Wa
 Daler den
 fiek met den
 Lad saa
 sic Wand 8
 ge ere 160.
 der til 70. e
 Summe til
 230. komm

2561.
som er 16. De saa mange Daler vilde
hand haffue for samme Hest. Nu gior
16. 16. 8. oc 4. lige 44.

Item en Quinde haffuer haffte tre
Mend til Ecte. Met den første fick hun
en sum Daler / met den anden fick hun
Indhaffuende Gods / som vaar tyffet
saa meget vord som de Daler vaare / der
hun fick met den første Mand. Met den
tredie fick hun en Gaard / som vaar 70.
Daler bedre end det Gods vaar der hun
fick met den anden Mand. Summa til
haabe vaar 560. Daler vord / der hun
fick met de 3. Mend. Nu spørgis her huor
mange Daler hun fick / met den første
Mand / for det andet huor mange Daler
det Gods vaar vord / der hun fick met den
anden Mand / for det tredie huor mange
Daler den Gaard vaar vord / der hun
fick met den tredie Mend.

Lad saa vere at hun fick met den første
Mand 80. Daler. Tyffer saa man-
ge ere 160. End en gang saa mange / oc
der til 70. ere 230. Addere nu de trende
Summe tilsammen / som ere 80. 160.
230. kommer 470. skulle vere 560.

E s ij

Liuffe

Liuffuer for lidet 90. Sæt nu at hun
 fick met den første 160. Daler / examis
 nere dennem som tilforn / kommer Plus
 310. Sæt det i Regelen som her staar.

$$\left. \begin{array}{l} 80. - : - 90. \\ 160. - + - 310. \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Differenti-} \\ \text{erne.} \end{array}$$

Multiplicere offuer Kaarff 310. mee
 80. kommer 24800. Lige saa 160. mee
 90. fr 14400. Effterdi at Tegnene ere
 wlige / da addere det ene Product til det
 andet / De faar din Diuidendum, vdi
 lige maade addere dine Differentier, tō
 mer din Diuifor. Diuidere da 39200.
 mee 400. da kommer Quotiens 98. som
 er de Daler hun fick met den første
 Mand. Dennem duplere / kommer 196.
 De saa mange Daler vaar det Gods
 værd / der hun fick met den anden Mand.
 Leg nu til de 196. Daler 70. kommer 266.
 De saa mange Daler vaar den Gaard
 værd / hun fick met den tredie Mand.

Vilt du nu probere dette / saa leg de
 trende Summe tilfammen / som ere 98.
 196. 266. da faar du igien 560. Q / huil
 de hun fick met de 3. Mend. Item

Item
 baare nog
 Afnet tret
 Mulafet
 faa mig 1.
 uer / da h
 flaster at
 for Byrde
 dig 1. aff m
 uer / da h
 Nu spo
 ker huer h
 3. Derfaar
 lens flaster
 mange stul
 Men effter
 stulde haffu
 den ene igie
 haffd 5. aff
 Afnet : D
 ne flaster ti
 bilt saa ma
 Lag 1. fra 3.
 afset B 6. de
 daabilt mod
 re ere 3. som

2561
Item It Alen oc it Mulasel ginge oc
baare nogle Glaster met Vin/ Men der
Alenet trettedis oc ville icke frem / sagde
Mulaselet til Alenet : Der som du vile
faa mig 1. aff dine Glaster/ til de ieg haff-
uer / da haffuer ieg daabilt saa mange
Glaster at bare som du / oc daabilt saa
stor Byrde. Men der som ieg vilde faa
dig 1. aff mine Glaster til de som du haff-
uer/ da haffde wi lige Byrde.

Nu sporgis her at huor mange Glas-
ter huer haffde. Sat at Alenet haffde
3. Derfaare naar det siick en aff Mulase-
lens Glaster/ da haffde Alenet 4. oc saa
mange skulde Mulaselet haffue igien.
Men effterdi at ieg tencker at Mulaselet
skulde haffue giffuet en fra sig/ da giff dee
den ene igien / oc forstaaes da at haffue
haffd 5. aff forste. Nu siger det atter til
Alenet : Der som du faar mig en aff dis-
ne Glaster til mine / da haffuer ieg daa-
bilt saa mange som du haffuer igien.
Tag 1. fra 3. oc leg til 5. da haffuer Mul-
aselet B 6. oc Alenet A 2. Men 6. ere icke
daabilt mod 2. men tredaabilt. Derfaa-
re ere 3. som ieg forst satte en Logn / Oc

Ec iij

effters

effterdi at to gange saa meget som 2. er
4. Oc ieg haffde fundet 6. Da tag 4. aff
6. bliffuer 2. igien / som er den første Lø-
gens Differents / oc scriff dennem mee
Signo Plus saa: +.

Sæt nu at Asenee A. haffde 6. tag
ger it aff Mulaselet B. da bliffuer det
7. som B. haffde. Saa meget skulde oc
A. haffue. Men fordi wi satte at B. gaff
1. fra sig / da haffde det vdi begyndelsen
8. Nu beder B. at A. vil saa sig 1. aff si-
ne / da skulde B. haffue 9. oc A. skulde
haffue 5. igien. Nu er icke 9. da abilt saa
meget som 5. som det skulde vere effter
Spørsmålet / men det 1. mindre / effter-
di at to gange 5. ere 10. Er derfaare 6.
oefaa Løgn / huileken ieg oefaa scriffuer
mee sin Differents / som er 1. mee Sig-
no -: / oc kommer saa at staa.

$$\text{Løgne.} \left\{ \begin{array}{c} 3. + 2. \\ \times \\ 6. - 1. \end{array} \right\} \text{Differentsen.}$$

Multipliere / Addere oc Diuidere /
som før er sagt / kommer 5. som A. haff-
de /

2561

meget som 2.
6. Da tag 4.
er den forste
scriff den
at A. hadde
B. da bliff
Saa meget
di vil sette
der vil de
A. vil saa
ffue 9. oc
er icke 9. da
der stulde
der 1. mindre
10. Er der
ken leg o
som er 1. m
saa at saa.
Differens
dere oc
er 5. som

de/ leg her 1. til aff de som B. haaffde / da
haaffuer A. 6. saa mange skulde da B.
haaffue igien / thi de skulde da haaffue lige.
Effeerdi at B. haaffde nu giffuet 1. fra sig
til A. da haaffde hand først 7. Nu tager
hand 1. fra A. til sine 7. & 8. oc B. behaals
der da 4. igien. Nu er 8. to gange saa
meget som 4. oc er da ret effter Spors
maalet.

Item en saa til en andens Pung oc
sagde/du siunis at haaffue der vdi 100. A.
Den met Pungen suarede. De ere icke
100/ men vaare de heltten saa mange til/
som de ere/oc fierdeparten saa mange/oc
tredieparten saa mange til / oc 1. der til/
da vaare de lige 100.

Sat at de haaffde først veret 12. da
kommer der 74. mindre end 100. Atter
at de vaare 24. da kommer naar du pro
cederer effter Sporsmaalet / 49. mindre
end 100. Scriff derfaare saa.

Logne. $\left. \begin{array}{l} 12. \text{ --- } 74. \\ \times \\ 24. \text{ --- } 49. \end{array} \right\} \text{Differensifer.}$
Ec iij   Mub

Multiplicere / subtrahere oc diuidere
 re / da faar du $47\frac{13}{23}$. Saa mange D
 haffde hand / hvor aff halffparten vaar
 $23\frac{13}{23}$. Tredie parten der aff vaar $15\frac{21}{23}$. De
 fierde parten $11\frac{22}{23}$. Huilcke alle tilsams
 men giore 99. Leg nu It her til / da faar
 du lige 100.

REGVLA FALSI VNIVS POSITIONIS.

Er ere oc mange Exempel / som
 kunde faare giffuis / huilcke mand
 ved it loognactigt Tal / som mand
 setter / kand oplose oc vdrede effter Re-
 gulam De Tri Simplicem. Thi naer
 du gaar frem effter Sporsmaalens lius-
 delse / met dit optenekte Tal / oc du icke
 da faar det som du skulle haffue effter
 Sporsmaalet / da tag det som da kom-
 mer / oc sat sidst i Regelen / men dit op-
 tenekte Tal eller Loagn set mit vdi Reges-
 len. Men sidst vdi Regelen set dit faares
 giffne Tal / som du effter Sporsmaalet
 skulde haffue effter din operats.

Exem

Exempler.

EN veyfarendis Mand finder paa Bes-
 yen saa mange D / at naar helten aff
 samme Gylde / der til met $\frac{1}{2}$. oc $\frac{1}{4}$. bliff-
 ue alle sammenlagde / at de da kunde giøre
 re 50. Huor mange sant hand: Tenc op
 saadanne it Tal / som du kand skiffte vdi
 saadan Parter / som her kand vere 12.
 Helten / det er $\frac{1}{2}$. Her aff ere 6. $\frac{1}{2}$. aff 12.
 ere 4. $\frac{1}{4}$. aff 12. ere 3. Huileke 6. 4. 3.
 sammenlagde giøre alleniste 13. Men
 du søger 50. Derfaare vaar din positio-
 on eller optenckte Tal som vaar. 12. falsk
 men her ved faar du alligeuel det rette
 Tal. Sæt saa vdi Regelen.

13. giffue mig 12. huor mange giffue
 mig 50. Multiplicere 50. met 12. fr 600.
 diuidere dennem ved 13. oc kommer $46\frac{2}{13}$.
 oc saa mange sant hand / aff huileke
 halffparten vaare $23\frac{1}{13}$. Den tredie deel
 $15\frac{1}{13}$. Oc fierde delen $11\frac{7}{13}$. huileke allesama-
 men lagde giøre 50.

Item led op it Tal / At naar ieg tas-
 ger der fra $\frac{1}{2}$. oc $\frac{1}{4}$. oc $\frac{1}{2}$. da er der end da v-
 di 24. Tenc op it Tal som haaffuer saas
 E e v dan

dan Parter / som er 60. Dernaſt tag der
aff diſſe Parter / da ſtaar der igien 13.
Sæt ved Regulam De Tri ſaa:

13. 60. 24. $\text{fr } 110\frac{10}{13}$.

Men lige ſom der ere nogle Spørſ-
maal / ſom ſaa ved en Poſition eller Løgn
funde forklaris / ſaa ere der igien andre
Spørſmaal / ſom ſaaledis / ſom nu ſagt
er / ey funde oploſis / vdi huileſe mand
maa bruge Radice Quadrata, eller Cu-
bica eller Radice Quadrata aff en anden
Quadrat. Men her paa haſſuer du ſaa
dan en Regel aff Gemma Friſio.

Der ſom dig ſaarekommer ſaadane
it Exempel / at du der vdi ſkalte Multi-
plicere it eller flere Tal vdi hinanden.
Der ſom du da vilſt Abſoluere det mee-
tuende Poſition, da gack frem met ſam-
me Poſitioner effter Spørſmaalet / lige
ſom ſagt er vdi Regula Falfi, duarum
Poſitionum. De naar du haſſuer ſereff-
uet baade Poſitioner eller Løgne / mee-
deris Differentier, da addere eller ſubtra-
here / effter ſom Tegnene ere til dine
Differentier.

Men

2561.
Men siden sat for Løgnene / deris
Quadrata / om tuende Tal skulle vdi
hinanden multipliceris: Eller oc Cubos,
om try skulle Multipliceris / oc saa alt
frem: De gjør saa med det andet / som v
di fornessnde Regel dig er lært.

Men wilt du oc ick on bruge en Posi
tion, da gack frem med din Position, ind
til du saar it falske Tal / for det rette du
skulde haffue. Ved dette falske Tal dis
uidere det Tal / som dig er forsat vdi
Spørsmaalet / at du skulde haffue. Der
næst tag Roden aff Quotienten, oc mul
tiplicere hende med din Position. Pro
ductum der aff siger dig det som du lete
effter.

Exempel til den første Maade.

Der er en firekantet Plads / som vdi sig
gantste oc offuer alt haffuer 216. Pas
sus / det er Sied. Men nu er hans Brede
halffanden gang mindre end hans Leng
de. Nu spør ieg at / huor lang den er / oc
huor Bred hand er effter samme Sied. Sæt
tuens

tuende Tal effter den forsagde Pro-
 pors/ som er 2. oc 3. Nu multiplicere disse
 tuende Latera eller Sider vdi hinanden
 2. vdi 3. $\text{fr } 6$. Men det forsatte Tal som
 vaar 216. offuergaar disse 6. vdi 210. huil-
 den Differents sat met sin Position, 2.
 -:- 210. Sat nu andre Tal effter sama-
 me Proportion/ som 4. oc 6. Multipli-
 cere 4. met 6. $\text{fr } 24$. men dette Product
 er oc 192. mindre end 216. som denne Pos-
 ition met sin Position oc Løgn scriff li-
 ge saa/ kommer saa at staa:

$$2-:-210.$$

$$4-:-192.$$

Men effterdi/ du haffuer nu multi-
 plicere tuende Tal vdi hinanden/ da
 Quadrere huer Position vdi sig/ som er
 2. gange 2. giore 4. Oc 4. gange 4. giore
 16. Disse Quadrata sat vdi Løgnem
 Sted. Gior det som nu staar tilbage/
 effter Regulam Falsi duarum Positio-
 num, som tilforn er sagt. Multiplicere
 offuer Raarss/ oc faar du da 3360. oc
 768. Disse subtrahere aff hinanden/
 Rest 1592. Disse diuiderede ved 18. (thi
 de bliffue min Diuisor, naar ieg subtra-
 herer

herer den ene
 affue 144.
 12. som
 tag halff
 6. oc leg til
 andet Tal so
 er halff
 Multip
 216. Det
 om.

Exempel

Der er en
 kante Steen
 ar hans Ho-
 umme Murs
 Bredelse vdi
 Murs er offue
 orgis her at
 bred/ oc huc
 an haffuer vi
 an 8. oc Leng
 plicere met
 re 48. Disse
 ere da 340.
 Quotient 8.

2561.
herer den ene Differents aff den anden)
giffue 144. Huilcket Tals Quadrats
Rod er 12. som det første Tal som du søgte
te / tag halffparten aff dette samme som
er 6. oc leg til samme 12. Da kommer det
andet Tal som du søgte / som er 18. huil-
cket er halff anden gang saa meget som
12. Multiplicere nu 18. met 12. da faar
du 216. Det Tal som Spørsmaalet lins-
der om.

Exempel til den sidste Maade.

Der er en Mur som er opbyggt aff fires
kantet Stene / hues Bredhed offuer-
gaar hans Høyhed vdi tredie parten / oc
samme Murs lengde offuergaar hans
Bredelse vdi fierde parten. De samme
Mur er offuer alt oc gantse 3840. Nu
spørgis her at / huor høy hand er / huor
Bred / oc huor Lang. Set at Høyhes-
den haaffuer veret 6. Føder / da vaar Bred-
den 8. oc Lengden vaar 10. Disse mul-
tiplicere met hinanden / først 6 gange 8.
ere 48. Disse 10 gange ere 480. Diuis-
dere da 3840. ved 480. kommer vdi dit
Quotient 8. Tag her Radicem Cubis
cam

eam vdaß (fordi de ere try Tal / som
ere multipliceret vdi hinanden) da kom
mer 2. Multiplicere disse 2. met din Po
sition eller Løgn / som er 6. kommer 12.
huileke ere din høgheds Tal paa sam
me Mur. Tag tredie parten aff 12. det
er 4. oc leg til samme 12. $4 + 12 = 16$. Oc saa
mange Fødder vaar Muren Bred. Tag
nu fierde parten aff Breden som er 4. oc
leg til Breden / som er 16. da faar du 20.
oc saa mange Fødder vaar Muren lang.
Multiplicere nu 20. met 16. da kommer
der 320. Multiplicere nu disse met 12. da
kommer 3840. Som er det Tal / som
vaar dig faaregiffuet vdi dit Spør
maal.

Flere Exempler skalt du finde her effter.

Merck her oc saa / at huileke Exem
pler der kand opløsis met en Position, de
kande oc saa forklaris ved tuende Positi
oner eller Løgne. Men tuert imod kun
de icke alle de Exempler / som absolueris
met tuende Positioner / opløsis met en
Position.

Oc er dette her storlige at forundre /
at samme Position er / hvor lange de ere
fra

2561
fra Sandhed/at mand dog der ved kand
komme til Sandhed: Thi ved Eogn faa
vi her Sandhed at vide.

Her effterfølger
nogle Exempler oc Spors-
maal/ henförde til deris Spes
cies oc Regle.

Til Addition.

Om Verdens Alder.

Er om siender Helix Hus
sis Lardom oc Sprock saas
ledis:

2000. Aar Gde/ det er/
der Verden icke endnu vaar
saa vijt besæt met Golek oc Byer/ sörend
Babilon bygd is.

2000. Aar Lowen/det er fra den tid
Omstarelsen först/ oc siden Lowen bleff
besæt oc haaldet.

200

2000. Aar Messia Dage / det er / effs
er Christi Fodsel.

Dette er saaledis videre forklaret aff
Lærdemend / oc synderlige aff Gerharde
Mercatore vdi hans Cronologia, som
haaldis for den retteste.

De første 2000. Aar skiftis saaledis.

Fra Verdens begyndelse indtil
Syndfloden / som vaarede 1. Aar oc 10.
Dage vaare forløbne 1656. Aar.

Derfra indtil Gud først kaldet Abra-
ham aff Caldea ind i Canaans Land /
344. Aar. Summa er 2000. Aar.

De middelste 2000. Aar skiftis vdi
4. Terminer / aff huileke huer indehaal-
der hen ved 500. Aar. Thi mand haff-
uer actet / at store oc merkelige Ting /
som Religionen eller verdslig Regi-
menter haffue sig synderlige forandret
hen ved saa mange Aars Tid.

Først fra Abrahams Kald / oc til de
Israeliters Vdgang aff Ægipten 454.
Aar.

Dernæst her fra til at Israeliterne
unge deris første Konge / Kong Saul
4. Aar.

Si

2561.
Siden den tid vaare de vnder Kon-
gelige Regiment indtil det Babilonſke
Fengſel oc befrielse/ 543. Aar.

De for det ſidſte fra den tid til Chriſti
Fødsel ere 534. Aar. Her til Chriſti
Alders Aar/indtil hand bleff Kaarſſfeſt
ſom vaare hen ved 35. Aar tillagde / da
kommer Summen lige 2000. Aar/ De
vaare da forløbne 4000. Aar.

De ſidſte 2000. Aar ere derfra ind-
til Verdens ende/ oc byttis i lige maade
vdi iiii. Terminer indehaaldendis huer
hen ved 500. Aar.

Førſt fra Chriſti Fødsel indtil S:
Augustini Død/ ſom døde Anno Chriſti
434. Theodoſij den Orientiſke Keiſers
Regimentis 28. Aar / vaare 399. Aar.

Dernæſt her fra til de tuende Keiſers
Henrick den fierde oc ſemte/ Faderens
oc Sønnens Krig/ ere 672. Aar.

Den tredie Termin er her fra oc til at
Guds ord ved Lutherum oc Philippum
er kommen paa fode igien/ oc den Augſ-
borgiſke Confesion bleff vdgiffuen/ ſom
vaar det 13. Aar eſſter at Lutherus førſt
begynte at ſcriffue / Vaare 424. Aar/

D d

huil

Huileket stede/Anno Christi 1530. Huors
fra til nu (Anno etc. 1576.) ere 46.
Aar.

Den fierde Termin er her fra indtil
Verdens Ende/ huor lenge den skal va-
re/ved ingen Engel eller Menniske/men
Gud alene.

Spørsmaal/huor lenge er det siden
Verden bleff skabt : In 5541. Aar. Vdi
huileke ieg altid haaffuer regnet fulde
Aar/vden alene vdi Christi Alders Aar
her paa Jorden/vdi huileke der feylden no-
get mere end 1 Aar : Huileket ieg giorde
paa det ieg kunde faa de andre 2000. os
saa fuldkommen.

Til Subtraction.

Or Nadigste Herre Koning Fren-
derich den anden / er fødte Anno
Christi 1534 den forste Julij dag
halffgaaen 10. formiddag. Nu bleff hans
Naade samme Time / som ieg neppiste
kand komme ihu / kronet vdi vor Frue
Kircke vdi Kiøbenhaffn den 20. Augusti
Anno etc. 1559. huor gammel vaar hans
Naade der hand bleff Kronet :

Vdi

2561.
Vdi dette eller andre flige Exempler/
naar du vilt nøye vide Tiden/ scriffuer
eller legger du icke op/ som dine Datum
de liude/ men altid scriffuer eller legger
huer Denomination it mindre/ saa nær
som den mindste Denomination. Thi
at vi mene icke Tiden vdi saadane Da-
tum at vere fuldkommen/ vden allene
den som den ringiste Denomination
giffuer tilkiende.

Item vdi Timerne at scriffue skal oe
dette actis/ at naar mand begynder Da-
gen om Midnat effter den Christne skick
da scriffuis Timerne effter Middagen/
icke som de neffnis: Men lige som de vds
figis/ saa leggis de til xij. oe det Product
scriffuis: Som for 1. 3. 6. 9. 12. Timer
effter Middag/ scriffuer mand den 12. 15.
18. 21. 24. Time aff den Dag. Men
naar mand begynder Dagen om Mid-
dagen næst tilforne/ som Astronomi ples
ye at giøre/ bærer mand sig at met de Ti-
mer effter Midnat at scriffue/ lige som
nu er sagt/ som for den 2. 5. 8. 11. Time
effter Midnat/ scriffuer mand den 14.
17. 20. 23. Time aff den Dag.

Ed ij

Dit

Du skalt oe saa lenge neduedfle / at
du altid kane haffue ens mange Deno-
mination paa begge Sider. Se merck
her / at huert Aar haffuer vel tolf Maas-
neder / oe vdi dennem ere 365. Dage:
Dog haffuer icke huer aff disse Maanes-
der lige mange Dage / som du kane fors-
fare her om i enden paa Bogen: Huor-
saare du her effter skalt Resoluere / naar
du det haffuer behoff. Men naar at baas-
de din Datums Dage komme vdi 1.
Maanet tilsammen: Eller oe om Das-
gen vdi det Datum / som skal subtrahes-
ris / er sidst vdi den Maaned / som gaar
naest for den Maanedes Dag vdi det an-
det Datum / da er det let at giøre forus-
den Resolution. Exempel her paa haff-
uer du tilforne vdi Subtraction paa
Siphrene.

Naar du effter saadanne vilkaar haff-
uer subtraheret / da skalt du end da acte/
at It Aar haffuer end da til de 365. Das-
ge / 6. Timer vdi sig / huilcke i huer siers-
de Aar opfylde en heel Dag. Saa at
Aaret da haffuer 366. Dage / huilcken
Dag mand kalder Skud Aars Dagen/
effter

effter Aar
det siuder
vdi huer i ti
danne Da-
ning / da se
giere det al-
ler oe min-
teppe acte /
gula De T
Dage
ue 6. Time
uer mig min
Saa ser
pel / som her
Aar / Dage o
Hans Ne
Aar / Julius
mer / 30. Min
Hans Ne
Junius Ma
30. Minuter
Dette se

2561
effter Aaret som kaldis Skud Aar / at
det skiuder 1. Dag offuer Aars Dage
vdi huer i try Aar. Paa det at du saas
danne Dage kant saa met vdi din Reg-
ning / da skalt du tage din Restants / oc
giøre det altsammen til Dage / Stunde
eller oc mindre / om mand vil det saare
neppe acte / oc Ordinare det saa vdi Res
gula De Tri.

Dage vdi 1. Aar som ere 365 / haffs
ue 6. Timer / huor mange Timer giff
uer mig min Restants / etc.

Saa scriffuis oc regnis dette Exem
pel / som her efftersølger / ved sin fulde
Aar / Dage oc Timer.

Hans Naadis Kronings Tid 1558.
Aar / Julius Maaned / 19. Dage / 9. Ti
mer / 30. Minuter.

Hans Naadis Fødsels tid / Aar 1533.
Junius Maaned / 1. Dage / 9. Timer /
30. Minuter.

Dette scriffuis anden gang
saaledis.

Dd iij

Kons

Gior nu dit Res
stants til Dage fr
9175. Dage/oc sat
saa i Regelen 365.
dage giffue 6. Ti
mer/huor mange
timer giffue 9175.
Dage. fr 150³⁰⁰₃₆₅.
timer/huilete giss
re 6. Dage/6. Ti
mer / 3. Quarter
oc 4¹/₃. fuldner. Leg
nu dette til den
første rest/oc kom
mer 25. Aar / 56.
dage/6. Timer 3.
Quarter oc 4¹/₃.
minuter fuldner.
Gior saa Dage til
Vger / oc tag fire
vdi 1. Maaned/da
saar du 25. Aar 2.
Maaned 6. Ti
mer / 3. Quarter
oc 4¹/₃. Minuter /
so er suar til spors
maalet. Til

Kronings 1558. { 231. { Dage. 9. { Timer. 30. { Office
tid. { Aar. { Dage. 9. { Timer. 30. { Skrifti
Sodfels 1533. { 181. { Dage. 9. { Timer. 30. { Sodfel
tid. { Aar. 50. Dage. 0. Timer. 0. Minuter. {

Dans Alder vdi { 25. Aar. 50. Dage. 0. Timer. 0. Minuter. { Gior
Kroningen. {

Til
for
vet
Dreke oc
an gantte
Lalent E
talis golt e
det altsam
met 600. f
Kepsr 2
mesteds vdi
Nafn met
ser Exeruv
saare hand
hannem 20
Sestertia 2
Mand su
de haffue vi
met huer
Co/huor m
men vi orn
tillsammen a

2561

Til Multiplication.

Marcus Antonius den Romere
fortæredede mindre end 1. Aars tid
ved offuerflødighed vdi Mad oc
Dricke oc andet saadant / It Aars skat
aff gantze Asia / som beløb sig 200000.
Talent Solff / oc 1. Talent som her om
talis galt 600. Kroner. huor meget løb
det altsammen: Multiplicere 200000.
med 600. $\text{fr } 120000000$. Kroner.

Keyser Augustus vdi Rom/bleff sams
mesteds vdi en Triumph vndfangen aff
1. Kaffn med disse ord: Hel vere du Key
ser Seyeruindere oc Regentere: Huor
faare hand købte Kaffnen oc gaff for
hannem 2000. Sestertium. Nu galt huer
Sestertia 25. Kroner / $\text{fr } 50000$. Kroner.

Man siger om alle Megens Guin at
de haffue været vij. Orner / oc vij. Søer
med huer Orne. Oc vij. Grisse med huer
So / huor mange stycker giøre de tilsam
men vij. orner 144. Søer oc 1728. Grise
tilsammen adderetet $\text{fr } 1884$. stycker.

D d iiii Til

Til Diuision.

MAtthei vdi det 18. staar om den Kongis Suend / som sands at bliffue sin Herre skyldig 10000. Talent eller Pund / huor mange h Guld vaar det: Gior dem først til Kroner fr 6000000. Kroner. Nu gior 4. Kroner 5. Kinske N / som nu rettiste menis. Oc 1. Kinske N gior 1. L / oc 3. f . Gior dette derfaare til L / oc dele saa aff med 100000. L / Thi saa mange giore 1. h Guld / fr 82. h Guld 3125. L .

Men de 100. Penninge som hans medtiennet vaar hannem skyldig / vaare men 10. Kroner / det er viiij. L oc vj f / Thi 10. d giorde 1. Krone.

Vilt du vide om det er Skud Aar eller en / da diuidere Christi Fødsels Aar med 4. Kommer det lige op / da er det Skud Aar / men bliffuer der noget offuer / da er det icke. Som dette Aar 1576. er Skud Aar.

Spørsmaal vdi hele oc Brocken aff Tonstallo.

Til

Til Addition.

Aff huad Tal kand 13. fratagis / at
der Rester 12. Item aff huad Tal
kunde $3\frac{1}{2}$. subtraheris / at der Rester
 $4\frac{1}{3}$.

Saadanne Spørsmaal heller de ere
om hele eller om Brocken / løsis ved Ad-
ditionem. Thi der som du legger 12. til
13. fr 25. aff huilcken Sum 12. kunde
subtraheris oc Rester 12. Lige saa Adde-
re $3\frac{1}{2}$. til $4\frac{1}{3}$. fr $7\frac{5}{6}$. huorfra du kant tage
 $3\frac{1}{2}$. at der rester $4\frac{1}{3}$.

Til Subtraction.

Hvad Tal skal ieg legge til 23. at
de bliffue 39. Item huad skal ieg
legge til $6\frac{2}{3}$. at de bliffue $13\frac{2}{3}$. Saa-
danne Spørsmaal løsis ved Subtractio-
on. Subtrahere 23. aff 39. Rester 16.
huilcke lagde til 23. fr 39. Lige saa tag
 $6\frac{2}{3}$. aff $13\frac{2}{3}$. fr $6\frac{1}{3}$. huilcke tillagde til $6\frac{2}{3}$.
fr $13\frac{2}{3}$.

Der som du spør huor meget $\frac{2}{3}$. ere
meer end $\frac{2}{3}$. da see først huilcket Brocken
større er / som her ere $\frac{2}{3}$. Oc huilcket som
mindre er / som er $\frac{2}{3}$. Tag dette aff det

D d v andet

andere ved Subtraction/ da faar du vdi
dette Exempel at der refter $\frac{1}{3}$.

Item/ om du vilt vide huad Skil-
misse eller Differents der er imellem $\frac{1}{2}$.
oc $\frac{3}{7}$. da gior lige saa.

Til Multiplication.

Hvad Tal er diuideret met 5. Naar
der ere 17. vdi Quotienten: Item
huad tal er diuideret met $4\frac{1}{7}$ /naar
der er vdi Quotienten $2\frac{1}{8}$: Ved Muls-
tiplication giffuis det tilkiende. Muls-
tiplicere 5. vdi 17. fr 85. huilcke diuides
rede met 5. giffue 17. Lige saa i Brocken.
 $4\frac{1}{7}$. Multipliceret ved $2\frac{1}{8}$. fr $8\frac{3}{8}$. huilcke
diuiderede ved $4\frac{1}{7}$. fr $2\frac{1}{8}$.

Til Diuision.

Ed huad Tal ere 36. diuideret /
naar du siickst 9. vdi Quotienten:
Item ved huad Tal ere $12\frac{1}{4}$. di-
uideret / Naar der ere $3\frac{1}{2}$. vdi Quoti-
enten. Saadant faar du ved Diuision at
vide/ diuidere 36. ved 9. fr 4. vdi Quos-
tient.

2561.
tient. Vdi Brøcket er fr vdi Quotien-
ten $3\frac{1}{2}$.

Item/ ved huad Tal skal $2\frac{1}{2}$. multi-
pliceris/ at der kommer $7\frac{2}{3}$. Det løsis ve
ved Diuision. Diuidere $7\frac{2}{3}$. ved $2\frac{1}{2}$. fr
 $3\frac{1}{3}$. Huilcke Multipliceret ved $2\frac{1}{2}$. fr
 $7\frac{2}{3}$.

Huorledis at mand kand vide Quo-
ta Pars, it mindre Tal er aff it
større vdi helt eller Brø-
cken.

QVota Pars eller huordan dese eller
Parter ere 4. aff 12. Eller $\frac{2}{3}$. aff $\frac{3}{4}$.
Det løsis lattelige naar du det mindre
diuiderer ved det større. Her acte at du
kand icke diuidere it mindre helt Tal/
ved it større helt Tal / vden du det mins-
dre Tal resolverer til sine mindre Pars-
ter: Som du icke kand diuidere 1. N /
ved 4. Vden du Resolverer hannem til
Drt eller Skillinge. Men du kanst dog
ved det større Tal / Bryde it mindre
Tal vdi Brøcken eller Parter / huil-
cket du saa skalt giøre. Dit mindre
Tal

Tal / som du skal diuidere / gjør til din Numerator, oc det større Tal som er din Diuisor gjør til din Denominator, som vdi dette Exempel / naar ieg diuiderer 4. ved 12. da setter ieg saa $\frac{4}{12}$. Reducere nu dette Brøcken til den minste Fraction, da seer du Quota Pars, det er / huad oc huorledis Parter du faar der aff: Som $\frac{14}{12}$ til den mindste Fraction reduceret $\frac{1}{3}$. De saadan en Quota Pars er 4. aff 12.

Saa kant du vdi tuende Maade des le ic ringere heelt Tal / ved ic større heelt Tal. Først naar du resolverer det ringere / som sagt er vdi Diuision. Der næst oc ved denne Maade. En A skal diuideris iblant 4. Resoluere hannem til 4. Ort / da tager huer sin. Lige saa kant du diuidere foruden Resolution 1. A is blant 4. gjør som før er sagt / oc sat saa $\frac{1}{4}$. Nu kand dette Brøcken icke göris mindre / da er det Quotiens, oc lige som tilforn.

Item 8. A skulle diuideris iblant 12. Personer. Gjør det foruden Resolution / oc sat saa $\frac{1}{12}$. Huilcke Reduceret til sin mindste

2561.
mindste Fraction $\frac{2}{3}$. aff 1. Q. det er 29. s
oc 1. al. De saa meget faar huer. Pros
bere det ved Resolution oc faar du da det
samme.

Der som du nu vilt vide huad for
Parter $\frac{2}{3}$. ere aff $\frac{2}{3}$. Da diuidere $\frac{2}{3}$. ved $\frac{2}{3}$.
fr $\frac{2}{3}$. De siger ieg da / at $\frac{2}{3}$. ere $\frac{8}{9}$. aff $\frac{2}{3}$. det
kant du probere / der som du tager $\frac{8}{9}$. aff
 $\frac{2}{3}$. huilket du kant giøre der som du mul
tiplicerer samme Brøcken i hinanden /
oc faar da $\frac{24}{27}$. det er $\frac{2}{3}$.

Huorledis mand giør it Brøcken til
andre. huor mange $\frac{1}{18}$. er der vdi $\frac{5}{9}$. Dee
te kalder mand Brøckens Transformati
on eller omstabelle eller foruandling i
hinanden / huilket skeer ved Diuision,
saaledis. Diuidere $\frac{5}{9}$. ved $\frac{1}{18}$. eller $\frac{18}{18}$. oc
er dette sidste reittere / kommer der aff $\frac{10}{18}$.
huilke ere $\frac{5}{9}$. Saaledis findis $\frac{5}{9}$. vdi $\frac{10}{18}$.
Saaledis kand mand giøre / om der ere
end hele oc Brøcken sammen / som vdi
 $\frac{3}{2}$. findis der at vere $10\frac{1}{2}$. tredieparter.

Flere Spørsmål findis i den først
te Bog aff Arithmetica Tonstalli vdi
Enden / huilke der skal absolueris ved
flere Species.

Til

Til Addition vdi Brocken.

T Torn som er $\frac{2}{3}$. Parter vdi væs
ret eller offuen for Jorden / oc $\frac{2}{3}$.
Parter vdi Jorden / oc staar $16\frac{2}{3}$.
Foder dybt i Vand / spørgis her huor
høyt samme Torn er : $\text{fr } 150$. Fodder.
Saadanne stycker gjør mand effter alle
fire Species saaledis. Addere tilhaabe $\frac{2}{3}$.
oc $\frac{2}{3}$. kommer $\frac{8}{3}$. Dennem tag aff it gants
cke eller $\frac{1}{3}$. Rester $\frac{1}{3}$. Det er den Part som
de $16\frac{2}{3}$. Foder holde. Sæt nu saa vdi Res
gelen $\frac{1}{3}$. giffue $16\frac{2}{3}$. huad giffue $\frac{8}{3}$. $\text{fr } 133\frac{1}{3}$.
Fodder. Her til addere de $16\frac{2}{3}$. Fodder /
komme 150 . samme Torns gantste Læng
ge. Vile du vide huor høyt det er offuen
for Jorden / saa tag $\frac{2}{3}$. aff 150 . kommer
 100 . Fodder / vdi lige maade $\frac{2}{3}$. aff 150 .
komme $33\frac{1}{3}$. Fodder vdi Jorden.

Item en Skyldener mod sin Gielde
dag giffuer hannem som hand skyldig er
 $\frac{1}{3}$. aff Gelden. Oc saa dage der effter / als
ter $\frac{1}{4}$. oc saar dag paa Rest / som er 10 . $\text{fr } 1$.
vdi 1 . Maaned / huor meget haaffuer den
gantste Sum veret $\text{fr } 24$. $\text{fr } 1$. Addere $\frac{1}{3}$.
oc $\frac{1}{4}$. $\text{fr } \frac{7}{12}$. huilcke tag aff it hele / $\frac{1}{3}$. Rester
 $\frac{1}{12}$. Dernæst sæt effter Regulam $\frac{1}{12}$. aff den
gant

2561.
gantste Sum/ oc saa meget som 10. D /
huor mange D giøre $\frac{12}{1}$. eller oc 1. helt :
fr vt supra.

Saadant kalder Iacobus Micellus
vdi sin Arithmetica: At oplede it gant-
ste aff sine viffe Parter / oc viser oc saa
denne fornessnde Maade her til.

Til Addition/Subtraction oc Diuision.

DEr er en Brynd som er 34. Alne
dyb/vnderst i hannē er en Snæ-
gel/som kryber huer Dag op at 8.
Alne / oc siuncker huer Nat 3. Alne ned
igien / vdi huor mange Dage kommer
Snægelen vdaß Brynden : Merck her
at Snægelen kryber oc siuncker huer
dag/ men den sidste dag kryber hand frit
frem oc siuncker intet. Derfaare skalt du
afftage den nattelige Siunckning eller
Fald/som er 3. aff 34. Bryndens dybhed
Kester 31. Oc i lige maade tage samme 3.
aff Snægelens opstigelse huer dag/ som
er 8. Kester 5. diuidere nu 31. Alne med de
5. fr 6. oc Kester 1. D / sō hand begynder
at krybe paa den 7. dag. Leg denne Kest
til siunckningen som du før subtraheret/
som

som er 3. kommer 4. Sat nu 8. Alne som
Snægelen Kryber om dagen naar hand
intet siuncer / giffue 1. Dag eller 12. Tis
mer. Huor mange giffue 4. Alne: Facit
6. Timer. Saa kommer Snægelen aff
Brynden den 7. Dag om Middagen.

Til Multiplication oc Di uision.

En Vogn mee fire Hiul paa huils
cken huert Hiul er 4. Fodder høye
løber imellem Riøbenhaffn oc en
Landsby / imellem huilcke der ere 6500.
Fodder / huor tit skal samme Vogens 4.
Hiul omløbe eller omkring gaa / førend
de komme til samme Lands By: m 500.
gange.

Formere Hiulens høyhed som er 4.
met $3\frac{1}{2}$. Thi it Hiul eller noget saadant
som er Runt / er 3. gange saa vijt om
kring som det er bred tuert offuer / oc der
til en siuffuende deel. Multiplicere 4.
met $3\frac{1}{2}$. kommer 12 $\frac{1}{2}$. Eller oc sat saa vdi
Regelen 7. giffue mig 22. huad giffue
mig

mig 4. m 12
12 $\frac{1}{2}$ som er 1
uider 6500
mange gange
ferre end de
by. Thi for
gaar / tager
Her effier
Daand den
eller andet sa
delsen der pe
rer met $3\frac{1}{2}$.
Item m
oc op m. Trap
der en nedre p
gaad 20. Trin
en anden som
stienen er gaat
huer frem at
huilcket Tra
Personer mo
20. Trin fra
differ igien
thi huer aff
en aff dette
den ned. dato

2561.
mig 4. fr 12 $\frac{1}{2}$. huilet er viffere met disse
12 $\frac{1}{2}$. som er Hiulenis vidhed omkring/ di
uidere 6500. Fodder/ fr 517 $\frac{1}{22}$. De faa
mange gange gaa de 4. Hiul omkring/
førre end de komme til samme Lands-
by. Thi for huer gang Hiulet omkring
gaar/ tager det til sig 13. Fodder.

Her effter kant du oc vide/ huor lange
it Baand der skal til it Kar/ Gad/ Tynde
eller andet saadant / naar du acter Bres-
delsen der paa oc siden den Multiplicirer
met 3 $\frac{1}{2}$.

Item en Bindelsten er fra Jorden
oc op 113. Trappe Trin høyt. Nu vaar
der en nedre paa Jorden / oc hand er
gaaet 20. Trin op at Bindelstenen / oc
en anden som vaar offuen vdi Bindel-
stenen er gaaet 13. Trin ned at. Nu gaar
huer frem at / oc lige snart it Trin. Paa
huiletet Trappe Trin skulle de tuende
Personer mødis: Gior det saaledis. Tag
20. Trin fra 113. oc 13. Trin oc fra 113.
bliffuer igien 80. Dennem halffuere/
(thi huer aff Personerne skal halff par-
ten aff dette Kest den ene op / den an-
den ned /) da kommer 40. Addere der til
Ee de

de 20. Trin / som den nederste haſſde
 opgaaet / fr 60. oc paa det Trin mødtis
 de op at. Addere ſaa 13. til de 40. fr 53.
 De paa det Trin mødtis de med at. Pro-
 bere det ſaa / addere 60. til 53. komme
 113. igien / oc er ſaa ret.

Til Progression.

En fortinger en anden at graffue
 en Brynd 100. Alne dyb / derfor
 ſkal hand giſſue hannem 50. R/
 Der nu Brynden er graffuen 80. Al-
 ne dyb / ſkillis de at met Wuenſkab / huor
 meget ſkal Graffueren haſſue for ſie
 Arbeide :

Saadanne Exempler giøre Arith-
 metici vdi Progression, At den anden
 Alne at graffue giſſuer daabilt wmage /
 oc den 3. Alne tredaabilt wmage / oc den
 ſidſte Alne ved Bunden kaaster ene ſaa
 meget / ſom alle de andre offuen hende.
 Tag derſaare Progressionem Arith-
 meticam continuam fra 1. oc til 100. fr
 5050. Tag i lige maade alle Tal fra it
 til 80. fr 3240. Sat nu i Regelen 5050.

De kaſte 50
 3240. ad
 En Di
 til en Krem
 en ſilt Hat
 loſſuet for j.
 Orts Daler
 fortørnedis
 bad hand R
 huer Ort v
 vilde ſla 9. g
 De regner
 naar Penning
 Der hand nu
 9. gange / hu
 for Hatten
 da 5. 8 / oc 3.
 hannem for
 Dette Ex
 foruend Ge
 daabilt prop
 En vil
 lode / at har
 fra 1. oc til 4
 Stekte veige
 Det andet 3.

2561.
ad faaste 50. R / huor mange faaste
3240. ad : R 32⁸/₁₀₁. R.

En Discipel vdi Regneklaanst kom
til en Kremmere oc vilde kiøbe hannem
en filt Hat aff / huilken hannem bleff
loffuet for 1. R. Der Discipelen bød iij.
Orts Daler / oc Kremmeren der offuer
fortørnedis / at hand bød saa ringe / da
bød hand Kremmeren 1. hundred R for
huer Ort vdi Daleren / der som hand
vilde sla 9. gange halff aff samme Sum.
Der regne 1. R for 24. s. Kremmeren
vaar Penninge kiær oc sagde gierne Ja.
Der hand nu haaffde halffueret 400. R /
9. gange / huor meget siel Kremmeren
for Hatten : R 1. w 8 / 2. s / 9. s. Oc siel
da 5. s / oc 3. s ringere end hand Bød
hannem første gang.

Dette Exempel er intet andet end en
foruend Geometriske Progression vdi
daabilt proportion.

En vil giøre 4. Veet stycker eller
Lode / at hand der med land veige alle R
fra 1. oc til 40. Huor meget maa huere
Stycke veige : Det første skal veige 1. R.
Det andet 3. R / Det tredje 9. R / Det fjerde
E c ij   erde

erde 27. L . Disse Tal finder du ved Pro-
gressionem Geometricam Triplam,
som du her seer. Men naar du wilt veige
her met flere eller ringere L / end som
Stykkerne vdi sig selff indeholde / da
skal du legge it eller flere Væct stycker i
den ene Skaal / Vndertiden end ocsaa
legge vdi Værenis Skaal / it eller flere
Væct stycker.

Exempel.

Vilt du veige 2. L / da leg 3. L vdi Lods-
denis Skaal / oc 1. L hos Værene.

Vilt du haffue 21. L / da leg vdi Lods-
denis Skaal 27. oc 3. L . Oc hos Være-
ne leg 9. Vilt du haffue 20. L . da leg
27. oc 3. vdi den ene / oc 9. oc 1. vdi den
anden Skaal.

Vilt du oc veige w oc 4 Marc eller
mindre / da gior dig Stycker her paa /
hvilcket du kan legge til oc tage fra eff-
ter nødtørfft. Der som du wilt forlen-
ge saaledis saadan proportion / da kan
du veige høyt met hende. Saa bliffuer
der 5. Stycker paa 81. L . Oc kand da
veige der met fra 1. oc til 121. L . Men
vilt

2561
vilt du haffue 6. Stycker. 1. 3. 9. 27. 81.
243. Da kant du veige fra 1. oc til 364.
L. Vilt du haffue 7. Stycker 1. 3. 9. 27.
81. 243. 729. Da kant du veige fra 1. oc
til 1093. L. Men vilt du tage saadanne
Stycker vdi daabilt Proportion / som
1. 2. 4. 6. 8. som giøre tilhaabe 21. Da
tort du iefe legge nogen Beet imod:
Saa som findis paa Troye Beet eller
Skaalepund Beet. Der som oen vil
met faa Beete veige alle Lode fra 1. oc
til 32. skulde hand haffue 4. Beete / den
første paa 1. Lode / den anden paa 3. den
tredie paa 9. Nu effterdi det fierde Pro-
grissions Tal / som er 27. er for stort / da
Summere 1. 3. 9. kommer 13. Subtra-
here disse fra 32. Resten 19. Lode / Oc saa
meget maa det fierde Beet stycke veige /
oc saa kand mand giøre ved anden Beete
huor stor oc liden mand vil.

DE EXTRACTIONEM
Radicis Quadratae.

EN kiober 1. stycke Klade / for 64. m² /
oc skal giffue saa mange h for Alnen /
E e iij som

som stycket holder Alne / Her spørgis
huor mange Alne holder Stycket : fr
32. αD . Gior de 64. ωg til β da faar du
1024. Her vdaff tog Radicem Qua-
dratam, fr 32. Saa mange αD holder
Stycket / oc saa mange β skal du giffue
for Alnen. Vilt du det probere / saa
multiplicere Roden i sig self som er 32.
da faar du 1024. β igien / oc er saa ret.

En Høffuits mand haffuer 35005.
Lands Knechte / oc hand vil giøre aff sam-
me Haab it firekane Slagt Orden / huor
mange Knechte skal hand ordinere vdi
første Led : fr 187. De hand beholder
end da 36. offuer / som hand kand enten
bruge til Løbere eller ordinere der aff
en liden Orden oc faar da 6. vdi huert
Led.

Item en Felt Officer haffuer 28800.
Mænd / der aff vil hand giøre en Slags
ordning / 2. gange (eller oc paa en an-
den Manering / som 3. gange / eller $\frac{1}{2}$.
eller $\frac{1}{3}$. Thi at Operation er altid lige)
saa lang som Bred / huor mange maa
hand sette vdi 1. Led: Dele altid Mand-
tallet ved din Proportions Tal. Tag
vdaff

2561.
vdaff Quotienten Radicem Quadras
tam, De faar da at vide huor bred at
Slact Ordnungen bliffuer.

Exempel.

Dele 28800. ved 2. $\sqrt{14400}$. Radix
Quadrata her aff / viser huor man-
ge Knechte der kommer vdi it Led effter
Breden / som er 120. Saa er siden Les-
dene 240. Thi at 28800. delde ved 120.
giffue 240.

Item en haffuer paa en slat Plan /
ret vd at effter hinanden liggende 100.
Veg / huert aff dennem it Sied fra det an-
det / oc haffuer sat en Kurff it Sied fra
det første. De vedder met en anden / at
førend hand kand optage de hundrede
Veg / oc legge dennem hele vdi Kurffuen
wflue. Saa at hand skal begynde paa
de næste eller sidste / oc huer gang ic on-
tage it tilhaabe. Da vil den anden dissi-
mellem løbe en fornessnde Veg. Spør-
maal huor mange Sied haffuer hand at
løbe / men den anden henter Vggene-
Gior det saa / Multiplicere Tallet paa
Eggene Quadrate / kommer 10000.

Ge iij

Saa

Saa mange Sied haffde hand laabet /
 der hand vaar hos det lengste Wg sidst.
 Addere derfaare 100. Sied / som hand
 haffde mellem Kurffuen oc det / fr 10100.
 Saa mange Sied maa den met Wggene
 haffue at løbe / der som hand dennē efter
 fornessnde vilkaar vil opløse. Huilcke
 kand vere ved 2. gode Danske Mile. Ie
 Sied regner ieg her for fem Fodders len-
 ge / som Latini tage oc forstaa Passus /
 det er tu Trin / oc 1. Dansk Mil for
 fem Welsche Mile aff huilcke huer hols
 der 1000. Sied.

Item nogle Personer haffue for-
 drucket tilsammen 14. w8 / 1. s. Oc saa
 mange som Personerne ere / saa mange
 s skal huer aff dennem vðlegge til at be-
 tale met. Extrahere Radicem Qua-
 dratam aff 14. w8 oc 1. s / det er 225. s /
 fr 15. s / som huer skal betale. Proba 15.
 gange 15. s ere 14. w8 oc 1. s.

Item en vil opsatte en Pillere met
 Tegelften / som skal vere 34. Alne høyl
 oc hun skal vere paa huer sine fire Sider
 4 $\frac{1}{2}$. Alne bred / eller tuert igiennem off-
 uer Kaarff vere 4 $\frac{1}{2}$. Alne tyet / huilcke
 enten

2561.
enten adderet / (Thi at $4\frac{1}{4}$. $4\frac{1}{4}$. $4\frac{1}{4}$. $4\frac{1}{4}$.
adderede gior oc 17.) eller $4\frac{1}{4}$. vdi sig
self multipliceret / gior oc 17. Alne vis
delse / De 1. Sten skal vere tredieparten
aff 1. Alne lang / De siuende Parten aff
1. Alne tyck. Nu spørgis huor mange
Stene der kommer til samme Pilleren/
Facit 1238. Multiplicere lengden met
viden / som 34. met 17. kommer 578 /
som er Pillerens Quadrat. Dernæst
Quadrere oc Stenene / det er / formere
 $\frac{1}{3}$. met $\frac{1}{7}$. kommer $\frac{1}{12}$. Der ved dese det
første Quadrat som er 538. kommer fr
som offuen staar.

Item ic firekant Taarn / som er 44.
Koder høye / oc vden til 7. Koder bredt
De inden til fra det ene Hjørne oc til det
andret 5. Koder bredt. Nu er samme
Taarn fortinget met en Muremestere/
saa at hand skal haaffue for huer Kode
30. s. Nu vilde ieg gierne vide / huad
samme Taarn skulde kaaft op at mure.
Facit 1980. w8. Multiplicere samme
Taarns bredhed som er 7. Koder / self
self / kommer 49. Dennem multipli
cere met høyheden som er 44. kommer
E e v 2356.

2156. De saa mange Roder vaar samme
 Taarn / der som det icke vaare hult in-
 den vdi. Thi at Taarnet er inden til
 hult / oc paa huer Side 5. Roder brett/
 Derfaare skalt du samme Taarns hul-
 hed / som er / 5. i sig self multiplicere /
 kommer 25. formere dennem met høyhe-
 den som er 44. kommer 1100. De saa
 mange Roder er induaartis vdi Taarn-
 net / som icke ere murede / Tag derfaar
 1100. fra 2156. bliffuer igien 1056. Ro-
 der / for huilcke du skalt for huer aff de
 Roder giffue Muremesteren 30. sk / oc er
 1980. w8 / som faarescreffuet staar.

Saadanne ere oc fuldner disse tuens-
 de Exempler. En Boldmestere haff-
 ner opsat en Bold for Kiøbenhaffn/
 som er 32. Roder lang / 18. Roder høy/
 oc 4. Roder tyck / De hand skal haffue
 for huer Rode 15. sk / huor meget skal
 hand haffue for dette sit Arbeyde: Mul-
 tiplicere langheden 32. Roder / met høy-
 heden 18. sk 576. Denne in formere met
 tyckheden / som er / 4. Roder / sk 2304.
 Roder. Multiplicere dennem met 15. sk /
 kommer 2780. w8.

Item

Item it
 er vnder ne
 paa 1500. f
 der vil / sp
 forme finde
 dehaalder
 se oc effuer
 mer 4200.
 bliffuer igi
 met høyhe
 Roder.

Til at ere

En haffuer
 gaar 48.
 (det er en
 tuende lige
 hun er vdi
 debret. Me
 dede Blasse
 di / Nu sp
 debret huer
 haffue - M
 ce, kommer

2561.
 Item it Bierg er 400. Tødder høyl
 oc vnder neden 2200. Tødder vit/ oc mit
 paa 1500. Tødder vit/ oc øffuerst 100. Tø
 der vit / spørgis her huor mange Tøder
 forneffinde Bierg vdi sig besluter oc ind
 dehaalder : Addere de vnderste / middels
 ste oc øffuerste Tødder tilsammen / kom
 mer 4200. Der fra tag tredie parten /
 bliffuer igien 1400. Dennem formere
 met høgheden / kommer Facit 560000.
 Tøder.

Til at extrahere *RADICEM*
 Cubicam.

EN haffuer en Rund Flaske / huor vdi
 gaar 48. Pale / huilckens diameter;
 (der er en Linie / som skal hinde at vdi
 tuende lige Parter / eller den Linie som
 hun er vidiste inden til /) er 10. Haans
 debret. Men hand vil haffue en fireflin
 dede Flaske / som kand gaa lige meget v
 di / Nu spørgis her huor mange Haans
 debret huer Side aff samme Flaske skal
 haffue : Multiplicere 10. vdi sig Cubi
 ce, kommer 1000. Men effterdi at Cus
 bus

bus de Sphæra / (det er Runt oc firekant
paa alle Sider /) naar de ere ens tycke
eller haffue ens lang Diametrum haffue
de sig effter Geometriske Lærdom saa
ledis imod hinanden / som 21. haffue sig
mod 11. Derfaare sæt saa vdi Regelen /
21. giffue mig 11. huad giffue 1000. De
faar du da $52\frac{2}{3}$. Her aff tag Radicem
Cubicam; som neppeste kand vddragis /
huilcken er $8\frac{5}{10}$. eller $\frac{1}{10}$. Tallet paa
Naandebrettene paa en aff Siderne /
paa den firekantede Glaske / vdi huilcken
gaar lige saa meget / som vdi fornessnde
runde Glaske.

III REGVLAM TRIVM.

Til lobendis Bud betingis til at gaa
huer Mil for 4. al. De betingis at
hand skal da gaa huer Dag $3\frac{1}{2}$. Mil.
Men naar hannem giffuis for Milen
at gaa 5. al / da skal hand gaa den Dag
 $4\frac{1}{2}$. Mil. Men naar hannem giffuis 2.
ß / da skal hand gaa 5. Mile den Dag.
Nu spørgis her at / naar hannem giffuis
2. ß / 6. ß / huor mange Mile hand
bor

2561
bør at gaa den Dag: fr 64. Mile. Sig
2. s. haffue 5. Mile / huor mange haffue
2. s. 6. d. / fr som tilforn.

En Suend bleff fests 1. Arstieniste
for 24. w8 / oc 1. groff Kladning. Men
der hand haffde tient vdi 20 Bge / kom
Suenden vdi wgunst oc fick forloff aff
sin Herre / huileken fick hannem Klad-
ningen oc sagde / at hand der met vaar
betalet / Her spørgis huor meget Klad-
ningen vaar vord: Tag 20. Bger aff
52. Bger / Resten 32. Sig nu 32. Bge
haffue 24. w8 / huor mange w8 haffue
20. Bger: fr 15. w8.

AM TRU
Suende Bud gaa til en By / oc den
første aff dennem / som først begiffuer
sig paa Reyse / løber huer Dag 5. Mile.
Men den anden gaar huer dag 7. Mi-
le. Men den første vaar nu vdgaaen 7.
Dage for den anden / oc haffde affgaaet
35. Mile / der den anden begynte at Reis-
se. Nu spørgis her / paa huad Dag hand
skal opnaa den første: Alte først huer
deris dag Reise / det er / subtrahere 5.
aff 7. Resten 2. Sig da 2. Mile
hentis op en Dag. Vdi huor mange
Dage

Dage kand 35. ophalis / fr 17 $\frac{1}{2}$. Eller
oc diuidere Forspringet med dag Keisers
nis Differents / saar du oc det samme.

Item en Jegere Jager en Hund eff-
ter en Hare / oc Haren haffuer 80.
Spryng for Hunden. Saa tit som Ha-
ren springer 6. Spryng / springer Hun-
den 9. Spryng / i huilket Spryng op-
henter Hunden Haren : fr 240. Gior
lige som vdi det næst faaregaende.

Item en Hund løber effter en Ha-
re / som haffue 50. Spryng for Hunden /
Oc saa tit som Haren gior 4. Spryng /
gior Hunden alene 3. Spryng. Oc ij.
Hunde Spryng giore lige saa meget
som 3. Hare Spryng. Nu spørgis her
vdi huor mange Spryng Hunden opta-
ger Haren : Først ligne Spryngene i
mod hinanden oc sig. 2. Hare Spryng
giffue 3. Hunde Spryng / huor mange
giffue 3. Hunde Spryng : fr 4 $\frac{1}{2}$. Nu
seer du / at saa tit som Hunden springer
3. Spryng / saa tit gior Haren fire / oc
dissimellem henter ind paa Haren $\frac{1}{2}$.
Spryng. Derfaare sig igien $\frac{1}{2}$. Hare
Spryng henter Hunden ind paa 3. si-
ne

2561
ne Spryng/ vdi huor mange Spryng/
henter 50. Hare Spryng ind/ $\text{fr } 300.$

Item/ der løber to effter hinanden
trint om i en Kreds ved Breden/ den ene
kommer omkring $1\frac{3}{4}$. den anden $\frac{3}{4}$. aff $\frac{1}{2}$.
Stund. Nu er Spørsmaal vdi huor
mange Stunde de komme tilsammen is-
gien/ der som de stode førend de laade aff
Sted: Multiplicere $\frac{3}{4}$. met $\frac{3}{4}$. $\text{fr } \frac{9}{16}$. Det
diuidere ved den Differents / som er is-
mellem $\frac{3}{4}$. oc $\frac{3}{4}$. som er $\frac{1}{12}$. oc kommer 6.
Timer / oc saa snart komme de tilsam-
men. Dette Exempel haffuer ieg sat
her for Materien skyld/ oc icke at det hø-
rer til Regelen.

Item/ it Bud gaar vd fra Falssterbo
til Bahuss vdi 18. Dage. It andet
Bud gaar vd den samme tid fra Bahuss
til Falssterbo vdi 10. Dage. Nu er der
hen ved 50. Mile der imellem/ paa huils-
ken Dag / Time oc Minut modis de
paa Beyen: Addere 18. oc 10. tilsam-
men / kommer $\text{fr } 28$. som skal vere din
Delere. Multiplicere nu samme 18. oc
10. met huer andre/ $\text{fr } 180$. Dennem aff-
dele met de 28. $\text{fr } \text{den } 6\frac{2}{7}$. Dag / det er /
den

den 6. Dag / 5. Time / oc den 2 $\frac{1}{2}$. Mi-
nut. (Regnendis Dagen for 12. Timer/
oc Tinen for 60. Minuter /) paa huil-
cken de komme sammen. At Probere det
sat det vdi Regelen.

18. Dage. — 50. Mile. — 6 $\frac{3}{4}$. Dage.

Resolueret kommer det saa 126. Da-
ge / 50. Mile / 45. Dage. fr 17 $\frac{6}{7}$. Da-
ge. Sæt siden saaledis:

10. Dage giffue 50. Mile / huor man-
ge giffue 6 $\frac{3}{4}$. Dage: Resolueret kommer
det saa / 70. Dage / 50. Mile / 45. Da-
ge fr 32 $\frac{1}{2}$. Mile. Addere nu 17 $\frac{6}{7}$. oc 32 $\frac{1}{2}$.
tilsammen kommer 50. Mile oc er saa
ret.

Item 1. Bud gaar vd fra Kolding til
Hamborg / oc gaar huer Dag 7. Mile:
Oc paa den samme Stund gaar oc 1.
Bud vd fra Hamborg oc til Kolding / oc
gaar huer Dag 9. Mile. Oc fra Kols-
ding oc til Hamborg er hen ved 33. Mi-
le. Huad dag komme de tilsammen: Ad-
dere 7. oc 9. fr 16. Her met diuider 13.
fr 2 $\frac{1}{16}$. Dag / da komme de tilsammen.
Vdi Materie er dette det næste forgan-
gene ligt / vdi Operats wligt / Thi ieg
haff

haffuer de
som ieg der
at operere i
huorfaare i
Item en
der lang / d
langt ind v
at fra Sten
Block vnd
Stenen lat
gen gaar 1
at / huor v
nu legge B
naar hand st
som tilforn /
veie Stenen
trahere 1
Dernast sat
du det.
Item be
den Tings
Skugge / da
offuerende p
Staff eller f
Oc merck der
Skugge i lig

256!
haffuer dennem saa ladet bliffue der vdi
som ieg dennem haffuer fundet. Men
at operere dennem effter Regelen er lat/
huorfaare ieg haffuer det icke sat.

Item en haffuer 7. Stang / er 13. Fods
der lang / den samme stikker hand $\frac{1}{2}$. Fods
langt ind vnder en Stor Sten. De vd
at fra Stenen $2\frac{1}{4}$. Fod / legger hand en
Block vnder samme Stang / oc veier
Stenen lattelige op. Men aff Stangs
gen gaar $1\frac{1}{2}$. Fodlang for til / Du spørgis
at / huor vit fra samme Sten skal hand
nu legge Blocken vnder samme Stang/
naar hand stikker den ind vnder Stenen
som tilforn / at hand kand lige lattelige
veie Stenen op : fr 2. Foder. Sub-
trahere $1\frac{1}{2}$. Fod aff Stangens lenge /
Dernæst sæt vdi Regel De Tri da faar
du det.

Item begerer du it Taarns eller an-
den Tings høihed at vide / aff sammis
Skugge / da giør det saaledis. Reiss ree
offuerende paa en flat Plan / it Træ /
Staff eller Riøp 2. eller 3. Fodder lang.
De merk deris Skugge / oc Taarnens
Skugge i lige maade paa samme Tid /
ff deg

dog saa at Taarnens Skugge gaar oc vdi
paa en flat Plan/der som icke er bringt.

Sæt Staaffuens Skuggis lengde først
i Regelen oc Taarnens Skuggis leng-
de sidst. Men sæt Staaffuens lengde mit
vdi/oc kommer da det som du søgte. Ex-
empel. En reis en Riep ret op/som er 2.
Fodder lang/ hand giffuer 1. Skugge 3.
Fodder Lang. Samme Tid giffuer ic
Taarn 90. Fodders Skugge fra sig/
huor høyt er samme Taarn: fr 30. Fod-
der/naar du gjør som før er lært.

Om Vinding.

EN Vinkløbere haffuer 3 Sad vin/som
køster 64. Alle 3. Sad holde 25. Am-
mer/huer Amme haffuer 48. Sestarios,
Sestarius er vore 5. pale/huor meget skal
hand giffue huer Sestarium for/at hand
kand vinde 16. N. Jeg vindingen til hoff-
uet Stolen/oc gjør Sad oc Alner til Sels-
tarios. Se sæt saa i Regelen De Tri, 1200.
Sestarij køster 80. N/hvad køster 1. Sels-
tarius: fr $\frac{80}{1200}$. eller $\frac{1}{15}$. Floren/det er/ 1.
Bake.thi at 15. Baker ere 1. Kjøbmands
N. vord/vdi høy Tyffland. Saadan 1.
N. køster vore 28. s. Item

Item 2. Staalbrødre kiope 60. Kaff
uebelle/ huer i fem for 2. N. Selle dens
nem igien oc giffue oc saa 5. for 2. N. oc
vinde 1. N. Spørsmal huor det kand
stee: Suar. Det haffuer veret tuende
flags Kaffue/ 30. gode oc 30. ringere/ dens
nem haffue de kiopt iblant hinanden for
24. N. Nu saalde de de gode for sig selff/
de onde oc for sig/ oc goffue huer i to gode
for 1. N. oc huer i 3. ringere for 1. N. De
finge da for dennem alle 25. N.

Om Bytten.

En kiober 3. Ole hønffe Eg for 13. h 1.
alk. De en anden kiober 100. Gaase Eg
for 33. h 1. alk. Vdi en Ol Hønffe Eg ere
80. Eg. Spørgis her huor mange Hønffe
Eg den ene skal giffue den anden for
huer i tu Gaase Eg: Sig 40. alk haffue
240. Hønffe Eg. Huor mange Hønffe
Eg haffue 100. alk: h 600. Eg. Sig nu
100. Gaase Eg haffue 600. Hønffe Eg/
huor mange Hønffe Eg haffue 2. Gaas
Eg: Kommer h 12. Hønffe Eg/ som
hand skal giffue for huer i tu Gaase Eg.
S f ij Her

Her effterfølger nogle Exem-
 pler / som aff atskillige Arithmetis
 er ført til atskillige Regle / oc haffue dog
 deris operation synderlige ved Regu-
 lam De Tri, endog at de effter deris
 Materies Natur oc Vilkaar siunis
 at høre hen til andre / som til Res-
 gulam Conuersam Duplis-
 cem, oc Societatis
 Regel.

1. Item en vil lade veffue noget Læ-
 ret / huilket en Veffuere loffuer at ville
 affueffue vdi 8. Dage. Men en anden
 loffuer at ville dette affueffue vdi 12. Da-
 ge. Der som de baade komme til at
 veffue samme Læret / huor snart kunde
 de giøre det ferdigt: See først huor me-
 get huer aff dennem kand veffue vdi 1.
 Dag / det er / sat huer deris Dage Tal /
 som tuende Brøckis Neffnere / oc scriff
 1. offuer huer / som deris Tellere saales-
 dis / $\frac{1}{8}$. $\frac{1}{12}$. Disse Brøcken Addere / oc faar
 da huor meget at de kunde veffue 1.
 Dag / som er $\frac{20}{96}$. Sig saa effter Reges-

Den 20. Veffue
 ge Veffue
 det er 4.
 miter.
 Saad.
 da her til p
 and skal
 der huad
 inanden.
 Item
 lowe / huil
 di 3. Dage /
 den samme
 de en Taff d
 porterede ha
 Nu spørgis
 alle tre opst
 de alle tre st
 begynde: 2
 som ere 3. 6
 den / det er
 1. 1. 1. Disse
 Tal. De saa
 men vdi 1. D
 Parter add
 ge addis 3. f
 miter.

2561
len $\frac{3}{2}$. Veffuis 1. Dag/huor mange das
ge Veffuis $\frac{3}{2}$. eller oc det hele Læret. fr
 $\frac{3}{2}$. det er 4. Dage 9. Timer oc 12. Mi
nuter.

Saadanne Regle oc Exempler ere
da her til paafundne / at vise huorledis
mand skal ligne Tiden oc Gierningen
eller huad andet der vdi stee skal / mod
hinanden.

2. Item / en Hiort er slagen aff en
Løwe / huilcken hun kand alene opade v
di 3. Dage / Men en Blff kunde ene æde
den samme op vdi 6. Dage. Men hæff
de en Ræff den Hiort ene at opade / da
fortærede hand hannem vdi 8. Dage.
Nu spørgis her at / huor snart de kunde
alle tre opsluge samme Hiort / der som
de alle tre skulle fortære hannem oc tilige
begynde : Alte dage Tællene paa huer /
som ere 3. 6. oc 8. Dennem giør til Brø
cken / det er / scriff 1. offuen for huer / fr
 $\frac{3}{2}$. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{8}$. Disse addere / fr $\frac{5}{8}$. vdi det mindste
Tæl. De saa meget kunde de æde tilsam
men vdi 1. Dag. Brug nu Regelen / oc sig
3. Parter ædis vdi 1. Dag / vdi huor man
ge ædis $\frac{3}{2}$. fr 1. Dag / 7. Timer / 12. Mi
nuter.

¶ f iij

Saa

Saa at addere Tids eller dage Tals
 lene vdi en Sum/kalde Arithmetici oes
 saa at finde it Tal / som haffuer Partes
 Quoras. Oc huorledis det kand anderles
 dis stee/er sagt vdi enden paa den første
 bog aff denne Arithmetica. Men Arith
 metici lare oesaa denne Maade at finde
 saadan tids Tal / eller andre Tal/ ved
 huilcke du wilt dele it Tal: Multiplicere
 dennem vdi hinanden saaledis. 3 gange
 6. ere 18. Dernæst 18 gange 8. ere 144.
 Men kant du finde dennem ved dig selff
 enten større eller mindre/ da hindrer det
 intet din Operats. Saa kunde da 24.
 eller 48. eller 72. vere saadant it Tal.
 Naar du haffuer det fundet / da diuides
 re det med din Tids Tal eller Delere/ oc
 Quotienterne addere/huilecke skulle staa
 først vdi Regelen/ oc dit paafundne Tal
 sidst vdi: Men det gantcke som skal delis
 sat mit vdi. Men fordi at det gantcke mit
 vdi/ er altid It/ huileket der intet multi
 plicerer eller diuiderer/da diuidere flur die
 paafundne Tal med Quotienternis tal/
 oc faar oesaa da lige. Som vdi samme
 Exempel sat 24. det kand delis ved 3. oc 6.

18. Secda
 8.4.3. hu
 24. diuid
 fundis vel
 dam met
 disse ere n
 1. It S
 Rioben ha
 Vge Son
 ber det vdi
 andet Se
 die Eysel
 kommer de
 naar mand
 dit paafund
 terne her e
 15. 9. 5. hu
 met 90. di
 mer oc 28
 det frem ko
 4. Vdi et
 4. Post. Na
 Brynden m
 ande Post fr
 ire die faldie
 land Bryn

256!
oc 8. oc da faar du 3. Quotienter, som ere/
8. 4. 3. huilcke adderede giøre 15. Her met
24. diuiderede giffue som tilforn. Der
findis vel flere Maader at operere saas
dant met hos somme Arithmeticos, men
disse ere nock paa denne Tid.

3. It Skib met 3. Seyel / Seyler fra
Risbenhaffn oc til Gulland / som er 70.
Vge Søs. De met hoffsuet Seylet lø-
ber det vdi 6. Dage oc Natter. Met det
andere Seyel vdi 10. Døgne. Met det tre-
die Seyel vdi 18. Døgne. Huor snare
kommer det frem met alle 3. Seylene /
naar mand slar dennem løff tillige: Sæt
dit paafundne Tal at vere 90. Quotien-
terne her effter fornessnde Dage tal ere
15. 9. 5. huilcke adderede giffue 29. Her
met 90. diuideret giffue 3. Døgne 2. Ti-
mer oc $28\frac{20}{9}$. Minuter / vdi huileken Tid
det frem kom met alle 3. Seylene.

4. Vdi en Brynd i en Vrtegaard staa
3. Poste. Naar den 1. Post løber / da fyldis
Brynden met Vand i en Time: Aff den
andere Post fyldis hand i 3. timer. Met den
tre die fyldis hand i 5. Timer. Huor snare
fand Brynden fyldis naar mand lader

¶ f iij

alle

alle 3. Postene løbe tillige. Dit paa funde
ne Tal er 15. Timer / det met Quotien
ternis / som ere 15. 5. 3. Sum / som er 23.
affdele. $\text{fr } 39\frac{2}{3}$. det er $\frac{2}{3}$. aff 1. Time fulds
nær / som hand fyldis vdi.

5. En Vinkløbere kommer vdi it
Markket met it Fad ny oc først Vin / aff
hvilcken mange ville strax haffue / nu
haffuer hand iij. Raaber Haner / der
som hand stikker den første vdi oc lader
løbe aff hannem / da løber Vinen aff v
di 1. Time / aff den anden løber hand v
di 2. Timer / oc aff den tredje løber hand
vd vdi 6. Timer. Nu er spørgsmaal / effter
di at hand nødis til aff Solck / som han
nem vdi haabe Tal besøge / at bruge
alle tre Hanerne / huor snart kand hand
faa alt Vinen (aff samme Vin) vds
tappet oc vdsold : Tag 12. for det paa
funden Tal / oc Quotienterne her aff
tilsammenlagde giffue 20. met disse di
uidere 12. Stunde / kommer $\text{fr } 36$. Mi
nuter / som Vinen kand vdløbe vdi.

6. Vdien Mølle ere 3. Quærne / met
den første Quern kand malis 2. Skeps
pe Korn vdi 2. Timer : Met den anden

ma

2561

maler mand 12. Skeppe vdi 4. Timer.
 oc met den tredie affmaler mand 12.
 Skeppe Korn vdi 6. Timer. Nu forde
 en Bonde 5. Pund Byg did hen / begies
 rede at det maatte slaes paa alle tre
 Quernene tillige/saa at det kunde oc aff
 gaa tillige/ huor meget skulde mand sla
 paa huer Quern : Vdi Anders Tygs
 gessons Regnebog finder ieg det saa ab
 solueret. Affdele huer Querns Korn
 ved sine fornessnde Timer/ kommer da
 huad huer Quern kand male vdi 1. Ti
 me/ h A. Quern 1. Skeppe/B. Quern
 3. oc C. Quern 2. Skeppe/ huicke addes
 rede giffue 6. Skeppe tilfammen / som
 de 3. Querne affmale 1. Time. Sig nu
 6. Skeppe affmalis vdi 1. Time / vdi
 huor mange Timer affmalis 120. Skep
 pe (som ere 5. P) h 20. Timer. Sae
 det vdi Regelen som her/da faar du huad
 du skalt sla paa huer Quern.

A 2.	$\left. \begin{array}{l} \text{Timer} \\ \text{giffue.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} 2 \\ 12 \end{array}$	$\left. \begin{array}{l} \text{huad} \\ \text{mer/fr.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} 20. \text{ Ti} \\ 60 \end{array}$	$\left. \begin{array}{l} 20 \\ 60 \\ 4. \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{Il} \\ \text{v} \end{array} \right\}$
B 4.				
C 6.				

Til Regulam Societatis.

4. ere vdi Madstæberi/oc huor legger
ind 36. $\mathcal{R}$ / oc vinde tilhaabe vdi it $\mathcal{A}$ ar
10. $\mathcal{R}$. Nu er der oc andre vdi it Mad-
stæberi/huer aff dennem legger saa man-
ge $\mathcal{R}$ ind / som de ere Staalbrødre til
 $\mathcal{L}$ als/oc vinde oc saa it $\mathcal{A}$ ars tid 10. $\mathcal{R}$ /
huor mange Personer vaare i dette mad-
stæberi: Gior det saa. Acte 4. oc 36. som
tuende Terminos extremos, paa Danske
tuende yderste $\mathcal{L}$ al / imellem huilcke du
skal opsøge saadant it $\mathcal{L}$ al / som er vdi
lige Proports met samme ij. $\mathcal{L}$ al/saa at
huad Propors det haffuer til det mindre
 $\mathcal{L}$ al/saadan Proports skal det store $\mathcal{L}$ al
haffue til dette mellem $\mathcal{L}$ al. Dette mel-
lem $\mathcal{L}$ al som paa Latinske kalde Termin-
mū medium, finder du saa. Multiplicere
Terminos extremos i hinanden/som ere
36. met 4. $\mathcal{R}$ 144. Radix Quadrata aff
deris Product, den viser dig Terminum
medium, som er 12. Effterdi da 4 gange
36. vinde 10. Saa vinde da 12 gange 12.
lige saa meget/det er/ 10.

Itē aff j. haffuet Stoel paa 36. $\mathcal{R}$ haff-
ue nogle vundet en wiiff Sum / denne
Sum

Sum se
net Sto
Nu h
dingen i
siste: E
diffe tue
lige som
Product
da 54. $\mathcal{L}$
vaar vi
oc siden
Item/
Daler m
vinder det
det i sin he
der de 2.
den forste
uer hann
dingens
huor me
vundet i
meget det
24. Daler
re til din h
vinding/
formere
72. $\mathcal{L}$ /k

2561
 Sum sette de siden vd / lige som en hoffs
 uet Stoel / oc vunde vdi lige Maade 81.
 Nu sporgis her huor meget vaar vindingen i det første / oc hoffsuet Stolen i det sidste : Gior som tilforn. Multiplicere disse tuende forgiffne Tal i hinanden / lige som tu yderste Tal / oc tag aff deris Product Quadrats Roden / oc faar du da 54. A Medium Terminum, huilcke vaar vindingen aff 36. A første gang / oc siden vant mand aff 54. A 81. A.

Item / en laan en anden vdi 2. Aar 72. Daler met saadan forord / at huad hand vinder det første Aar / at hand skal regne det i sin hoffsuet Sum det andet Aar. Nu der de 2. Aar ere vde / giffuer den anden den første sin hoffsuet Sum igien / oc giffuer hannē der til for sin vinding / oc vindingens vinding 56. Daler. Nu sporgis huor meget hand i det første Aar haffuer vundet met sin hoffsuet Sum / oc huor meget det andet Aar : In det første Aar 24. Daler / oc det andet Aar 32. D. addere til din hoffsuet Sum / som er 72. D. din vinding / som er 56. D. / kommer 128. denne formere met din hoffsuet Sum / som er / 72. D. / kommer 9216. Der aff extrahere Radix

Radicem Quadratam, kommer 96. vds
 aff huilcke subtrahere din hoffsuet Sum
 som er 72. bliffuer igien 24. $\mathcal{A}$. Oc saa
 mange vinder hand første Aar. Tag
 nu de 24. Daler fra Bindingen som er
 56. bliffuer igien 32. $\mathcal{A}$ som hand vinder
 det andet Aar.

Til Regulam Virginum.

$\mathcal{E}$ n haffuer tiøbt 42. Alne aff fire
 slags Klæde for 42. $\mathcal{A}$ / aff det første
 gielder 1. Alne 5. $\mathcal{A}$ / aff det andet giels
 der Alnen 3. $\mathcal{A}$ / aff det tredje Alnen 2.
 $\mathcal{A}$ / men Alnen aff det fjerde slags giels
 der $\frac{1}{4}$. $\mathcal{A}$ / hvor mange Alne haffuer
 hand faaet aff huert? Sæt det saa.

$$42. \mathcal{A}. \left\{ \begin{array}{l} 5. \\ 3. \\ 2. \\ \frac{1}{4}. \end{array} \right\} (42. \text{ Alne.}$$

Gjør idel Quarter / Tag 42. aff
 168. Tag oc det mindste Tal aff de stør-
 re effter Regelens art / oc faar saales-
 dis.

126.) $\left\{ \begin{array}{l} 5. | 19. \\ 3. | 11. \\ 2. | 7. \\ \frac{1}{4}. \end{array} \right. \quad (24.$

Søg nu 3. Tal/ huilede de 126. ved
19. oc ved 11. oc ved 7. lige affdele/ det er
57. 55. 14. Diuidere 57. vdi 19. fr 3.
Aline aff det første slags. Diuidere 55.
vdi 11. fr 5. aff det andet slags. Siden des
te 14. ved 7. fr 2. Nu giør 3. oc 5. oc 2. vdi
en Sum 10. De fratagen fra 42. fr 32.
aff det fjerde slags.

Til Regulam Alligationis.

En Quinde sender sin tienske Vige til
Apoteken / skal kiøbe hende 32. Lode
Brter til sit behoff. Antuorder hende 1.
D. befaler hende at kiøbe Ingefar Lod
det for 2. s. Distigeste stot Kanelebarck
Loddet for 2. al/ der til Negliken Loddet
for 6. D. Spørgis her huor mange Lode
hun skal haffue vdaß huer slags Brter
vdi sær = fr $14\frac{2}{17}$. Lode Negliken. $14\frac{2}{17}$.
Lode Kanelebarck / oc $3\frac{13}{17}$. Lode Inge-
far.

Til

Til Regulam Falsi.

En Bonde til torffs nogle Eble forde/
Fire skulle en huid gielde/
Som hand paa Beyen met Eblene
kiorde/

Da monne sig til hannem sälle
Tre Personer. Den første aff dem/
Hand monne tale Bonden til:
Mange Eble haffuer du / sig frem/
Thi ieg strax met dig kiobe vil.
Bonden sagde: Hand ey ret wiste/
Tallet paa Eblene sine.

Den samme Person sagde da met liste:
To Skillinge aff Penninge mine/
Der haffuer du: Tæl mig nu hid/
Den fierde Part ret lige/
Aff alle dine Eble / ieg haffuer dem frijt
Betalet rundelige.

Den anden Person talede ham oc til:
Fire Skillinge aff mig du tager/
Tre fem dele ieg saa haffue vil/
Aff Eblene som ere tilbage.

Den tredie Person hand vaar ey sæen/
En Skilling hand Bonden lagde/
Tog derfor Eblene som vaare igien/
Bonden det kioß behagde.

Den

256
Den tredie der hand sine Eble talde/
Sex gange flere Eble hand haffde/
For Skillingen sin/end Penningene alle
De vaare/ som alle tre lagde.
Sig her aff du som regne kand/
Alle Eblenis Tal/oc videre/
Huad Bonden tabte eller vant/at hand
En for 1. huiet solde fire? (Suar.)
Hundret Eble oc fyrretine/
Den Bonde haffde forst sinde/
Tiorten huide ieg vil en lue/
Hand taffte oc icke minde.
Item/en Dabbling haffde foruden sin
Skolemesters loff lenge siunget for Eg
oc Korn. Der hand kom hiem loffuede
hand at giffue Skolemesteren $\frac{2}{3}$. Parten
aff alle Egerne/ oc aff Kornet $\frac{1}{2}$. De
siden sagde hand sig at ville selle 4. Eg
for 5. D. aff de offuerbleffne Eg oc selle
siden aff det Korn som igienbleff/huer i
ote Skeppe for saa mange stillinge/som
hand beholte Skeppe til offuers. De bod
Skolemesteren det altsamien til om hand
ville kiøbe met hannem. Skolemesteren
spurde hannem at/huor mange Eg oc
huor meget Korn hand haffde/hand sua-
rede at hand det icke viste. Men der hand
lagde

lagde Eggene vdi Kurffuen met 2. oc
 dernast met 3. 4. 5. oc saa met 6. tilige/
 da bleff der allesteds 1. Wg til offuers.
 Men der hand lagde dennem ned met 7.
 da bleff der ingen til offuers. Kornet
 sagde hand sig tre gange at haffue maas-
 let/ første gang met 3. Skeppe tillige/ oc
 da bleff der ingen offuer / den anden
 gang met 5. R tillige/ oc da bleffue der
 3. R til offuers / den tredie gang met 7.
 Skeppe tillige oc bleffue da 6. R til off-
 uers. Spørsmal/ huor mange AEG oc
 Skeppe Korn Deblingen haffde sanctet
 sig. For det andet/ huor mange Wg oc R
 Korn hand gaff sin Skolemestere / For
 det tredie/ huor mange AEG oc R Korn
 hand beholte igien/ For det fierde/ huor
 mange Penninge hand fik for sine Wg
 oc for sit Korn : Facit at fortienisten
 vaar 721. Wg/ oc 48. R Korn. In Sko-
 lemesteren 206. AEG oc 8. R Korn / In
 515. Wg/ oc 40. R Korn/ som hand be-
 holte/ In for AEGgene 3. w⁸/ 5. h/ 7³/₄. d/
 for Kornet 12⁷/₂. w⁸.

Disse Exempler absolueris mest ved
 Partes Datas etc.

Item

Item
 Jomfruer
 se vdi sit E
 Riere Jom
 Eble som
 giffue eder
 som ieg haff
 Der det vaa
 den anden/
 dette nu saa
 Nat oc sagde
 ikke fiere E
 mange Eble
 In 9⁸.
 Item en
 huor meget
 Den anden
 vedst at Dag
 Lag nu 3. fi
 re / oc 3. fi
 Aften/ oc al
 Limer.
 Dernast
 nogle Jomfr
 huor fratom
 haarer wi ate

2561.
Item Vngerfuend kom til tre skone
Jomfruer / oc haffde nogle smucke Eble
le vdi sit Erme / Oc sagde til den første.
Kiære Jomfrue giffuer mig saa mange
Eble som ieg haffuer nu / saa vil ieg
giffue eder n. de sköniste Eble igien /
som ieg haffuer vdi min gantse Sum.
Der det vaar giort / sagde hand ocsaa til
den anden / oc lige saa til den tredie. Der
dette nu saa vaar giort / bød hand gode
Nat oc sagde / farer vel / ieg haffuer nu
icke flere Eble. Spørsmaal / huor
mange Eble hand haffde første gang.
fr 9 $\frac{1}{2}$.

Item en moder en anden / oc siger :
huor meget haffuer Klocken slaget.
Den anden suarer hannem oc siger: Du
vedst at Dagen er nu 16. Stunde lang.
Tag nu $\frac{1}{2}$. fra de Timer som forlaabne
ere / oc $\frac{3}{4}$. fra de / som ere tilbage indtil
Aften / oc addere det tilsammen. fr 11 $\frac{1}{2}$.
Timer.

Dernæst gaar hand vider oc møder
nogle Jomfruer / oc siger til den ene :
huor fra komme i 10. Jomfruer : Hun
suarer wi ate icke 10. Men der som vi

Es vaar

vaare end saa mange som wi ere/ oc end
tredie parten saa mange/ da vare wi saa
mange offuer 10. som wi ere vnder. Er
Spørsmaal huor mange Jomfruer
vaare de/ fr 6.

It lystigt oc kaanstigt Col
lats Spørsmaal dietet oc fremsæt
aff Jorgen Hanssen Storm Borger
oc Stadscriffuer i Odense.

J Mend wi side her lystig oc glade/
V ille wi oc noget om Regnet aanst raas
R igelige er hun vord at pryse/ (de/
G ierne iblant Kaansterne sin de vise
E r først hende Tal at kiende/
N effne det met Mund oc scriffue met
Hende.

H uorfaare fiare Broder ieg beder dig/
A t du paa Bordet vilte scriffue Tal for
N u fire gange fire/ i Rader fire/ (mig
S aa altid findis tuert oc endelangs fire
S aa de komme altid saa i orden at staa
E n altid lige mange kand saa.
N u i sit Tal at vere saa mange.
S o welfte Seyer naturlig kunde bange
L e

Let ieg
ut
Haffuer
De beder
N u paa
Met det
Vaade ti
De de her
staa/
N et i sin
G ior det
E fter so
N et i sin
J huer fer
De sig mig
L et beder
E fter di
N u i kon
Som al
E men m
Det e
dinere 16.
delangs/
vdi huer J
igienmem
staa en ga

2561.
L et ieg til tuert endelangs/eller Kaarst
uis frem/

H affuer da altid Tallene dem/

D e beder dig gierne du vilde mig vise/

K et paa det første oc det sidste/

W et det Tal ieg effter skal gange.

B aade tuert oc endelangs lige at fange/

D e de her paa Verdet maatte komme at
staa/

K et i sin Orden ieg førre sagde fraa/

G iør det siden effter Kaansten din/

E ffter som det er begiering min.

K et i sin Art som det sig bør.

I huor forfarne de det spør.

D e sig mig saa dit Facit igien/

L et beder ieg dig min gode Ven/

E ffterdi dig spørgis foruden Kiff/

N u ick on til Tids fordriff/

S om altid bør Btøderstiff/

E men mand er i kierligt Lauff.

Det er som ieg dette ret forstaar. Bro
dinere 16. Tal vdi fire Kader tuert oc en-
delangs / saa at du fant saa saa mange
vdi huer Kad/enten op oc ned/eller tuere
igiennem / som 1. Welst Seyerueret
flar en gantste Døgn igiennem/ det er/

G g ij fra

fra it oc til 24. effter Continuum Pros
gressionem Arithmetica.

Try faanstige oc lystige Ex
empler oc Spørsmal sammen sa
te oc fremsatte aff Philippus Mechels
borg Skolemester vdi den Als
mindelige Scriffuer oc
Regne Skole i
Othense.

1. En kiober it Stycke Engelsk holder
48. Alne/ haffde hand effter Kiobmans
dens begiering end giffuet hannem 2. s
mere for huer Alne/ oc sold den igien for
1. gammel Dale / da haffde hand icke
vundet vden 6. w8. Nu bliffuer de saars
ent om kiobet/ oc hand vinder noget me
re end forscressuet staar. Spørsmal
huad hand gaff hannem for huer Alne/
oc huor meget hand haffuer vundet paa
sams

Samme Al
manden fo
uer vundet
for 4. w8/
2. Item
genogle h
uer huer af
der hand ti
hand giffu
da fattis
maal huor
veret/ oc hu
stiffte iblant
57. hude B
3. Item en
hoff 3. arden
gen 5. s/ B
7. Dge oc
bonden gif
saar den en
Samme 1
oc vinde v
ved 22. R. 2
te met hina
ue aff deris
anden/ oc

2561.
samme Klade: Facit / hand gaff Riob
manden for Alnen 3. wē / 12. s. / Oc haff
uer vundet 3. wē. Regnendis Daleren
for 4. wē / som tilforn ginge.

2. Item en hand skifter iblant Fattis
ge nogle huede Brød / Naar hand giff
uer huer aff dennem 3. Brød / da behaals
der hand til offuers 12. Brød. Oc naar
hand giffuer huer aff dennem 5. Brød /
da fattis hannem 18. Brød. Spør
maal huor mange Fattige der haffuer
veret / oc huor mange huede Brød hand
skifte iblant dennem: R. 15. Personer oc
57. huede Brød.

3. Item en haffuer tingd sig til sit bes
hoff 3. arbejds Mend giffuer A. om das
gen 5. s. / B. 4. s. / C. 3. s. Nu effter at
7. Dage oc 5. Dage ere forløbne / oc Hof
bonden giffuer dennem deris Løn / da
faar den ene saa meget som den anden.
Samme Penninge legge de tilsammen
oc vinde ved god Lycke met Daabbel
ved 23. R. Dennem ville de saaledis skiff
te met hinanden / at den tredie skal haff
ue aff deris Vinding / 5. R. mere end den
anden / oc den anden skal haffue 3. R. fle

Og iij re

re end den første. Spørsmaal / Først /
huor mange Dage huer aff dennem haff-
uer arbejdet. Til det andet huor meg t
huer tilkommer aff forneffade Binding-
h A. 12. B. 15. Oc C. 20. Dage arbejdet:
Aff Bindingen faar A. 4. R. B. faar 3.
R. oc C. faar 12. R. Regnendis 7. Gyl-
den eller R for 3. w. Danske eller 48. p /
som førre ginge.

Her effterfølger nogle lyst-
ge Collats stycker / at bruge for
Tidkort oc Morstuffs
skyld.

Det første Stycke.

Næ Personer sidde ved it Bord oc
kaste met en Terning / vilt du vide
huor mange Dyne der op kominer /
for huer i seer / da gjør som her effterføl-
ger.

Lad den første kaste met samme Ters-
ning / dig aldelis witterligt / naar hand
haffuer kast / saa bed hannem legge end
saa mange Dyne til / som da paa Ters-
ning

ningen op-
nem saa
Naar det
kaste / Na
hannem le
til den for-
nem mult
Naar det
kaste / Na
nem saa le
til den and
beddennem
saa fra den
250. Ecri
dig enlige
offuers ere
venstre Ha
saa mange
son / oc de
andens Dy
den høyre
Dyne / son

En an

2561
ningen oppe staa / oc der til 5. bed hans
nem saa multiplicere dennem met 5.
Naar det er giort / saa lad den anden
kaste / Naar hand haffuer kast / da bed
hannem legge de Dyne som hand siel
til den forstis Sum / dernæst bed hans
nem multiplicere ald sin Sum met 10.
Naar det er giort / da lad den tredie
kaste / Naar hand haffuer kast / bed hans
nem saa legge de Dyne som hand siel /
til den andens Sum / Naar det er giort /
bed dennem saa siige dig Summa / tag
saa fra den Sum enlige ved dig selff
250. Scriff dennem paa Bordet ved
dig enlige / de Figurer oc Tal som da til
offuers ere / den første Figure imod den
venstre Haand / i huor mange de ere /
saa mange Dyne kaste den første Per-
son / oc den anden Figure betyder den
andens Dyne / oc den tredie Figure imod
den høyre Haand / betyder den tredies
Dyne / som hand haffuer kast.

En anden Maade paa det
samme.

G g iiii

Item

Item/der sider ved it Bord tre Perso-
 ner / for dennem staa 3. dricke Kar /
 som ere/ it Solff Staab/ it Glass/ oc it
 Begeret / vdaß huilcke de tre Personer
 haffue drucket/ Du vilde ieg gierne vide
 huilcken der haffuer drucket aff det første
 dricke Kar/ som er Solff Staaben / oc
 huilcken vdaß Glasset / oc huilcken der
 haffuer drucket vdaß Begeret. Gior en
 Ordning for dennem / som skal dricke /
 saa at du scriffuer 1. for den første/ 2. for
 den anden/ oc 3. for den tredie. Scriff
 saa vnder det første dricke Kar/ som er /
 Solff Staaben 2. vnder Glasset 9. oc
 vnder Begeret 10. Huilcken som dricker
 vdaß Solff Staaben/hand skal multi-
 plicere sit Tal met det Tal / som vnder
 Staaben staar/ som er 2. Huilcken der
 dricker aff Glasset/ hand skal oc Multi-
 plicere sit Tal/ met det Tal som der vnder
 staar/ som er 9. Oc den som dricker
 aff Begeret skal oc multiplicere sit Tal/
 met det Tal som vnder Begeret staar /
 huilcket er 10. Addere saa de ternde
 Summe tilsammen / den Sum tag fra
 60. det igien bliffuer / det affdele met 8.
 Huad

Huad du
 horer til
 Solff Staab
 horer til
 Glasset /

Ad saa
 haffuer
 oc den for
 Begeret/
 som er 2. m
 2. kommer
 første Perso
 sens Tal/ so
 maade mul
 Tal/ som
 er 10. kom
 Summe
 da faar du
 bliffuer 10
 8. da faar
 uer 1. til off
 at den ande
 aff det for
 Staaben

2561.
Nuad du da faar vdi Quotienten, det
horer til det første dricke Kar / som er
Solff Staaben / det der offuer bliffuer
horer til det andet dricke Kar / som er /
Glasf / det tredie giffuer sig selff.

Exempel.

Nad saa vere / at den anden Persone
haffuer drucke aff Solff Staaben /
oc den første aff Glasf / oc den tredie aff
Begeret / Multiplicere Personens Tal
som er 2. mee Staabens Tal / som er oc
2. kommer 4. Multiplicere dernæst den
første Personis Tal / som er 1. met Glas
sens Tal / som er 9. kommer 9. Vdi lige
maade multiplicere den tredie Personis
Tal / som er 3. met Begerens Tal / som
er 10. kommer 30. Addere nu de tre
Summe som ere / 4. 9. 30. tilfammen /
da faar du 43. Dennem tag fra 60.
bliffuer igien 17. Dennem affdele mee
8. da faar du vdi Quotienten 2. oc bliff-
uer 1. til offuers / der vdaff kant du vide /
at den anden Persone / haffuer drucke
aff det første dricke Kar som er Solff
Staaben / oc den første aff det andet / oc

G g v den

den tredie haffuer saa druck et aff det tree
die dricke Kar.

Det andet Stycke om en King.

Stem / der sidder nogle Personer vdi
en Collats oc en aff dennem siger:
Her er en iblant off / som haffuer en
Guld King paa / huem kand giette els
ler raade / huilcken samme King haff
ner / oc paa huilcken Singer oc huil
cket Led. Vilt du dette vide / da gior
som her effterfølger. Dette Stycke
Kand icke gioris vel / vden der er nos
gen der kand regne iblant Haaben / sig
nu til den som skal staa for Regenskas
bet / at hand begynder at Telle ret om /
fra sig oc til den som Kingen haffuer /
dig aldelis witterligt / bed hannem
legge samme Personis Tal op / Naar
det er giort / bed hannem det duplere /
bed hannem saa legge 5. til / Naar det
er giort da bed hannem multiplicer
re all sin Sum met 5. bed hannem saa
legge

legge Sin
hannem
Naar det
gieldens
sig dig
Naar han
Sum / ta
dig self 25
det for dig
hogre Ha
den Figure
de andre Fi
bemærker
bedre kan
pel.

Her skal
ger paa
dis for der
Singeren
den sidste oc
ger skal re
som Regle

2561.
legge Fingerens Tal til / Dernæst bed
hannem multiplicere alt sit Tal met 10.
Naar det er giort / bed hannem saa leg
ge Ledens Tal til / Dernæst bed hannem
sige dig Summen paa ald sin Sum /
Naar hand haffuer sagt dig samme
Sum / tag saa fra hannem enlige ved
dig self 250. Huad igien bliffuer / scriff
det for dig / den første Figure imod den
høyre Haand bemercker Ledet / den an
den Figure bemercker Fingeren / Siden
de andre Figurer i huor mange de ere /
bemercker Personerne / at du dette di
bedre kant forstaa / merck dette Exem
pel.

Exempel.

H Er skal du mercke / at den lille Fin
ger paa den venstre Haand skal hold
dis for den første Finger / oc tømme
Fingeren paa den høyre Haand for
den sidste oc 10. Fingre / oc huer Fin
ger skal regnis for 3. Led / det Led
som Neglene sidde paa / skal holdis
f r

for det første Led / oc det dernæst for det
 andet / Det Led næst Haanden / for det
 tredie / effter denne maade stille dit Re-
 genskab. Lad hannem nu telle ret om-
 kring fra sig oc til den som Ringen haff-
 uer / Sæt at den 8. Person haffuer sam-
 me Ring / paa den 6. Finger oc paa det
 tredie Led / lad hannem duplere samme
 8. kommer 16. Ved hannem legge 5. til /
 kommer 21. Naar det er giort ved han-
 nem dennem Multiplicere med 5. kom-
 mer 105. Ved hannem nu legge Finges-
 ren til / som er den 6. Finger / kommer
 111. Ved hannem nu multiplicere alt sit
 Tal med 10. kommer 1110. Ved hannem
 saa legge Ledet til / som er / det 3. Led /
 kommer 1113. Naar det er giort / Saa
 bed hannem sige dig Summa Sum-
 marum paa ald sin Sum / da siger hand
 Jeg haffuer 1113. Naar du haffuer sam-
 me Sum / Tag fra hannem enlige ved
 dig selff 250. bliffuer igien 863. Tag
 nu den første Figure imod den høyre
 Haand for Ledet / som er 3. Oc den an-
 den for Fingeren / som er 6. Oc den tres-
 die Signr for Personerne / som er 8. Her
 seer

seer du /
 gen paa d
 lille Fing
 paa det 3.

Lem /
 Huor m
 i sin Pung
 høyre end
 samme Pe
 nem om ha
 siger hand
 for den ene
 for huer 7
 hannem m
 5. Naar
 beholte no
 er 1. til off
 ene 21. oc
 leg for huer
 bed hanner
 nem med 7
 hannem at
 offuer / sig

2561.
seer du / at den 8. Persone haffuer Kins
gen paa den høyre Haand / oc paa den
lille Finger / som er / den 6. Finger / oc
paa det 3. Led.

Det tredie Stycke.

Tem / wilt du sige din Staalbroder /
huor mange Penninge hand haffuer
i sin Pung / stycke fra Stycke / dog icke
høyre end til 105. Ved hannem kaste
samme Penninge met 3. Saa spør han
nem om hand beholte nogle til offuers /
siger hand der bleff 1. offuer / Da leg
for den ene 70. Siger hand 2. Da leg
for huer 70. det er tilhaabe 140. Ved
hannem nu kaste eller talle dennem mee
5. Naar det er giort / da spør om hand
beholte nogle offuer / Siger hand at der
er 1. til offuers / da leg eller scriff for den
ene 21. oc ere der 2. 3. eller 4. offuer / da
leg for huer 21. Naar det er giort / saa
bed hannem atter kaste eller talle dens
nem met 7. Naar det er giort / Spør
hannem atter / om hand beholte nogle
offuer / siger hand at hand beholte 1. off
uer /

ner / da leg eller scriff for det ene 15. Sta
ger hand oc at der bleffue flere end 1. til
offuers / da leg for huert 15. Naar Pens
ningene ere saa talde / da leg alle Sum
mene vdi en Sum / er da vdi samme
Sum / icke vden it Hundret / da tag fra
samme Sum 105. Men er der flere / da
skalt du tage der fra 210. Huad siden
igien er / saa mange Penninge eller
Stykker haffuer hand / at du dette diff
lættre kint giøre / da acte denne Taff
le / som her neden staar / oc lær hende v
den at / eller haff hende saa lønlig hos
dig.

3.			5.			7.		
1	2	3	1	2	3	1	2	3
4	5	6	4	5	6	4	5	6
7	8	9	7	8	9	7	8	9
10	11	12	10	11	12	10	11	12
13	14	15	13	14	15	13	14	15
16	17	18	16	17	18	16	17	18
19	20	21	19	20	21	19	20	21
22	23	24	22	23	24	22	23	24
25	26	27	25	26	27	25	26	27
28	29	30	28	29	30	28	29	30
31	32	33	31	32	33	31	32	33
34	35	36	34	35	36	34	35	36
37	38	39	37	38	39	37	38	39
40	41	42	40	41	42	40	41	42
43	44	45	43	44	45	43	44	45
46	47	48	46	47	48	46	47	48
49	50	51	49	50	51	49	50	51
52	53	54	52	53	54	52	53	54
55	56	57	55	56	57	55	56	57
58	59	60	58	59	60	58	59	60
61	62	63	61	62	63	61	62	63
64	65	66	64	65	66	64	65	66
67	68	69	67	68	69	67	68	69
70	71	72	70	71	72	70	71	72
73	74	75	73	74	75	73	74	75
76	77	78	76	77	78	76	77	78
79	80	81	79	80	81	79	80	81
82	83	84	82	83	84	82	83	84
85	86	87	85	86	87	85	86	87
88	89	90	88	89	90	88	89	90
91	92	93	91	92	93	91	92	93
94	95	96	94	95	96	94	95	96
97	98	99	97	98	99	97	98	99
100	101	102	100	101	102	100	101	102
103	104	105	103	104	105	103	104	105
106	107	108	106	107	108	106	107	108
109	110	111	109	110	111	109	110	111
112	113	114	112	113	114	112	113	114
115	116	117	115	116	117	115	116	117
118	119	120	118	119	120	118	119	120
121	122	123	121	122	123	121	122	123
124	125	126	124	125	126	124	125	126
127	128	129	127	128	129	127	128	129
130	131	132	130	131	132	130	131	132
133	134	135	133	134	135	133	134	135
136	137	138	136	137	138	136	137	138
139	140	141	139	140	141	139	140	141
142	143	144	142	143	144	142	143	144
145	146	147	145	146	147	145	146	147
148	149	150	148	149	150	148	149	150
151	152	153	151	152	153	151	152	153
154	155	156	154	155	156	154	155	156
157	158	159	157	158	159	157	158	159
160	161	162	160	161	162	160	161	162
163	164	165	163	164	165	163	164	165
166	167	168	166	167	168	166	167	168
169	170	171	169	170	171	169	170	171
172	173	174	172	173	174	172	173	174
175	176	177	175	176	177	175	176	177
178	179	180	178	179	180	178	179	180
181	182	183	181	182	183	181	182	183
184	185	186	184	185	186	184	185	186
187	188	189	187	188	189	187	188	189
190	191	192	190	191	192	190	191	192
193	194	195	193	194	195	193	194	195
196	197	198	196	197	198	196	197	198
199	200	201	199	200	201	199	200	201
202	203	204	202	203	204	202	203	204
205	206	207	205	206	207	205	206	207
208	209	210	208	209	210	208	209	210
211	212	213	211	212	213	211	212	213
214	215	216	214	215	216	214	215	216
217	218	219	217	218	219	217	218	219
220	221	222	220	221	222	220	221	222
223	224	225	223	224	225	223	224	225
226	227	228	226	227	228	226	227	228
229	230	231	229	230	231	229	230	231
232	233	234	232	233	234	232	233	234
235	236	237	235	236	237	235	236	237
238	239	240	238	239	240	238	239	240
241	242	243	241	242	243	241	242	243
244	245	246	244	245	246	244	245	246
247	248	249	247	248	249	247	248	249
250	251	252	250	251	252	250	251	252
253	254	255	253	254	255	253	254	255
256	257	258	256	257	258	256	257	258
259	260	261	259	260	261	259	260	261
262	263	264	262	263	264	262	263	264
265	266	267	265	266	267	265	266	267
268	269	270	268	269	270	268	269	270
271	272	273	271	272	273	271	272	273
274	275	276	274	275	276	274	275	276
277	278	279	277	278	279	277	278	279
280	281	282	280	281	282	280	281	282
283	284	285	283	284	285	283	284	285
286	287	288	286	287	288	286	287	288
289	290	291	289	290	291	289	290	291
292	293	294	292	293	294	292	293	294
295	296	297	295	296	297	295	296	297
298	299	300	298	299	300	298	299	300
301	302	303	301	302	303	301	302	303
304	305	306	304	305	306	304	305	306
307	308	309	307	308	309	307	308	309
310	311	312	310	311	312	310	311	312
313	314	315	313	314	315	313	314	315
316	317	318	316	317	318	316	317	318
319	320	321	319	320	321	319	320	321
322	323	324	322	323	324	322	323	324
325	326	327	325	326	327	325	326	327
328	329	330	328	329	330	328	329	330
331	332	333	331	332	333	331	332	333
334	335	336	334	335	336	334	335	336
337	338	339	337	338	339	337	338	339
340	341	342	340	341	342	340	341	342
343	344	345	343	344	345	343	344	345
346	347	348	346	347	348	346	347	348
349	350	351	349	350	351	349	350	351
352	353	354	352	353	354	352	353	354
355	356	357	355	356	357	355	356	357
358	359	360	358	359	360	358	359	360
361	362	363	361	362	363	361	362	363
364	365	366	364	365	366	364	365	366
367	368	369	367	368	369	367	368	369
370	371	372	370	371	372	370	371	372
373	374	375	373	374	375	373	374	375
376	377	378	376	377	378	376	377	378
379	380	381	379	380	381	379	380	381
382	383	384	382	383	384	382	383	384
385	386	387	385	386	387	385	386	387
388	389	390	388	389	390	388	389	390
391	392	393	391	392	393	391	392	393
394	395	396	394	395	396	394	395	396
397	398	399	397	398	399	397	398	399
400	401	402	400	401	402	400	401	402
403	404	405	403	404	405	403	404	405
406	407	408	406	407	408	406	407	408
409	410	411	409	410	411	409	410	411
412	413	414	412	413	414	412	413	414
415	416	417	415	416	417	415	416	417
418	419	420	418	419	420	418	419	420
421	422	423	421	422	423	421	422	423
424	425	426	424	425	426	424	425	426
427	428	429	427	428	429	427	428	429
430	431	432	430	431	432	430	431	432
433	434	435	433	434	435	433	434	435
436	437	438	436	437	438	436	437	438
439	440	441	439	440	441	439	440	441
442	443	444	442	443	444	442	443	444
445	446	447	445	446	447	445	446	447
448	449	450	448	449	450	448	449	450
451	452	453	451	452	453	451	452	453
454	455	456	454	455	456	454	455	456
457	458	459	457	458	459	457	458	459
460	461	462	460	461	462	460	461	462
463	464	465	463	464	465	463	464	465
466	467	468	466	467	468	466	467	468
469	470	471	469	470	471	469	470	471
472	473	474	472	473	474	472	473	474
475	476	477	475	476	477	475	476	477
478	479	480	478	479	480	478	479	480
481	482	483	481	482	483	481	482	483
484	485	486	484	485	486	484	485	486
487	488	489	487	488	489	487	488	489
490	491	492	490	491	492	490	491	492
493	494	4						

2561

2. til officers / see nu til denne Taffle
som her offuen faare staar / vdi den
offuerste Linie staa de 3. som hand tals
de sine Penninge met / vdi det andet
Rom / næst vnder neden / finder du
de 2. Tal / som bleffue til officers / der
lige vnder samme 2. Vdi den tredie
Linie staar det Tal som du skal beteg-
ne for de samme 2. som bleffue til off-
uers / som er / 140. Ved hannem nu
Telle eller kaste samme 86. Penninge
om igien met 5. Da bliffuer der 1. off-
uer / see nu til denne forsereffne Taff-
le vnder de 5. Der finder du det 1. som
bleff til officers vdi det første Rom /
vnder samme 1. staar det Tal som er
21. Huilcket du skal scriffue for sam-
me 1. Ved hannem nu atter kaste eller
talle for beneffnde 86. Penninge igien
met 7. da bliffuer til officers 2. Disse
2. finder du vdi det andet Rom / vdi
denne forsereffne Taffle vnder 7. De
lige vnder samme 2. som bleffue til
offuers / staar det Tal som er 30.
Huilcket du skal betegne for de 2. som
bleffue til officers / Addere nu til
sams

sammen disse trende Summe / som ere /
140. 21. 30. kommer 191. Her seer du at
vdi denne Sum er icke vden it Hundret /
tag derfaare 105. der fra bliffuer igien
86. oc saa mange Penninge haaffde hand
men vaare der flere Hundrede end it /
at der vaare tu eller try Hundrede vdi /
da skulde du tage 210. der fra.

Det fierde Stycke.

Tem / en haaffuer en Sum Penninge
vdi den høyre Haand / oc en Sum i
den venstre Haand / vdi den ene Haand
er der odde / oc vdi den anden ieffne Pen
ninge / wilt du vide vdi huilcken Haand
odde oc vdi huilcken ieffne ere / da gior
som her effterfølger.

Lad hannem duplere de Penninge /
som hand haaffuer vdi den høyre Haand /
Lad hannem saa legge til det Product,
de Penninge som hand haaffuer vdi den
venstre Haand. Dernæst / spør hannem
at / om hand haaffuer odde eller ieffne /
haaffuer hand da ieffne / da haaffde hand
odde Penninge vdi den høyre Haand /
men

2561
Men haffuer hand odde/da haffde hand
ieffne Penninge vdi den høyre Haand.

Her effterfølger nogle Riob-
mands Regle eller lig Solckis Re-
genstab/paa atskillige Vare oc Riob-
mands handel effter denne
Tids Mynt.

Det første slags Regenstab.

Om Byg oc Malt/Regnendis Læs-
ten for 12. L / oc Pundet for 24. R /
Skeppen for iiii. Tieringer.

Regelen.

Best Byg eller Malt gielder halffan-
den gang saa mange Daler / som
Skeppen gielder Blafferter. Exempel.
Skeppe Byg gielder 4. sk / det er 12. al /
det er 24. Blafferter / halffanden gang
24. ere 36. Saa mange Daler gielder
Læsten.

H b

Regel

Regelen om Pund.

Saa mange Sossinge som 1 Byg
kaaster/helten saa mange 1 kaaster
1. L/at regne 1. 1 paa 24. h. Exempel.
1. 1 Byg 4. h/det er 8. Sossinge/halff
parten aff 8. er 4. Saa kaaster da 1. L
Byg 4. 1/det er 3. 1. Dette er gaffn-
ligere at regne effter Sossinge/for Tre-
lingers skyld eller Huidis skyld / endog
det vare snarere met h.

Det 2. slags Regenskab.

Om Ku oc Huede. Regnendis Læs-
ten for 12. L / oc Pundet for 20. L /
Skeppen for 4. R.

Regelen.

Saa mange Blaffertter/som Skeppe
Ku gielder / saa mange Daler oc
Dres Daler gielder Lasten. Exempel.
5. h. 1 Ku/huad kaaster 1 = 5. h/det er
15. 1. / det er 30. Blaffertter. Saa giels
der

der da Læs-
vig. 1)

Helten
mange
Ku / som
Exempel.
ere 10. 1.
re kaaster
ter/det er

Det:

Om H
for 11. L
Haffre k
nar som at
for Lasten
Exempel
huad Lasten
er 12. Daler
15. Daler.
Daler.

2561.
Der da Lasten 30. $\mathcal{D}$ / oc 30. Ort (det er
vig. $\mathcal{D}$) det er tilhaabe 37 $\frac{1}{2}$. $\mathcal{D}$.

Regel om Pund.

Helten saa mange $\mathcal{w}$ oc helten saa
mange iiij. $\mathcal{f}$ Stycker kaaster Pund
Nu / som Steppen gielder Sossinge.
Exempel. 5. $\mathcal{f}$ $\mathcal{R}$ / huad kaaster $\mathcal{L}$ 5. $\mathcal{f}$
ere 10. $\mathcal{M}$. Helten aff 10. ere 5. Derfaas
re kaaster Pundet 5. $\mathcal{w}$ / oc 5. iiij. $\mathcal{f}$ Styck
er / det er tilhaabe vij. $\mathcal{w}$.

Det 3. slags Regenskab.

Om Haffre tiøb / Regnendis Lasten
for xij. $\mathcal{L}$ oc $\mathcal{L}$ for 40. $\mathcal{R}$ / etc.

Haffre tiøb er lige som met Ruen / saa
nær som at duplere Penningene baade
for Lasten oc Pundet da haffuer du ret.
Exempel paa Lasten / 2. $\mathcal{f}$ $\mathcal{R}$ Haffre /
huad Lasten = 2. $\mathcal{f}$ ere 12. Blafferter / det
er 12. Daler oc 12. Ort / det er tilsammen
15. Daler. Disse 15. $\mathcal{D}$ duplere $\mathcal{R}$ 30.
Daler.

H ij

Exems

Exempel paa 2. fl fl Haffre huad
Pundet 2. fl ere 4. fl / helten saa man
ge m oc iiij . fl fl / ere 2. m oc 2. iiij . fl
 fl / er tilhaabe ij . m . Disse to gange
giore 5. m . De saa meget gielder 2.

Tuert imod at vide aff Lastens tiob /
Pundens eller Skeppens Vard paa
Byg eller Malt.

Regelen.

D aler / som Lasten loffuis for eller
gielder / dele vdi 3. lige Parter. Tag
de ij . Parter der aff oc leg tilsammen /
Saa mange Blafferter gielder Skeps
pen. Exempel. 36. fl Last Byg / 1. tres
die Part her aff er 12. fl / to saadanne
Parter giore 24. De saa mange Blaff
erter gielder Skeppen / det er 12. fl eller
4. fl . Effter Skeppens Vard kant du
regne 2. Eller saa. Dele saa mange
 fl / som Last Byg kaaster met 6. Quo
tienten multiplicere met 4. Produc
tum viser huor mange Blafferter 2
gielder.

At

At vide

Altern
met 5.
enten, det
duct sigen
som Skie
 fl / 1. fl
saar ieg 5.
gange halff
det er 15. fl
Vard sog h

Det

Om all
bis vdi 2.
Emar / fl
Sist / Lian
som vdi 2.
nendis fl
for 2. fl .

2561.
At vide aff Læstens klob / huad &
Ku eller K Ku gielder.

Regelen.

Alerne som Læsten kaaster / diuidere
met 5. Det som du faar vdi Quotis
enten, det multiplicere met 4. Dit Pro-
duct siger dig saa mange Blaffertier
som Skieppen gielder. Exempel. $37\frac{1}{2}$.
Q / 1. Læst Ku / huad gielder K : Ku
faar ieg 5. vdi $37\frac{1}{2}$. halffotende gang. 4
gange halffotende ere 30. Blaffertier /
det er 15. al / det er 5. s. Aff Skieppens
Vard søg huad & kaaster.

Det 4. slags Regenskab.

Om alle de Vare som sellis eller klob
bis vdi h / k / K eller H tal / som er /
Smør / Kockensæt / Honning / Klob /
Fist / Liare / Jern / eller andet saadant /
som vdi Tynder eller Tieringer er. Reg-
nendis h for 12. k / k for 4. K / oc K
for 2. H.

H h iij Reges

Regelen.

Gaa mange f som G kaaster / saa
mange Oris Daler kommer j. k at
staa. De saa mange Oz L / som k giels
der / saa mange 3. L Lasten. Exempel.
 14. f en k / er 7. f for en G / er 7. Oz
 L en k . Nu er 3 gange 7. 21 . De saa
mange L kommer Lasten at staa / naar
 1. G gielder 7. f .

Det 5. slags Regenskab.

Om alle de Vare som kiobis eller
sellis vdi f / Lg / w oc f / som er /
Hør / Hamp / Humble / Kaaber / Mes-
sing / Tin / Bly / Jern eller huad Va-
re de ere eller vere kunde som vdueies /
Regnendis f for 20. Lg / oc Lg for 14.
 w oc 16. f .

Den første Regel / naar der er 16.
 f vdi Lg .

Saa

Gaa m
der / sa
ge Oz som
 5. L ka
it f eller
kaaster 6.
mange G
 L / er f
Daler.

Den and

H Ellen sa
 12 gielt
De lige saa
saa mange
ge gange
empel. 2.
ber 5. f / d
vig. 4. Lg
løber sig d
er 45. L .
 Lg / det er 5
ler oc 1. w .

2561.
Saa mange Søssinge som fz giel-
der / saa mange Oz Lg . De saa man-
ge Oz som Lg gielder / saa mange gange
 5 . L kaaster fz . Exempel. to wg eller
it fz eller wg ny giort Redel Kaaber
kaaster 6 . fz / det er 12 . Søssinge. Saa
mange Oz kaaster Lg / det er / 12 . Oz
 L / er fz fem gange 12 . Daler / er 60 .
Daler.

Den anden Regel / naar der ere 14 .
 wg eller fz vdi Lg .

H Elten saa mange Ort oc iiij . Huid
 L gielder 1 . Lg / som wg gielder ale .
De lige saa mange ale / som wg kaaster /
saa mange gange 3 . Daler / oc saa man-
ge gange 16 . ale minus / kaaster fz . Ex-
empel. 2 . wg eller wg nye Bryde Kaas-
ber 5 . fz / det er 15 . ale / nu er vig. Ort oc
vig. 4 . ale L V . Oz oc ij . fz . Saa bes-
løber sig da fz femten gange 3 . L / det
er 45 . L . Her fra tag femten gange 16 .
 ale / det er 5 . wg / da haffuer du 42 . Da-
ler oc 1 . wg .

H h iiij

Det

Det 6. slags Regenskab.

Om de Vare som sellis oc vduies
vdi Quintin / Lodt / & oc R tal / som
ere Brer oc andre flere saadanne Va
re / som effter saadan Veet kiohis. Reg
nendis R for 112. S / oc S for 32. S / oc
S for 4. X.

Regelen.

Saa mange Sossinge som Loddet
gielder / saa mange wS gielder S. Oc
lige saa mange gange 56. S gielder R.
Exempel. 3. S for 1. X Deber er Loddet
ij. M. Lober S ij. wS. Men R er 112.
Daler.

Det 7. slags Regenskab.

Om Vltioh / Miodtioh oc Vinkioh.
Regnendis R Ol oc Miod for 128.
Paatter. De Amme Vin for 160. Paat
ter.

Den 1. Regel.

Saa

2561.
Saa mange Trelinge som Paatte
Dl gielder / saa mange D gielder
h. Oc saa mange D som h kaaster/
saa mange gange 12. D kaaster Lasten.
Exempel. 2. al Paatte Dl / det er
ij. Trelinge oc 1. Blaffert for de ij. Tre-
linge regne til h ij. D / oc for den Blaff-
ert regne ij. Tre die parter aff en Dale/
det er 21. s oc 1. al / det er tilsammen ij.
D 16. al h. Nu er ij. gang xij D / 30.
Oc 12 gange 16. al er 4. w eller ij. D /
saa er da Lasten 32. D.

Om Niødklob er lige den samme
Regel / men til at vide Lastens
Værd / er denne Regel.

Saa mange Trelinge som Paatten
gielder / helten saa mange gange 24.
Daler kaaster Lasten. Exempel. 3. s
Paatte Niød / er h 12. D. Helten saa
mange ere 6. Nu ere 6. gange 24. 144.
D. oc saa meget gielder h.

Om Vinklob.

h h v

Saa

Saa mange $\mathcal{R}$ som Paatte Vin giels
der / saa mange $\mathcal{D}$ tag der fra / saa
mange Blaffter som der er igien / saa
mange $\mathcal{Q}$ kaaster Ammen. Exempel.
4. $\mathcal{f}$ Paatten/ er viij. Sossinge. Tag
derfaare her fra 8. $\mathcal{D}$ det er 2. $\mathcal{a}$ / Kester
 $\mathcal{r}$. $\mathcal{a}$ / som er 20. Blaffter / oc saa man
ge $\mathcal{L}$ kaaster $\mathcal{D}$ / $\mathcal{h}$ 20. $\mathcal{L}$.

Det 8. slags Regenskab.

Om Skind oc Huder / Regnendis
Dageret for 10. Skind eller Huder.

Regel.

Saa mange $\mathcal{f}$ som Skindet eller Hus
den kaaster / saa mange $\mathcal{O}$ $\mathcal{L}$ oc 2.
 $\mathcal{f}$ kaaster Dageret.

4. $\mathcal{f}$ Skindet er 4. Ort oc 4. ij $\mathcal{f}$ $\mathcal{R}$ /
som er 1 $\mathcal{w}$ / lober tilhaabe 5. $\mathcal{O}$ / som
Dageret kaaster.

2. $\mathcal{w}$ 1. Ore Hud / det er 32. $\mathcal{f}$ / lober
Dageret 32. Ort 32. ij. $\mathcal{f}$ $\mathcal{R}$ / det er / til
haabe 40. Ort / huilcke giore 20. $\mathcal{w}$ el
ler 10. $\mathcal{L}$.

Det

2561

Det 9. slags Regenskab.

Om Silde tiob / Regnendis Lasset
for 30. Ole / oc Olen for 20. Kast / oc 4.
Silder vdi Kaastet.

Regelen.

Saa mange d som Kastet kaaster / saa
mange 5. ale Olen. Oc saa mange
gange 4. ale som Olen gielder / saa mans
ge 5. Orts Daler gielder Lasset. Exems
pel. 1. Kast eller 4. Silder for 2. d / kaas
ter Olen 10. ale. Nu er der iij. fire huis
der vdi 10. ale / derfaare kaaster Lasset iij.
5. Ort / det er viij. Ort / eller 3. Daler
4. s.

Det 10. slags Regenskab.

Om Aars fortieniste eller fortæring /
Regnendis Aaret for 365. Dage oc
Maaneden for 28. Dage.

Regelen.

Saa

Saa mange Blaffertter om Dagen /
 saa mange halffue Ort oc ij. Huid se
 om Maaneden. De lige saa mange gang
 de ij. N oc ij. Huid om Aaret. Exem
 pel. En tarer eller vinder 2. h om Das
 gen / det er 12. Blaffertter / det løber xij.
 halffue Ort / eller vj. Ort. De der til
 xij. 2. Huid / det er j. w / tilhaabe iij. w
 om Maaneden. Siden ere xij. gange
 ij. N eller ij. gange xij. N / 30. N. De
 ij. gang xij. ak / eller xij. gange ij. ak
 ere 30. det er 10. h. Saa løber da it helt
 Aars Tering eller Binding 30. N / oc
 10. h / naar dags Tering eller Binding
 er 2. h.

En Regel at feruedfle Gylden til Daler.

Halffuere Tallet paa Gyldene. Halff
 uere atter dit helten / det du da faar /
 skalt du enten tage fra det første Tal
 paa N. De din Restants giffuer dig
 Summen tilkiende paa Dalerne. Eller
 det du faar vdi den anden halffuering /
 det Triplere / oc faar endda Summen
 paa

2561.
paa Dalerne. Exempel. 12. $\mathcal{N}$ / huor
mange $\mathcal{L}$ ere de : Sæt saa 12. 6. 3. Tag
3. fra 12. $\mathfrak{h}$ 9. $\mathcal{L}$. Eller Triplere 3. $\mathfrak{h}$
oefaa 9. $\mathcal{L}$.

En anden Maade.

DEr fand oc it slags Mynt vedslis til
it andet ved Regula Trium Inuersa
sa.

Exempel.

En haffuer 51. Riobmands $\mathcal{N}$ / huer
 $\mathcal{N}$ til 24. $\mathfrak{h}$ / huor mange $\mathcal{L}$ giore de
Daleren for 32. $\mathfrak{h}$: Sæt saaledis.

32. $\mathfrak{h}$ giffue 51. K eller $\mathcal{N}$ / huad giffue
ue 24. $\mathfrak{h}$: Her seer du at Sporsmaalee
er sat for. Derfaare operere ret som vdi
Regula De Tri. Men wilt du lade
Sporsmaalet staa vdi sit rette Sted / da
skalt du foruendt operere.

Item 100. Guld $\mathcal{N}$ / huer for 35. $\mathfrak{h}$ /
huor mange $\mathcal{L}$ giore de huer til 32. $\mathfrak{h}$:
Sæt saa / 35. giore 100. huor mange giore
re 32. : Operere foruendt. $\mathfrak{h}$ 109 $\frac{3}{4}$. $\mathcal{L}$.

Lige

26.
Eige saa met atskillige anden Myne
eller oc Maal / Væet eller Maader / at
vedste til hinanden.

Disse Regle / som huer som noget for-
standig er / vel kand mercke / haffuer ieg
taget aff den Proports / som atskillige
Vare oc deris Værd haffue imod hinan-
den / der met at giffue skarpsinnige oc lær-
de Mestere oc Disciple / Aarsage til at
forbedre saadant vdi denne Kaanst. Thi
de ere bedre end lange Taffler / dog der
hører it lidet Skarpsinnighed oc beten-
skelse til. Saa ere oc de Taffler som
her paa ere giort / icke Ordineret til
denne Tids Myne / oc der
til icke alle steds

rette.

76

Om

2561

Om Resolution / som ieg den haffuer brugt vdi den Bog.

Om Mynt.

2. sbr.	1. d.	4. s.	1. Oz.
2. d.	1. Blaffert	8. s.	1. Oz.
3. d.	1. Treling	16. s.	1. wē.
4. d.	1. alē.	24. s.	1. R eller R.
6. d.	1. M.	32. s.	1. dl.
2. Trelinge	1. M.	2. Oz.	1. wē.
g. alē.	1. M.	3. Oz.	1. R.
4 Trelinge	1. s.	g. wē.	1. R.
2. M.	1. s.	iiij Oz.	1. dl.
3. alē.	1. s.	1j. wē.	1. dl.

Om Vætt.

1. sbr. } er { 20. lē. | 1. R. } er { 12. wē.
1. sbr. } { 280. wē. | 1g. R. } { 1. sbr.

wē oc sbr er ens her | 1. sbr er ij. besmer wē.
vdi Spen. | 1. besmer wē eller Lē.
1. lē er 14. wē vdi | de wē er 16. Lōdt.
Spen oc Lpbfte. | 1. lē.

1. Lg. er 16. f3 vdi Sie-
land oc Skaane.

1. besmer 2. er xij. Skas-
lepund eller w3.

1. 2. paa Apoteket er
12. Vncer.

1. Skaalepund er 32.
Lg.

1. f3 er ij. Besmer w3.

1. Besmer w3 eller Lod-
de w3 er 16. Lodt.

Guld Beet.

24. Karat. 1. w3 vdi
Striget.

1. Karat. 4. Gran.

1. Gran. 3. Grene.

8. Vncer. 1. w3.

1. Vnce. 2. Lg.

1. Lg. 4. 2.

1. 2. 4. Oz eller

3. Vetter.

ij. Karat. 1. Lodt.

1. Vnce. 2. Lodt.

Solff Beet.

1. w3. 16. Lg.

1. Lg. 4. 2.

1. 2. 4. 3. Vetter.

ter.

1. 3. Beet. 4. hele

Vetter.

1. Gran er it

Vngforn.

6. Gran. 1. Lodt.

1. Gran. 3. Gren.

18. Grene. 1. Lg.

Om Maader.

1. Lr. 12. h. | aff h. Guds er xij. h.

1. h. 2. halffue h. | vdi Lr.

1. h. 4. h. | 1. Lr. 12. h.

1. h. ij. G. | 1. h.

1. smal lef

er 12. h.

1. Groff Lr.

er 18. h.

1. Anne

holder 40.

neten/ 80.

der / eller

Paatter.

1. Stofffue

2. Rander

Om

1. 12. Lr.

1. 2. 2. Oct.

1. 2. Dng /

Bland Korn

1.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

Met / er 2

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. Lr. 1. G.

1. smal last Salt er 12. h.	1. haffklart Vler 128. Paatter/ men der som
1. Groff h Salt er 18. h.	Berme er/der ere ick on 120. Paatter.
1. Amme Vin holder 40. stoff- ueken/ 80. Kan- der / eller 160. Paatter.	1. h. Wiod er 32. stoff- ueken/ eller 64. Kan- der eller 128. Paatter. 1. Rande. ij. Paatter. 1. Paatte. ij. Planker.
1. Stoffueken er 2. Rander,	1. Plankte. ij. Pale.

Om Korn maal.

1. h. 12. f eller 24. Ozt.	1. stor Last Malt er 42. h.
1. f. 2. Ozt.	1. Skibs Last er 24. h.
1. f Byg / Malt / Bland Korn er 2.4. f.	1. h vdi Sieland 6 1/2. f.
1. f eller 1. Ozt. 1/2. f.	1. h vdi Syn. 8. f.
1. f Ku / Hu ede eller Mel/ er 20. f.	1. f. 4. h.
1. f eller 1. Ozt. 10. f.	1. h. 2. G.
1. f Haffre. 40. f.	2. h. 1. Spund.
1. f eller 1. Ozt. 20. f.	

Om n maal paa Klæde.

3 i 1. ad.

1. D. 4. P. 1. Handebret. 4. Fins
 1. D. 2. Fodder. gersbret.
 1. Fod. 4. Naan- 1. Fingers bret. Fire
 debred. Bygkorn.
 1. Sauffn. iij. Alne.

Om Tid.

1. Aar haffuer 12 Maaneder 1. dag
 oc fuldnar 6. ti
 mer.

1. Maanet er 4.
 Uger vdi Krigs
 handel eller an-

de saadan verd-
 sig Bestilling.
 1. Uge haffuer

7. Døgne.
 1. Døgn haffuer

1. Nat oc 1. Dag
 det er 24. Seyer
 Timer.

1. Dag eller 1.
 Nat haffuer 12.
 Klocke Stunde/
 naar Dag oc

Nat ere lige lange. El-
 lers haffuer huer Nat
 oc huer Dag altid 12.
 lige Planete Stunde
 huor lang eller stacket
 enten Nat eller dag er.

1. Time. 4. P.
 1. P. 15. Minuter.
 1. Minut. 12. Seyer
 Knepe.

52. Uger oc 1.
 Dag.
 It Aar 365 $\frac{1}{4}$. Dage.
 haffuer 8760 $\frac{1}{2}$. Timer
 525900 $\frac{3}{10}$. mi-
 nuter saare lidet mere.

Eller

1. Aar ha
der.

1. Aar ha
neds Liu

12.

1. Maan
ler 2

1. Døgn

1. Time.
ler 10.

Mer b

paa denne
Guds hie

Om 2

Q. D

D. Gylt

G. D

h. Stille

M. Sol

Eller oc saaledis.

1. Aar haaffuer 12. Maane- 1. Minut.
der. 60. Secunda.

1. Aar haaffuer 12. Maane- 1. Secund.
neds Tiust oc vndertiden 60. Tertia.

13.
1. Maaned 30. Døgne el-
ler Dage.

1. Døgn. 24. Timer.
1. Time. 60. Minuter el-
ler 1^a.

Med denne Resolution lad dig nøye
paa denne Tid / mee det snariste næst
Guds hjælp / faar du en større oc bedre.

Om Abbreuiation eller Te-
gen vdi denne Bog.

Om Penninge.

℔. Daler.	℞. Floren eller Gylden.
℥. Gylden.	℥. Marc.
℥. Ort.	℥. Albus eller Huid.
℥. Skilling.	℥. Denarius eller penning
℥. Søssing	℥. Skierff.

Si ij

Om

Om Korn.

L.	Last.	K.	Siering.
L.	Pund.	G.	Oting.
Ozt.	Dreug.		
R.	Steppe.		

Om Veck.

St.	Stippund.	Lg.	Lode.
R.	Centener.	K.	Quintin.
Lg.	Lispund.	Oz.	Ozt.
Wg.	Marckpund.		
St.	Skaalepund.		
St.	Sten.		

Om vode tingistis maal.

R.	Sad.	St.	Staab.
D.	Amme.	L.	Paatte.
K.	Lynde.		
K.	Siering.		
G.	Oting.		
St.	Stoffue-		
ten.			

Om det sō maa-
lis met Alne.

D.	Kande.	St.	Seycke.
		D.	Alne.
		K.	Quarter.

Nog

Nog
S. Debe
Styllig
h. Sati
ler haffue
h. Sait g
belober
Adr. Ad
Sbr. Sub
Mr. much
Dor. Di
Sum. Su
S.

Nogle andre Abbreviation.

S. Debet eller er Snyllig.	Rest. Restants eller Bagstad.
M. Satisfecit el- ler haffuer betalt.	Product. Productū.
Q. Facit gior eller beløber sig.	Quotient. Quotiens
Qdr. Addere.	Qdr. Quadrere.
Sbr. Subtrahere.	Cbr. Cubicere.
Mlr. multiplicere.	Nrtor. Numerator.
Ddr. Diuidere.	Dntor. Denominas tor.
Sum. Summa.	

Soli DEO Gloria.

**F
INI
S.**

3 ii

Nogle

261
Nogle forseelse i denne Bog
rettet som her effterfølger / huor vdi
Bogstaffuene betyde Arctet : Men det
første Tal der hos staar / bemercker samme Arctis
Side / oc det andet Tal betyder Linien paa samme
Side: Quad som effterfølger / enten Tal eller
Ord / eller begge / er det som skulde staa.
* Dette Tegen betyder / paa
den samme Side.

A. 16. 18. tegne. B. 3. 24. Tusind tus
sind maal. B. 6. 11. tu o. B. 8. 17. Jule
aften ved 6. slat om Morgen en vdi. *
18. 1570. B. 9. 8. 13 / * 16. 13771368. D.
3. 6. 789. D. 7. (vdi Figurens første Reg
nebenckis 2. Linie op at) I. * 22. vnder
Fingeren. D. 16. (vdi første Rad) leg
IIII. 8. E. 3. 19. vdi Numerus. G. 7. 4.
672. H. 1. w8. 7. 8. * 8. 327. H. 0. w8.
9. 8. * 16. 3. 8. G. 13. 6. giff It. H. 3. 20.
Capittel / Baare 431. Aar. G. fra. H. 13.
25. Sted nogen. H. 15. 2. vdlant er. K.
2. 26. 940384. 8. K. 4. 9. 7875. * 10.
9450. * 11. 4725. * 12. 574875. K.
13. 575268³/₄. K. 12. 17. ved 20. Aar gamle.
K. 13. 5. 125000. K. 16. 17. 11⁵⁸/₂₂. L. 4. 12. Li
det mere. M. 6. 21. Regel. M. 15. 1. 162. *
2

2561.

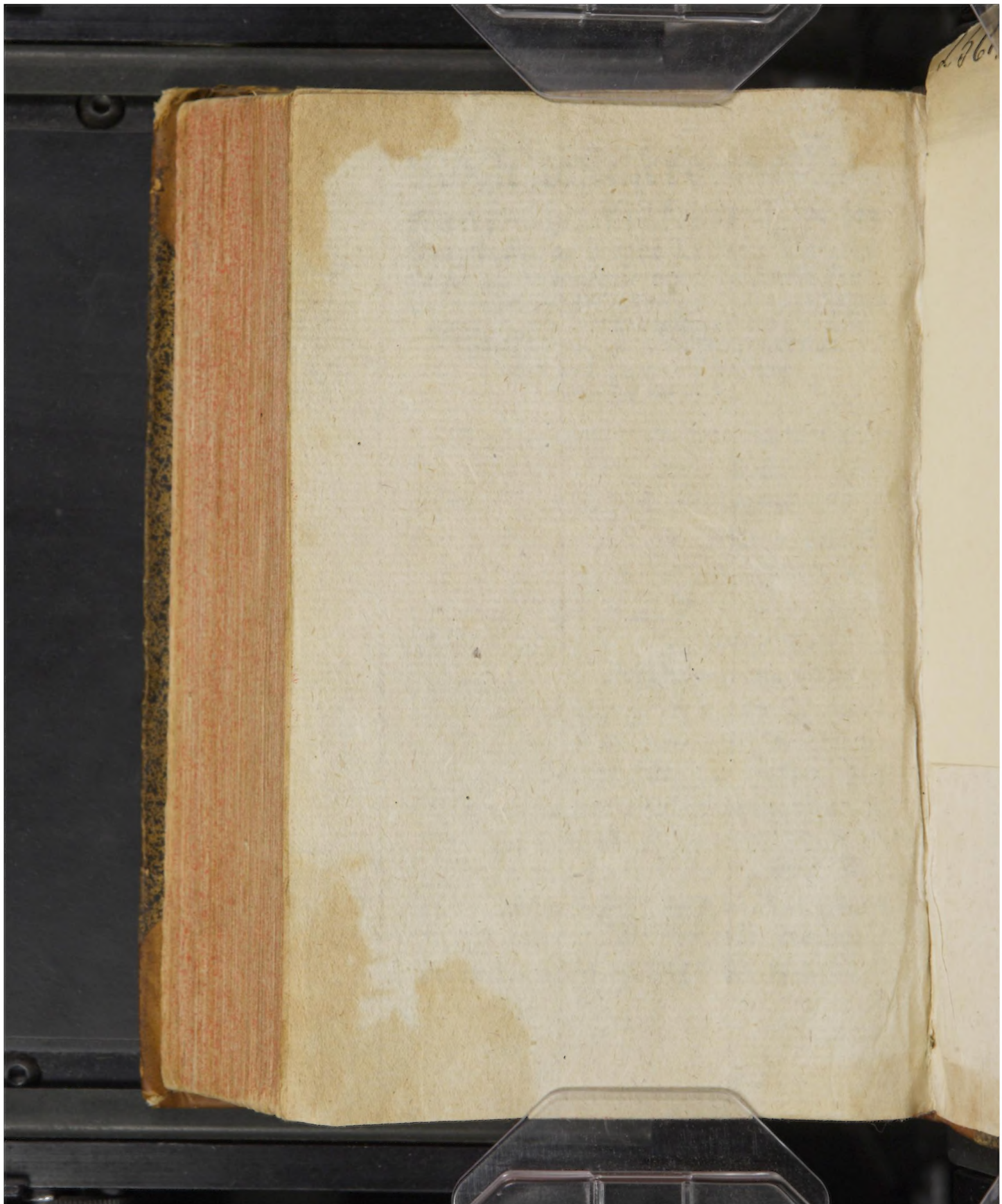
enne Bog

ger / huor vdi
roket : Mendet
neret en samme Aetis
der Lumen paa samme
lger / enen Tal eler
der som skal de staa.
byrder / paa
Side.

5. 3. 24. Tusind to
tu o. 8. 17. 10
Morgen vdi
* 16. 13771368. 8
figurs forste
at) I. * 22. 10
vdi forste Nad
Numerus. 8. 7. 4
* 8. 327. 10. 0
6. giff 3. 1. 1. 1
1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1
5. 2. vdi laant m.
4. 9. 7875. 10
12. 574875. 8
10. 20. 1. 1. 1. 1. 1. 1
7. 11. 1. 1. 1. 1. 1. 1
1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1

4 5
0 11 12 13

2561.

DO 504309 AR
DO 504308 TV
DO 5043078R
DO 5043063V
DO 5043052R
DO 504304 IV
DO 502885 16V
DO 50288Y Titelb.